

Kungl Utrikesdepartementet

Avd: S

Grupp: 2

Mål: Eu^I

Efterforskning av

Raoul Wallenberg

1951, sept. 16 - 15 nov.

10.

Dahlman/Rtz
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

(red lapp) ✓

STOCKHOLM		19
Stockholm den 17 september 1951.		
Personligt och strängt fört		Buligt
95 INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Un.

Broder,

Som Du ju redan underrättats om har Sohlman för några dagar sedan framkastat, att Du skulle resa till Bukarest och Sofia för att vara till hands, när han kommer dit för att överlämna sina kreditivbrev i respektive huvudstäder.

Emellertid har ett par episoder, som inträffat i Bukarest i augusti och varom vi i dagarna ha underrättats av kanslisten Rönnhedh, som är hemma på semester, kommit oss att ändra åsikt om det lämpliga i Din föreslagna resa. Ett par personer, som ha varit Allard behjälpliga i samband med affären "Müller", ha blivit häktade. Det finns i och för sig ingen anledning att antaga, att vederbörande på rumänsk håll ha kommit våra efterforskningar på spåren, och det kan vara oss helt ovidkommande skäl, som ligga bakom häktningsarna, men enbart möjligheten att de snusat reda på någonting är allvarlig nog.

Nu har ju Du sedan flera månader varit engagerad i diverse spår i R.W.-affären, och Du har ju på sistone haft två sammanträffanden med "Müller". Vi ha i grund och botten ingen aning om vem "Müller" egentligen är, och man kan inte utesluta hypotesen att han arbetar för den andra parten. Även om så inte alls skulle vara fallet och han är i god tro, vilket vi ju hittills antagit, kan han ha varit oförsiktig vid samtal med skilda personer och dragit uppmärksamheten på sina - och våra - förehavanden. Det är skäl till att, efter grundliga överväganden här hemma, varvid saken föredragits för Excellensen och Dag Hammarskjöld, vi ha kommit till den slutsatsen, att Du inte nu bör företaga den planerade resan.

t.f. Chargé d'Affaires Hammarskjöld,
W i e n .

19/9 25

./.

Jag har orienterat Sohlman härom i ett brev, som av-
går någon av de närmaste dagarna, och han har också varskotts
telegrafiskt. Får jag be Dig orientera Belfrage.

Din tillgivne

u/ Sven Dahlman

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

104
20.9.51
p 2 kurt

Sub. 20/9 (röd lapp)

Budapest den 12 september 1951.

Strängt förtroligt och personligt.

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 29.9.51.
Överl.t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. (hemligstpl.)
E.u.
S.Engfeldt
l:e sekr.]

A. 9.
Herr Kabinettssekreterare,

3.6
27/9
I samband med Bendelefterforskningarna hade jag häromda-
gen tillfälle att å Israels beskickning sammanträffa med
chargé d'affaires Bentsuvs förtroendeman, en av de förutvaran-
de ledarna för motståndsrörelsen under kriget mot tyskar och
pilkorsare och vilken tillika sedermera fingerat som domare i
rättegången mot några av pilkorsledarna. Min sagesman, som för-
klarade sig väl känt till förhållandena här i januari 1945 och
själv haft nära förbindelse med Bendel, för vilken han hyst
den största tillgivenhet och beundran, underströk, att det
enligt hans mening vore uteslutet, att Bendel mördats av pil-
korsare, då dessa efter ryssarnas fullständiga ockupation av
Pest den 16 januari samtliga försvunnit till Buda eller väster-
ut i syfte att ansluta sig till tyskarna. Det vore ytterst
osannolikt, att några som helst pilkorsförband eller grupper
opererat öster om huvudstaden efter sagda datum.

Ehuru det militära motståndet mot ryssarna i Ostungern
vid ifrågavarande tidpunkt i stort sett upphört, befann sig
dock enligt vad jag inhämtat av franske militärattachén en till
numerären starkt decimerad ungersk division (S. Laszlo Hadosz-
taly) på reträtt mellan Debrecen och Esztergom, där densamma
sedermera kapitulerade till ryssarna. Militärattachén beklagade
att han ej hade möjlighet att lämna eller införskaffa några
ytterligare upplysningar i saken. Det förefaller dock, som om
densamma ej erbjöde något större intresse för vårt vidkommande,
då det veterligen ej gjorts gällande från något håll, att Ben-
del fallit offer för några reguljära ungerska stridskrafter.

Med utmärkt högaktning!
Hug. Tamm.

Kabinettssekreteraren A.S. Lundberg,
Utrikesdepartementet.

(röd lapp)

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Kindes.

Wien den 18 september 1951.

1 bil.

Räkningen bekräftar att beloppet är betald.

Räkningen betald

verif. 3427
58/52. Hs.

Broder,

Härmed får jag i vanlig ordning översända min rese-
räkning för Salzburgresan 1 - 2 september.

sin Tjänst
K. A. Beldrag

*Utrikesr.
S. Dahlman*

Utrikesrådet S. Dahlman,
Kungl. Utrikesdepartementet,
Stockholm.

R e s e r ä k n i n g

Reseklass: I

Resan verkställd på uppdrag av chefen för politiska avdelningen.

Restider:

1951 september 1	Avresa Wien.....kl.	15.30
" "	Ankomst Linz....."	18.30
" "	Avresa ""	20.00
" "	Ankomst Fuschl....."	22.00
" " 2	Avresa ""	09.00
" "	Ankomst Salzburg....."	09.30
" "	Avresa ""	14.30
" "	Ankomst Wien....."	23.30

Resekostnader:

Verif.:

Kronor

I. Ersättning för 710 km

284:-

II. Hotellrum i Fuschl - avser även 1
attaché Hammarskjöld - ö.sch.
112:- enl. kurs 20 =

22:40

III. Traktamentsersättning:

2 dagtraktamenten à 55:- kr

110:-

mig tillgodo kr 416:40

Jag får hemställa att det ersättningsbelopp som må erkän-
nas mig insättes på min lororäkning med Svenska Handelsbanken,
huvudkontoret.

Wien den 18 september 1951.

K.-A. Belfrage
u/ K.-A. Belfrage.

Ståborgs utredningar

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	En I

Telegram i blankettchiffer från Washington

Avsant den 21/9 1951 kl. 1335

Ankom den 21/9 1951 kl. 2135

Utskrivet i 3 exemplar.

ch.tel. tit. 28/9-51 Detta är originalet.

HN
AM

329. För Dahlman. Ditt handbrev den 4 september. Samosic vistas i New York adress 124 West 80 street. Utgår från att hinder ej möter att ärendet överlämnas till Nylander. Norany, som arbetar vid härvarande Hungarian National Council och mycket intresserad av denna fråga har föreslagit att notis insätts i tidningar, som utsändas till ungerska flyktingar i USA, varvid skulle efterlysas uppgifter om Wallenberg, givetvis utan angivande av ambassadens intresse. Tacksam telegramsvar om enligt Din uppfattning förslaget är lämpligt.

Bägge

*Da såväl Du som Lundberg
Ensfeldt är borta för detta
med Hammarstedts medgi-
vande ligga till måndag. JW*

Engfeldt/Rtz
Sthlm. 29.9.51.
Överl.t.Komm.Daniels-
son, Sthlm., f.k. Strängt förtroligt
(hemligstpl.)

E.u.

S.Engfeldt
ol:e sekr.

Moskwa den 16 september
1951.

tit. 29.9.51.
(med avskrift)

Bröder, (dab...)

I anledning av Ditt brev den 3 innevarande
månad ber jag för dagen blott få meddela att
enligt uppgift från ryskt privat håll- en om-
ständighet varför den bör betraktas såsom pre-
liminär och behandlas med stor försiktighet-
det f.n. skall finnas fyra huvudfängelser här
i staden, nämligen det bekanta Lublianka, Lesko
fontskajasom är beläget i en från Peter den
Store känd och antagligen efter en av hans
franska medarbetare uppkallad del av staden,
Danilovskaja, i förlängningen av Narodnaja
Ulitzja och antagligen inrymt i ett tidigare
kloster med samma namn, samt slutligen Leskaja
Var det sistnämnda ligger kunde jag icke utröna
då jag icke ansåg lämpligt att för tillfället
fortsätta konversationen med vederbörande om
detta tema helst jag icke kunde hitta någon
ofarlig uppslagsända. Samtalet fördes på så-

dant sätt att även om det inrapporteras till sovjetiska vederbörande detsamma visserligen - som allt vad utlänningar i missionschefs ställning frågar - torde noteras men endast sättas i samband med den internationella aktionen mot tvångsarbetet.

Oh. Min sagesman uppgav vidare att medan tidigare politiska fångar huvudsakligen hållits fängslade i Lublianka och Botyrskaja numera, så vitt han visste, ingen dylik fördelning av klientelet göres mellan de olika fängelserna i Moskva. Samtidigt nämnde han att dessa f.n. nyttjas såsom rannsakningsfängelser och att dömda fångar föras därifrån till arbetsläger för avtjänande av frihetsstraff. Tidigare hade ett antal dylika läger funnits i Moskvas omedelbara närhet ^{min sagesman} men påstod sig ha intryck av att de i flertalet fall numera förlagts till längre bort belägna orter. Av egna

iakttagelser att döma tårde dock ett visst antal fångar- av vad slag kan jag givetvis icke bedöma- alltjämt sysselsättas med arbeten på byggen och vägar i och kring Moskwa. En del läger torde finnas kvar även här- något som ju min sagesman icke heller förnekade.

Med hänsyn till ärendets delikata natur måste jag som Du förstår gå fram med stor försiktighet, även bland utlänningarna, vid de anbefallda efterforskningarna. Skulle jag själv börja ställa frågor till kollegorna komme saken snart att bli kommenterad- så litet är nämligen härvarande diplomatiska corps Viskar man en fråga i skogen får man ekot åte i form av ett bestämt påstående. Vad jag nu sagt gäller givetvis icke några av mina stormaktskollegor. Men dessa kunna å andra sidan helt säkert icke på rak arm ge mig svar utan att först fråga sin/a närmaste medarbetare,

vilket omedelbart skulle sätta igång prat-
kvarnen. Under sådana förhållanden har jag
beslutat mig för att i betryggande former
och på sätt som icke kan vara ägnat väcka
den björn som ^{w.}sover utnyttja de få möjlig-
heter som kunna erbjuda sig för mig person-
ligen att vid tillfälliga samtal med enskil-
da ryssar inhämta ytterligare informationer
i ärendet. Samtidigt har jag bett Juhlin
Dannfelt att med stor försiktighet sondera
någon av sina amerikanska kollegor i samma
syfte.

Slutligen vill jag än en gång under-
stryka vad jag sade Engfelt ^{nämligen/} att ett sände-
bud här i landet såsom förhållandena äro
icke kan taga kontakt med enskilda namngiv-
na sovjetmedborgare i hopp om att få några
som helst informationer i ett ärende som
detta- om han nu överhuvudtaget skulle lyc-
kas få fatt på vederbörande. Däremot skulle
man genom ett dylikt tillvägagångssätt helt

säkert väcka myndigheternas uppmärksamhet
och dessutom ge stoff till en diplomatisk
incident.

Min Tillsyn
Dag Schuman

P.S. Förlåt utskriften. Med hänsyn till
sakens natur har jag trutt det liest.
att så få som möjligt jag beskriv.
måga äga känna där. Jaktin-
samfält är den enda jag inuvt. Logiken
känna då också att jag själv trakterad
Tangenteerna. Skulle du vid tillfälle
vilja skicka mig en avskrift?

Dag.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

454

21.9.51

P 2 ren

Mh. 21/9

(röd lapp) ✓

Wien den 15 september 1951.

Personligt. Strängt förtroligt.

[hbr. Dahlman-Lagerberg,
Haag, 3.10.51.]

Ärade Broder,

I anslutning till handbrev den 16 augusti, kan jag, efter samtal med vederbörandes fader, presidenten i högsta domstolen Strobele, nu meddela adressen till den Johann Strobele vilken förutom Paul Somssich blivit delaktig av österrikiske reservkaptenen Martin Weiss' berättelse om sammanträffandet med en svensk diplomat i Butirka-fängelset i Moskva sommaren 1945. Under samtalet med fadern Strobele kunde jag konstatera att sonen verkligen under den angivna tiden befunnit sig i lägret Tjerepowitz. Johann Strobeles adress är: Groen van Prinstererlaan 3, Wassenaar (förstad till Haag).

Martin Weiss har ännu ej återvänt från krigsfångenskapen.

Din vördsamt tillgivna

Knut Samnankjer

Utrikesrådet S. Dahlman,
Kungl. Utrikesdepartementet,
Stockholm.

Jul 21/9 (röd lapp)

455
21.9.57
P 2 kn
KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Wien den 18 september 1951.

Personligt. Strängt förtroligt.

[Engfeldt/Rtz
Sthlm. 29.9.51.
Överl.t.Komm.Danielsson,
Sthlm., f.k. (hemligstpl.)
E.u.
S. Engfeldt
l:e sekr.]

2/10 Rf

AM

Broder,

I anslutning till Hammarskjölds rader av den 12 ds
./. får jag härmed översända en P.M. rörande Müllers förehan-
de i Salzburg.

24/9

Min Tjänst
K. M. Belfrage

Utrikesrådet S. Dahlman
Kungl. Utrikesdepartementet
Stockholm.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

P.M.

Följande ytterligare fakta om Müllers förehavanden ha kunnat inhämtas.

Müller hade hyrt in sig i den våning Plainstrasse 23, Salzburg, där vi sammanträffade med honom, endast för 4 dagar. Den kvinna han vid det tillfället sammanbodde med och som för oss utgav sig för ungersk flykting, egentligen boende i Reichenhall (omedelbart på den tyska sidan av gränsen), vore enligt polisen i verkligheten flykting från Tjeckoslovakien. Müller brukade, trots att han ej vore i besittning av något gränspasseringsdokument, ofta illegalt passera gränsen till Tyskland; tidigare bl.a. tydligen för att besöka ovannämnda kvinna. Polismyndigheten i Salzburg hade för Müller utfärdat en legitimationshandling, under namn av ingenjör Alexandro Bradi född 1912 i Deva, Rumänien, vilken berättigade honom att uppehålla sig i Österrike tills i februari månad 1952.

Såsom tidigare meddelats lämnade Müller Salzburg någon dag efter vårt besök den 2 september. Enligt uppgift till sitt värdfolk skulle han begiva sig till Zell am See "för att träffa den svenske konsuln".

Enligt uppgift brukade Müller under sin vistelse i Salzburg ofta fara ut till flyktinglägret Parsch, där han sammanträffade med en annan flykting vid namn Istrața.

Övervakningen fortsätter.

Wien den 18 september 1951.

K

Utdrag ur rapport 18/9 1951
rörande samtal med Sandeberg.

Jugoslavien Ivan Dianovic blev befälhavare i karan-
tänstationen i zon I.

Vid af Sandebergs ankomst till Krasnogorsk var han
vice befälhavare. Denne Dianovic kände lägret och dess
internier mycket bra. af Sandeberg blev god vän med honom.
Säkerligen var han titoist. Han var möjligen jurist. Det
kan vara möjligt att han nu är fri. Ålder knappt 50 år (1951)

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

452

21.9.57.

P & Kurt

Luth. (röd lapp)✓

Wien den 20 september 1951

Personligt. Stringt förtroligt.

Ärade Broder,

Sedan Belfrage och jag tagit del av här bifogade handlingar, får jag enligt önskan återställa desamma.

prigand Vas

Min vänsamt tillgång

Kurt Sammanskift

Utrikesrådet S. Dahlman

Kungl. Utrikesdepartementet

S t o c k h o l m.

Pol.

Paris den 21 september 1951.
1 bil. i 2 ex.

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 28 sept. 1951.
Överl. jtm. bil. till Komm.
Danielsson, Sthlm. f.k.
E.u.
S. Engfeldt
l:e sekr.

463.

Ink.	22.9	57
Avd.	P	2
		Lu

2/10 25

Broder,

Jag vet inte, vem som är föredragande i Raoul Wallenbergs-ärenden i utrikesdepartementet numera. I förhoppning om att Du med Din säkrare kännedom härvidlag ville vidarebefordra den till rätter adressat, skickar jag härmed en lång artikel om Wallenberg, som publicerats i det just utkomna numret av "Figaro Littéraire":

"La tragique épopée de Raoul Wallenberg"

Strömberg meddelar mig just, att författaren "Jaques Sabille" är en mosaisk trosbekännare, för närvarande verksam i en informationsbyrå här i Paris, som kallas "Centre de documentation juive contemporaine".

Shi ting. vau

V. K. J. vau

Herr Byråchefen Sverker Åström,
Utrikesdepartementet.

LA TRAGIQUE ÉPOPÉE DE RAOUL WALLENBERG

(SUITE DE LA SIXIÈME PAGE.)

ET c'est par un froid glacial que commence, au début de décembre, la « marche à la mort », l'une des pires horreurs de la terreur nazie. Des dizaines de milliers d'hommes, de femmes, d'enfants, de vieillards sont poussés à coups de crosse sur la route de Vienne bientôt bordée de cadavres.

Bravant tous les dangers, Wallenberg rattrape en voiture les premières colonnes des « marcheurs à la mort », en retire quelque quatre mille « protégés » et les reconduit à Pest. Ses services organisent aussitôt des convois de camions, qui apportent aux colonnes en marche du ravitaillement, des vêtements chauds, des médicaments. La Croix-Rouge et les autres délégations se mettent à leur tour à la besogne de sauvetage : des organisations catholiques se joignent à elles. En voyant des secours secourir les marcheurs juifs, les populations des campagnes se décident à apporter leur aide. Malgré tous ces efforts, le spectacle qu'offre la « marche à la mort » saisit d'horreur Rudolf Hoess lui-même, le commandant du camp d'Auschwitz, qui se rendant de Vienne à Budapest, l'observe par la fenêtre d'un wagon. Dès son arrivée dans la capitale hongroise, il exige qu'on suspende le supplice infligé à des milliers de malheureux au vu et au su de tous.

La marche interne est suspendue, en effet. Mais, Hoess reparti, elle reprend. Quant à Wallenberg, on décide, dans le camp nazi, qu'il est temps d'en finir avec lui une fois pour toutes, en passant outre à toutes les considérations d'ordre politique.

Le jeune Suédois est averti à temps du danger qui le menace, il disparaît comme dans une trappe. Ses bureaux sont saqués, mais il demeure introuvable.

Terré dans Pest, il continue à diriger, de sa cachette, l'activité de son état-major, de ses services, de ses commandos.

Pendant ce temps, les Russes, arrivés aux portes de la capitale, opèrent une nouvelle avance à travers Buda et atteignent le Danube. Dans Pest, les nazis se préparent à fuir, oubliant les juifs pour le moment.

Puis l'offensive russe s'arrête de nouveau. Les nazis reprennent du poil de la bête, mais ne sont plus en mesure de poursuivre la « marche à la mort ». Ils décident de parquer le reste des juifs dans les jardins dits de Saint-Etienne, où, à la faveur d'une affreuse promiscuité de misère, des épidémies commencent à sévir.

Les services de Wallenberg font des prodiges pour secourir et ravitailler les détenus.

Enfin, le 23 décembre, Pest est complètement encerclé par les Russes. Les chefs nazis, allemands et hongrois s'envolent vers Sopron, l'artillerie et l'aviation bombardent la ville. La population se terre dans les caves et les abris.

Wallenberg quitte alors le sien. Aidé par des policiers hongrois qu'il a su gagner à sa cause, il organise une solide défense de son « ghetto » contre les bandes de pillards et d'assassins, plus nombreuses que jamais dans la ville assiégée. Au général allemand Schmidhuber, qui commande l'arrière-garde de la Wehrmacht, et qui, avant de quitter la ville, veut faire sauter ses immeubles protégés, il fait dire qu'il emploiera personnellement à le faire envoyer au gibet par les Alliés. Le général se ravise à temps. Une fois de plus, le pire est évité.

La situation demeure néanmoins fort in-

quiétante, « fluide », comme on coutume de dire les communiqués militaires. La ville, copieusement arrosée par l'artillerie, est en proie à l'anarchie. Les stocks de ravitaillement s'épuisent, les incendies font rage. Les troupes russes, après avoir traversé le Danube, progressent lentement et prudemment dans les rues de Pest, occupant bloc après bloc. Elles arrivent ainsi aux portes de l'îlot protégé, puis s'arrêtent de nouveau. Il paraît évident à Wallenberg que sans

pagné de trois militaires soviétiques. Il déclare à ses collaborateurs qu'il se rend à Debreczen, au quartier général du maréchal Malinowsky. Profitant d'un moment d'inattention de la part de son escorte, il ajoute :

« J'ignore si c'est en qualité d'hôte ou de prisonnier. Ces étranges paroles seront les dernières : l'auto se remet en marche et le rideau de fer s'abaisse lourdement sur Wallenberg »

Wallenberg et son état-major.

l'aide des assaillants il ne pourra ni ravitailler les quelque treize mille « protégés » de l'îlot ni tenir longtemps tête aux troupes nazies en débandade. Il décide d'entrer en contact avec les Russes. Mais c'est là un acte politique grave, et, avant de l'accomplir, il charge un de ses agents de traverser les lignes de combat, puis le Danube, et d'aller trouver à Buda le ministre Danielsson pour le mettre au courant de ses intentions. Le message revient sain et sauf, apportant l'accord du ministre.

Le 10 janvier, en compagnie de son fidèle conducteur, l'ingénieur Langfelder, Wallenberg se rend en voiture au siège de la section de la Croix-Rouge internationale, qui se trouve dans un immeuble proche de la ligne de feu. Il demande au chef de cette section l'autorisation de s'installer dans ses locaux ; celui-ci y consent, et Raoul fixe à la porte d'entrée, à côté de l'insigne de la Croix-Rouge, celui, aux trois couronnes, de la légation de Suède.

Trois jours plus tard, les troupes soviétiques cernent l'immeuble, visitent les appartements. Wallenberg, qui sait le russe, se présente à elles comme diplomate suédois et demande en cette qualité la protection de l'armée soviétique. Les militaires russes en réfèrent à leurs supérieurs, et bientôt apparaît un commandant, le major Demtchenko, accompagné d'un lieutenant et de deux hommes de troupe : le major a pour mission d'assurer la protection de l'attaché suédois et des locaux qu'il occupe.

A partir de ce moment, un épais mystère entoure la noble figure du jeune héros. Il se montre aux siens une seule fois encore, le 17 janvier, quand il arrive en voiture à ses bureaux du 6 de la rue Tatra, accom-

pour le séparer de ceux à qui il a sauvé la vie au prix de tant d'efforts héroïques, pour le séparer de son pays, de sa famille. Les séparer à jamais ?

Le mystère de la disparition de Wallenberg demeure aussi impenétrable aujourd'hui qu'il y a six ans. Le général Tchernichew, commandant militaire soviétique de Pest, a bien annoncé, dans son rapport du 14 janvier 1945, avoir pris sous sa protection le diplomate suédois Raoul Wallenberg ainsi que ses biens ; le vice-commissaire du peuple aux Affaires étrangères, Decanov, a bien communiqué cette nouvelle le 17 janvier, à Moscou, à l'ambassadeur de Suède, M. Staffan Söderblom ; et, huit semaines plus tard, Mme Anna Kolontai, ambassadrice des Soviets à Stockholm, l'a confirmée à Mme Maj von Darrel, la mère de Raoul Wallenberg, mais, Raoul lui-même ne donnant aucun signe de vie, l'inquiétude a gagné sa famille ainsi que les gouvernements suédois et américains.

On sait que tous les collaborateurs de Raoul ont été des entrées des Soviétiques à Pest, longuement interrogés par le N. K. V. D. Les enquêteurs russes voulaient savoir si Wallenberg était ou non agent des nazis et des Croix fléchées. On imagine aisément les réponses qu'ils reçurent. Personne ne fut arrêté.

A toutes les demandes d'information qui leur sont adressées, du côté suédois comme du côté américain, les Soviétiques répondent invariablement : « L'enquête au sujet de Raoul Wallenberg suit son cours. » Pendant l'été de 1946, Staline reçut

l'ambassadeur de Suède et lui promit de prendre l'enquête personnellement en main. Un an après, en août 1947, M. Vychinsky fit savoir que « l'officier qui avait établi le rapport à la base duquel fut faite la communication du 17 janvier n'a pu être retrouvé ». (C'était pourtant le général Tchernichew !)

Quelques mois plus tard, en février 1948, la revue soviétique Temps nouveaux (Novyie vremia) publia un article intitulé : « Le destin de Wallenberg, dans lequel il était déclaré, en toute simplicité : « On n'a pas mais pu établir si Wallenberg a été capturé par les nazis en débandade ou par les fascistes hongrois. »

Cette phrase des Temps nouveaux marque le point de vue finalement adopté par le régime soviétique à l'égard du mystère Wallenberg. Car le sort du jeune héros est l'un des innombrables sujets de controverse et de violence qui opposent aujourd'hui le régime soviétique et celui de l'Occident.

Deux biographies de Wallenberg ont paru en Suède : l'une, dont l'auteur est un communiste hongrois, Jeno Szabo, présente la version soviétique de la capture et s'arrête au 17 janvier ; l'autre, de M. Rudolf Philipp, accuse les Soviétiques d'avoir séquestré « le jeune héros de l'humanité » dans quelque camp de travail obligatoire. Tandis que le problème Wallenberg est considéré, derrière le rideau de fer, comme définitivement résolu par la déclaration des Temps nouveaux, et qu'en Suède la démocratie et le peuple attendent avec impatience la fin du culte de Wallenberg, les héros de la lutte contre le totalitarisme, sous les coups des barbares, sont en campagne en faveur de la liberté. Raoul, qui n'eût toujours vécu, eût tenu quelque part en URSS, à l'obscure en Suède.

Plus d'un million de Suédois ont signé un appel à Staline, demandant la libération de Wallenberg. Un comité, composé de parlementaires, de journalistes, de fonctionnaires, en partit de Stockholm. Plusieurs interprètes furent envoyés à Kiklad, dont l'un, parmi eux, Ture Norman, directeur de la radio de Lénine, ont pu, à maintes reprises, sans succès, la captivité de Wallenberg pour le libérer.

Des bruits inconstants ont couru de Stockholm, sans jamais être confirmés, tantôt dans une prison de Roumanie, tantôt dans un camp soviétique.

Les investigations continuent, mais rien de précis n'a pu encore être établi, ce jour. Le mystère demeure entier.

À Budapest, où Raoul Wallenberg est considéré comme tué, le culte de sa mémoire est célébré à l'Université. La rue Phoenix, qui se trouvait devant la plupart des immeubles protégés, a été rebaptisée son nom. Un monument devait être érigé dans le parc Saint-Etienne, lieu de ses derniers exploits.

Des services religieux solennels ont été établis, mais le projet fut abandonné à la demande de la mère du héros, qui espère toujours retrouver son fils.

Les services religieux solennels et de vastes réunions publiques célébrèrent, le 17 janvier, sa mémoire. La communauté israélite de la capitale hongroise a donné son nom à un pavillon de l'hôpital central, en accompagnement à sa décision de cette citation émouvante :

« Les souvenirs du temps de l'horreur, quand les juifs de ce pays étaient chassés comme des bêtes, sont encore vivants dans nos mémoires... Mais nous nous souvenons également de l'un des plus nobles héros de cette terrible époque : Raoul Wallenberg, qui défia l'envahisseur et les bourreaux armés. Nous étions témoins de ces hauts faits quand, dans un effort surhumain, au mépris de la mort et de tous les dangers, il vint parmi les persécutés pour libérer les détenus et porter secours à ceux qui souffraient. »

Nous n'oublierons jamais Wallenberg et nous lui demeurerons toujours reconnaissants, à lui et à la nation suédoise, car c'était le drapeau suédois qui protégeait la vie de milliers de juifs. »

L'extraordinaire épopée du jeune Suédois ne symbolise-t-elle pas, en un puissant raccourci, à la fois la noblesse de l'idéal humanitaire et sa destinée tragique dans le monde actuel ?

Jacques Sabille.

La tragique épopée héros suédois de

PAR JACQ

Le 9 juillet 1944, le train de Berlin arrive en gare de Budapest bondé à l'extrême, comme il est d'usage en temps de guerre. Dans la foule harassée, des voyageurs qui descendent des voitures couvertes de poussière et chauffées à blanc par le soleil d'été, un jeune homme d'une trentaine d'années, mince et légèrement voûté, vêtu d'un imperméable froissé, se fraye un chemin vers la sortie en traînant un lourd sac de campeur. Il est bientôt reconnu et salué par les représentants de la légation de Suède venus à la rencontre du nouvel attaché désigné par Stockholm. Le jeune homme à la mise et à l'allure si modeste est, en effet, ce jeune diplomate. Il s'appelle Raoul Wallenberg.

Souriant, un peu confus, il explique que, pressé de commencer son travail à Budapest, il n'a pas voulu attendre à Berlin qu'une place de sleeping lui soit réservée, et a décidé de voyager en wagon ordinaire. Pendant tout le long trajet, il est resté dans le couloir, assis sur son sac de campeur.

C'est là une manière de se déplacer assez inhabituelle pour un diplomate, même en temps de guerre. Dans le cas de Wallenberg, il y a bien d'autres surprises.

Sa nomination d'abord. Certes, il est bien connu de la société — et de la carrière — suédoise, de même que tous les membres de sa famille, l'une des plus influentes du pays : illustrée jadis par des évêques et des navigateurs de renom, elle s'est transformée, depuis quelques générations, en une véritable dynastie de grands banquiers. Le grand-père de Raoul a bien accepté de représenter son pays en qualité d'ambassadeur à Tokio et à Istanbul, mais Raoul lui-même n'a jamais

manifesté de goût pour le métier de diplomate : après des études de droit en France et d'architecture aux Etats-Unis, il s'est entièrement consacré aux affaires et a par là réussi.

Pourquoi le nomme-t-on alors à un poste diplomatique dans un pays dont la situation est en ce moment particulièrement délicate ? Quelle mission, sûrement peu commune, lui confie-t-on ?

On sait vaguement à la légation que Wallenberg vient pour s'occuper des affaires juives. Ces affaires causent, en effet, des soucis assez sérieux depuis que, sur instructions de Stockholm, on a délivré quelques centaines de passeports de protection aux juifs hongrois ayant des attaches de famille ou des relations d'affaires avec la Suède, les mettant ainsi à l'abri des persécutions. Il en résulte des difficultés continuelles avec les autorités hongroises, qui ne reconnaissent pas toujours la validité de ces passeports ; de plus, un afflux ininterrompu de demandes met à rude épreuve le personnel, déjà surchargé de besogne. Il est naturel, dans ces conditions, que le ministère de Stockholm nomme un fonctionnaire supplémentaire spécialement chargé de ce service. Mais pourquoi précisément Wallenberg, que rien ne désigne pour une tâche de cette nature ?

Arrivé à la légation, installée dans une spacieuse villa de style prétentieux et tarabiscoté en vogue dans les quartiers élégants de la capitale hongroise, Wallenberg, raconte au ministre Danielsson et à ses collaborateurs l'histoire de sa nomination. C'est une histoire extraordinaire, où le hasard et les éléments personnels se mêlent curieusement à la politique la plus haute et la plus secrète.

Un diplomate extraordinaire

Au début de la guerre, Wallenberg est entré comme codirecteur dans une grosse affaire d'importation-exportation, la *Melanieuropenska Handels A-B*. Son associé, un négociant juif hongrois, établi à Stockholm, le docteur Koloman Lauer, est devenu bientôt son ami. Lauer lui a fait part des graves soucis que cause à sa femme, Marika, et à lui-même le sort des parents de celle-ci, demeurés en province hongroise, sous la menace continuelle d'une déportation vers les camps de la mort.

Wallenberg dit un jour à Lauer qu'il est prêt à se rendre en Hongrie pour tenter de délivrer la famille de Marika et de l'amener en Suède. Depuis son séjour en Palestine, peu avant la guerre, il s'intéresse au problème juif, éprouve une grande sympathie pour les efforts de ce peuple en vue de la reconstitution de l'Etat ancestral et une immense pitié pour les innombrables victimes de la bes-

jet de Raoul Wallenberg. Olsen dresse l'oreille : ce projet l'intéresse vivement.

Il y a à cela de bonnes raisons. Olsen, accrédité officiellement en tant qu'attaché à l'ambassade des Etats-Unis, est, en réalité, l'envoyé spécial du *War Refugee Board*. Cette dernière institution vient d'être créée par le président Roosevelt, que les échecs cuisants de la diplomatie alliée dès qu'il s'agit de venir en aide aux victimes de la terreur hitlérienne ont excédé. Le nouveau Board ne relève que de l'autorité personnelle du grand Président : ses délégués, munis d'un ordre présidentiel spécial, sont investis de pouvoirs qu'un historien contemporain n'hésite pas à qualifier d'« exorbitants ». Des moyens financiers considérables sont mis à leur disposition. Tout doit être tenté pour sauver le plus grand nombre possible d'innocents menacés par les chambres à gaz et les fours crématoires.

Roosevelt décide d'agir en Hongrie

nombreuse, hostile aux occupants et résolument opposée à la déportation des juifs, les Allemands ne se sentent pas assez forts pour tenter l'opération sur une vaste échelle. De plus, le gouvernement, le corps diplomatique sont la — et la consigne prescrit de respecter, pour le moment, l'apparence de la souveraineté magyare.

Les services de la section C sont à peine installés, sous la direction de Wallenberg, que déjà des nouvelles réconfortantes se répandent à travers Budapest : les passeports de protection suédois, que la légation a délivrés jusqu'ici au compte-gouttes à de rares privilégiés tirés sur le volet, sont désormais accordés avec une libéralité tout à fait inhabituelle. Des centaines de demandes viennent d'être satisfaites, avec le minimum de formalités ; les détenteurs de ces passeports demeurent protégés jusqu'au moment où ils pourront être rapatriés en Suède, ce qui est une formule nouvellement introduite et suffisamment imprécise pour autoriser tous les espoirs.

Bientôt, les protégés suédois se comptent par milliers parmi les juifs de Budapest. Mais ils ne sont pas seuls à bénéficier de l'avantage certain qu'offre — provisoirement peut-être — la protection d'un pays neutre : les légations de Suisse, d'Espagne, de Portugal suivent l'exemple suédois en émettant un nombre de plus en plus considérable de passeports de protection, la première surtout. Et la Nonciature accorde la sienne aux nombreux juifs de religion catholique.

Tous ces passeports miraculeux sont-ils réellement valables et reconnus par les autorités hongroises ? se demandent les sceptiques. Bien sûr que non, répondent les juristes, ce serait contraire à tous les usages du droit international. Et, pourtant, les autorités hongroises admettent sans ergoter la validité de tous

dois, sait mettre à des et des plus son apostolat. So légations neutres, bien entendu, to moins réelle : effectuées par le titc deviennent so

Raoul Wallenberg à son poste de Budapest, l'époque la plus dr

fois plus fréquen elles raffermisse thly dans son att pression hitlérienn

Mais les Allem réagir aux agisse C'est là la grand tion.

Wallenberg, po le risque. A ses le comportement provinces et leur

alisme des plus licie
busés au service de
fluence auprès des
ise par des moyens
différents, n'est pas
marches collectives
diplomatique neu
son impulsion à la

et plus pressantes :
gouvernement. Hor-
de de résistance à la
stocker des uniformes de toute s-
Un commando spécial, formé exclu-
nient de jeunes juifs à l'aspect arve-
pose d'uniformes de SS, ce qui lui
mettra d'exécuter avec succès quel-
raids contre les prisons hongroises,
libérer des juifs qui y sont détenus.

que la Hongrie est prête à déposer les armes afin de ne pas être transformée par le Reich en terrain de combats d'arrière-garde. Une joie débordante s'empare de la capitale : la guerre est terminée ! Les juifs arrachent leurs étoiles jaunes et les brûlent dans les rues : le cauchemar est fini ! Mais, deux heures plus tard, la guerre et le cauchemar reviennent. Les Allemands frappent le grand coup préparé de longue date par Veesenmayer : Le régime et son ministre sont destitués et déportés, le régime Horthy aboli, le pouvoir remis aux chefs des nazis hongrois, les Crème flechées, Szalassy.

Ce coup d'Etat a lieu au moment où la capitale est à demi investie par les troupes russes ; la terreur, longtemps contenue, apparaît au grand jour. On arrête, on pille, on assassine — les juifs en premier lieu. Leurs cadavres jonchent les rues. Pour faciliter la tâche des massacreurs, le gouvernement interdit aux juifs de quitter pendant dix jours leurs habitations sous quelque prétexte que ce soit. Wallenberg, exténué par des mois de labeur acharné et de tension nerveuse, songeait, peu avant le coup d'Etat du 15 octobre, à prendre

un peu de repos ; en face de l'événement, il décide de demeurer à son poste et d'affronter le chaos sanglant qui envahit la capitale.

Les commandos de jeunes juifs sélectionnés et entraînés par lui combattent les bandes des massacreurs, surgissent soudainement devant elles, puis disparaissent comme par enchantement. Les hommes de ces formations ajoutent à un courage à toute épreuve un art du camouflage et des ruses tactiques dignes des guerriers les plus expérimentés. Le massacre de juifs devient ainsi une entreprise comportant des risques. Les bandes finissent par abandonner la partie, malgré les encouragements des Allemands.

Ces derniers, qui ne voyaient jusqu'alors dans le gérant Suédois qu'un diplomate au bras fort long et un organisateur hors de pair, s'aperçoivent qu'il a l'étoffe d'un chef de « terroristes ». Mais Wallenberg demeure le représentant officiel d'un pays neutre qu'il n'est pas indiqué de se mêler à dos en un pareil moment. Pour débarrasser de lui, ils tentent donc d'amener un « accident » providentiel.

rg | des rafales de mitraillette. La nuit, les i
bles protégés sont souvent attaqués.

Ces immeubles se trouvent tous sur

rive droite du Danube, dans la partie
la capitale appelée Pest, tandis que la lé-
gation de Suède, comme toutes les au-
tres, a son siège sur la rive gauche
dans l'aristocratique Buda.

Pour être plus près de son "Moi", cette période critique, Wallenberg tient de son chef, le ministre Danielsson, l'autorisation d'installer ses bureaux à Pest. Son exemple est aussitôt suivi d'autres légations neutres et par la Croix Rouge internationale. De sorte que le protégé de Pest est désormais constamment surveillé sur place par les représentants neutres.

C'est un atout appréciable, car le gouvernement Szahassy est fort désireux, et l'avons vu, d'être reconnu par ces pays. Il a aussi su montrer-t-il de plus en plus, selon nos démarches collectives des diplomates neutres que Wallenberg suscite chaque fois qu'il le juge utile.

qu'il le juge utile.

Pourtant, les Allemands décident de réagir vigoureusement et de mettre en exécution leur fâmeuse « action » juive. Toute déportation par voie ferrée désormais impossible, les communiqués entre la capitale hongroise et l'« abattoir » étant coupés par les armées ennemies ; mais Richmann, l'homme-chambre à gaz, n'est pas à court d'idées : il propose de forcer les juifs de marcher jusqu'à la frontière du Roumanie, distante de deux cent quatre-vingt kilomètres.

... et il faut se procurer me
sur pied de service de trins
age dans le de transpo
et camion, nous déjà mention
effet psychologique, l'activité c
Wallenberg, la population juive
nouveau, sans travaillement offi
l'occasion de ces, surtout, de so
de l'interaction, et de déprimant
Des nouvelles, les conducteurs, bèn
des se présent grand nombre; le
enseignes de l'exécutées avec de
vement et les services fon

KUNGL.UTRIKES
DEPARTEMENTET
Avskrift.

Paris den 21 september 1951.
1 bil. i 2 ex.

Stockholm den 28 september 1951.
Överlämnas jämte bilaga till Kom-
missarien Danielsson, Stockholm,
för kännedom.

Enligt uppdrag:

(Stig Engfeldt)
Förste sekreterare

Broder,

Jag vet inte, vem som är föredragande i Raoul Wallen-
bergs-ärenden i utrikesdepartementet numera. I förhoppning om
att Du med Din säkrare kännedom härvidlag ville vidarebefordra
den till rätt adressat, skickar jag härmed en lång artikel om
Wallenberg, som publicerats i det just utkomna numret av "Figaro
Littéraire":

"La tragique épopée de Raoul Wallenberg".

Strömberg meddelar mig just, att författaren "Jaques
Sabile" är en mossaisk trosbekännare, för närvarande verksam i en
informationsbyrå här i Paris, som kallas "centre de documentation
juive contemporaine".

u/ K.I. Westman

Herr Byråchefen Sverker Åström,
Utrikesdepartementet.

My fransk rapport om Vas, encl.
av Danielson 2/10 1951.

Nrk. 2 576-57 till Sp (2 delar)

25/9

Röd lapp.

Avskrift.

Déclaration de VAS Georg sur les divers événements qui ont influencé son existence.

NOTA: Prière de se reporter à la ligne générale alphabétique des noms qui vous a déjà été fournie du présent dossier.

Nous avons interrogé VAS Georg qui s'est prêté de bonne grâce à cette opération. Il a déclaré vouloir dire l'entière vérité. Les récits précédents qu'il avait faits tant aux autorités suédoises qu'à nous-mêmes étaient exactes en ce qui concerne l'affaire WALLENBERG (détention de WALLENBERG à SIBIU en 1946, 1947). Par contre, il précise, qu'en ce qui concerne sa vie privée il avait en partie inventé, ainsi que fausse les dates pour cacher ses condamnations en FRANCE et en ALLEMAGNE. Il aurait dissimulé la vérité parce qu'il était gêné de devoir raconter cela devant des personnages officiels inconnus et qu'il craignait que ces aventures ne lui enlèvent tout crédit auprès des autorités Suedoises et de la famille WALLENBERG.

B I O G R A P H I E.

Je soussigne VAS Georg certifie exactes et véritables les déclarations suivantes:

Rgts. sur ma famille:

Je suis né le 13 Novembre 1911 à SIMERIA (Dt. de HUNEDOARA), fils de VAS Georg chef de gare et de Margareta née PUY. Ma mère était française d'origine (famille du PUY/Velay - FRANCE).

J'ai une sœur prénommée Margareta née en 1910, mariée depuis 1929 avec le Dr. Universitaire SUEDEY Ilie CUZA, dont elle a eu deux enfants ayant actuellement la fille 19 ans, le garçon 20 ans. Ils vivent aujourd'hui à DOBRA (Dt. de HUNEDOARA), Roumanie, avec mon père, ma mère et mon propre fils âgé maintenant de 9 ans, élevé par mes parents.

J'ai également un frère plus jeune que moi prénommé GEZA. Il est né le 19 Mars 1920 à NIERLAU (Bihor) ROUMANIE.

Mécanicien, il a dû quitter la ROUMANIE pour raisons politiques et s'est engagé à la Légion Etrangère à KEHL. Envoyé à SIDI-bel-ABBES il a été réformé pour insuffisance visuelle.

Après avoir travaillé un certain temps dans les mines du Nord de la FRANCE, il est actuellement employé à la S.M.K. à KNUTANGE en LORRAINE.

F. v. i. n. g. en inf. d.
Torech. K. v. b. 4/10/51
S. E.
M. d. l. Danielson
25/10
Oli

I. - ETUDES.

Ma jeunesse s'est passée a BEIUS (Bihor). A 7 ans en 1918 on m'a inscrit dans une pension catholique Romaine tenue par des soeurs a ORADIA. C'est la que j'ai fait mes 4 classes primaires terminees en 1922.

J'ai ensuite ete inscrit au lycee de BEIUS, "dit lycee "SAMUIL MICU". Cet etablissement etait dirige par le Professeur bien connu HUBIC. Ce dernier etait un chef de choeurs Roumains très repute.

Apres avoir fait trois classes au lycee, j'ai du quitter cet etablissement par suite de la mutation de mon pere dans une autre ville.

J'ai ete replace en qualite d'eleve externe au lycee "MIHAIL EMMESCU" de SATUMARE. J'ai obtenu mon baccalaureat en 1931 (ou 1930?).

Depuis l'annee 1929 (annee de la mort de sa Majeste FERDINAND 1er, je frequentais en qualite d'assistant etudiant le laboratoire de radiophonie dirige par l'ingenieur ADORIAN.

J'ai collabore etroitement avec cet ingenieur tres connu dans des recherches de radiotechnie alors encore a leurs debuts.

Je m'inscris en 1932 a l'Ecole Polytechnique de TIMISOARA dans le Banat. Apres cinq semestres d'etudes j'obtiens mon brevet d'ingenieur specialiste de l'electro technique en basse tension.

II. - SERVICE MILITAIRE!

Par suite de mes etudes j'avais ete sursitaire pour l'accomplissement de mes obligations militaires.

Je suis ensuite appele le 1er Novembre 1935 au 18e Regiment d'Infanterie TRG JIU-GORG (village de JIU dans le Dt. de GERG). Apres les classes a pied, je suis affecte a l'atelier de specialistes en qualite de T.R. (§ 71 de la loi sur le recrutement).

Le regiment etait commande par le Colonel ANZULESCU Dimitri. C'est durant mon service militaire que le Colonel me presente au Majors VOICU et PREDA de la garnison de ARAD.

Des deux officiers font partie du service de renseignement de l'Armee Roumaine. Je suis detache a leur disposition durant un certain temps et ils m'envoient en mission speciale en HONGRIE (voir le rapport special sur cette affaire).

Libere de mes obligations militaires actives en Oct. ou Nov. 1936.

3. - Emploie et travaux jusqu'à l'arrivee des Troupes allemandes (1941).

Je travaille en plusieurs villes de ROUMANIE: BUCAREST, JASI TIMISOARA, PLOESTI, etc.... en qualite de radio technicien. Par ailleurs je poursuis mes recherches et mes etudes sur cette science en cours de developpement.

Je suis l'inventeur d'un dispositif de securite pour les chemins de fer. Je suis commandite pour la prise du brevet par Max AUSSCHNITT, roi des mines de fer en ROUMANIE.

Je continue egalement mes recherches en matiere de Radiologie medicale et particulierement sur l'utilisation des rayons "X" (Gamma) sur quelques maladies infectieuses.

Je finis par obtenir un tres important resultat, qui fait l'objet de verifications par le Professeur CANTACUZINO, professeur de medecine a JASI. Mon procede est reconnu particulierement efficace par ce savant.

4. - Mariage et divorce.

Etudiant sans cesse, j'avais neglige de me creer une famille. En Juin 1941 lors de l'arrivee des Allemands en ROUMANIE et du debut de la guerre avec la RUSSIE, j'ai du abandonner mes travaux scientifiques.

C'est alors, qu'a l'occasion de la construction d'un cinema parlant moderne a DEVA, j'ai fait la connaissance de celle qui devint ma femme.

Elle se nommait SZABO Helene, elle fit sur moi une grosse impression et je me marie avec elle sans reflechir aucunement le 10 Aout 1941.

De ce mariage est ne un enfant prenomme Georg, le 6 Fevrier 1942. Mon fils est actuellement a la garde de mes parents.

5. - Activites durant la guerre 1939 - 1945 (sous l'occupation allemande - 1er sejour a la prison de SIBIU)

Le 2.1. 1942 je suis affecte aux Usines de fer de HUNEDOARA en qualite de specialiste de premiere classe. Je dirige la construction d'un cinema parlant moderne, et d'un important central automatique telephonique pour les usines.

En fait j'etais affecte special militaire. Apres 4 mois ces divers travaux etant terminee, je suis reste aux usines toujours comme affecte special.

C'est a la meme epoque que j'ai contribue pour une bonne part au reglage et accord des postes emetteurs de radio de

CHISINAU (en BESSARABIE) et de BOD BROSOV, (Pensylvanie).

En 1943 je fais la connaissance de l'ingenieur radio PRODAN et de sa femme, domicilies a CLUJE/TURDA, et d'un israelite nomme HIRSCH Siu domicilie a LUDUS (Dt. de MURES).

Ceux-ci faisaient partie d'un reseau clandestin travaillant pour les allies vraisemblablement pour les Americains, mais je ne sais rien de ce reseau.

Ny Ils me promirent une tres forte somme pour la construction d'un poste emetteur transportable. J'ai construit le poste en 1943 au debut Octobre. Au cours des emissions malgres les precautions prises par les interesses qui le deplacaient continuellement le poste fut repere par la radiogoniometrie et nous avons ete tous arretes.

C'est au moment de cette arrestation que ma femme avec laquelle je ne pouvais m'entendre, abandonna le domicile conjugal et notre fils que mes parents ont recueilli.

Nous avons ete juges par le tribunal militaire du 7e Corps Armee Roumain siegeant a SIBIU le 16.1.1944, et condamne a:

- HIRSCH = travaux forces a perpetuite
- PRODAN et sa femme = 8 ans de travaux forces
- et moi a 15 ans de travaux forces.

(Mon frere est alle a SIBIU en 1945 pour obtenir une copie du jugement qui porte le No. 1 des sentences rendues en 1944 par le T.M. du 7e C.A.).

J'ai ete incarcere pour purger ma peine a la prison du 7e C.A. qui etait en meme temps la prison de SIBIU.

Le chef de la prison, le Capitaine IMBARUS Valeriu etait connu de moi bien avant la guerre (ainsi que de mon frere GEZA). L'aspirant NEAGSU etait egalement un ancien camarade, il exercait des fonctions dans l'administration de la prison. Quant a l'adjutant BALAN qui meme actuellement est reste cantinier de la prison, j'etais en tres bons termes avec lui.

Ces trois militaires ont d'ailleurs ete degages des cadres de l'armee par la suite, en raison de leurs anterieures convictions et activites royalistes.

BALAN afin de me donner l'occasion de sortir de la prison, me conseilla de signer un engagement pour partir sur le front russe comme volontaire. J'ai fait ca qui m'etait suggere, et sorti de prison, disposant de 8 jours de delai pour rejoindre j'en profitai pour organiser ma desertion et me cacher.

J'ai deserte ayant des cette date tres bien compris que l'Allemagne avait virtuellement perdu la guerre et ne voulant pas laisser ma vie dans cette aventure.

En Aout 1944 au cours du bombardement de la gare de TIMISOARA (TEMESBURG?) par les avions americains, je me trouve pris dans un controle de police militaire, reconnu et arrete.

Je suis transfere a SARATA (TIROL nom du village) au 999 B^{on} d'Infanterie. Ce bataillon est une formation qui reforme les regiments decimes et egalement designe sous le nom de Centre d'Instruction No. 5. Le jugement devait etre rendu le 25 Aout 1944 par la Cour Martiale de TIMISOARA. En raison du fait que j'etais deserteur en temps de guerre et sous le coup d'une condamnation anterieurs, je devais etre condamne a mort sans aucune chance d'obtenir l'indulgence du tribunal.

6. - Activites sous occupation Russe et regime democratique Roumain.

Le 23 Aout 1944 l'armee Roumaine capitale, il y a l'armistice, je suis sauve de la fusillade libere.... mais immediatement dirige avec le B^{on} 999 sur le front des "Portes de Fer" ou les Allemands se sont retranches et tiennent les deux rives et les hauteurs. Je suis embrigade avec le grade de "sergent T.R.". (intellectuel).

Il faut que je precise que des la reddition, les Russes ont elimine les officiers et repris les troupes Roumaines en main, leur faisant jouer le role de Bouclier-nettoyeur devant leurs propres troupes.

Immediatement nous avons compris que c'etait le role qui nous etait assigne, nous rendant compte que tenter de forcer les passes dans ces conditions etait un vrai suicide collectif. Avec de nombreux camarades nous avons deserte. Pour ma part je me suis enfui avec le S/Lieutenant LAICA et nous avons traverse les montagnes en direction du Banat pour attendre la fin de la guerre. J'ai de faux papiers qui m'ont ete remis par un camarade officier. Je reste en uniforme ce qui est beaucoup plus facile pour circuler. Je suis cependant pris le 4 Mars 1945 par la police de la Republique Democratique Roumaine et conduit a la caserne du 90e Regiment a ORASTIE.

Dans la nuit du 5 au 6 Mars 1945 il y a la revolte du General Roumain RASCANU contre les Russes qui eclats; il y a des bagarres dans la caserne, et je profite du desordre pour m'enfuir.

Je me rends chez ma mere a DOBRA (Dt. de HUNEDOARA) ou se trouve mon frere GEZA qui est mecanicien et nous nous faisons des faux papiers. Je reste en uniforme. Je circule beaucoup avec mon frere et en Novembre ou Decembre 1945 avec mon frere et sa femme je vais meme a un Congress Eucharistique qui a lieu a BUDAPEST.

Je suis cependant toujours recherche comme deserteur, et le 3 Janvier 1946 (un mardi) un telegramme arrive av DOBRA donnant l'ordre de m'arreter ainsi que mon frere.

Je suis pris le premier, par la gendarmerie Roumaine. Mon frere reussit a s'enfuir par la fenetre au moment de l'arrivee des gendarmes.

Quelques heures plus tard, au moment de la traversée d'une riviere en bac en compagnie des gendarmes qui m'escortent, nous avons la surprise de voir un homme qui nous regarde traverser, bien tranquillement assis sur la berge, se lever comme un exalte, courir, se prendre les pieds dans le bout du cable ancre en terre ... et tomber a l'eau dans le courant qui parait l'entraîner.

J'ai dès le debut reconnu mon frere qui doue d'une mauvaise vue ne nous avait reconnus qu'au dernier moment. Les gendarmes intrigues par ce manège, paraissant s'intéresser a la question, je dis qu'il s'agit d'un faible d'esprit de la region et ils passent outre.

C'est la dernière fois que j'ai vu mon frere GEZA jusqu'a ce que je le retrouve en FRANCE en 1949 a KNUTANGE.

7. - 2e incarceration a la Prison de SIBIU et rencontre avec WALLENBERG Raoul.

Je suis incarcere a la prison de SIBIU dont le Directeur a cette époque est un certain POPA Isaia, excordonnier, arrive a cette importante fonction a la suite des mesures prises par le nouveau regime de la ROUMANIE.

L'ex-adjutant BALAN degage des cadres de l'armee est toujours a titre civil chef de la conatine de la prison, cantine a laquelle les detenus peuvent acheter ce qu'ils veulent a condition qu'ils aient beaucoup d'argent.

NEAGSU est également encore a la prison ou il travaille en qualite d'employe de bureau.

Des mon arrivee, ma qualite de radio technicien (deja connus me fait affecter a la reparation de l'appareillage radio medical

de l'hôpital de la ville occupé par les Soviétiques.

Un soldat russe vient me chercher le matin et me ramène le soir à la prison. À la prison je jouis de beaucoup plus de liberté qu'à l'hôpital et je suis moins dérangé c'est pour cela que j'apporte certains travaux délicats, entre autres des bobinages à faire à la prison. On m'a autorisé à utiliser un coin de l'infirmérie, située dans l'angle où se trouve l'armoire à instruments médicaux.

Les gardiens et le Directeur apportent du dehors des appareils de radio récepteurs à réparer, j'en ai toujours deux ou trois dans l'infirmérie. Je suis grassement rétribuée par ces gens un peu simples et j'arrive à détenir par devers moi plus de 3 Millions de Lei et Kg. d'or. Le chef de la prison POPA m'emprunte de l'argent à plusieurs reprises, lorsqu'il a des fins de mois difficiles, car tout est devenu très cher, une famine s'étant déclarée au printemps 1946.

Je suis de plus en plus libre à l'intérieur de la prison.

Il y a également des femmes dans l'établissement et je peux même circuler dans leur section. Mme PETRESCU la comptable de la prison devient ma maîtresse. / Le fait de me voir partir chaque jour avec le Russe pour l'hôpital et revenir le soir, ainsi que la liberté dont je jouis, fait même douter de moi certains détenus qui s'imaginent que je suis un indicateur des Russes.

La prison est divisée en trois sections distinctes:

1) - Politiques: subdivisée elle-même en 2 groupes:

a) Le groupe des détenus amenés par les Russes du N.K.W.D. Ils sont hébergés et nourris par la prison mais ne semblent pas être inscrits NOMINATIVEMENT sur le registre d'écrou, bien qu'ils puissent figurer numériquement dans la comptabilité de l'établissement. Ce groupe est au 1er étage, cellules de 1 à 12 (?).

b) Le groupe des détenus politiques de la police Roumaine Populaire. Ceux-ci sont normalement inscrits sur le registre d'écrou. Groupe également au 1er étage.

2) - La Section MILITAIRE. Comprend seulement des Roumains à l'exclusion de tout militaire Soviétique. (deserteurs, saboteurs, etc...). Elle est située au rez-de-chaussée.

3) Les droits communs, logés au rez-de-chaussée.

L'infirmérie de la prison est dirigée par un détenu nommé KROMEK de la section politique roumaine. Il ne parle que le Roumain et le Hongrois.

J'ai fini par acquérir une sorte d'autorité sur le personnel de la prison, fruste et primaire, qui respecte en moi l'intellectuel. (Il n'y a que deux classes en ROUMANIE: des gens pratiquement illettrés, la grande masse, et une petite minorité d'intellectuels qui furent écartés des places officielles après la prise du pouvoir de la République Démocratique Roumaine, étant suspects de par leurs "origines capitalistes".)

Le premier jour de Pâques 1946 (au plus fort de la famine) je me rends à l'infirmerie pour effectuer quelques travaux de bobinages.

Je constate de suite qu'il y a un "nouveau". Il est dans le coin derrière la porte à gauche en entrant. Il tourne le dos à la salle et se tient obstinément le nez vers le mur.

Je demande à KROMEK: "Alors tu as un nouveau client? Qu'est-ce qu'il a celui-là?"

Il me répond: "Il est de la "8" (section politique de la N.K.W.D.). Il a peut-être été battu, mais je ne peux pas le soigner, je ne sais pas ce qu'il a, il ne répond pas quand je lui parle, il ne doit pas parler roumain ou hongrois".

J'essaye de dire quelques mots à l'inconnu en hongrois, et n'obtiens qu'un ou deux mots inintelligibles pour toute réponse. Je tente alors de lui adresser la parole en français et lui demande s'il connaît cette langue? il me répond: "Oui, un peu". Heureux de ce résultat, je lui demande qui il est? Il ne répond plus et se retourne vers le mur, je vois qu'il pleure.

Tout à coup je dis à KROMEK: "Je vois ce qu'il a ton malade! Il est à moitié mort de faim!" Je vais à l'armoire et prends quelques restes de porc (je recevais 2 colis par semaine envoyés par ma famille qui venait régulièrement me voir. Les colis m'étaient remis le mercredi et le samedi).

Je veux offrir ce peu de victuailles à l'inconnu, qui ne prend pas ce que je lui tends.

KROMEK dit alors: "Ils l'ont condamné à dix ans de travaux forcés pour espionnage". Je parle et tente de consoler l'intéressé en lui faisant remarquer que 10 ans c'est ennuyeux mais qu'on s'en sort un jour, il y a les condamnés à mort ou à vie, qui eux n'ont aucun espoir! A cet instant précis, une bagarre éclate dans la cour de la prison. KROMEK sort de la pièce pour aller aux renseignements et je reste seul avec l'inconnu, qui me parle en français à partir de ce moment.

Il me dit etre Ukrainien, mais me demande de lui faire écouter STOCKHOLM a la radio Suedoise ce qui est surprenant.

N.B.: (voir renseignement special sur l'inconnu qui finit par dire qu'il se nomme WALLENBERG Raoul, Diplomate, etc..)

Dans la prison les autres detenus et les gardiens designaient WALLENBERG sous le vocable de JUDANUI (le Juif) tellement son aspect physique etait typiquement Israelite.

Mon pere qui venait me voir souvent, me disait toujours que je devrais tenter de m'evader, ayant contre moi cette accusation de desertion, avec faux papiers, etc.... D'autre part une centrale electrique ayant ete sabotee durant le temps ou je me cachais, on m'imputait (a tort d'ailleurs) une participation a ce sabotage. Tenter de recouvrer ma liberte valait mieux disait-il que d'attendre un jugement. Mon pere qui a du s'inscrire au parti communiste pour ne pas perdre ses avantages de fonctionnaire, est reste tres "agrarien".

Pris de boisson, un jour que les Russes m'avaient donne de la Vodka, je ne me controlais plus, et j'ai eprouve le besoin de confier a WALLENBERG mon projet d'evasion.

Des cet instant il sembla moins soucieux, comme si une lueur d'espoir lui etait apparue. Il me raconta ce que je relate par ailleurs sur sa vie privee anterieure et me demanda de prevenir sa famille ou un consulat Suedois lorsque je serais en pays libre.

J'avoue que sur le moment, tout en l'ecoutant sans faire d'objection je n'ajoutai pas foi a ces declarations. Il est un fait certain: c'est qu'un detenu parlant de sa vie d'homme libre a un autre detenu est toujours tente de l'idealiser volontairement ou non. Tres souvent il s'attribue des fonctions ou une situation qu'il est loin d'avoir reellement occupe.

Il ne risque pas d'etre confondu, puisque son interlocuteur est egalement separe du monde comme lui.

J'ai pense, que WALLENBERG tout en ayant joui peut-etre d'une bonne situation, n'avait eu ni la fortune, ni les fonctions qu'il s'attribuait. Il me semblait impossible, que dans ce cas, les autorites Suedoises, ou sa famille, ne l'aient laisse sans secours, sans colis, et surtout sans intervenir pour tenter de le faire liberer.

Ce sont ces motifs qui ont ete cause que je n'ai fait aucune demarche tout de suite apres mon evasion, comme j'aurais pu le faire si j'avais vraiment cru la rocambolesque histoire qu'il m'avait racontee. Par la suite j'ai plus ou moins oublie tout

cela, les difficultes qui attendent tout emigrant D.P. et celles qui me furent personnelles, m'ayant detourne les idees de tout ce qui avait bien pu m'etre raconte a SIBIU par mes camarades de detention.

S'il n'y avait pas eu l'incident de la page du READERS DIGEST SELECTION, lue par hasard en Janvier 1951 a la prison de COBLENCE cette histoire aurait fini par sombrer complètement pour moi dans l'oubli.

8. - Evasion de la prison de SIBIU et traversee de la ROUMANIE.

SZIJGJARTO Bela, l'ex-parachutiste hongrois qui avait ete le compagnon de cellule de WALLENBERG en 1945, et entre temps interne a la prison de HIUD arrive a la prison de SIBIU d'ou il est transfere pour la revision de son proces.

Son affaire doit passer devant la Cour Martiale de SIBIU le 12/2/1947, en meme temps que celle de deux allemands.

L'un de ces derniers, etait un professeur de mathematiques de FRANKFURT ou de FREIBURG. Il mesurait environ 1m,70 de haut et etait blond.

Le tribunal acquitte les trois accuses mais prononce contre eux un arrete d'expulsion. Si l'ordre d'expulsion ne pouvait que faire plaisir aux deux allemands, il mettait par contre le parachutiste dans une position tres dangeureuse.

Un accord etait entre en vigueur entre la ROUMANIE et la HONGRIE par lequel ces deux pays devaient se remettre mutuellement leurs nationaux. Quoique ayant ete acquitte en ROUMANIE, SZIJGJARTO ancien membre des "CROIX FLECHES" savait que les tribunaux hongrois seraient beaucoup plus severes a son egard.

En attendant son extradition il resta a la prison de SIBIU.

C'est alors qu'il s'apercut que les Russes qui venaient voir de temps en temps WALLENBERG, s'interessaient a lui.

D'un commun accord nous avons decide de nous evader.

C'est moi qui devait fournir le financement de notre tentative, j'avais a l'epoque amasse 3 millions de Leis et plus d'un kilogramme d'or.

L'occasion de nous evader devait nous etre fournie par l'utilisation des possibilites offertes par mes travaux effectues a l'exterieur de la prison.

J'avais dans les jours precedents fabrique un amplificateur pour le Lycee de SIBIU.

Le 22 Mars 1947 au matin, accompagne de SZIJGJARTO pour m'aider a la manutention et d'un gardien de la prison, je me rends au Lycee pour proceder au montage et reglage du haut-parleur.

Le gardien est un pauvre here, que ma qualite d'ingenieur et les libertes que j'ai dans la prison impressionnent. J'ai une certaine autorite sur lui, il me craint un peu.

Avec mon compagnon de fuite nous avons pris la precaution de nous habiller "en double", c'est-a-dire que nous avons revetu deux chemises, deux paires de chaussettes, deux culottes, etc.. l'un sur l'autre. Ceci avait pour but de faciliter la lutte contre le froid, et surtout de nous permettre de modifier notre signalement en cours de route.

Arrives au Lycee nous montons tout de suite au 3e etage et je fais monter le gardien sur un excabeau face au haut-parleur avec mission de compter indefiniment jusqu'a ce qu'il entende ma voix dans l'appareil, tandis qu'avec mon compagnon nous descendons au rez-de-chaussee ou se trouve la commande electrique de l'amplificateur et la porte de sortie mon gardee par laquelle nous prenons la cle des champs le plus simplement du monde.

Lorsque nous sortons du Lycee il y a une tempete de neige qui fait rage. Nous devons prendre du champ tres vite et je m'apercois que mon camarade est dans l'impossibilite de courir par suite d'une defectuosite physique (blessure vraisemblablement, si j'avais su ce detail je serais parti tout seul).

Pour garder un maximum de chances nous nous separons. SZIJGJARTO a surement ete repris, tandis que j'arrive a sortir de la ville.

Par de petits chemins je vais a pied jusqu'a SCHELLINBERG, petit village situe a 5 km environ de SIBIU. Je fais le trajet en un peu plus d'une heure (de 10h.30 a 11h.35).

Dans cette localite passent deux lignes de chemin de fer; l'une est une ligne a grande circulation, la seconde est une petite ligne d'interet local (voir plan No.).

Je questionne un employe du poste d'aiguillage sur l'heure a laquelle arrive le train de grande ligne allant sur BRACNOW. Il me repond: "Dans une heure". En meme temps je surveille la petite ligne et vois arriver le petit train.

Il y a une grande affluence de voyageurs, certains sont meme sur les marchepieds. D'autre part je sais que le train est controle durant tout son parcours par des gendarmes.

Je pretex-te le manque de places et demande a l'employe du wagon poste de me laisser monter dans son fourgon, contre remise de 50.000 Leis. Il accepte, je m'installe dans le fourgon, le train part a 12 h. environ et apres avoir roule lentement de gare en gare toute la soiree et la nuit nous arrivons le matin du 23 a 7 h. a SIGHISOARA (70 km plus loin, sur une ligne internationale).

Je me dissimule dans la montagne aux environs de la gare pour attendre le soir. Je sais qu'un train rapide doit passer en gare en direction de ORADEA et de la frontiere.

Lors de l'arret du train en gare, je monte delibere-ment sur la locomotive et declare au mecanicien que je suis un technicien du depot de locomotives, delegue pour effectuer diverses verifications sur les instruments de controle de la locomotive.

(Ayant vecu depuis ma prime jeunesse dans les gares par suite de la profession de mon pere, je suis capable de conduire une locomotive et connais tous les termes techniques employes par les equipages de machines).

En cours de route j'avoue ma supercharie au mecanicien, et j'achte son silence a l'arrivee par la remise de 100.000 Leis.

Je débarque a ORADEA le lendemain 24 Mars 1947 a 8 h. du matin.

9. Passage en HONGRIE et traversee de ce pays.

A ORADEA je me rends immediatement chez un camarade de mon frere GEZA, nomme KUNCSEK Alexandre. Il connaît tres bien la ligne frontiere entre la ROUMANIE et la HONGRIE. Je sais que je pourrai passer deux ou trois jours en securite chez lui si c'est necessaire.

Il vient de se marier avec une tres jeune femme de 17 ans, et nous convenons que pour eviter les soupcons c'est elle qui me guidera jusqu'a la ligne frontiere.

Le vendredi avant Paques 1947 nous partons a pied, elle marche devant moi a quelque distance, et vers 16 heures nous arrivons aux premieres maisons de KIS-MARJA sur la frontiere meme.

La jeune femme marque un temps d'arret pour demander un renseignement a une femme qui travaille dans un jardin; la femme ne comprend pas immediatement, la discussion se prolonge, je continue a avancer et suis force de depasser mon guide.

Arrivant le premier au carrefour de l'église, je constate que sur ma droite dans une rue a forte pente venant de la frontière arrivent dans ma direction deux gendarmes frontaliers, conduisant leur bicyclette a la main, la cote étant trop dure a monter pour eux. Je realise immédiatement qu'ils m'ont vu et vont me questionner s'ils me rejoignent. Disposant des quelques minutes necessaires avant qu'ils arrivent en haut de la cote et puissent monter ensuite a velo, je me mets a courir droit devant moi en direction de la frontière, puis voyant une porte donnant sur une cour ouverte, je penetre dans ce qu'il me semble être une ferme, refermant la porte derriere moi.

J'entends les bruits familiers faits par des femmes lavant du linge dans un batiment voisin de la maison d'habitation (voir plan No.)

et je penetre dans cette dernière. Personne ne m'a vu, je traverse un couloir, ouvre une porte et suis dans une chambre ou dort une jeune enfant.

C'est a ce moment que j'entends la porte de la cour s'ouvrir et une voix d'homme interpeller quelqu'un.

Je me cache vivement sous le lit occupe par l'enfant.

J'entends alors distinctement la voix d'un des gendarmes demander a une femme si elle n'a pas vu entrer un homme chez elle.

Elle repond que non, la porte de la maison s'ouvre et les deux interlocuteurs penetrent dans le couloir de la maison.

Le gendarme reste dans le couloir durant que la femme ouvre doucement la porte de la chambre au je me trouve, pour ne pas reveiller l'enfant. Je suis terrorise parce que un petit chien est également entre et grogne en me sentant sous le lit. La femme le fait taire et sort de la piece en disant au gendarme: "Non, il n'y a personne; mais a la reflexion il me semble en effet que j'ai vu comme une ombre traverser la cour un peu avant que vous arriviez, dans ce cas la personne a pu partir par derriere sans qu'on la voie". Le gendarme remercie rapidement et j'entends le bruit qu'il fait en se precipitant dans la petite rue ou je l'avais vu precedemment avec son compagnon.

L'enfant pleure, je sors de dessous le lit et l'amuse avec ma montre. La femme revient, entre dans la piece et me dit en roumain: "Vous voulez passer la frontière sans doute? Bon, restez ici et n'ayez pas peur, je vous avais tres bien vu

tout a l'heure. La police ne reviendra pas, mon mari vous fera passer ce soir". Elle sortit ensuite me laissant seul.

En examinant les lieux je vois que d'après les tableaux, decorations, etc... qui sont aux murs, je suis chez un militaire ou un ancien militaire. Par la suite, j'apprends que je suis chez le brigadier-chef de la police de la localite!!!

Plus d'une heure apres ces evenements, je vois par la fenetre qui donne sur la rue, passer la jeune femme qui m'avait conduit ainsi que son mari, KUNCSEK encadres par deux gendarmes.

Je me rends alors compte que les policiers ont arrete mon guide et sont alles chercher son mari.

Le meme soir lorsqu'il fait nuit, le brigadier de police qui est rentre entra temps, me conduit jusqu'a la frontiere et me la fait franchir sans encombre.

Je fais du stop, et utilisant un camion j'arrive a DEBRECEN a 40 km de la frontiere. Je vends l'or que j'avais sur moi pour me procurer des devises hongroises. Je prends ensuite le train pour BUDAPEST.

Arrive dans cette derniere ville, je me rends chez les parents de mon compagnon d'evasion SZIJGJARO domicilies a KIS-PEST, Amos 39.

Il a du etre repris car il n'est pas arrive chez lui. Je suis tres bien recu par son pere, sa mere et sa soeur. Je reste deux jours et une nuit chez eux.

Je me renseigne sur la meilleur facon de passer en AUTRICHE. La frontiere est severement gardes. J'en conclus qu'il n'y a qu'un moyen de la franchir c'est de me faire conduire par ceux-la meme qui la gardent.

10. Franchissement de la frontiere Austro-Hengroise

(et incarceration a BUDAPEST-Andrasi 60).

Je me presente a la Direction de la Gendarmerie Frontaliere situee Quai Francois-Joseph. J'explique que je suis "Volks-deutscher", que je viens d'AUTRICHE, de VIENNE, et que je desirerais obtenir une autorisation pour m'etablir en BUKOVINE.

Il m'est repondu que j'ai franchi la frontiere illegalement et que je ne puis rester en HONGRIE sans avoir ete au prealable autorise a entrer dans ce pays.

Je suis arrete, on m'envoie a la police secrete hongroise, situee Andrasi 60 a BUDAPEST.

Je suis interroge sur les raisons qui m'ont pousse a venir d'AUTRICHE en HONGRIE ? On veut savoir si je ne suis pas un ex-membre des CROIX FLECHEES.

Il n'y a qu'une chose ennuyeuse c'est qu'on me saisit mon argent qu'on ne me rendra pas par la suite.

Dans la meme cellule (No.3) se trouve un detenu revetu d'un uniforme Francais. Il se nomme DANKA. D'apres ses declarations il aurait fait partie du Consulat Francais. Je puis constater qu'effectivement il recoit des cigarettes du Consulat.

Il me conseille lorsque je serai en AUTRICHE de m'engager a la Legion Etrangers, dont le centre de recrutement se trouve a VIENNE, Radeski Kaserne.

Je reste en prison 10 jours, puis il est prie une mesure de refoulement a mon agard (ce que je desirais!!). En compagnie de 21 autres personnes je suis conduit par voie ferree a HEGYES-HALOM (HONGRIE). Nous avons le droit d'aller en ville en attendant le soir, et le meme jour nous sommes conduite sur la ligne frontiere. Nous entrons en AUTRICHE par NIKELDORF. Je continue ma route a pied jusqu'a BRUCKLEITA, ou je reste une nuit chez un Roumain rencontre occasionnellement en faisant du stop-charrette.

Il est tres aimable, me couche et me paie mon billet de chemin de fer jusqu'a VIENNE-SIMERING Bahnhof.

11.-Engagement a la Legion Etrangers et refoulement sur l'ALLEMAGNE.

Des mon arrivee, je me rends au centre de recrutement de la LEGION. Je suis pris en compte provisoirement et par un transport dirige sur BREGENZ, puis sur KEHL.

Je ne suis pas accepte a la visite medicale, et le 6 Juin 1947 je suis dirige avec d'autres candidats malchanceux sur le centre P.D.R. de SIGMARINGEN-NONNENHOF.

12.- Premiere emigration en FRANCE au titre "travailleur agricole" et abandon d'emploi.

Le 12 Juin 1947 je me rends au centre d'emigration de FREIBURG-HASLACH. Je suis accepte et dirige sur SOISSONS ou on m'affecte en qualite d'ouvrier agricole chez Monsieur SAMIER Victor a SIBACOURT par St. POL/TERNOISE (Pas-de-Calais).

Je fais a mes moments perdus quelques reparations de postes de T.S.F. qui me sont payees par les interesses.

Au bout d'un mois, n'étant toujours pas payé et le travail ne me convenant pas, j'y pars, prenant mon billet de chemin de fer avec l'argent gagné en réparant les postes.

13.-Franchissement de la frontière France-Allemande et retour au centre P.D.R. de SIGMARINGEN.

En gare de STRASBOURG je me rends à la Gendarmerie près de la gare et déclare que faisant partie d'un convoi de Légationnaires, j'ai manqué le train, m'étant attardé. Les gendarmes me font un papier qui me permet de passer le pont de KEHL, et je rentre en ALLEMAGNE.

Par le train je me rends à SIGMARINGEN au Centre P.D.R. Je suis reçu par la secrétaire Mlle ULIC Martha. Je lui explique que me contentant de mon emploi en FRANCE je suis revenu, que je désire cependant travailler en FRANCE, mais comme spécialiste.

14.-Deuxième émigration en FRANCE au titre "spécialiste".

a) Emploi chez Peugeot à SOCHAUX.

Le centre de FREIBURG étant seulement pour les paysans et mineurs, je suis envoyé sur le centre de KARLSRUHE Forstner Kaserne (rattaché à LANDAU). Je fais sommaire sur la même feuille de route.

Je me rends alors compte qu'on m'a inscrit par erreur sous le nom de VASIU au lieu de VAS. Lorsque je me présente devant l'employé du centre qui s'occupe de nous, je lui fais remarquer l'erreur commise. Il ne veut rien entendre et me répond que: "pour lui il n'y a que le paier qui compte, que s'il voulait nous écouter tous il n'en finirait plus et que c'est à prendre ou à laisser. Je partirai sous le nom de VASIU ou pas tout". Je n'insiste pas et suis accepté.

Je signe un contrat pour les automobiles PEUGEOT à SOCHAUX en tant qu'électro-mécanicien.

Je suis dirigé sur LYON-VILLEURBANNE, 105 avenue Laccassagne (Centre Émigration LUMIÈRE). Nous arrivons à LYON le 17 Octobre 1947, puis on m'envoie à SOCHAUX.

Dès mon arrivée, les conditions ne correspondant pas à ce qu'on nous a promis par contrat. Je suis logé dans un dortoir avec 25 marocains. Quant à mon travail cela ne va pas non plus, on m'a affecté à une équipe de manoeuvres, et je fais le nettoyage des tours à longueur de journée.

De plus je me rends compte que les ouvriers travaillent seulement 4 jours par semaine a raison de 8 heures par jour et 49 frs. de l'heure. Ce salaire ne permet pas de vivre decemment.

Je vais au bureau du travail de MONTBELIARD apres avoir regulierement signale mon depart a la police francaise.

b) Emploi chez M.A.R.E.R. a LYON-VILLEURBANNE.

J'annule mon contrat et retourne a LYON au centre LUMIERE ou je signe un nouvel engagement pour les usines M.A.R.E.R. (Manufactures d'Appareils Radio Electriques du Rhone). avLYON route de Vault 37/39, Faubourg de VILLEURBANNE.

Le Directeur de l'usine est un Suisse Monsieur QUIRE (o.P.) qui se montre extremement aimable avec moi et me confie une certaine partie de la direction du personnel feminin travaillant a la fabrication des postes de T.S.F.

Il ne me paie pas regulierement en fin de mois, mais me donne de l'argent quand j'en ai besoin, au moment ou je le lui demande.

15.-Contact avec LORANT chef du centre emigration LUMIERE et escroquerie a la "naturalisation" commise par celui-ci.

Des mon arrivee au centre LUMIERE j'etais entre en relations avec le Chef de centre un Monsieur LORANG (route de Vault 84). Je lui demande quelles sont les demarches a faire pour obtenir ma carte d'identite d'etranger?

Il me dit qu'avec cette carte j'aurais toujours des complications, parce qu'il faudra la faire renouveler. Il me propose alors de me faire naturaliser Francais. Il precise que ce n'est pas difficile, il a un copain qui est inspecteur de police, ce dernier se chargera de tout, contre remise d'une somme de 50.000 frs.

En attendant d'etre en regle LORANG me louera une chambre dans son propre appartement, et je prendrai mes repas au restaurant.

Desirant me fixer definitivement en FRANCE, j'accepte. Je remets immediatement a LORANG une somme de 20.000 Frs. que je demande avmon patron M. WUIRE; puis une deuxieme somme de 10.000 quelques temps plus tard.

En Decembre 1947 une fonctionnaire du Centre LUMIERE a laquelle j'ai l'occasion de parler et de raconter mon histoire

de NATURALISATION, me met en garde contre LORANG. Elle me dit que celui-ci est un ancien militaire de l'armee francaise renvoye pour diverses histoires et en particulier pour ses habitudes d'alcoolique. Elle me dit que je ferais mieux de me faire faire tout de suite des photos d'identite et de demander moi-meme ma carte d'etranger.

Je fais une derniere tentative aupres de mon logeur LORANG et lui demande "ou en est mon affaire"? Il me repond que cela va etre regle incessamment, mais me dit que les fetes de Noel approchent, et que l'"inspecteur de police, serait tres heureux si je pouvais encore lui faire un petit versement et lui procurer un appareil de Radio".

Je demande une fois de plus de l'argent a M. QUIRE ainsi qu'un appareil de Radio dont il me fait cadeau, et je remets 5.000 Frs et l'appareil a LORANG "pour M. l'inspecteur". Le jour de St. Sylvestre je me trouve au restaurant ou je prends mes repas. Je suis assez intime avec la patronne et desirant aller dans un quartier eloigne de Lyon, je lui dis en plaisantant, a haute voix : "Cherie! appelle-moi donc un taxi!" Ce qu'elle fait de suite. Un homme qui se trouvait dans la salle en etat d'ivresse, eleve alors la voix et fait remarquer que ces etrangers se permettent tout! ce n'est pas malheureux de voir ca ! nous sommes en greve depuis x jours et il y en qui peuvent encore se payer des taxis!!! qu'on les f... a la porte. Une controverse s'engage au moment ou le taxi arrive et ou je quitte l'etablissement.

J'ai eu par la suite que la discussion avait degene-re en bagarre apres mon depart et que celui qui avait reclame avait blesse la patronne d'un coup de bouteille. La police avait ete appelee, il y avait eu une enquete d'ouverte pour etablir les responsabilites, et de cette facon la police avait ete amenee a me rechercher pour m'interroger.

Lorsque je revins le lendemain 1er Janvier 48 chez LORANG, je trouvais celui-ci bleme, extremement nerveux, affole, qui m'attendait avec impatience.

Il me dit: " Il y a une enquete de faite sur vous. La police veut vous interroger a cause d'une bagarre qui a eclate a la pension a votre sujet. Je sais que vous n'y etes pour rien, mais il veut mieux que vous disparaissiez quelques temps, cela va se tasser. Il vaut mieux que personne ne s'apercoive

que vous n'avez pas de carte d'étranger et que vous habitez depuis plus de 2 mois chez moi sans être déclaré. D'ici quelques jours votre naturalisation sera terminée et vous pourrez revenir".

Il insiste tellement que j'ai fini par l'écouter.

16.- Voyage à MARSEILLE - sequestration par un représentant du Consulat Roumain - Démocrate.

Je savais que les médicaments sont très rares en ROUMANIE, et que mon beau-frère SURDU le Dr. médecin en manquait. Je décide de profiter de mes "vacances forcées" pour tenter de lui faire parvenir de la pénicilline.

Pour cela je me rends à MARSEILLE, et je me renseigne pour trouver une famille Roumaine qui puisse me donner des indications sur les possibilités d'expéditions.

Place de la Joliette au "Bar des DOCKS", je fis la connaissance d'un homme qui se prétend ancien militaire de la Légion Étrangère. Il me donne les précisions suivantes: Un vapeur, le "TRANSULVANIA" fait la navette entre MARSEILLE et la ROUMANIE tous les 28 jours. On peut faire parvenir des paquets en s'adressant à "Monsieur GEORGE", MARSEILLE, Place de la Prefecture No. 2, 11e étage.

Je me rends à cette adresse, je suis reçu par M. GEORGES qui m'interroge, déclare qu'il est un représentant du Gouvernement Roumain Démocratique..... et que je suis arrêté.

Il me sequestre en compagnie de 3 autres Roumains qui dans la même situation que moi me disent qu'il n'y a plus rien à faire pour nous sauver et que M. GEORGES allait nous repatrier.

Le 27 ou 28 Janvier 1948, GEORGES, accompagné d'un chauffeur, me fait monter dans une voiture "de maître" (chauffeur séparé des passagers par une glace coulissante), nous prenons aussitôt la direction du port. Il est 19 h. 30 environ; arrivés devant la grille d'entrée aux quais il y a un encombrement. J'en profite pour ouvrir brusquement la porte de la voiture en faisant du scandale et me perds dans la foule tandis que GEORGES repart rapidement.

17.- Premier séjour à PARIS, contact avec le Comité Roumain en émigration.

Je me dirige ensuite sur PARIS, au COMITÉ ROUMAIN ÉMIGRÉ, rue de l'Université No. 127, où je fais part de mon aventure. On me dit que la chose était connue, et on me signale qu'à PARIS

meme, Boulevard Jeoffroy No. 60, a cote du Consulat de ROUMANIE, les representants officiels de notre malheureux pays entretiennent a leurs frais une maison ayant la meme destination.

18. Retour a LYON. Denonciation calomnieuse faite par LORANG.

Je reviens ensuite a LYON le 12 Fevrier 1948. Je rendis visite a M. QUIRE, mon patron qui me donna une lettre arrivee entre temps- Cette missive m'etait adreesee par mon pere qui me signalait le depart de mon frere, son engagement a la Legion, sa reforme et son emploi actuel dans une mine du Nord de la FRANCE dont til me donnait l'adresse.

Je me suis rendu au domicile de LORANG ou se trouvait ma chambre. Je demande a celui-ci s'il a mes papiers de naturalisation. Il me repond avec beaucoup de demonstrations amicales que cela ne saurait tarder, qu'il me faut prendre patience encore quelques jours, etc.... Je montre cependant un certain mecontentement de ce nouveau retard.

Je decide alors de rendre visite a mon frere dont je venais d'avoir l'adresse par la lettre de mon pere: ROCHES par ANCHIER (Nord). Je tiens a preciser le point suivant:

Si LORANG avait eu la conscience tranquille, il pouvait tres bien faire appeler la police et me faire arreter a ce moment puisqu'ainsi que je l'ai appris plus tard il avait deja porte plainte contre moi "pour vol d'un appareil photo et de differents objets" pendant que j'etais en voyage a MARSEILLE.

Il a cherche a empecher que l'on ajoute foi a mes declarations lorsque je serais interroge par la police, que je serais amene a expliquer l'histoire de la pretendue naturalisation, et des 36.000 Frs qu'il avait deja perçus pour cela. En me faisant partir, ce qui ressembler a une fuite, en portant plainte contre moi pendant mon absence pour un vol que je n'avais pas commis, il etait ainsi certain que la police ne prendrait pas en consideration les declarations d'un homme sans papiers d'identite, accuse de vol, alors que lui-meme LORANG, fonctionnaire francais, ayant une position officielle m'aurait accuse le premier.

19 - Voyage dans le Nord pour voir son frere Geza -

2e contact avec le Comite Roumain emigre a PARIS.

Arrestation en gare de LILLE. Transfert sur LYON.

Je suis tombe dans la piege et suis parti pour ANCHIER. En cours de route je me suis arrete a PARIS et ai rendu visite au Comite Roumain, rue de l'Universite No. 127. En gare de LILLE (certainement signale par LORANG) je suis interpelle par la gendarmerie, arrete et transfere a LYON.

C'est alors que j'apprends que LORANG apres m'avoir incite a partir a porte plainte contre moi pour detournement d'un appareil photo et diverses autres choses. Je comprends un peu tard que craignant que je ne revele a la police l'escroquerie dont il s'etait rendu coupable avec son histoire de naturalisation, (je ne sais pas si vraiment il etait en rapports avec un inspecteur de police comme il le pretendait). Il m'avait fait partir, ce depart ressemblant ainsi a une fuite et lui laissant les mains libres pour me faire arreter, et me neutraliser.

20. - Condamnation a LYON en Mai 1948. (Incident MOLE).

Sans que j'ai pu me defendre mon affaire est appelee le 16 Mai 1948 devant la 5e Chambre Correctionnelle de LYON. Le President MOLE ou MOLIN dirigeant la session.

On me fait entrer avec 30 autres inculpes dans une grande salle. Le president a une liste en mains, il appelle les prevenus et distribue les peines. Lorsque mon tour arrive il dit: "VAS? ah! oui! encore un etranger!" Je veux parler, mais il me coupe la parole et dit aussitot: "Allez, un an de prison! Emmenez!"

La scene a dure tout au plus 40 secondes. Pour les autres inculpes il en a ete de meme d'ailleurs.

Je suis incarcere au fort de la DOUCHERE a LYON Vaysse. Quelques jours plus tard j'ai l'occasion de lire sur un journal que le "President MOLE compromis dans une affaire de trafic de stupefiants s'est suicide". Il s'agit de celui qui m'a condamne sans m'entendre!

21. Sejour au Fort prison de LYON - La DOUCHERE.

a) Travaux effectues.

Des mon arrivee au Fort de la DOUCHERE le surveillant chef M. MURDEPAIM m'affecte a la fabrication de postes de T.S.F. pour l'administration penitentiaire (?). J'en ai fait plus de 300 durant mon sejour au Fort. J'ai egalement realise des appareils de radio speciaux pour differentes personnes (postes montes dans des maquettes de bateaux, d'avions, etc. etc....)

b) Condamnation supplementaire a 3 mois pour abandon d'emploi agricole.

Sur ces entrefaites je suis gratifie de 3 mois de prison supplementaires pour la raison suivante: Lors de mon arrestation j'avais declare que je ne m'appelais pas VASIU mais VAS et que j'avais travaille a SERICOURT dans l'agriculture. Apres recoupe-ments la police avait declare que j'avais quitte mon emploi agricole sans autorisation et m'avait fait ajouter 3 mois pour ce motif!

c) Demande d'extradition formulee par la ROUMANIE Democrate.

Le 8 Juillet 1948, on me conduit a la Cour d'Appel de LYON. Le Procureur me signifie que je suis l'objet d'une demande d'extradition de la part du Gouvernement Communiste Roumain.

Je proteste immediatement devant le Procureur en faisant valoir qu'un D.P. ne peut etre remis a son pays d'origine.

L'avocat qui m'est donne d'office, Maitre Jean BERNARD, domicile 51 rue de l'Hotel de Ville a LYON, soutient mon point de vue et la demande est classee.

Par la suite mes relations parmi le personnel penitentiaire subalterne de la prison me permettent de prendre connaissance d'une circulaire arrivee a la prison fin Juillet 1949, disant que les autorites Roumaines detenant un certain nombre de Francais, et interdisant tout contact avec les representants francais en Roumanie, il serait egalement a titre de represailles interdit tout contact avec les ressortissants Roumains detenus en FRANCE, et que toute demande d'extradition serait refusee.

22. Detention arbitraire de 5 mois au Fort de la DOUCHERE dont la responsabilite incomberait au gardien chef avec un pseudo Colonel BERNARD.

Le 14 Juillet 1949, intervient une amnistie dont je suis beneficiaire. Voyant qu'on ne me libera pas je demande a M. MURDEFALM les raisons de cette mesure a mon egard. Il me fait alors voir une feuille classee dans mon dossier et me dit: "Je ne peux pas vous mettre en liberte, il y a encore contre vous un mandat d'arret signe Anna PAUKER". Connaissant les opinions pro-communistes de MURDEFALM l'attitude de celui-ci ne me surprend pas, bien que la vraie raison de ses agissements soit l'interet pecuniaire que representait pour lui mon maintien en prison, les postes que je fabriquais lui rapportant de l'argent.

Je fais part de ma situation a Mlle FIOL (o.p.) assistante sociale de la prison, qui juge elle aussi que je suis detenu illegalement. Mon avocat M. BERNARD tente une intervention aupres de je ne sais qui. Sans resultat (il faut dire qu'a cette epoque la situation politique dans la region de LYON etait tres instable et rendait beaucoup de gens prudents dans leurs demarches ou leurs decisions).

Monsieur JOT brigadier a la prison, avec lequel je suis en bons termes, a pitie de moi, il me conduit au bureau et confidentiellement me fait voir que je suis detenu illegalement par le bon plaisir de MURDEFALM puisqu'il n'y a aucun mandat d'arret contre moi, rien d'officiel!

Bien mieux! le 3 Aout 1949 (M. JOT pourrait temoigner) MURDEFAIM me presente a deux Messieurs en civil, qui pretendent etre de la Surete Nationale, et dont l'un dit se nommer Colonel BERNHARD.

Le "Colonel BERNARD" me dit: "Si vous donnez le plan de votre invention sur la radiologie, en recompense je vous fais liberer immediatement". Je donne alors un petit plan sur le principe de l'appareil sans en donner les details qui seuls en rendent possible l'application.

Le lendemain ayant reflechi et sentant bien qu'il s'agit d'une tromperie a mon egard, j'ecris une lettre dans laquelle je fais remarquer que je ne puis comprendre pourquoi le fait de donner un plan ayant une valeur marchande peut me faire gracier d'une sanction penale. Un des "Inspecteurs" me fait alors parvenir 3 jours plus tard par MURDEFAIM une lettre dans laquelle il me dit: "Vous devez comprendre que dans votre interet il vaut mieux donner ce plan si vous ne voulez pas etre extradé. Cette eventualite serait un grand malheur pour vous ... etc... etc...".

(Cette lettre a ete gardee par la SURETE DE TREVES, Bureau No. 6 en Mars 1950).

J'ecris successivement au Ministere de la Justice, au Tribunal, etc.... Je demande meme accuse de reception ... que je recois en retour. Ce que je ne sais que par la suite c'est que MURDEFAIM ouvre les lettres avant de les poster, retire les miennes et met autre chose a la place ou ajoute des annotations qui en deforment le sens. C'est pourquoi je n'obtiens aucun resultat.

23. Liberation du Fort prison de LADOUCHERE sur intervention de la Ligue des Droits de l'Homme. Ordre d'expulsion de FRANCE.

Le 6 Decembre 1949 arrive au Fort, un condamne egalement ingenieur radio du nom de DEPER. Je me lie d'amitie avec lui par affinite de metier. Je lui raconte mon histoire. Il me fait alors une lettre pour la Ligue des Droits de l'Homme et la fait partir clandestinement de la prison.

Le 16.12.1949 a peine 10 jours plus tard, JOT le brigadier surveillant me fait venir au bureau, et me fait secrettement voir un telegramme arrive le matin meme, ordonnant ma liberation. En voici le texte approximatif:

"Le 16.12.1949 - 11 heures.

Ministere Interieur a Surveillant Chef de la prison de la DOUCHERE.

Ordonnons mise en liberte immediate de VAS Georg. Reste la decision de refoulement prise par la Prefecture."

A midi je demande a MURDEFAIM s'il y a du nouveau pour moi. Il me repond: "Helas! non!".

Je comprends ensuite pourquoi il persiste a me garder, malgre ce telegramme imperatif dont je ne peux parler sans attirer des ennuis a JOT. Le 18/12, une exposition devait etre inauguree au fort de La DOUCHERE. Parmi les objets exposes devait figurer un avion formant poste de T.S.F. que je n'avais pas encore termine. J'ai travaille a cet objet jusqu'au dimanche 18.12.

Le 19.12, un lundi, la prison est prevenue qu'il y aurait une inspection vers 9 h. du matin.

MURDEFAIM me fait appeler et tres nerveux me dit: "Vite, vite ramasse tes affaires, tu pars!"

En 10 minutes toutes les formalites sont remplies et je me retrouve dans la rue avec 2.100 Frs. en poche et un ordre de refoulement pour le 1er Janvier 1950.

24. Sejour a KNUTANGE sous l'alias de LAZARE et contact avec VAS Geza son frere.

Je decide de me rendre chez mon frere a KNUTANGE pour me remettre un peu et le voir avant de quitter la FRANCE le 1.1. 1950.

Je suis reçu par mon frere. Passant en ville je vois qu'une usine demande des pontonniers. Je vois la l'occasion de gagner quelque argent avant de quitter la FRANCE.

Le meme jour le 27.12.1949, un mardi, je me rends a la police de METZ et declare que je me nomme LAZARE, que je viens clandestinement de HONGRIE etc....

Je suis immediatement arrete pour passage illegal de frontiere et condamne a 8 ou 10 jours de prison pour ce motif mais ensuite relache avec une autorisation de sejour provisoire au nom de LAZARE, valable pour 1 mois.

Je peux ainsi me presenter a la S.M.K. (Societe Metallurgique de KNUTANGE) ou je suis en raison de mes connaissances en electricite embauche comme conducteur pontonnier au gros laminoir.

J'exerce ces fonctions jusqu'aux premiers jours de Mars 1950. J'ai commande un complet chez un tailleur hongrois de THIONVILLE. Je suis prevenu par les gendarmes que je dois apporter des photos d'identite, pour completer les papiers necessaires a la signature d'un contrat de travail definitif avec l'usine qui m'emploie, sinon je n'aurai pas le renouvellement de mon autorisation de sejour. Je suis oblige de partir a l'improviste, ne voulant pas signer ce contrat au nom de LAZARE ce qui me mettrait legalement dans un mauvais cas. D'autre part je ne veux pas non plus continuer

et m'engager a travailler en qualite de pontonnier.

25. Sortie de FRANCE en execution de l'Arrete d'expulsion.

Traversee du LUXEMBOURG. - Arrestation par gendarmerie
de WASSERBILLIG. - Transfert a TREVES. - Liberation en Z.F.O.

Je quitte la FRANCE par le LUXEMBOURG sans avoir pu payer le tailleur qui m'a fait le complet.

A LUXEMBOURG je detruis les papiers d'emploi au nom de LAZARE. Je vais ensuite a WASSERBILLIG sur la frontiere, je suis arrete pour passage illegal de la frontiere et remis aux gendarmes francais qui me transferent a TREVES.

Presente au Procureur, je montre a celui-ci mon billet de refoulement "de FRANCE et de Z.F.O." ce qui m'evite d'etre ramene en FRANCE et fait tomber l'inculpation de passage illegal a zero.

Il ne me reste plus qu'a faire valoir, ce qu'admet facilement la SURETE qu'on ne peut prendre a mon encontre en tant que D.P. une mesure d'expulsion de Z.F.O. et je suis enfin libre sur le sol allemand.

26. Sejour a BAD-KREUTZNACH et emploi au 46e Bon de Transmissions.

Durant mon sejour a TREVES j'ai ete presente a un Lieutenant du 46e Bataillon de Transmissions stationne a BAD KREUTZNACH. Il me fait des offres pour venir travailler au service de son unite, me promettant 3.000 D.M. par mois et loge.

Je dois travailler dans ma specialite de radiotechnicien a la reparation des postes militaires.

J'arrive a BAD KREUTZNACH un lundi de fin Mars ou debut Avril et prends immediatement mon service.

Je travaille en compagnie de jeunes soldats sous la direction d'un sergent-chef.

Celui-ci des le debut me donne surtout des postes civils allemands a reparer. Il apporte ces postes de la ville et prend le materiel necessaire dans les postes militaires en reparation.

Le prix des reparations est evidemment encaisse par lui-meme.

Un jeune soldat me previent alors confidentiellement que mon predecesseur avait ete licencie parce qu'il avait ete surpris par un officier a reparer des postes civils... le sergent-chef ayant alors laisse accuser le pauvre diable pour degager sa propre responsabilite.

Le samedi avant Paques 1950 ayant deja travaille 6 jours, n'ayant pas d'argent, je demande un acompte sur ma solde.

Le Lieutenant DOUDELE refuse en premier lieu, puis sur mon insistance finit par me remettre 20 D.M. D'autre part les conditions ne sont pas celles qui m'avaient ete faites a TREVES, je

doispayer mon logement, et il ne s'agit plus du tout de gagner 3000 D.M. par mois, mais la moitié a peine!!!

Jugeant que les promesses ne sont pas tenues a mon egard, je decide de quitter cet emploi. Ne pouvant payer mon biller de chemin de fer, je m'adresse au Gouvernement Militaire faisant part de mon intention et demandant un bon de transport, qui m'est refuse.

27. - Depart de BAD KREUTZNACH et sejour a GUNZBURG (Z.US)

Affaire DEMETTER).

J'ai alors l'occasion de depanner le poste de T.S.F. d'une voiture qui prend de l'essence et le conducteur me prend a bord. Je me dirige sur MUNICH. Je veux aller presenter mes offres de service a l'armee Americaine.

Cette premiere voiture me conduit jusqu'a STUTTGART. Je fais ensuite du stop et trouve un second vehicule qui se dirige sur MUNICH.

A LEIPHEIM sur l'autostrade le differenciel de la voiture se brise, et dans l'impossibilite d'aller plus loin, je me dirige sur le village de GUNZBURG distant de l'autostrade d'un km. environ.

J'ai l'intention de prendre un repas dans un restaurant puis de prendre le train sur MUNICH avec l'argent qui me reste. La distance etant maintenant reduite a tres peu de chose je pouvais adopter cette solution.

Dans le restaurant je lie connaissance avec un pasteur Hongrois (maintenant emigre en AMERIQUE). Lui ayant expose ma situation, il me dit qu'il serait dommage de faire profiter un pays aussi riche que l'AMERIQUE de mon invention sur les rayons X. Il me propose de me presenter a un Roumain etabli dans la region. D'apres ses dires ce compatriote dispose d'un atelier de mecanique et peut realiser mon invention. J'accepte, et le pasteur me presente.... DEMETTER. Celui-ci est connu de moi depuis 1927. Il habitait a l'epoque a SARMA (ROUMANIE) region du gaz metane. Lors de l'occupation de la ROUMANIE par les troupes Allemandes, il devint un redoutable agent de la GESTAPO. C'est a ce titre qu'il fut evacue sur l'ALLEMAGNE sur la fin de la guerre (voir fiche speciale sur DEMETTER Julius).

DEMETTER installe a GUNZBURG apres avoir achete des papiers a l'IRO de AUGSBURG possede un atelier de mecanique, est marie et pere de 4 enfants. Il est domicilie 11 Marktplatz a GUNZBURG.

Il me dit que s'il possède l'atelier permettant d'effectuer les travaux, il n'a par contre aucun capital. Il trouve un commanditaire en la personne d'un Allemand Monsieur HILDEMANN.

Ce dernier signe un contrat avec DEMETTER et remet a celui-ci une avance de 1.000 D.M. sur lesquels il me confie 150 D.M. pour acheter le premier materiel. Je commence a travailler et assemble les premiers elements de l'appareil (voir photo).

Lorsque je demande de l'argent a DEMETTER pour acheter le materiel suivant, il me repond qu'il ne reste plus rien.

Comprenant que DEMETTER m'a utiliser pour realiser une escroquerie, je previens M. HILDEMANN de ce qui se passe et demonte la partie de l'appareil deja construite.

28. Sejour a HASLACH sous l'alias de BRADI - Arrestation par SURETE OFFENBURG.

Je pars ensuite pour HASLACH/i/Kinzig au centre IRO. Ne pouvant etre pris en compte si l'IRO apprend que je suis deja alle en FRANCE, je declare que je me nomme BRADI et que je viens de franchir le rideau de fer. Je trouve en meme temps quelque argent a gagner chez un reparateur de radios du nom de KOEHS a HASLACH. Il me donne 4.- D.M. par jour de travail! Au bout de 10 jours, je suis reconnu par un homme ayant travaille avec moi en FRANCE a KNUTANGE et denonce a la police qui m'arrete.

29. Transfert et condamnation a THIONVILLE.

Incarceration 2 mois a METZ.

Transfert a COBLENZ - Condamnation a 5 mois.

Arrete le 23 Juin sous le nom de BRADI (voir rapport SURETE OFFENBURG en date du 24 Juin 1950) je declare la verite sur mon identite et suis transfere a THIONVILLE. Je suis condamne a 2 mois de prison pour l'affaire du complet que je n'ai pas paye lors de mon depart precipite de KNUTANGE.

Je purge 1 mois a la prison departementale de METZ. (Aout 1950.) Je suis tres bien note et remet en etat le Central telephonique de la prison (voir certificat).

Je suis ensuite transfere a COBLENCE, reclame par la Justice, le Lieutenant DOUDELE ayant induement porte plainte pour les 20.- D.M. d'acompte qu'il m'avait remis lors de mon depart. J'estime qu'ils s'agit d'une injustice ayant gagne plus de 20.- D.M. en 6 jours de travail!!!

C'est la these que je soutiens devant le magistrat instructeur, J'ai le tort de vouloir m'enteter a vouloir etre confronte avec le Lieutenant DOUDELE. On me transfere avec le wagon penitenciaire.

Celui-ci met presque 3 mois pour aller de COBLENCE a BAD KREUTZNACH (par exemple il reste 50 jours a MAYENCE, etc...). Lorsque j'arrive enfin a BAD KREUTZNACH c'est pour apprendre que le Lieutenant DOUDELE est mute en FRANCE depuis longtemps deja!

Je reprends le voyage en sens inverse et me retrouve a COBLENCE en Decembre! Mon affaire passe le 19.12.1950 devant le Tribunal. Comme j'ai deja 4 mois et demi de detention preventive (par ma faute il est vrai) on m'examine pas mon cas et le juge se borne a prononcer une peine de 5 mois de prison qui me permet de sortir presque tout de suite tout en justifiant aux yeux de la loi le temps passe en detention!

30. - Incident du "READER's DIGEST SELECTION" a la prison de COBLENCE et rappel de l'affaire WALLENBERG.

C'est durant mon sejour a la prison de COBLENCE que sur une page de "SELECTION du READER's DIGEST" du mois d'Avril 1948, arrachee a un livre de la bibliotheque par un detenu (pour faire du papier a cigarettes) j'ai l'occasion de lire un morceau d'article intitule "Heros de BUDAPEST": "WALLENBERG Raoul"! Je constate qu'il s'agit du meme WALLENBERG que j'ai connu en prison a SIBIU en 1946. Les elements developpes dans cet article sont en grande partie faux. Il est materiellement impossible que WALLENBERG ait ete fusille en 1945 puisque je l'ai vu bien vivant en 1946. De plus lorsque j'etais a LYON au Fort de La DOUCHERE en Septembre 1949, j'avais recu une lettre de mon pere sur laquelle un ancien compagnon de detention, Cornel LAZAR, m'avait ajoute un mot ou se trouvait cette phrase: "Ton protege est toujours ici". WALLENBERG etait souvent appele "Mon PROTEGE" parce que je lui faisais profiter de mon ravitaillement lorsqu'il etait a l'infirmerie.

Cet article de revue me prouvant que les affirmations de WALLENBERG que j'avais pris a la legere etaient exactes, des ce moment je decidai de tout tenter pour obtenir le contact avec une autorite Suedoise et la famille de l'interesse.

J'esperais d'une part rendre service et favoriser la liberation du detenu, et d'autre part je comptais que sa famille en recompense me ferait obtenir l'autorisation de residence en SUEDE. J'esperais pouvoir interesser quelqu'un a mon invention sur l'appareil ROENTGEN et sortir definitivement de la misere et des tribulations ou j'etais de plus en plus entraine.

Deux codetenus de COBLENCE, les nommes BUZATI et KONVALOW peuvent temoigner de ce qui s'est passe a la prison. Je leur ai

fait part de mes reflexions sur cette affaire lorsque j'ai eu lu l'article en question. Ils devaient etre envoyes sur RASTATT et GERMERSHEIM pour revision de leur proces.

BUZATI m'a d'ailleurs prie d'ecrire a sa soeur SZUCS Miholyne a BUDAPEST, Vaci uka 70 II 5, lorsque je serai libere.

31. - Passage au camp I.R.O. de EBINGEN (WURTEMBERG).

Deuxieme sejour a HASLACH/i/K.

Sorti de la prison de COBLENCE le 27.1.1951, un samedi je suis dirige par le centre IRO de NIEDERLAHNSTEIN sur EBINGEN (WURTEMBERG). Je fus enfin enregistre par l'IRO, je me rends ensuite a HASLACH/i/K, ou je reprends mon travail chez KOENS celui chez lequel je travaillais lors de mon arrestation en Juin 1950.

32. Premiere tentative epistolaire de contact avec la famille de WALLENBERG.

Je suis retourne chez cet employeur qui m'exploitait parce que je desire gagner un peu d'argent pour attendre la reponse a la lettre que j'ai adressee au Ministere de l'Interieur de SUEDE le 2.2.1951, a l'attention de la famille WALLENBERG.

La lettre a ete ecrite en Hongrois.

Le 27 Fevrier je n'ai toujours pas de reponse. (J'ai su par la suite que l'interprete ayant traduit la lettre avait mal compris et dit: "Que WALLENBERG s'etait evade", alors que j'avais ecrit que "Je m'etais evade". Cette erreur de traduction enlevait des le premier abord tout credit a ma missive.

33. - Voyage a LUBECK avec l'argent d'un poste vendu indument.
Premier contact avec Pasteur HANSCON et Consulat Suedois de Hambourg.

Le 27.2.1951 croyant que je n'aurais jamais de reponse, je decide de me rendre moi-meme aupres d'une representation suedoise en ALLEMAGNE.

Je n'ai toujours pas d'argent. Un jeune allemand membre des F.D.J. m'a confie un poste de T.S.F. a reparer (on m'a dit qu'il veut ecouter radio MOSCOU). Je pars emportant la poste que je vends a STUTTGART pour 100.- D.M. afin de payer mon billet de chemin de fer. (M. ZENTAY Joseph, tailleur, est temoin de mon intention). (Domicilie Metzgerstrasse No. 4 a OFFENBURG.)

Je me rends a LUBECK et prends contact avec le Pasteur de l'eglise Suedoise de cette ville, Pasteur HANSCON, Hafenstrasse 24 a LUBECK. Apres avoir entendu mes explications, il m'envoie

a HAMBOURG au Consulat de SUEDE.

Le Consul me dit qu'un membre de la famille WALLENBERG viendra me voir par la voie aerienne.

On me loge dans la pension "ROSE" a cote du Consulat. Je m'inscris sous mon nom de VAS.

Quelques jours plus tard je recois la visite du Consul, d'un Roumain qui sert d'interprete, d'un Suedois de la KRIPO et d'un autre Monsieur dont on ne me dit pas le nom mais auquel je trouve une grande ressemblance physique avec WALLENBERG.

Je leur raconte l'histoire WALLENBERG. Je dois reconnaitre que si le recit que je fais est exact quant au fond (c'est-a-dire sejour de WALLENBERG a la prison de SIBIU), il est faux en ce qui concerne les dates, et surtout pour toute la partie relative a ma vie privee. J'ai ete amene a "deguiser" la verite pour la raison suivante: Condamne a tort ou a raison a plusieurs reprises, j'ai craint que cela fasse une facheuse impression sur mes visiteurs, sur le plan amour propre cela me genait egalement beaucoup, j'ai cru m'en tirer en dissimulant mon identite et maquillant les dates. Je propose d'aller chercher la preuve de l'existence de WALLENBERG en utilisant ma famille et des camarades.

J'ai eu l'impression que mes visiteurs croyaient que j'avais invente une histoire en parlant d'un article ou d'un livre lu quelque part en ALLEMAGNE sur le cas de WALLENBERG.

Rentrant un soir a la pension "ROSE" la logeuse me prevint que des messieurs apparemment de la police Allemands, etaient venus se renseigner sur mon compte. Je compris que j'etais recherche pour l'affaire du poste de T.S.F. vendu et j'ai prevenu le Consul.

Pour eviter mon arrestation celui-ci me renvoie a LUECK chez le Pasteur HANSON. Je reste 3 - 4 jours chez ce dernier.

34. Retour en Z.U.S. et arrestation a AUGSBURG.

Transfert a WOLFACH. - Condamnation a trois mois de prison.

Le Pasteur avec lequel je dois rester en correspondance et signaler mes déplacements par l'intermediaire de Mlle BERGHOLM Annie, me remet 250.- D.M. et je repars sur la zone americaine. Je vais directement a MUNICH, De cette derniere ville je me rends a AUGSBURG. J'ai l'intention de passer a l'IRO qui a un centre dans cette ville, et egalement prendre certains bagages que l'ai laisses chez DEMETTER en Mai-Juin 1950 a GURZBURG.

Je m'inscris sous mon nom, et suis arrete le meme jour 14 Mars 1951. Je suis transfere a WOLFACH (BADE) en attendant que le jugement soit prononce sur l'affaire du poste vendu frauduleusement.

C'est a WOLFACH que je recois la visite d'un Colonel et d'un civil Suedois deja vu a LUBECK.

Je suis questionne sur l'affaire WALLENBERG. Condamne a 3 mois de prison pour l'affaire du poste, ma peine expire le 14 Juin 1951.

35. - Transfert a NEU-ULM et instruction de l'affaire DEMETTER.

Jugement sans condamnation. - Liberation.

Je suis transfere ensuite a NEU-ULM le 22/23 Juin 1951 afin d'etre interroge sur l'escroquerie commise par DEMETTER au detriment de HILDEMANN. Le civil de la KRIPO Suedoise et un interprete Hongrois me rendent visite et m'interrogent encore sur WALLENBERG durant mon sejour a NEU-ULM.

Je n'ai pas de peine a demontrer, et M. HILDEMANN confirme mes dires que c'est DEMETTER qui a percu l'argent, signe le contrat et commis l'escroquerie. Je suis alors confronte avec un soi-disant expert en RADIOLOGIE presente par la partie representant DEMETTER. Je fais un croquis au juge de diverse lampes de radio, je joins une legende pour accompagner. Le juge presente les croquis a l'"expert" qui se montre incapable de dire ce que represente le schema que j'ai trace. Le temoin est evince.

Je sais pertinemment que DEMETTER a un parent a la KRIPO de GUNZBURG et que tout sera mis en oeuvre pour degager sa responsabilite.

Je raconte ce que je sais sur les antecedents de DEMETTER ainsi que sur ce qu'il m'a confie de ses activites, a la fin de la guerre de 1945, ou agent de renseignement travaillant pour les troupes allemandes dans la region de LEIPHEIM-GUNZBURG, il detroussait les cadavres de soldats americains (voir renseignement special a ce sujet).

Le proces a lieu. DEMETTER fait default. On dit au Tribunal "qu'il vient justement d'emigrer en AMERIQUE". On lit en allemand un jugement auquel je ne comprends rien (je ne parle que quelques mots d'allemand) et on me relache le meme jour).

Je recois une feuille de papier par laquelle on me convoque devant un juge d'instruction pour donner des precisions sur les activites de DEMETTER (je devais me presenter le lundi suivant) (voir photo).

36. Retour en Z.F.O. - Arrivee a Sigmaringen - Arrestation par Gendarmerie - Prise en charge par le Poste.

Je prends le train jusqu'a SIGMARINGEN. (J'ai juste l'argent necessaire au voyage). Je compte me rendre a EBINGEN au centre P.D.R. a SIGMARINGEN, j'apprends que le centre n'existe plus.

Je me présente alors à la SURETE Française pour demander un bon de transport jusqu'à OFFENBURG. Le Commissariat de Sûreté me dit qu'il ne dispose pas de semblables bons, et me conseille de tenter ma chance auprès de la Gendarmerie.

Les Gendarmes ne peuvent eux non plus me fournir de bon, mais en vérifiant à leur fichier mon identité, ils trouvent une fiche de recherches à mon sujet.

Cette fiche est caduque, n'ayant pas été annulée lors de mon arrestation par la SURETE d'OFFENBURG.

37. Requête suggestions tant personnelles qu'au sujet de WALLENBERG

Je déclare avoir dit cette fois-ci toute la vérité, tant sur mon passé, mes condamnations successives, mes séjours dans les divers endroits que je cite, que sur l'affaire de WALLENBERG en elle-même.

Si l'on peut me faire conduire jusqu'à VIENNE, je peux ensuite passé en Hongrie, pays dans lequel je ne suis pas recherché, et de là actionner certains membres de ma famille ou d'anciens camarades pour vérifier si WALLENBERG est encore détenu à SIBIU ou dans le cas contraire apporter les preuves qu'il y a été détenu à l'époque que j'ai indiquée par ailleurs.

Cette opération ne va pas sans risquer pour celui ou ceux qui actuellement résident encore en ROUMANIE et qui m'aideront.

Ils seront vraisemblablement obligés de prendre la fuite après l'opération. Dans ce cas j'espère qu'ils seraient accueillis dans un pays de l'Ouest autrement qu'en simple D.P. et qu'on leur éviterait toutes les vicissitudes qui furent mon lot.

Je ne demande rien pour moi, seulement qu'on me procure un emploi dans ma spécialité pour que je puisse gagner dignement ma vie en utilisant mes capacités professionnelles.

Je précise que toute démarche faite sur le plan diplomatique par les autorités suédoises avant que les PREUVES de la présence de WALLENBERG à SIBIU aient été obtenues ne pourraient que compromettre les résultats. Les Russes voyant que cette affaire est découverte pourraient peut-être faire disparaître définitivement l'intéressé.

Je suis prêt à être confronté avec tout témoin cité dans ce récit et demande instamment que l'on fasse les recoupements nécessaires sur mes déclarations.

Je désire d'autre part être présenté à un VERITABLE SPECIALIST

des questions de radiologie pour lui exposer le principe de mon invention en cette matière. Le pays qui profitera de cette amélioration disposera d'un instrument qui ouvrira une ère nouvelle dans le domaine des examens radiologiques tant en Scopie qu'en Radiographie proprement dits.

Haag den 26 september 1951.

Förtroligt.

P 2

443

Ink. 28. 9	ms7
Avd. P	Gr. 2
	Mal. I

AM
pa
S.S.
Broder,

es mf.
Åberopande Ditt handbrev den 8 innevarande september
angående de från Sovjetunionen återvändande nederländska
krigsfångarna får jag meddela, att vederbörande tjänsteman
vid utrikesministeriet, J. Länge, lovat att se till att
krigsfångarna utfrågas på sätt angives i Ditt handbrev och
då bl.a. om de hört något om Raoul Wallenberg. Man skall
därefter underrätta mig om förhörens resultat.

Din tjänst
K. Lagerberg

Utrikesrådet Sven D a h l m a n,
S t o c k h o l m.

STATSPOLISEN.

3:e rotelns 2:a byrå

225/1664
28.9.57 P 2 Rn I

/röd lapp/

HEMLIG
SFS 10:5 249:1937
Den 28.9.57
STATSPOLISEN

3/10 Meddelat Danielson om att de av
fördragningen. Han skall se på
närskild, varom vi önskar honom, sedan
jag fördraget ärendet för Danielson.
Hill S.E.

Herr l:e Sekreteraren Stig Engfeldt,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

Vid fördragning för Kab-
relu. 2/10, i närvaro av
Danielson, beslutade de av
Danielson fördraget att
na skola i fördraget i Kab-
relu. 2/10. skall vara för
med S.E. rön. ärendet Danielson
m.f. ärendet, som uppgår
kontakt med familjen (ar. med
admiral Schachtan) S.E.

Härmed har jag äran översända 3 exemplar av anteckningar
förda vid samtal med redaktören Edward af Sandeberg.

Med hänsyn till de tidigare uppgifterna om att Wallenberg
skulle ha befunnit sig i ett fångsläger nära Moskva - jmf. Nord-
ströms, Bela Lukacs (via Korody-Katona) m.fl. utsagor - äro af
Sandebergs uppgifter mycket betydelsefulla, i det att de bestyr-
ka Nordströms uppgifter om generalsbaracken i Krasnogorsklägre-
t. Vidare kommer af Sandeberg med namnuppgifter, som möjliggör upp-
spårandet av ett flertal personer, som suttit i Krasnogorsklägre-
t och fängelserna i Moskva. Särskild vikt lägger jag vid af Sande-
bergs yttrande om att Christian Christiansen skall ha ett adress-
register på krigsfångar i Ryssland. Beträffande de svenskar, som
samtidigt med af Sandeberg voro arresterade i Ryssland frågar man
sig, om de ha några uppgifter av värde. De torde inte ha några
direkta uppgifter om Wallenberg, ty då hade de väl för länge se-
dan yppat detta. Däremot kunna de sitta inne med vissa namnupp-
gifter, som måhända kunna vara av värde för fortsatt utredning.

I första hand borde Christiansen kontaktas för erhållande av
namnuppgifter, och därefter bör försök göras att komma i förbin-
delse med några av de tyska generalerna, som voro internerade i
Zon I, generalslägret, ty det är högst antagligt, att Wallenberg,
om han verkligen befann sig i Krasnogorsk, kvarhölls i "Generals-
baracken". Hade han befunnit sig i Zon III, så hade han givet-
vis upptäckts av af Sandeberg eller dennes svenska medfångar. Det
är verkligen beklagligt, att Paul Nordström icke lyckades fast-
ställa tiden, då han hörde omtalas att Wallenberg befann sig i
ryskt fångsläger. Med hänsyn till att tydligen endast en kortare

tidrymd förflöt från af Sandebergs frigivning från Krasnogorsk-lägre till dess att Nordström förflyttades till Leningradlägre, verkar det mer troligt, att Nordström fått meddelandet om Wallenberg, innan han träffade af Sandeberg. Dock är det något egen-domligt, att Nordström i så fall icke kom att diskutera fallet Wallenberg med af Sandeberg.

Under alla omständigheter bör försök göras att komma i för-bindelse med personer, som befunnit sig i såväl Zon I som Zon III under tiden från och med januari 1945 till sommaren 1946.

Innan förhör med ytterligare personer från Krasnogorsk sker, borde man givetvis få reda på om det ligger något i spåret "fru Sandell". Enligt i tidningen Ny Tid publicerad artikel, baserad på uttalande från fru Sandell, som i sin tur skulle åhört ett samtal i Finland mellan två kvinnor, skulle kvinnornas bror under möjligen hösten 1947 återkommit från Ryssland och han skulle ha varit kamrat med en mycket trevlig svensk vid namn Wallenberg. Det är givetvis av stor betydelse, att detta spår snarast full-följas.

Undertecknad företager inga åtgärder med utgång från af Sandebergs berättelse förrän samråd med departementet skett.

Stockholm den 20 september 1951.

(Otto Danielsson)

STATSPOLISEN.

3:e rotelns 2:a byrå

223/1605

28/9 57

P 2 René

(röd lapp)

28/9

4/10 Meddelat Danielsson, att Björck, som
vid midskottet i zinnits den 25/9
kan mät till
som av polskarna meddelat.
meddelat att han mät till
som bety. MM
N. 2.

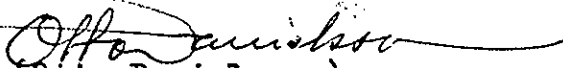
Herr Sekreteraren Stig Engfeldt,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

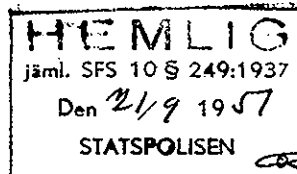
Beträffande spåret A.K. Coen har inkommit ett medde-
lande, att han vid krigsutbrottet 1939 i sällskap med kap-
tenen i polska armén Tadeusz Schäfer (Szäfer) begav sig
från Prag österut, och de båda männen lyckades taga sig
fram till de polska styrkorna, innan dessa kapitulerade.
Schäfer har rest till Brasilien och det är möjligt, att
även Coen rest dit, enär det är känt, att de båda männen
voro intima vänner. Efterforskningar bedrivs för uppspä-
randet av Schäfers adress för att via Schäfer få närmare
upplysningar om Coen.

Av allt att döma måste ambassadör Papée trots sitt
tidigare förnekande känna till Coen, ehuru denne säkerli-
gen icke var legationsråd. Tydligt är, att Coen tillhörde
den polska underrättelsetjänsten, och detta kan vara an-
ledningen till att Papée icke ville medgiva, att han kände
Coen.

Vad professor Hryniewicz angår har framkommit, att
det fanns tre professorer med detta namn i Lwow. Två
tjänstgjorde vid universitetet och en vid Polytechnicum.
De två universitetsprofessorerna befinna sig nu vid det i
Wroclaw (Breslau) nyinrättade universitetet. Undersökning-
gar pågå för att fastställa vem av professorerna, som 1947
ännu var kvar i Lwow.

Stockholm den 20 september 1951.

(Otto Danielsson)

28/9

223-1666

28.9.57

P-2 Ten I

AA
Dahlman (säl) med R.
Philipsson 16/1 52.
Sri

Kommentarertill Ladislaus von Lonyays uppgifter.

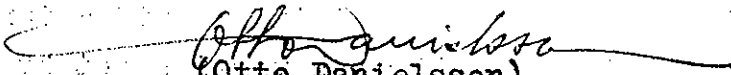
En förfrågan i krigsarkivet har givit vid handen, att striderna om Budapest den 17 januari 1945 fortskridit så långt, att Pest nästan helt erövrats intill detta datum. Möjligen förekom det små motståndssöar här och var i något kvarter. Anfallet hade i stort gått fram från öster, men ryssarna använde med förkärlek kniptångstaktiken, som de tydligen lärt av tyskarna, och det är något oklart var kniptångsskänklarna befunno sig i norr respektive söder den 17 januari 1951.

Av allt att döma synes dock antingen von Lonyay eller lyssnaren ha misstagit sig fullkomligt, då det talas om att Buda föll först och därefter Pest. Följaktligen är det alltså från Buda till Pest som löjtnant Schandl och hans följeslagare tagit sig över Donau. Jag finner icke något särskilt egendomligt i det förhållandet, att sällskapet av ryssarna sänts till Stuhl-Weissenburg (Székesfehérvár) i stället för Debrecen, ty om man utgår från vad ovan sagts om kniptångsrörelsen, så kan ju den södra skänkeln i kniptången ha befunnit sig tämligen långt sydväst ut med spetsen, och följaktligen kunde man tämligen lätt taga sig fram på av ryssarna besatt område till Stuhl-Weissenburg, som ju ligger bra mycket närmare än Debrecen. Orsaken till att Schandl och hans sällskap dirigerats till Stuhl-Weissenburg torde väl vara den, att brådska var av nöden, och att någon rysk stab, som närmast ledde angreppet mot Buda låg förlagd där.

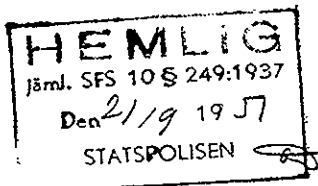
Med hänsyn tagen till de vittnen, som dels närvarit vid Wallenbergs avfärd från Pest och som dels uppgiva sig ha sett eller sammanträffat med Wallenberg efter den 17 januari skulle man väl knappast behöva sysselsätta sig mer med von Lonyays uppgift, men då det talats om två herrar från en neutral beskickning vore det onekligen intressant om man genom samtal med von Lonyay kunde närmare klara ut, vilka personer som fått uppgifter i första hand, och i så fall försöka komma i förbindelse med dem. Det

vore även intressant att närmare spåra sagesmännen till påståendet, att Schandl och hans resällskap skulle ha mördats. Kan man icke räkna med att detta är en uppgift som släppts ut av kommunisterna för att ha en förklaring tillhands, om Wallenbergs försvinnande skulle komma upp till diskussion. Visserligen talar von Lonyay om ungerska underjordiska organisationer, som sagesmän, men även bland dessa kan det finnas provokatörer.

Stockholm den 21 september 1951.

(Otto Danielsson)

Kod lapp

0 2 len 28/9
Yuh.

P.M.

aa
ss
VM

I den till franska myndigheter av Gheorghe Vas lämnade redogörelsen har Vas talat om en person vid namn Danka, som skulle ha varit anställd vid franska konsulatet i Budapest men som skulle ha blivit arresterad av den ungerska polisen i maj 1947.

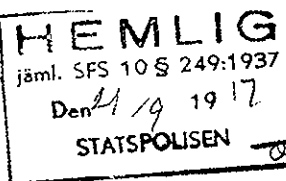
Denna uppgift har kontrollerats av de franska myndigheterna, varvid framkommit, att ingen medlem av franska konsulatet i Budapest varit arresterad vid den angivna tidpunkten, och att en person vid namn Danka är fullkomligt okänd för de franska myndigheterna.

Stockholm den 21 september 1951.

Otto Danielsson
(Otto Danielsson)

STATSPOLISEN
STOCKHOLM
3:e rotelns 2:a byrå

Kod Lapp

p & len! 28/9

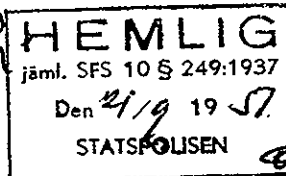
P.M.

Enligt meddelande från norska myndigheter har konstaterats, att de tre norska militärer, som enligt Nordströms uppgift passerat via Hangö till Sverige i oktober 1946, icke varit arresterade i Krasnigorsklägrei utanför Moskva, varför de icke äro i stånd att lämna några uppgifter om internerna där. Icke heller i övrigt hade de haft några meddelanden, som kunde sprida ljus över Wallenbergs öde.

Stockholm den 10/9 1951.

Otto Danielsson
(Otto Danielsson)

Körd Jaff

S. 28/9

(Anm.)

P r o m e m o r i a

öfver samtal med redaktör Hugo Edward David af Sandeberg på utrikesdepartementet den 13 och 14 september 1951.

Närvarande förste sekr. Stig Engfeldt och kriminalkommis-sarie Otto Danielsson.

Anteckningarna gjorda av Danielsson.

Redaktör af Sandeberg anmodades rekapitulera händelserna fr.o.m. hans avresa till Tyskland i april 1945 fram till fri-givningen från Ryssland den 24.11.1946.

Han anlände till Berlin den 18.4.1945 och bosatte sig i Wannsee. Dit kommo ryssarna omkring den 22 eller 23 april 1945. Så småningom kom af Sandeberg i förbindelse med svenska beskick-ningen, och han gjorde försök att få medfölja beskickningens bilar. Det var osäkert om beskickningen skulle få köra med bilar-na norrut för att nå Sverige eller om de skulle fara via Moskva för hemtransport. Det senare beslutades, af Sandeberg lyckades ej få följa med, ty från legationen hade redan lämnats in listor till ryska kommendanturen, upptagande namnen på de medlemmar, som skulle följa med bilarna. En fru Schott - en holländska -, som tjänstgjort på B-avdelningen i Berlin, agerade och det blev så arrangerat att en särskild transport skulle ordnas för personer från olika länder, så att de kunde komma vidare öfver Moskva till resp. hemländer. Den 13.6.1945 kom en lastbil och hämtade upp sällskapet. Man hade talat om en diplomat- och journalistresa, men det var ett ganska brokigt sällskap, som medföljde. Bl. a. var det en holländare vid namn Bräs- som påstod sig ha suttit arresterad i Oranienburg, men detta var tydligen lögn och enligt vad fru Schott meddelat af Sandeberg torde mannen ha varit en förbrytare, som bl.a. gjort inbrott i ett kassaskåp. Ryssarna ha-de för öfrigt påträffat tjuvgods hos mannen. Med transporten

följde en Gesandter Hoffman, en norrman - namnet okänt - fick följa med från Wannsee, vidare den danske sångaren Rossvänge, men denne senare hade icke behövt åka lastbil utan färdats finare till järnvägsstationen. Sällskapet hade fått följa med ett tåg från en station i närheten av Karlshorst, där det ryska högkvarteret inrättats. Vid stationen hade samlats 136 utlänningar från 23 olika nationer, och svenskarna bildade snart en svensk grupp under fru Schotts ledning. Fru Schott räknades som svenska därför att hon hade identitetshandlingar från sv. beskickningen. Till denna svenskgrupp hörde en svensk sjöman vid namn Erländsson, som suttit i fängelse i Brandenburg, därför att han under nazisttiden smuglat norrmän från östersjöhamnar, samt:

Fru Vivan Lundberg, sjukgymnast, nu gift i England, har en bror, ing. Lundberg, boende 14 Blanchegatan, Stockholm.

En fru Hofer, nu bosatt i Göteborg.

En fru Dähs-Speht (?) med en 17-årig dotter, gift med tysk marinofficer.

En fru Marten likaledes med dotter.

Fru Maj Lundberg, dotter till en professor i Uppsala. Bor nu i Stockholm.

Avresan skedde från stationen vid Karlshorst den 14 juni 1945. Som vaktare medföljde N.K.V.D.- män, iklädda gröna mössor. Resan gick över Warszawa - Brest-Litowsk - Minsk - Vjasma till Moskva, dit sällskapet anlände den 20 juni 1945. Sällskapet ombads vänta på Vitryska Bangården, tills vederbörande beskickningar underrättats och komme för att hämta resenärerna. Timme efter timme gick utan att någon legationstjänsteman kom till stationen. En japan lyckades taga sig in i vestibulen för att ringa, men han blev upptäckt och såväl han som ett japanskt cirkussällskap fingo på nytt gå ombord på det tåg, de kommit med, och sedan försvunno de för de övriga resenärerna.

Efter några timmars väntan förklarade någon tjänsteman, att man tyvärr inte kunde komma i kontakt med legationstjänstemännen, som gått för dagen, då det var lördag. Resenärerna skulle emellertid inte vara oroliga. De skulle få tillbringa weekenden på något vilohem och på måndagen skulle de få träffa sina resp. hemlands representanter. Av N.K.V.D.-männens huvudskakningar förstodo resenärerna, att det nog inte var så helt med vilohemmet. Sällskapet fördes till ett typiskt fångläger utanför Moskva. Läg-

ret var omgärdat med 5 - 6 meter brett taggtrådsstängsel och kulsprutepistolförsedda vakter patrullerade vid det första lägret, som man emellertid for förbi. Sedan man passerat den första avdelningen av lägret och några byggnader av sten kom man till en ny avdelning av samma läger. Här "slussades" resenärerna in och fingo själva välja sig ett rum i en barack. Detta var avd. I och kallades generalszonen. Den barack, där inkvarteringen skedde, benämndes karantän. Själva karantänsbaracken var omgiven av en hög palissad. I denna avdelning av lägret, alltså avd. I, funnos omkring 400 á 500 tyska generaler. De som befunno sig i karantänen kunde få se dessa generaler, då de samlades till appell på en backe, men i allmänhet tyckte ryssarna inte om, att någon tittade ut över palissaden.

Svenskgruppen, best. av 11 damer och 5 herrar, höllo samman i ett stort rum, där det fanns "ligghyllor" och s.k. biblioteksbord. En visitering skedde och kameror, knivar och ev. verktyg hade tagits ifrån internerna. En fru Stern, en judinna, tillhörande M.V.D., hade varit något slags ledare i karantänen, och hon hälsade dem välkomna.

Som chef för baracken tjänstgjorde en sydtysk vid namn Meinert. Varje kväll ställdes de internerade upp för appell, och Meinert skulle göra avlämning till en ryss. Genom diverse finter, bl.a. från damernas sida, i det att de låtsades få svimningsanfall, lyckades man undvika dessa appeller och sedermera kontrollerades gruppen varje kväll på rummet. Ständigt försäkrades man om, att deras vistelse i lägret icke skulle taga lång tid. Så småningom kallades deltagarna till förhör i byggnaderna mellan zon I och III och det var fru Stern, som höll ^{första} förhöret. Envar anmodades skriva sin levnadsbeskrivning. Nya förhör följde, och tonen skärptes undan för undan. Rytande, knytnävsslag i bordet och hotelser voro ingredienser vid förhören. Flera förhørsledare fungerade samtidigt. Snabba svar fordrades. Det framgick tydligt, att förhørsledarna arbetade efter den uppfattningen att de internerade voro spioner. Syn- och hörbarligen ville förhørsledarna ha fram, om någon haft förbindelse med västmakterna, ev. arbetat för dem. Detta var tydligen ett farligt kapitel. Förhørsledarnas metoder avslöjade, att de vanligtvis hade enkla människor som förhørsobjekt, ~~innanliggare~~ och att de icke kunde rätta sina metoder efter klientelet.

Under det sista förhöret hade förhørsledaren sagt, att de internerade skulle sändas till fängelse. Denna hotelse hade ingen tagit på allvar, men först försvann den danske läkaren Thomsen, så holländaren och därefter Erlandsson. En holländare vid namn Meijsberg, som var svårt sjuk, försvann likaså. Han hade gjort misstaget att gifta sig med den holländska journalisten Claude de Jong, som varit medarbetare i Het Volk (nazisttidning).

Den 16/8 1945 blev det af Sandebergs tur. Han fördes av en löjtnant i en personbil till Butyrkafängelset i Moskva. Under vägen från zon I till zon III togs holländaren Meijsberg upp i bilen, och af Sandeberg fick se Erlandsson och en argentinare vid namn Gantzia. Det var därför tydligt, att förflyttning skedde från zon I till arbetszonen, nr III.

Vid framkomsten till fängelset togs af Sandeberg emot av en kommissarie Stern, tydligen make till förenämnda fru Stern. Stern uppmanade af Sandeberg att inte se mörkt på saken. af Sandeberg skulle få officersranson och tobak, och för övrigt förklarade han det vara klokare att tala sanning. Vistelsen i fängelset skulle inte vara längre än högst 14 dagar. Först fördes af Sandeberg in i ett rum, som var så litet, att han icke kunde ligga rak. Under första dagen fick af Sandeberg behålla en kortlek, som han medfört, men sedan togs den ifrån honom. Ryssarna se med oblida ögon, att kortspel försiggår. Nästa morgon överfördes han till en vanlig cell, sedan bad och avlusning skett. Han fick behålla sina egna kläder i fängelset. Löftet om officersransonen hölls ej utan det var vanlig soldatranson, bestående av soppa 3 ggr per dag, 1 sockerbit och 650 gr bröd. På morgonen serverades the. Kommunikering med andra fångar förhindrades i görligaste mån, och för att förhindra, att en fånge, som fördes till förhör, inte skulle få se andra fångar, slog vakten under färden genom korridorerna ständigt med nyckeln mot metallspännet på sin soldatjacka. Vakterna voro tydligen dödsförskräckta för att fångarna skulle få se varandra. Däremot var det kutym, att fångarna, då de gingo förbi andra celler, högt presenterade sig med titel och namn, på det att andra fångar skulle få kännedom om vilka som sutto fängslade.

Vid inträdandet i cellen såg af Sandeberg, att det redan fanns en fånge där. Mannen hade mycket långt skägg och var klädd i en gammal trasig tysk militäruniform. Mannen saknade framtänder

och sade sig ha fått dem utslagna, men en annnågång hade han pratat något om en förkommen protes. Han presenterade sig med efternamnet Hille, och förnamnet var troligen Kurt eller Knut. Som hemort uppgav han Bautzen i Niederschlesien. Skulle ha varit civilekonom och redaktör vid en tidning i Dresden samt medarbetat i Essener National Zeitung. Under kriget påstod han sig ha varit löjtnant och han hade officerskost i fängelset. Under ett patrulluppdrag hade han blivit tillfångatagen och sedan hade han utnyttjats för propaganda mot Tyskland via den kurländska sändaren. Detta hade han säkerligen gjort i förhoppning att komma fri. Genom att af Sandeberg under en journalistresa under tiden den 11-12 mars 1945 varit i Bautzen kände han till staden något och därför kom samtalet att röra sig bl.a. om Hilles födelsestad. Hille berättade, att han var gift och hade åtminstone ett barn. Föräldrarna bodde i Bautzen och hade något slags utvårdshus omkring 15 km. från staden i riktning mot bergen. Med av bröd gjorda schackpjäser brukade Hille och af Sandeberg spela schack. Det stod ganska klart för af Sandeberg, att Hille var cellspion, och han fick det sedermera bekräftat vid förhören. Lyckligtvis hade af Sandeberg varnats just för sådana cellspioner, varför han icke yttrade något till Hille som skulle kunna användas mot honom. Redan i början av samvaron med Hille hade denne frågat, om af Sandeberg kände Raoul Wallenberg och dennes chaufför. Namnet på chauffören, nämnde Hille troligtvis ej. I varje fall hade af Sandeberg inget minne av att namnet nämnts. Sanningenligt svarade af Sandeberg, att han icke kände Raoul Wallenberg, och just därför att han icke kände till Wallenberg var han icke särskilt nyfiken, och gjorde inga närmare frågor. Hille berättade, att Wallenberg suttit fången antingen i Lefortskaja eller Ljubianka-fängelset i Moskva. (Tid för samtalet omkring den 17/8 1945). af Sandeberg förklarar sig vara fullt säker på namnet, efter som släktnamnet var honom så välbekant från Sverige. Hille hade möjligen i detta sammanhang nämnt något om några rumäner, men detta är oklart. Möjligen hade det varit i Ljubianka-fängelset som Wallenberg och dennes chaufför suttit arresterade, ty M.V.D. hade sitt högkvarter där.

Hille hade säkerligen icke berättat något mer om Wallenberg, och detta berodde mycket troligt därpå, att af Sandeberg icke närmare gått in på saken. Orsaken härtill hade dels varit den,

att han icke kände till Raoul Wallenberg eller dennes gärning och att han själv var i hög grad deprimerad på grund av sin egen olyckliga belägenhet.

Omkring mitten på november 1945 försvann Hille och själv blev af Sandeberg utsläppt från fängelset den 24.11.1945. Även holländaren Meijsberg släpptes ut samtidigt. Vidare släpptes dansken Christian Christiansen ut samtidigt. Den förenämnde holländaren Dirk Bras blev likaledes utsläppt. Samtliga blevo förda till zon III, arbetszonen, i Krasnogorsk. I Butyrkafängelset fanns vid tiden för af Sandebergs vistelse där 3 tyska generaler, två armégeneraler och en polisgeneral. Polisgeneralen Scheel blev hängd. De båda armégeneralerna hette Fricke och Traut.

Frickes familj bor i Hamburg, och af Sandeberg har varit i korrespondens med dottern Dorothea Fricke, Hamburg 20, Husumerstr. 21, c/o Moritz. (Av ett brev från fröken Fricke framgår, att familjen den 10/10 1947 fick en redogörelse om faderns öde genom en hemvändande landsman).

En överste Retior, som varit med i Führerbunkern, var också fängslad i Butyrkafängelset. En del av tyskarna hade suttit fängslade tillsammans med en del av af Sandebergs färdkamrater. Den danske läkaren, dr. Thomsen, satt i cellen bredvid af Sandeberg, och de hade pratat något med varandra. Sedermera erfor af Sandeberg, att Thomsen 1946 dömdes till 5 års fängelse. (Thomsen har en broder Hans P. Thomsen, vilken 1948 hade följande adress: 3rd Mil. Gov. Regt. Co "B", Det B-228, Apo 696, US-Army).

Sedan af Sandeberg avförts till Krasnogorsk-lägre, blev han denna gång placerad i arbetszonen, avd. III. Där upptäckte han på nytt Hille, som nu spelade rollen av tysk soldat. Det var uppenbart, att Hille sökte undvika af Sandeberg, och af Sandeberg försökte ej heller närma sig Hille.

Bland tyskar, som af Sandeberg träffade i Ryssland, minns han en löjtnant Huber från Regensburg. Den som bäst har reda på personer, som vid tiden ifråga voro arresterade i Ryssland (Moskva) är förenämnde Christiansen, som har upprättat ett karto-tek över fångar, han kommit i kontakt med.

Beträffande löjtnant Huber uppger af Sandeberg, att han i viss mån hjälpt Hubers dotter med några paket m.m. Från en bekant till Huber, Dr. med. Dietrich Berndt, (20 C) Elvershausen n:r 49, Krs. Northheim, Hannover, har af Sandeberg erhållit ett den 2 Mai 1948 från Elvershausen skrivet brev, varur bl.a. framgår, att

Berndt för kort tid sedan återvänt från rysk krigsfångenskap. Berndt ville överföra hälsningar från Huber och tack för hjälpen åt dottern. Huber, vilkens förnamn är Heinz och titeln Oberleutnant, kvarhölls i Krasnogorsk till slutet av 1945. Från Krasnogorsk hade han först till Wologda och från hösten 46 till "Erholungslager" Tscherepowetz.

Huruvida Huber återkommit till Tyskland är obekant.

Från en medfånge i Krasnogorsk, Willy Dinholm (?) adress Krefeldt-Nordlinger(?) Rhein, Finsenstr. 4., har af Sandeberg fått hälsningar i juni 1950, och av skrivelsen framgår, att Dinholm återkommit i april 1950 från Ryssland.

I Krasnogorsk sammanträffade af Sandeberg med tyske medborgaren Walter Wagner vilken sedermera skrivit ett brev från Lübeck, Wakenitzstrasse 8, Av. brevet, som är daterat den 29 juni 1949, framgår, att Wagner, tillsammans med general von Bogen och Christiansen varit tillsammans med af Sandeberg i arbetslägret 27/III i Krasnogorsk. Wagner nämner icke något om hur länge han fick stanna kvar i Krasnogorsk. Troligen är han nu anställd i den tyska finansförvaltningen.

von Bogen heter Hans i förnamn och han har en dotter vid namn Lena von Bogen.

Från bröderna Eberhard och Dietrich Gans har af Sandeberg likaledes fått brev, och Dietrich Gans frigavs samtidigt som af Sandeberg. De voro internerade samtidigt i arbetszonen III, i Krasnogorsk. Gans adress var i september 1946 Schloss Kreuzpullach, Post Deisenhofen über München, Oberbayern. Deutschland.

Ang. sammanträffandet med rumänen Carl.

Från arbetslägret, zon III, hade af Sandeberg i febr. 1946 flyttats över till den s.k. generalszonen, zon I. Här fick han stanna kvar till den 2 april 1946, då han hämtades av en löjtnant och fördes i bil till en kasern i Moskva. Kasernen låg vid en lång gata, som troligen hette Zalienka. Detta var något slags genomgångskasern, och här funnos alla möjliga kategorier av folk, bl.a. ryska soldater och officerare, som skulle transporteras vidare i en eller annan riktning. Redan första dagen kom af Sandeberg i kontakt med en rumän vid namn Carl i efternamn. Förnamnet slutade möjligen på scu. Denne hade vistats i Ryssland såsom frivillig arbetare. Troligen hade han kommit till kasernen

någon gång vid månadsskiftet januari-februari 1946. Så snart af Sandeberg kommit i samspråk med Carl och denne hörde, att af Sandeberg var svensk, frågade han om af Sandeberg kände Wallenberg. Troligen nämnde Carl ej Wallenbergs förnamn. Såvitt af Sandeberg nu kan erinra hade Carl sagt, att han varit arbetskamrat med Wallenberg säkerligen i ett läger nära Moskva. Från detta läger skulle Wallenberg ha gjort ett flyktförsök i slutet av januari 1946. Hans avsikt hade varit att sätta sig i förbindelse med svenska beskickningen, men han hade ej kommit långt, innan han blev infångad. Efter flyktförsöket hade Wallenberg förts till något annat läger.

Då af Sandeberg kommit så långt i berättelsen, säger han: "Här är en hake, det kan vara möjligt, att jag gör mig skyldig till en sammanblandning. Carl hade nämligen nämnt, att han varit tillsammans med en balt vid namn Wrangel eller Wrede. Det kan vara möjligt, att något av det som Carl berättat gällt denne Wrangel eller Wrede."

Beträffande Carls adress är det möjligt, att Christiansen vet något härom, ty de hade haft sällskap på hemvägen via Odessa.

För att belysa, hur svagt af Sandebergs minne blivit på grund av undernäring under vistelsen i Ryssland, uppgav af Sandeberg, att han, då han efter återkomsten till Stockholm blev tillfrågad av utrikesrådet Grafström, huruvida han hört något om Wallenberg under Rysslandsvistelsen, svarat nej. Först en stund efter frågan kom han plötsligt att erinra sig Hilles och Carls yttrande.

Tillsammans med Carl hade af Sandeberg i kasernen bildat en grupp, i vilken amerikanarna Rudolph Samebold och John Gibran ingick.

Troligen den 9 april 1946 fick af Sandeberg lämna kasernen och fördes till vitryska bangården för vidare transport till Frankfurt an der Oder. Resgruppen bestod av 8 man, 4 okända polacker, 1 likaledes okänd tjeck, af Sandeberg och amerikanarna Samebold och Gibran.

I Frankfurt a.d. Oder placerades gruppen i ett kasernläger, där det bl.a. fanns en del s.k. Vlassov-soldater, i en avdelning och folk från olika nationer i en annan avdelning. Bland de senare bl.a. danskar som kämpat i det s.k. Nordlandsregementet.

Amerikanarna Samebold och Gibran hade skilts från de övriga och inspärrats i ett strängt bevakat rum. Genom tillmötesgående från en tjeck, som arbetade i köket, kunde dock små meddelanden, fastklistrade under tallrikarna, utväxlas, och af Sandeberg fick uppgifter om adresser m.m.

I detta läger kvarhölls af Sandeberg under 14 dagar, varefter han fördes till ett Unrra-läger i Fehleendorf, där han omedelbart tog kontakt med den amerikanska polisen för att delge den sina erfarenheter ang. Samebold och Gibran.

Beträffande Gibran så hade han aldrig suttit i uppsamlingslägret i Moskva. Han hade lyckats komma ut från något läger och sätta sig i förbindelse med sin ambassad i Moskva. Såväl han som Samebold hade försetts med amerikanska pass. En amerikansk ambassadtjänsteman, som varit 9 år i Moskva, hade varit nere vid stationen, då avresan skedde från Moskva.

Efter ankomsten till Stockholm hade af Sandeberg uppmanats av en herr von Plauen, som var släkt med Raoul Wallenbergs moder, att berätta vad han visste om Wallenberg. Denne von Plauen hade (haft) stora gods i Östtyskland, och han hade någon förvaltare, som han tänkte koppla in på efterforskningarna efter Hille. Huruvida von Plauen lyckats kände af Sandeberg icke till.

Så långt af Sandebergs rekapitulation utan att några närmare frågor ställts och utan att han orienterats om hur långt efterforskningarna efter Samebold, Carl och Hille drivits.

Redaktör af Sandeberg orienterades nu av sekr. Engfeldt om att indirekt kontakt nåtts med Stefan Carl och resultatet av kontakten samt att man hoppades på direkt kontakt. Vidare meddelade sekr. Engfeldt, att forskningarna efter Hille ännu icke krönts med framgång.

Sedan af Sandeberg erfarit, att Carls och hans uppgifter icke gingo ihop, i det att Carl vid den indirekta kontakten uppgivit sig ha träffat Raoul Wallenberg blott en gång och då i en repatrieringsbyrå i Moskva, förklarade af Sandeberg under påpekande av sitt tidigare yttrande om "haken" ang. Carls uppgift om Wrangel eller Wrede, att det troligaste var, att Carl hade rätt, och att han själv misstagit sig. Emot Carls uppgift talade dock det förhållandet, att Wallenberg skulle ha kommit till

repatrieringsbyrån, följd av två vakter och att han det oaktat skulle ha fått tillstånd att röra sig fritt och tala med olika personer. Hade det varit en vakt, hade det verkat mer naturligt, men när två vakter bevaka en fånge, är alltid den ene rädd för att bli angiven av den andre, och därför våga de icke giva en fånge några som helst friheter.

Beträffande möjligheten för att även Carl kan ha missmint sig vissa förhållanden påpekade sekr. Engfeldt, att Carl sagt, att Wallenberg skulle ha uppgivit sig ha blivit arresterad i Berlin, och att detta troligen vore en sammanblandning av uppgiften, som Carl fått av af Sandeberg och möjligen av Christian- sen. På fråga om Carls fysiska och psykiska tillstånd förklarade af Sandeberg, att detta var gott.

I genomgångskasernerna hade Carl och af Sandeberg bott i samma rum under de dagar, då af Sandeberg uppehållit sig där. Även amerikanarna Samebold och Gibran bodde i samma rum. På fråga, om det kunde tänkas, att Carl haft permission och kunnat besöka repatrieringsbyrån förklarade af Sandeberg, att detta mycket väl kunde tänkas, ty Carl hade permission att gå på biograf. Ett försök från Carls sida att utverka permission för af Sandeberg hade dock misslyckats. Möjlighet att taga "bondpermission" förelåg dock i det att man kunde "smita ut" genom ett hål i planket bakom en tvättstuga.

Carl hade varit en gladlynt person och han hade tagit hand om af Sandeberg och hjälpt honom till rätta med matkuponger o.d. Det var under promenader över gården till matsalen, som Carl berättade om Wallenberg. Huruvida Carl även vid något ytterligare tillfälle nämnt något om Wallenberg kunde af Sandeberg icke minnas. I kasernen brukade Carl och af Sandeberg spela schack. Pjäser tillverkades av bröd.

Sammanträffandet med Paul Nordström.

Sammanträffandet med Nordström skedde i zon III i Krasnogorsklägre. Det var genom holländaren Meijsberg som bekantskapen gjordes. Nordström talade perfekt svenska. Han hade en egendomlig ställning i lägre i det att han fick köra lägre's lastbil. Han fick visserligen då och då sitt körtillstånd indraget på grund av fylleri men åtnjöt en privilegierad ställning. Han bodde samman med en brigadier (=pådrivare) Adrian, ungrare till natio-

naliteten, och en ungersk arkitekt vid namn Kiss, en sympatisk man. (Red. af Sandeberg lämnade här en del detaljer om Nordström, vilka här sakna intresse sedan Nordström nu anträffats.)

På fråga, om af Sandeberg och Nordström diskuterat fallet Wallenberg, förklarade af Sandeberg, att så icke var fallet. Vid denna tidpunkt, då han träffade Nordström, hade af Sandeberg visserligen talat med Hille om Wallenberg, men Hilles meddelande hade af Sandeberg icke fäst sig närmare vid. Efter sammanträffandet med Stefan Carl hade af Sandeberg ej träffat Nordström.

I likhet med Nordström förklarar af Sandeberg, att det fanns 3 avdelningar i Krasnogorsk-lägre. Avdelning II kallades antifaschule, och denna avdelning genomgicks av sådana, som ryssarna trodde sig kunna skola om till kommunister. Från avdelning II sändes eleverna till zon III, arbetszonen. De kallades croussanter och hade en något privilegierad ställning inom arbetszonen. Inom zon III kunde de internerade röra sig fritt och meddela sig med varandra. I zon I däremot kunde de som befunno sig i karantänbyggnaden icke komma i förbindelse med övriga internerade. (Frågan är om Nordström avsåg karantänbyggnaden eller generalsbaracken, då han talade om baracken för professorer och generaler.)

Diverse.

Fru Vivan Lundberg kände en tysk vid namn Pallas, som kom från zon I till zon III och som förestod nyhetsförmedlingen och förströelsedetaljen.

Erlandsson kände en ungrare i framskjuten ställning.

På fråga, om af Sandeberg sett någon högre ungersk militär, som haft benen amputerade, förklarade han, att han från karantänbyggnaden sett en officer från generalsbaracken, vilken skjutsades omkring i en invalidvagn. (Jmf. dr. Paasos utsago.)

En ungrare vid namn Mandula hade någon ställning, som halvt om halvt påminde om en kommissaries.

Frågor riktades till af Sandeberg, om han träffat någon finne vid namn Manner. Detta namn var obekant för af Sandeberg, men han erinrade sig, att det hade funnits en finne i Krasnogorsk.

Ljubianka-fängelset vore enligt af Sandeberg det mest antagliga för förvaring av Wallenberg, enär M.V.D. hade sitt högkvarter där. Maten var dålig där men det var ett modernare fängelse. Det vore troligast att de högre kategorierna av fångarna

komma till Ljubiankafängelset, men även i Butyrkafängelset funnos fångar av betydelse.

På fråga, om det kunde tänkas att Hille på uppdrag av ryssarna börjat tala om Wallenberg, sade sig af Sandeberg ej tro detta.

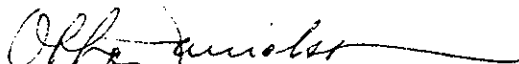
I zon III fanns som tidigare nämnts den tyske generalen van Bogen och vidare en ungersk general. Detta var dock ett undantag. van Bogens dotter Lena van Bogen bor Hozartstrasse 9, Hildersheim.

Christiansen känner en ungrare vid namn Locks, vilken också befann sig i lägret.

Jugoslaven Ivan Dianovic blev befälhavare i karantänstationen i zon I.

Vid af Sandebergs ankomst till Krasnogorsk var han vice befälhavare. Denne Dianovic kände lägret och dess interner mycket bra. af Sandeberg blev god vän med honom. Säkerligen var han titoist. Han var möjligen jurist. Det kan vara möjligt att han nu är fri. Ålder knappt 50 år (1951).

Stockholm den 18 september 1951

(Otto Danielsson)

Hr. Dahlman - Westman
Paris, 8.10.51.
Hr. Dahlman - Jöresch,
Bern, 8.10.51.
Hr. Dahlman - Hedeng
8.10.51.

Överl. f.k. t. Komm. Danielsson,
Sthlm. (hemligstpl.)

Term, 8.10.51.

Mr. Dalton - Kedung, Tel. Str.

S. Engfeldt
l:e sek.

rapport över resa till London, Bryssel och Zürich

den 17/9 - 26/9 1951.

Genom Dr. Wilhelm kom jag den 25 - 26 september även i kontakt med den i Philipps och Levais böcker omnämnde Béla Revai, som tillfälligt vistades i Zürich (ordinarie adress: Havana, Paseo Apartement 2. Tel. W 3396).

Samtal med André Veres.

André Veres berättade följande.

Född i Budapest den 4 mars 1922, tagit akademisk juridisk examen (doctor of law), yrke: teaterrecensent i tidningen Szinkaz (= teater). Veres var i november 1947 i två eller tre veckor i Sverige som chef för en ungersk modeutställning. Veres lyckades den 15 oktober 1948 legalt lämna Ungern och for över Prag till Paris försedd med ett arbetskontrakt som lantarbetare i Frankrike. Detta hade en släkting (farbroder) i Frankrike ordnat för honom. Farbrodern var god vän med maire'n i en liten by i Frank-

rike, och det var denne som ordnat med kontraktet. Avsikten hade från början varit, att med arbetskontraktet som förevändning få lämna Ungern definitivt. Veres arbetade sålunda första tiden på en lantgård men var inte stark nog för sådant arbete utan for till Paris, där han bosatte sig hos farbrodern. Från Paris for han med hjälp av någon judisk flyktingorganisation två gånger fram och tillbaka till Israel för att arbeta på att få ut föräldrarna från Ungern. Han var sålunda under tiden 6/8 1949 - 28/12 1949 i Israel men måste fara tillbaka till Frankrike för att ordna sina franska papper. Han kom för andra gången till Israel den 3 mars 1950. Farbrodern i Paris har gjort konkurs. Veres for då till London för att hos därvarande släktingar begära hjälp för att betala en resa till Kanada, dit han begärt inresetillstånd. Släktingarna kunna emellertid icke hjälpa honom; han kan bo kvar i London endast till i slutet av oktober och vet sedan ej vad han skall taga sig till, då inresetillståndet till Kanada, som han är säker på att erhålla, väntas först i slutet av året och han saknar medel till resan. Veres bad därför, att någon tjänsteman på svenska beskickningen i Paris privat skulle taga kontakt med därvarande kanadensiska beskickning för att söka påskynda viseringen. Han bad också om en rekommendation till IRO för att få sin resa betald av flyktingorganisationen. Jag kunde givetvis icke giva honom några löften men utfäste mig att undersöka eventuella möjligheter att vara honom behjälplig. Beträffande sina familjeförhållanden berättade Veres, att en svåger hade en drogexportaffär i Budapest med många förbindelser med svenska firmor. Svågern med ett barn lyckades på våren 1950 fly via Kosice till Wien. Systemen och de övriga två barnen kommo efter samma väg. Sedan har familjen via Salzburg och Bremen farit till Kanada med IRO:s och JOINT:s hjälp. Föräldrarna och en syster lämnade legalt i april - maj 1950 Ungern och foro till Israel bland de 3.000 judar, som enligt en överenskommelse fått emigrera från Ungern till Israel.

Innan Veres började berätta om händelserna i Budapest 1944-45 framhöll han, att han visserligen på grund av den tacksamhet han kände mot Wallenberg ansåg det vara sin plikt berätta allt, men att han på grund av de nuvarande politiska förhållandena och mot bakgrunden av alla sina upplevelser var mycket rädd, i varje fall så länge han var kvar i Europa. Han bad därför om att hans berättelse skulle be-

handlas med största diskretion och förklarade samtidigt, att han skulle förneka varje kännedom om allt som hade med denna sak att göra, om han bleve tillfrågad av någon utomstående. Jag gav honom naturligtvis den begärda försäkran om diskretion.

Veres ansåg, att han, innan vi kommo in på Raoul Wallenberg, borde giva följande bakgrund.

I Budapests judiska församling fanns i juni 1944 en liten avdelning bestående av femton icke arbetspliktiga unga judiska män, som arbetade med att samla ihop kläder till ungerska flyktingar. Då deportationerna av judar vid denna tidpunkt redan i någon mån börjat, begärde de femton hos en överste Gatföldi i ungerska krigsministeriet att få bilda en arbetsgrupp under honom. Gatföldi, som var antinazist, gick med härpå och utfärdade 200 falska tjänstgöringsorder, som överlämnades till gruppen, vars medlemmar i sin tur med hjälp av dessa order skulle samla ihop unga släktingar och vänner från de judiska lägren upp till sammanlagt 200 man. Ledare för arbetsgruppen blev en ungersk reservofficer, László Ocskoy, i det civila direktör för Vacuum oil i Budapest. Ocskoy hade sin privatbostad på Benczurgatan 16. Då Szalasy den 15 oktober 1944 kom till makten i Ungern, började deportationerna av judar i stor skala. Ocskoy, som stod på judarnas sida, gav dem order att hämta sina familjer och på en dag växte antalet personer i förläggningen från 200 till 1.500. Vakterna hade order att icke släppa in någon obehörig d.v.s. pilkorsare. Arbetsgruppen måste emellertid senare förflyttas till en skola, dit pilkorsarna fingo tillträde och började rekvirera manskap. Då vände Ocskoy sig till Internationella röda kors-kommitténs chefsdelegat i Budapest, Born (Filler ut) och föreslog honom bildandet av en speciell enhet i Röda korsets regi, bestående av 25 unga judar utan judiskt utseende. Ocskoy bad vidare, att den tidigare omtalade arbetsgruppens förläggning skulle tagas under Röda korsets skydd, vilket skedde. En sådan enhet bildades också. De utrustades med falska uniformer och utförde biltransporter för Internationella röda korset.

Ocskoy gav gruppen inkvartering i sin bostad om 7 - 8 rum på Benczurgatan 16. Han hade en tysk vän, en kapten Weber i tyska armén (i det civila direktör för en försäkringsfirma i Berlin och stor antinazist). Denne gav legitimationspapper med tyska stämplars åt gruppen, som transporterade mat till judiska samlingsläger och på återvägen gömde undan folk från lägren i sina lastbilar och förde dem till det internationella gettot, där situationen var bättre.

Vid denna tid - början av november - hade gruppen fått kontakt med Wallenberg, som ofta överlämnade svenska skyddspass, vilka användes vid befrielseaktionerna. De mötte ofta Wallenberg i det internationella gettot.

En torsdag den 11 januari 1945 ringde Wallenberg eller möjligen någon annan person och meddelade, att Wallenberg, som vid tillfället befann sig i Ullöi utca, ville komma över och bo på Benczurgatan 16, som antagligen snart skulle befrias av ryssarna.

Nästa morgon - den 12 januari - kom Wallenberg med sin bil - av svart färg, märket okänt - tillsammans med chauffören Langfelder. Bilen ställdes in i Benczurgatan 12 på gården. Wallenberg stannade hela fredagen den 12 på Benczurgatan 16 i köket, som låg i källarvåningen, tillsammans med alla övriga därvarande, c:a 15 personer, då eldgivning pågick i trakten omkring.

Lördag morgon den 13 januari kl. 8.25 gick Veres från köket upp i matsalen i övre våningen för att bilda sig en uppfattning om läget. Han tittade ut och såg i hörnet på motsatta sidan av gatan två ryska soldater, varpå han gick ner och meddelade nyheten. Först kl. 13.20 kommo emellertid ryska soldater in i huset och satte omedelbart igång med förstörelse. (Pianot användes som toilett, konserverburkar öppnades med bajonetter etc.) Veres kommer så väl ihåg tiden, därför att han tittade på klockan, då ryssarna kommo in och omedelbart tog av sig den och gömde den. Wallenberg var mycket upprörd. Veres kände inte igen honom. Wallenberg sade till honom, att han ville taga kontakt med den ryska generalen. Det var hans rätt i egenskap av svensk diplomat. Veres avrådde honom från att företaga sig något och bad Wallenberg lugna sig, då de ju befunno sig i säkerhet på Benczurgatan.

På kvällen lördagen den 13 januari kommo två ryska officerare, en major, som var ingenjör i det civila och liknade en mongol, samt en kapten, som var assisterande historieprofessor vid Moskva-universitetet. Den sistnämnde talade några få ord engelska, emedan hans mor var från Skottland. Han var en lång man med mörkt hår "who behaved in a western way". Majoren var en mycket trevlig person och naturlig men okultiverad. Officerarna medförde två ryska soldater, kirgiser från Taschkent, som sattes på vakt utanför huset. Övriga ryska soldater kördes ut och det blev lugn och ro i huset. Den ene av de ryska vaktposterna var skomakare från Taschkent, den andre en lärare, c:a 20 år gammal, även

han från Taschkent. Läraren var mycket religiös. På kvällen ordnades en middag på köksbordet. Den ryske majoren höll ett tal och även Wallenberg höll ett litet konventionellt tal, varvid han bl.a. nämnde, att han var svensk konsul i Ungern. Veres kommer särskilt ihåg, att han nämnde just de två orden men erinrar sig i övrigt ej vad Wallenberg sade. Talen tolkades av två unga serber, som lagade maten åt gruppen på Benczurgatan.

Söndag morgon den 14 januari tog majoren Veres med sig till en ungersk familj, som bodde i närheten, där majoren förut varit. Då de kommo tillbaka, var Wallenberg nervösare än någonsin. Den serbiske kocken översatte för majoren, att Wallenberg ville träffa den ryske generalen. Majoren lovade ordna saken och gick därifrån. Söndag eftermiddag, "det var redan mörkt då", kom majoren tillbaka med två nya ryska soldater och ombad Wallenberg att åka med till högkvarteret. Majoren, de två soldaterna, Wallenberg och Langfelder begåvo sig därifrån, den sistnämnde dock först sedan Wallenberg bett att Langfelder skulle få följa med. Veres kunde ej säga, om de gingo eller foro därifrån. Veres insköt här, att han från första stund utan att veta varför kände, att det var någonting som inte stämde. Veres kände också instinktivt på sig, att han själv en gång skulle komma att lämna Ungern, därför var han intresserad av Wallenberg, som han kanske kunde få hjälp av i en framtid. Veres påpekade särskilt, att han avsiktligt repeterat historien för sig själv hundratals gånger för att icke lägga till eller draga ifrån - detta just på grund av hans känsla, att något var på tok.

Wallenbergs bil i Benczurgatan 12 stod kvar. Senare på söndag kväll kom majoren tillbaka.

Måndag morgon den 15 januari tog majoren vänligt farväl och ~~begav~~ uppgav, att han skulle följa sitt förband vidare. Samma dag gav sig kaptenen också iväg, men de två soldaterna, som majoren satt på post utanför huset, stannade kvar. På eftermiddagen den 15 januari kom Langfelder tillbaka med två beväpnade ryska soldater för att hämta Wallenbergs och hans saker. Han tilläts icke att tala med någon, men då ryssarna ett slag voro ouppmärksamma, sade Langfelder till Veres: "Vi ha varit inlåsta i ett rum och ha icke fått något att äta." Då Veres frågade, om de verkligen varit inlåsta, förnekade Langfelder detta men sade, att de varit bevakade av ryska soldater. Langfelder visste icke vart Wallenberg och han förts mellan den 14 och 15 januari men gissade, att det icke var

långt från Drottning Elisabeth-gatan (Erzsebet kiralyne ut).

Langfelder hade knappt hunnit säga detta, förrän en av de ryska soldaterna stötte undan Veres, varigenom ytterligare samtal förhindrades. Efter några minuter gick Langfelder med sina ryska vaktposter därifrån. Sedan dess har Veres aldrig sett till honom mera.

Ett mindre antal av den judiska gruppen inklusive Veres, de båda serberna och de båda ryska soldaterna stannade kvar på Benczurgatan 16, medan övriga medlemmar av gruppen undan för undan lämnade huset.

Den ryske majoren kom tillbaka en gång till, antagligen några veckor senare. Han hade varit i hård strid i Buda. Han hade en fin Schaffhausen-guldklocka på sig och medförde en hel bunt skoläder. Veres fick några bitar av honom. Veres var mycket misstänksam och vågade icke fråga majoren, om han visste vad som hänt Wallenberg och Langfelder. Veres trodde dock icke, att majoren visste vad som hänt med dem.

Efter majorens sista besök kom en rysk kommission - tidpunkten kommer Veres icke ihåg - till Benczurgatan 12. Det var två överstar, ytterligare en officer och en soldat. De undersökte Wallenbergs bil, gjorde notiser och försvunno. Veres passade då på att avmontera bilens bensintank för att hindra ryssarna att komma tillbaka och taga bilen. Veres kastade bort tanken. Ryssarna kommo tillbaka och försökte köra iväg bilen, vilket givetvis misslyckades. De drogo då bort den på en släde förspänd med två hästar.

Veres kunde icke erinra sig majorens namn men bekräftade omedelbart på min fråga, att majorens namn var Demchinkov.

Veres förklarade på särskild fråga, att han talade mycket litet med Wallenberg på Benczurgatan. Han visste icke, när Wallenberg kom över till Pest från Buda, och Wallenberg sade aldrig mer om sina planer än att han ville träffa generalen, sade aldrig något om Malinowski och Debrecen. Veres kände icke till vilken instans Demchinkov tog kontakt med i anledning av Wallenbergs begäran att få träffa generalen. Veres är icke säker på hur Wallenberg var klädd, då han gav sig iväg men det är möjligt, att han hade en "gray tweed sport suit". I varje fall bar Wallenberg en väst eller pullover. Veres kommer icke ihåg någonting om Wallenbergs skor eller om han bar en ring, hatt eller rock och ej heller hur mycket bagage Langfelder tog med sig.

Veres känner ej till en viss Ladislaus Veres i ungerska utrikes-

ministeriet. Inträdeskortet till FN:församlingen i Paris hade André Veres skaffat sig i sin egenskap av journalist, icke såsom medlem av den ungerska delegationen.

Uppgiften i Philipps bok (sid. 173) att Wallenberg den 17 januari skulle ha kommit tillbaka till Benczurgatan är enligt Veres felaktig. Uppgifterna i Lévais bok (sid. 237) om att Wallenberg skulle ha avlagt besök på olika ställen i Budapest den 12 januari och Philipps uppgift (sid. 147) om ett sammanträffande med Dr. György Gergely den 16 januari ansåg Veres helt osannolika bl.a. med hänsyn till krigsläget. Han kunde naturligtvis icke garantera, att Wallenberg kan ha varit ute några timmar åt gången, medan Veres låg och sov. Uppgiften i Philipps bok (sid. 173) och Lévais (sid. 237) om Béla Révai som tolk för Wallenberg, då ryssarna kommo den 13 januari stämde icke enligt Veres. Révai talade visserligen rumänska och försökte först tolka, men ryssarna förstodo ej. Sedan försökte en Dr. Szabados (som fortfarande är i Budapest), men icke heller han lyckades. Som tolkar tjänstgjorde i stället de båda serbiska kockarna.

Veres för sin del höll det för troligast, att Wallenberg helt enkelt bragts om livet av ryssarna, kanske för att de trodde, att han som diplomat hade pengar och värdeföremål på sig.

Veres sade sig känna till Wallenbergs medhjälpare Wohl, Halmos, Fleischmann och Hegedüs. De hade icke något gott rykte. Det vore ett faktum, att en av Veres vänner måst betala 20 napoleoner för att få ett skyddspass av någon av dessa herrar. Veres kände dock ingen av dem personligen.

Han kände icke till någon radiosångare med namnet László Rádai (Vas-ärendet). Om det hade funnits en sådan sångare, skulle Veres ha känt till honom i sin egenskap av teaterrecensent. Veres trodde vidare icke, att Wallenberg hade något kontor i Nepszínház utca (Vas-ärendet).

Han ansåg det osannolikt, att Wallenberg beordrats bege sig till det ryska högkvarteret i Stuhlweissenburg väster om Donau (ärendet Lonyay), som flera gånger bytte ägare den tiden.

Veres omnämnde följande personer, som vistats tillsammans med honom i Benczurgatan 16:

Dr. Georg Wilhelm, Bryssel.

"Han var en man endast under sex månader i sitt liv och det var i Budapest men varken förr eller senare".

Fru Pasztor, Dr. Wilhelms syster, Lissabon.

"Not a very serious person".

André Vámos.

Okänd uppehållsort, har haft en inregistrerad transportfirma i Wien

Han kan bekräfta namnet Demtschinkov. Veres ville icke rekommendera kontakt med Vamos, som säkert "will have a big head and speak mostly about himself".

Vago i Lyon.

Skall gifta sig med en fransk flicka.

Dr. Kadar.

Bor i Ungern, "pretends to be a big communist", men han är det ej, till yrket advokat.

Istvan Rádi, New York.

Bor i New York hos en broder, Dr. Roth. Rádi vet emellertid antagligen mycket litet.

Veres berättade också, att en vän till honom, en viss David Giladi, 15, Mapu street, Tel Aviv, i oktober eller november skrivit en artikel i den hebreiskspråkiga tidningen Mariy, Tel Aviv, om Wallenbergs sista dagar i Budapest. I artikeln skildras Veres som en hjälte, men vad som står i artikeln vore endast bitvis sant. Vad Veres själv berättat för mig vore den verkliga sanningen.

Jag fick den uppfattningen, att Veres berättat sin historia för Giladi, som sedan möjligen broderat ut den.

Samtal med Dr. Georg Wilhelm.

Under samtalet var fru Wilhelm, som varit tillsammans med sin nuvarande man på Benczurgatan 16, närvarande. Wilhelm berättade, att han 1944 satt i ett koncentrationsläger i Vacs, varifrån han flydde till en synagoga i Budapest, där en judisk klädinsamlingsaktion för ungerska flyktingar organiserats under ledning av en ungersk kristen arméofficer, László Ocskoy, "en hjälte", anställd vid Shell och god vän till Wilhelm redan före denna tidpunkt. Hundra judar transporterade kläderna på lastbilar - bevakningen bestod av 12 ungerska soldater men var icke särskilt sträng.

Den 15 oktober kom Szalasi till makten och terrorn ökade. Ocskoy var mycket emot den nya regimen, men han var välvilligt inställd till Tyskland ehuru icke på något sätt nazist. Han hade ett visst inflytande över sina tyska vänner, vilket kom judarna tillgodo. Ocskoy bodde på Benczurgatan 16. Vid sidan om Ocskoys våning där hade tyskar bott förut, men de flyttade bort därifrån (i november?). Det var allmänt känt, att tyskar bodde där och därför var huset fredat.

Då Ocskoy fick reda på att tyskarna flyttat, bad han Friedrich Born, som då var representant i Budapest för den internationella röda kors-kommittén, att inlämna en ansökan hos det ungerska krigsministeriet om att få disponera judiska arbetare för diverse arbeten för Röda Korset. Ansökan inlämnades och beviljades mot för-

modan. En särskild mindre transportavdelning (jfr Veres berättelse) bildades, Wilhelm blev chef för densamma och tog ut sina medarbetare, c:a 35 man. De flyttade in i Benczurgatan 16. Wilhelm uniformerade sitt manskap, de erhöilo flygarmössor med röda kors-embler, röda kors-armbindlar med fransk text samt läderkappor. Tre lastbilar inköptes av medel, som transportavdelningens medlemmar själva tillskötö. Genom sina förbindelser läto de trycka falska legitimationshandlingar av olika slag. De fingo även svenska legitimationshandlingar av Wallenberg. Varje dag var Wilhelm på schweiziska beskickningen (Szabotscak ter i Pest), där Wilhelms fader, som spelade en stor roll i den judiska församlingen, gömde sig. På schweiziska beskickningen träffade Wilhelm i november 1944 för första gången Wallenberg, som då bar två pistoler i innerfickorna i ytterrocken. Wallenberg berättade, att han kände sig hotad av pilkorsarna och att han ofta bytte våning.

En dag, det var den 11 januari, knackade det på dörren till Benczurgatan 16. Det var Wallenberg och Langfelder. De hade kommit i en bil, som stod kvar på gatan. Wallenberg sade, att han hade två skäl att vända sig till Wilhelm, för det första ville han bo på Benczurgatan, eftersom ryssarna snart kunde väntas befria den delen av staden. Wallenberg ville avvakta ryssarnas ankomst där, För det andra kände han sig osäker och måste byta uppehållsort. Wilhelm var förvånad över att Wallenberg ville bo på Benczurgatan, då ju Wallenberg som diplomat borde kunna klarat sig bättre än Wilhelm och hans grupp.

Bagaget bars in och bilen sattes in på gården två hus därifrån, troligen i Benczurgatan 10 eller 12.

Den 13 januari på förmiddagen kommo ryssarna in i huset, först en berusad soldat, sedan två, sedan många fler. De uppförde sig väl. Sedan, antagligen på eftermiddagen, kom en ryss, som såg "bättre" ut och hade någon grad. Wallenberg bad denne ryss att få tala med en officer. Samtalet skedde genom Béla Révai, som talade rumänska med ryssen. Denne var nämligen från Bessarabien och förstod rumänska språket.

Senare kom en rysk major, Demtschinkov, men om han kom med anledning av Wallenbergs begäran att få tala med en officer eller ej, visste Wilhelm icke. Demtschinkov var en gemytlig man. Samma dag, den 13 januari, gick han därifrån men kom tillbaka samma kväll med två soldater. Wallenberg visade honom då sin legitimationshandling (som var utskriven på fyra språk bl.a. ryska) och bad att få

komma till marskalk Malinovski. Demtschinkov satte då ut de två soldaterna på post med order att icke släppa in någon, eftersom det bodde svenska diplomater (eller något liknande, såsom Wilhelm uttryckte sig) i huset. Den 14 januari lovade Demtschinkov Wallenberg att transportera honom och Langfelder till Malinovski. På förmiddagen gingo Demtschinkov, Wallenberg och Langfelder därifrån - om till fots eller ej kunde Wilhelm ej erinra sig.

Den 15 januari troligen mitt på dagen kommo Wallenberg och Langfelder tillbaka till Benzurgatan 16 med rysk eskort. Wilhelm kunde emellertid icke erinra sig, om Demtschinkov var med eller hur många man eskorten i övrigt bestod av. De färdades i en jeep och en motorcykel utan sidovagn, möjligen i två jeepar - Wilhelm kunde omöjligt med bestämdhet erinra sig denna detalj. Wallenberg kom in och sade till Wilhelm, att han bott på Drottning Elisabethgatan i något ryskt kommando. Langfelder och han hade fått bo i var sitt rum och icke fått tala med varandra. Wallenberg sade, att han icke visste, om han var ryssarnas gäst eller fånge, men han kom nu för att hämta sitt bagage och man hade lovat honom att sedan fara till Malinovski, som antagligen var i Debrecen. På Wallenbergs begäran fingo de två ryska vaktposterna, som Demtschinkov haft med sig den 13 januari, stanna för att skydda de kvarvarande. Wilhelm bad Wallenberg kontrollera, att ingenting av hans bagage saknades eller de pengar - c:a 230.000 pengö - som Wallenberg lämnat i Wilhelms förvar. Allt stämde. Vid kontrollräkningen av pengarna befunno sig ryssarna i köket i källaren (jfr Veres' berättelse). Ryssarna sågo således ingenting av pengarna. Demtschinkov hade heller aldrig fått veta någonting om Wallenbergs pengar.

Sedan gingo Wallenberg och Langfelder ut med ryssarna och foro bort. Det var sista gången Wilhelm såg Wallenberg.

Efter några dagar kommo ryska soldater och skulle taga bort Wallenbergs bil. De tillhörde en teknisk trupp med uppgift att samla ihop alla bilvrak, skrot etc. Wilhelm sprang ut och begärde under framhållande att det var en diplomatbil tillhörande Wallenberg ett kvitto av ryssarna, vilket Wilhelm också fick. Bilen släpades därpå bort på en släde dragen av två hästar. Wilhelm berättade, att bilen var ur brukbart skick. Den hade bl.a. kulhål; han nämnde, att bilen för övrigt vid Wallenbergs och Langfelders ankomst den 11 januari hade haft något fel i karburatorn. Kvittot lämnade Wilhelm till en ungersk advokat, vars dåvarande namn Wilhelm icke kommer ihåg men som nu heter Ravel Holan och nu bor i Argentina. Denne Holan

skulle indirekt ha kommit till Wilhelm på uppdrag av Wallenbergs familj. Wilhelm ångrade, att han överlämnat kvittot.

Den 25 februari 1945 arresterades Wilhelm av ryssarna och satt 7 veckor i ett NKVD-fängelse. Ryssarna ville göra gällande, att Internationella röda korset var en internationell spionorganisation. De frågade dock inget speciellt om Wilhelms samröre med Wallenberg.

Wilhelm visste ej, om ryssarna som foro bort med Wallenberg och Langfelder den 15 januari tillhörde armén, polisen eller NKVD.

Närmare tillfrågad om de av honom uppgivna tidpunkterna sade Wilhelm, att det vore absolut säkert, att Wallenberg kom den 11 januari och ryssarna den 13. Det är möjligt, att Wallenberg var borta flera dagar och i själva verket kom tillbaka den 17 januari i stället för såsom uppgivits den 15. Men det var omöjligt att erinra sig detta med bestämdhet så långt efteråt.

Se nedan.

(Wilhelm ansåg det högst osannolikt, att Wallenberg efter ankomsten den 11 januari någon gång lämnat Benczurgatan 16 för att göra olika besök i staden (jfr samtalet med Veres). I så fall skulle han ha varit tvungen att gå till fots, och det ansåg Wilhelm högst otroligt med hänsyn till förhållandena.)

Lévai uppger (sid. 245), att en Dr. Istvan Szabados (förekommer även i Veres' berättelse) följde med Wallenberg från Benczurgatan. Wilhelm uppger emellertid, att Szabados stannade kvar i Benczurgatan flera dagar efter Wallenbergs och Langfelders avfärd. Ingen annan än Wallenberg, Langfelder och ryssarna foro från Benczurgatan. Det vore fel, att Dr. György Gergely och Dr. László Pétö följde med i bilen såsom påstås i Philipps bok (sid. 173).

Pétös uppgift enligt Lévai (sid. 244) att Langfelder skulle ha kört bilen från Benczurgatan förefaller Wilhelm helt osannolik. Wilhelm kommer ej ihåg, var Langfelder befann sig, då Wallenberg kontrollerade pengarna i portföljen före avresan. Wallenberg nämnde ingenting om vilken väg han skulle fara till Debrecen.

Enligt Wilhelm pågingo strider i de västra delarna av Pest även efter den 17 och 18 januari ett tiotal dagar kanske.

Uppgifterna i Lévais och Philipps böcker (sid. 237 resp. 147) att Wallenberg den 12 resp. 16 januari skulle ha gjort diverse besök på andra ställen i Pest frågade jag Wilhelm, vad han hade att säga härtill. Han ansåg det mycket osannolikt, att Wallenberg begivit sig ut på de dessa dagar ännu osäkra gatorna och kunde i var-

je fall inte erinra sig, att Wallenberg under sin vistelse på Benczurgatan 16 lämnat huset före avresan vid något annat tillfälle än den 14 januari för att erhålla tillstånd att besöka marskalk Malinovski. I varje fall måste Wallenberg i så fall ha gått till fots, och vägen från Benczurgatan till stadshuset, schweiziska legationen och Ullöi utca, där Lévai påstår, att Wallenberg varit den 12 januari, uppskattade Wilhelm till minst 10 km.

Tillfrågad om påståendet i Lévais bok (sid. 241) enligt vilket Wilhelm skulle ha misstagit sig på ett datum för Demtschinkovs uppträdande, vidhöll Wilhelm med största bestämdhet sina till mig nyss lämnade uppgifter och sade, att det vore fullkomligt uteslutet, att major Demtschinkov skulle ha kommit till Benczurgatan den 18 januari.

Wilhelm visste ej, om Wallenberg använde glasögon eller bar ring. Han kände heller icke till radiosångaren László Rádai (Vas-ärendet).

Wilhelm trodde ej, att Wallenberg mördats av pilkorsarna, då hela det aktuella området behärskades av ryssarna. Han trodde ej heller, att ryssarna rånmördat Wallenberg. Visserligen hade Wallenberg pengar med sig, men dels visste ryssarna icke om detta, dels rörde det sig icke om något större penningbelopp och dels hade pengar intet värde just då, men naturligtvis kunde man inte helt utesluta möjligheten att Wallenberg bragts om livet av ryssarna.

Wilhelm uppgav namnen på följande personer i Benczurgatan 16: Béla Révai, Havana, 115 Paseo, Apartement 2. Tel. W 3396.
Endre (André) Veres, Tel Aviv.
Andreas Vámos, Wien eller Salzburg, på sin tid speditör i Ungern.
Wilhelm skall skaffa adressen till honom.

Wilhelm lämnade på min begäran ytterligare följande adressuppgifter rörande personer, som haft med Wallenberg att göra (se Philipps och Lévais böcker).

Dr. Ferenc Zöld, Ungern.

Gyula Vágó, Ungern.

István Rádi, Ungern.

László Pétö, okänd adress.

Hugo Wohl, död.

Géza Halmos, okänd adress.

Dr. Fleischmann, okänd adress.

Dr. Hegedüs, okänd adress.

Dr. Györgö Gergely, Sydney eller någon annanstans i Australien.
Adressen kan erhållas av Frau Witwe Leo Goldberger, Hotel Iena, Place Iena, Paris.

Det synes viktigt att få kontakt med denne Györgö Gérgely, som enligt Philipp (sid. 173) den 17 januari följde med Wallenberg och Langfelder från Benczurgatan till Tatragatan och ytterligare en bit på väg till Debrecen.

Samtal med Béla Révai.

När ryssarna kommit till Benczurgatan 16 den 13 januari vände sig Wallenberg genom Révai som tolk till en av ryssarna - en officer eller underofficer (jfr Wilhelms berättelse), som var från Bessarabien och talade rumänska, vilket språk Révai behärskade. Wallenberg förklarade, att Benczurgatan 16 var schweiziska röda korsets och svenska legationens lokaler och förklarade, att han var svensk diplomat samt bad om skydd för lokalerna. Ryssen översatte i sin tur på till ryska för en rysk major Demtschinkov. Wallenberg visade sin legitimationshandling (utfärdad på fyra språk inklusive ryska) både för den rumänktalande ryssen och Demtschinkov. Wallenberg redogjorde genom Révai för sina planer. Han ville taga kontakt med marskalk Malinovski och sörja för vidare hjälp till de nödlidande judarna i Ungern.

Demtschinkov satte ut två vakter (det närmare tidssammanhanget kunde Révai icke erinra sig). Bland de ryssar, som först kommo till Benczurgatan, voro flera rumänktalande från Bessarabien.

Den 14 januari bad Wallenberg åter genom Révai och den rumänktalande officeren Demtschinkov om hjälp för genomförandet av sina planer.

De bessarabiska soldaterna lämnade huset samma dag. Demtschinkovs kvarblivande vaktposter voro asiater.

Den 16 januari ("med 90%-ig säkerhet") gick Demtschinkov med Wallenberg från Benczurgatan för att ordna med resan till Debrecen, Wallenberg kom tillbaka samma dag och berättade, att han hade fått ett gott mottagande hos ryssarna, som skulle ställa en högre officer till hans förfogande för resan; han hade också blivit erkänd som konsul av ryssarna. Han var varken nervös eller rädd. Révais intryck var emellertid, att det var Wallenberg själv som hade forcerat fram resan (detta intryck delades för övrigt även av Dr. Wilhelm).

Révai kan inte med bestämdhet säga, om Demtschinkov kom tillbaka med Wallenberg och Langfelder den 16, men antagligen var Demtschinkov med även då. De stannade alla över natten i Benczurgatan och foro iväg nästa morgon den 17 januari. (Révai kan ej erinra sig

om de vid återkomsten den 16 januari kommo med bil eller till fots ej heller om eskorten var med redan då, men det troligaste är, att eskorten kom först på morgonen den 17 januari.) Wallenberg sade vid avfärden den 17 januari, att de först skulle fara till "Stadtswald" (Warosliget) och därifrån till Debrecen, där ryska högkvarteret var. Révai erinrade sig, att Wallenberg och Langfelder foro bort med några ryssar i en jeep, antagligen med plats för tre personer bak och två fram, men han kunde ej erinra sig, om flera fordon voro med.

Révai trodde, av samma skäl som Dr. Wilhelm, ej att pilkorsarna mördat Wallenberg. Han höll det för högst otroligt, att Wallenberg den 17 januari varit i Tatra utca efter avresan från Benczurgatan 16. Det fanns rimligen ingen anledning för Wallenberg att fara till Tatra utca, som ligger c:a 50 m från Donau, kring vilken strider fortfarande pågingo.

Révai lämnade på min begäran följande adressuppgifter på personer, som haft med Wallenberg att göra.

- 1) Kanslichefen på Tatra utca 6, Rezső Müller: någonstans i Schweiz sedan tre år tillbaka; möjligen kvar där. (Det är viktigt att få kontakt med Müller, eftersom Wallenberg enligt både Philipp och Lévai kom till Tatra utca den 17 januari efter avfärden från Benczurgatan 16.)
- 2) Kassören på Tatra utca 6, Jenő Bíró: okänd adress (enligt Lévai skulle Bíró ha mottagit 100.000 pengö av Wallenberg vid dennes sista besök i Tatra utca den 17 januari).
- 3) Följande personer, som tillhörde transportgruppen på Benczurgatan:
Dr. Ferenc Zöld i Budapest
Gyula Vágó: okänd adress
István Rádi: 1948 i Wien, nu troligen i USA
- 4) Beträffande radiosångaren László Rádai sade Révai, att det icke funnits någon sångare med det namnet. Däremot hette en av de mest kända skådespelarna i Ungern László Rádai.

Till jämförelse med här ovan lämnade uppgifter bifogas utdrag ur Philipps och Lévais böcker samt avskrift av de hittills på utrikesdepartementet föreliggande uppgifterna (Sjöborgsutredningen + ett handbrev den 9 aug. 1951) om Wallenbergs öde under den sista tiden i Budapest. ./. ./.

Stockholm den 28 september 1951.

Stig Engfeldt
(Stig Engfeldt)

Wanderung - p. 18. 19. 20.

(114)

D. 1. 1890 von der - Zürich

22/11 - 24/11

Meine Aufzeichnungen
über Samalen

i London 22/9 m. Vers

i Zürich 25 m. Willhelms

- 4 - 25.26 m. Revar

Reise London - Zürich

22/9 - 26/9 - 51

f. i Budapest 4/3 22 Dr. of Law
V. var teaterjournalist; "Színház" (= "Teater")
V. ~~flydde~~^{parto} 15 oktober 1948 från Ungern

var i Sverige 2-3 veckor i Sverige november 1947 som
chef för en mycket modernistisk.

Föreläsare och en ryttar lämnade Ungern

^{- maj}
april 1950 (legalt till Israel bland de 3000

äldre judar som lämnade U. enl. överenskomst.)

Svägern hade en ~~konkurrens~~ ~~den~~ drogexportaffär

i Budapest med många fabriker med olika prima
system flygde med 3 bilar Svägers med en bil
flydde via Koice till Wien. Systemen och
de övriga 2 bilarna kom efter samma väg (pro
april-maj 50). De kom via Salzburg o. Bremen till
Canada med hjälp av GPO och Yoint.

→ över Prag till Paris med hjälp av en laboure

contract som en skatting vidut i Frankrike. De var alla
hans vänner och återvända till Ungern i Frankr. arbetade
han på en lantgård. Ondern var var vidare i kyrka
o. det var denna som gav kontakt. V. var inte
starkt nog att arbeta på lantgården utan för till
Paris, där han bodde hos föräldrarna. Sedan för han
2 gånger till Israel för att arbeta för att på ett främling-
samma (1949 6/8 - 28/12) mätte för att verka till Frankrike
för att vidva sina franska pappa i franska gårdar

Israel 3/3 1950. , Farbrodern i Paris - Turen
samt min affär. V. förlovad med en nyttan till
farbrodern hustru. Glöm för till London för att

begära hjälp av dans. Rättigheter för Canadianerna, men

det går inte.

Juni 44. I Budapest judiska kommunen fanns en
avdelning som arbetade med att samla ihop kläder till
de judiska frivilliga lagerna. Vi var en av 15 icke-arbeta-
ande judiska pojkar. Som transporterade kläderna till lagerna.
Deportationerna började maj 44. Då begärde ^{de 15 pojkar} ~~vi~~ att
det skulle vara en arbetsbataljon hos Gallfeldt.

Överste Gallfeldt var en arkebysare i unga ^{högst} ~~arkebysare~~ ^{minut} ~~minut~~.

Gallfeldt gav dem polska papper så att de kunde söka
efter sina sanningar för att ~~200~~ man fick de ihop på så sätt
Oershay, Zarylo, direktör för Vacuum-oil i Budapest,
senare officer, var ledare för bataljonen, O. Boldt i
16 Benzenen.

Bataljonen uppgick var att samla kläder hos de
400.000 judarna i Budapest för arbetslagerna.

15/10 44 Szalay Rön till anslutningen Oershay gav order om att
ta dit sina familjer med order till varandra att
skicka försäkrarna om de kom in. De blev icke mindre
till 1500 på en dag. Bataljonen förhöll sig till en
skola men pillorerna ^{började} ~~hög~~ ut folk var för bataljonen
vände sig till

Mr. Born Filler ut, chief delegate of YRK

Bilen ställdes in i Benzur, 12 på gatan.
Tills med Langfjeden. W. stannade hela fredagen i
Benzur. Tills med ^{alla} övriga på grund av eldskivningarna
i köket, som låg under i källarvåningarna. 2-3 pers
varibland 2 unga flickor som kochar

13/ Lördag morgon kl. 8.25 gick V. upp i över våningen för att
~~så~~ bilda sig en uppfattning om läget. Han stekades
upp därför att han skulle ha tår med sig i.
V. tittade ut och såg i köket på motsatta sidan
av gatan 2 rykta soldater. V. gick ned o. meddelade
nyheten. - Fört kl. 13.20 kom rykta soldater till kull
som omedelbart stälte i gång förloppet (soaled:
jämval öppnade kassaskåpet med bajonetten)
V. gick till sin kassa - därför kommer han så väl ihåg flickan.

W. var mycket upprörd. V. kände inte igen honom. W.
sade till V. ~~gick~~ att ~~samt~~ diplomat ~~gick~~ till att kontakta
med den rykta generalen. Det är min rätt i jag
är samt diplomat. V. svarade honom o. bad honom
lygga sig då de ju var i säkerhet i kull, bad honom
vandra.

13/ På kvällen (Lördag) kom två rykta officerare, en major

som var ingenjör i det civila lik en mongol och en

Kapten, assistant professor of history of Moscow university.

Sistnämnde talade några få ord engelska emellan var
Tallbackhained fellow who behaved
mer var från Skottland. (Serbema tjantgjord som Polkan)

in a Western way. Majoren var "a sawag"
a very nice fellow very modest

De följande kvinnorna bildades av en internationell enhet
på 25 personer som judiskt utseende och bad att han skulle

fåga beaktningen lägen (skolan) under sitt besök, vilket

han lovade, en sådan enhet bildades också (i falska namn)

o. transporter för SVK.

Oskar gav gruppen inbjudning i sin bostad Benzarsalan 16
7-8 km. Oskar hade en typisk vän en kapten Weber (i Wehr-
macht) som var direktör för en spridningsfirma i Berlin
och var anti-nazist (Weber skände 6 tyska soldater till
kungen där beaktningen var kvar, de deltog där i
bevakningen med ungarna.)

Weber gav tyska legitimationspapper åt gruppen ~~att~~
erkänna för in i lägen med mat och tog ut för
o. fick dem två internationella passport som inte
var släppta. Vid den tiden började de först
kontakta med W. som gav "Befehlsbefäl" i beaktning
som utställdes för de befriade på vägen till
ghetto.

De mötte ofta W. i internationella passport.

En torsdag ~~den~~ den 11(?) januari 1945 ringde den-
mäktigen genom några mellanhänder, W. ~~och~~ befräm
(när de i Vilhoi n.) o. sade att han skulle skicka
den delen av Post, Beringe Benzang, skulle befräm
mat och frågade om han fick komma över och
bo hos dem. Nästa morgon W. kom med sin vägen
12/ (mat bil) (V. n. e. om ~~att~~ ^{och} för mäktig ~~den~~ ^{Stadets}

Hela situationen ändrades då officerarna kom med

^{från Tardkent}
Två ryska soldater (kirgiser) som sätter på verk
^{körsbärgen till}
Wanji ~~huset~~. Två ryska soldater dödes ut.

Den ene ryssen var skotskare från Tardkent den andra

kyrsk, cirka 20 år gammal, mycket religiös och han

från Tardkent.

På torsdag ^{kom} ~~kom~~ de ryska officerarna i
huset. W. låg ensam i en ^{rum} ~~rum~~.

På torsdag kvällen ordnades ~~stampsamling~~ på köksbordet
Den ryske majoren höll en tal, som följades av
den ene serben W. höll också en litet tal var

han blev talade om att han var svensk diplomat

(han kallade sig "svensk konsul") Yörig kommer V.
i häg ved W. sade. (Konventionellt)

14/11 Söndag morgon gick majoren och V. till en annan

mycket smickat då majoren fört honom till Budapest
Majoren hyrde bilen, som den med. V. hade sagt
att han råddat honom om fick följa med honom

När de kom tillbaka var W. utvärderad en väjsman.

Vad som överraskade för majoren var W. ville träffa gene-

ralen. Majoren lovade sedan dagen ^{o. gick därifrån} ~~Söndag~~ 2. m. det

var redan nästan dags för att ^{möta soldaten} ~~synta~~ med majoren.

W. ombads sedan sitt bagage för att åka till hög-

kvarters. De begärde sig därifrån - majoren, 2 soldater.

(Då V. var händ ^{indiskutabelt} att han skulle lämna V. o. var det

sig, därför till W. som han kanske kunde påskynda av en

fraktdag); W. och Langfeldt, närvarande dock först

sedan W. bekräftade att L. skulle på följande med. V. kände sig

första stund ^{utan att veta varför} att det var någon som skulle

komma, så han "vacknade" hela tiden. V. var g. om

de gick eller för (det var söndag 14/11). V. påpekade

parskilt att han repeterat historien för sig själv

hundra gånger ^{svårt} för att inte lägga till eller

den ifrån - detta just på grund av V:s

känna att något var på Tok. M. S. till i Benzeng.

12 var kvar där.

Majoren kom tillbaka senare på kvällen. Måndag¹⁵

morgon så han ^{väntat} ~~se~~ för han skulle följa sin

unit. Samma dag gav sig kaptenen och två

men de två soldaterna stannade kvar på post.

15/11 Laufr. kom tillbaka måndag 2. med 2

beväpnade soldater för att hämta deras saker.

Man tillät icke att tala med någon. Men

de ryttarna vände sig om ett tag sedan L. till
N. som var ensam där

(vi ha varit inlåsta i ett rum och ha icke fått

något att äta. Vi frågade om de var inlåsta, Nej

varade L. men det var bevisat av ryttarna soldaterna

Vi frågade var de var inlåsta. L. svarade

~~att~~ att han ej visste men han gissade icke

längre från ~~Erzsebet~~ Kiralagui ~~ut~~ (gubba)
(Oscar Etindesh) då stötte en av de ryttarna

soldaterna till V. Efter några minuter gick de igen
sedan den på V. aldrig till honom mera

Övriga medlemmar av den juckinta gruppen lämnade
Belung. som V. ^{10. 2-3 till} de båda sörerna och de bästa yngre
soldaterna.

Majoren kom tillbaka en gång till ^{avgången} några

veckor senare. Han hade varit i skid i Rueda

han hade en fin schaffhausen spelklocka och en

lång skoläder som gav V. några läderbitar. V. var

mycket misstänksam o. V. vägrade icke fråga honom
om han visste

vad som hände. V. tror dock att majoren icke var vad
som hände.

Efter majorens första besök kom en ny

Kommision - när komier V. icke till - de gick

~~den~~ Belung. 12 och på Wits bit.

Det var 2 söndar, very murky darrad, efteråt

en officer och en soldat. De undersökte bilen
o. gjorde notiser o. försvann. Vi ville låra

mycket. V. avmonterade vårens beurlingssaker
för att binda ryssarna emellan tillbaka i
o. la bilen. Vi kastade bort tanken.

Ryssarna kom och tillbakatrafikerade
svag bilen, vilket givetvis undertryckades.

Så köpte de en carriage och 2 hästar och
drog bort bilen.

V. bekräftade att majorens namn var Denschin
då jag hade fram en papperstyp med namnet på.

I november (eller oktober) publicerade en vän till
V. en artikel om W:s sista dagar i Budapest i den

helt oberoende tidningen

Moritz, Tel Aviv

(David ~~Ephraim~~ Gitladi)

som V. lär känna i Berlin o. som han väl känner sin historia på

15, Magyar street, Tel Aviv). Den förkommer

V. som lyfte, men historien är endast be-
rättad.

V. talade mycket lite med Wa på Bengtzen.

Vet g. när W. kom över till Pers från Budapest.

W. skulle aldrig mer ~~en~~ sina planer än att han ville
se generalen, aldrig något om Malinowski och de hvar.

Orsaken till att W. Neudorfer gick till Stuhlmannen
som flera yngre lifte såg den tiden. De flesta
delar av Bladen var ju i tysk hand.

Vom Deutsch Kontaktade mit V. g.

Personer med V. i Benzyn. 16:

han var en man ¹⁸ år gammel

Dr. Georg Wilhelm Brussels

Wilhelms rygte, Mrs. Parston "not very serious person"

André Varnos han har haft en integreret
transportfirma i Wien but he will
have a big head and speak
mostly about himself. Han
kan hjælpe navnet Denscheits

Vago bor i Lyon skal give mig med en fransk
jule

Dr. Kadar bor i Ungen "pretends to be a big
communist" men han er det g.
Han er "chief communist lawyer"

Præsentation

Mr. Istvan Radi i New York, hos en hustru
Dr. Roth ved nog meget lidt

Vänner of Tir Ladistans Vær.

Då W. gav mig i väg - men V. är g. säta - "gay Tweed
spok mit". Han hade i väge fall en värt eller jullever
Kommer g. ibid, skina eller om han hade hat or rock
- "I vad Langff. tog med mig
- " - ring

Känner till Woll, Kalvos, Fleischmann, Hegedus : de hade
g' - såsom enbart - något goda rykte. Tack för att
du V. r. väner betalde 20 Napoleons för en skyddsges.
V. känner ingen av dem
V

Fel : Philipps bok : W. kom g' tillbaka den

17 januari till Benzargatan 16

Fel : Gevair bok att W. skulle ha lämnat Benzarg. 16

§ innan nyssna hälsade honom - d. v. s. möjligt att

W. var ute på några timmar i går (da
V. lig och sov)

Fel att Béla Révai var folk (Gevair 232) han
talade minnetligen minnarna - nyssna förbode g'. Men
han förbode först folk.

Sedan förbode dr. Szabados (jfr i Budapest) men
inte heller han lyckades, sedan började arbetet.

V. känner g' till någon radiomänniska med namnet
László Radai - han känner till alla sångare i sin
egenhet som teaterpersoner.

Tier g' att W. hade varit i Nagyszentmiklós.

Kaller det för troligt att man sammanträdde

André Veres c/o Adler 34, Alexander Avenue London NW6

~~the~~ ~~Willerden~~ Willerden 1960

Obi V. vill ha fi sera till Kowacki
(fraga om ena separat)

Kowacki Kowacki leg. i Paris

25/9 Georg Wilhelm o. fru

(Hörsel)

Blev ju från koncentrationläger i Väst till en synagog:

julidisk

från unga flyktingar

B. där en välsamlingssituation ~~här~~ och beklagade att en ung
dame

officer Laszlo Ochay, "en hjärte", berättade om skillett, gäst

var med Dr. W. redan innan ~~synagogen var~~ arbetade

med karliten. 100 judar arbetade där - bevakningen bestod av

12 soldater. Men bevakningen var inte särskilt sträng.

15/10 "glad" till möten, Ochay var mycket emot den nya

regimen, men tycktes dock rika på något sätt om Ochay

hade varit inflyttad från sina tyska vänner.

O. hade Benyur 16. Till höger om O's väning där i

reg- och charm hade varit tyskar och som flyttat bort.

Repr. för Friedrich Born var då repr. för CICR

i Budapest. Ochay bad Born göra en anmälan hos honom

och få disponera judiska arbetare för d.v. arbetare för

CICR. Anmälan intämnades o. beviljades Wilhelm

blev chef för denna Transportavdelning o. tog ut sina
medarbetare - 35 man. De flyttade in i Bengzenp. 16

Wilhelm tillverkar uniformer - flygmössor med röda
korsar, kumbindlar och läderbyxor. Benzama tillverkar

de 35 medlemmarna själva (för inböras försäkring etc.)

De läsa tyska folkska lagstäm.-handlingar av olika slag

- även svenska (av Wallenberg). Någon dag var
(kommer till t.ex. i Zürich etc.)

Wilhelm på schweiz. besök. Där U. s. förklarar gämdo sig

Denna spelade en stor roll i den judiska församlingen

Där på schweiz. lag. (Sabotageak-tia i Pers). Träffade Wilhelm

för första gången Wa. ^{november 44} som då hade 2 spindlar i

innerpilharna i rocken - han sade att han hade

en kottad av pilkorsarna - Wa berättade att han

offra bytte väning. - Lervais loka stillfärdigt

— En dag ^{11/} övergick de på den Bengzenp.

16 - de var Wallenberg o. Langfr. Bilen ställdes han

ste på gatan ^{den 11/1} Wa. både åt han både 2 stäl åt
tala med Wi. För det första ville han bo på Bengtsg.

Wi var förvånad att Wa ville det - då han på sin
diplomat borde kunna klara sig bättre än Wi och hans

grupp. Ryssarna kommer snart att besöka den delen av
därifrån ville han övervakas av honom där!
Någon, sade Wa. För det andra kände han sig osäker

o. måste byta upphållsort. Bagaget bars in. Bilen

^{på vinden}
ställes in ^{på vinden} i hus därifrån. Troligen var 10 eller 12 Bengtsg. den
^{på förmiddagen} ^{besökt}

13/ Kom ryssarna för en sedan två, sedan många fler.

De uppförde sig väl. Sedan kom en rys, som sig bättre

och var både någon grad, antagligen på eftermiddagen

^{denna}
Wa. bad att få tala med en officer. Detta skedde

genom Bivai (han talade rumänska, benevolina)

Senare kom en major Dankinhor

men om han kom med utskick av Wais

besökare eller ej vet Wi ej. Han var en

4. genförelse man. Sedan ~~han~~ ^{13/} gick d. bort och

kom Tillbaka samma kväll med 2 soldater. Wa

visade honom då ~~alla~~ ^{sin} legitimationshandling ~~etc~~

o. bad ~~en~~ ^{ja} komma till ~~hans~~ Malinovski.

Demichiev satte då ~~in~~ ^{de} 2 soldaternas som val

mot rykta kupper. Icke släppa in någon, då

han var väntad diplomat o. något liknande.

14/1. Paul lovade Wa ~~en~~ ^{en} transporten honom o. L. ^{om tillförelse g. väl 14/5}

till Malinovski. På förm. gick dem, Wa. och L. därifrån

Anslutningen 15/1, med på dagen följande (utan nödvärn)

En jeep och en motorcykel ^{möjligen två} jeper

med Wa och L. (vet ej om D. var med)

^{till Wi} Han kom in visade ~~at~~ han varit i Hon. Stenabekov

i något Kommando där han o. L. bodt i värdsh.

och icke fått tala med varandra

him. (Han ~~sagde~~ ^{sagde} g. om han var gäst eller fange

Wa. kom för att kasta en litet begagnat ~~at~~ ^{och man kan lova inget}

sedan ~~han~~ ^{han} till Malinovski som anslutningen var i

Debrezen. ~~Wa bad igenom Wa~~
~~Wi var minskade~~ ~~to~~ På begäran av Wa

gick de 2 valparerna samma kvar för att

flykta de övriga. Wi. bad Wa kontrollera att

att Wain bagage var kvar och att alla pengar

han hade var kvar. Allt samde till a. ^{ria} 230.000

pengar i en portfölj. Ryssarna befinner sig då i köket

i hallaren. Ryssarna såg ingenting av kontrollat-

ringen av pengarna. ^{hade heller aldrig} ~~De såg~~ ^{par}

och såg om Wain pengar.

~~Wa och~~
Sedan gick ~~de~~ ^{Wa och} vi med ryssarna och för bort

det var sist gången Wi såg Wa.

Efter några dagar kom ~~de~~ ^{Wa} ryssarna

~~här~~ soldater o. skulle ta bort ^{Wain} ~~bilarna~~ ^{bilarna}. De var

från en tysk trupp med uppdrag att samla

ihop all skrot o. bilar etc. Wi sprang ut

Handballeende et det var en diplomatisk tur til at stå
 Regarde et kende en symphonie, vilket i Wo
 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833.

257, 45 inserted.

getuende dat LICR van een internationaal spionage

and War

Bela Révai, Slavona, ~~115 Perso~~ Perso exp 2 Tm. W 339
(André) Fini Zürich

~~Booby~~ Andres

Yours truly

~~Ergebnisse der Untersuchungen in Australien~~

Channel

Vi vet ju om ryssarnas förtroende för oss,
politiken eller NKVD.

Köpt osannolikt av Wa dagarna 11-15 kunnat

Benzung, 16 - i nå spel till följ.

Vill jagad ^{posten} om data ~~vektigen~~ Sände:

Sånt av Wa kom 11 o. ryssarna 13

möjligt av Wa. i nästan veckor kom tillb. 12/

i stället för 15/ - omöjligt minna sig nu efteråt.

Ylvan Szabados skannade kvar Benzung.
Flera dagar efter för alltså g. med Wa o. L.
(särskilt László Póti påstår att Lévai bok, sid 245)

Yngre annan av Wa, L. och ryssarna för därefter. För att György
György o. Póti var med som påstår: Philipp bok sid. 173.

Vad g. har många ryssar som kom 15/11 del. 12

Révai

Kunde ju sig förändrad efter om några år

Ryssarna var för Benesakidha ryssar som talade

umäniska. Därför talade g. umäniska men ~~att~~ andra

(g. ^{heller} 2 veckor) talade umäniska.

Wa. redogjorde genom Révai för sina planer kring
kollektivistisk söja (vidare tyg o. sån) (vattenplaner)

909 16/11 Demichinow med Wa. bort för att ordna
saken till Döveen. Wa kom samma dag

Dag turlika o. berättade att han hade

fått ett god motagande hos ryssarna som skulle

ställa en ^{koje} officer till hans förfogande för resan till Schweiz.

han hade

också blivit utnämnd som kommiss. ^{av ryssarna} Han var g' nylig

g' ridd, Wa. gån från resan.

Med stort jubel för Wa, Li ~~fäst~~ ^{sideligen med platsen}

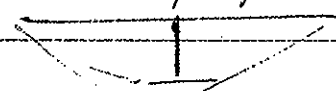
~~Detta var med f.~~ En jeep (3 bok 2 pass)

Russen g' ihåg om flera födelse var med.

Tror g' att de äro så, att pithorerna mätat honom.

~~Logiskt intressant~~ ^{högt uttryckt} att Wa varit i Tatra m. efter Bengt.

Glade inget att göra i Tatra m. som ligger som.
Födelsen blev vilken tiden pågående pågående

Rivar

Hotel Leuck, Zürich

Rivar Helt osannolikt att Wa skulle

Wilhelm

Upprop om påsändet: Löss bok nr 241, enligt vilket

Vi skulle ha mottagit sig på datum för Schindlers upphandling

~~vidare~~ ^{ning} Vi med stora besvär ~~och~~ ^{men} till mig nya lämnat

uppifrån och påbörjat det som fullständigt ^{avslutat} det nya året.

Kom till Bengtsgården den 18/1.

~~Vi nämnde inget om vilken väg han skulle följa till~~

Debesse

Enligt Min pågående skick i de värsta delarna av Per

över efter den 17 och 18 januari, och 10-12 dagar kvar.

Vad som Vi nämnde gårdarna eller ring i Gylt snid

namn på några nya

färderna i Berge kullen. Vi till Lasse Per, som

trots att han i Länga.

Lasse Petros ~~först~~ ^{först} (enl. Löss nr 244) som Lasse skulle ha haft
bilen ~~med till den~~ ^{bees} den 17/1 från Bengtsgården förfärdigt. ~~Wimfällhet~~
osannolik.

Vi kom till ihåg, var L. Lasse sig, då Vi kontrollerade papper i postlådan
för oss. Vi nämnde ingenting om vilken väg han skulle följa till Debesse.

Tro & vi Vi nämnde osannolika, då han ^{skulle} ~~något~~ bered av inga

Från 1. halvår av nymmar med rännvåda Ua. Det vore sig på öarna
om något större gemenskap - flytta hade heller inte varit
jätt då och nymmar fördes ut till på rädant - de stängda ~~låg~~
~~låg~~ ~~av~~ ~~Ua~~ ~~de~~ ~~av~~ ~~av~~

Switzerland joined. We all have been our Swiss neighbors
namely radiosongue Laigla Radai.

Aled påbörjning av uppgifterna i Philipps och Leras böcker
 (sid 47 142 resp. 232) så att den 16 sep. 12 januari skulle
 ha gjorts diverse besök på andra ställen i Pest på väg till Wi.
~~Men~~ det vad han hade sin säga här till. Han ~~företog sig~~ säga det
 mycket osannligt att U. gick mig ut på ~~gatorna~~ dessa dagar och
 kunde i varje fall inte komma mig så U. ~~kände~~ ^{undt sin vinsterna} ~~Benzeng~~ ^{Kännat land}
 något annat turfall än den 14/ för att sedan med schall
 Tusland beröra manskatt skattmässigt. I varje fall väntade U.
 ha gått till och vägen från Benzeng på 16 till skolskolan,
 schweiziska kyrkan och Utö i dän Lera i parai så U. varit den 12
 januari, ~~han~~ uppkarade U. till en ~~tur~~ ^{militär} 10 km, ~~och~~
~~en släkt som~~

W. ~~can make to find~~ address ~~my~~ ~~person~~, now have much like at you
~~love~~ ~~she~~ ~~address~~?

Dr. Ferenc Zöld Ungarn Thurg. Wehl Löchl

Gyula Vágó - a - Géza Halmai ?

Joséan Radi -a- Dr. Fleischmann ?

László Péter András Dr. Hegedűs

~~Alejo's Parcel~~ ³ ~~Gedam, the same as before~~ ⁸ ~~the same~~ ⁹ ~~for~~ ¹⁰ ~~the same~~ ¹¹ ~~for~~ ¹² ~~the same~~ ¹³ ~~for~~ ¹⁴ ~~the same~~ ¹⁵ ~~for~~ ¹⁶ ~~the same~~ ¹⁷ ~~for~~ ¹⁸ ~~the same~~ ¹⁹ ~~for~~ ²⁰ ~~the same~~ ²¹ ~~for~~ ²² ~~the same~~ ²³ ~~for~~ ²⁴ ~~the same~~ ²⁵ ~~for~~ ²⁶ ~~the same~~ ²⁷ ~~for~~ ²⁸ ~~the same~~ ²⁹ ~~for~~ ³⁰ ~~the same~~ ³¹ ~~for~~ ³² ~~the same~~ ³³ ~~for~~ ³⁴ ~~the same~~ ³⁵ ~~for~~ ³⁶ ~~the same~~ ³⁷ ~~for~~ ³⁸ ~~the same~~ ³⁹ ~~for~~ ⁴⁰ ~~the same~~ ⁴¹ ~~for~~ ⁴² ~~the same~~ ⁴³ ~~for~~ ⁴⁴ ~~the same~~ ⁴⁵ ~~for~~ ⁴⁶ ~~the same~~ ⁴⁷ ~~for~~ ⁴⁸ ~~the same~~ ⁴⁹ ~~for~~ ⁵⁰ ~~the same~~ ⁵¹ ~~for~~ ⁵² ~~the same~~ ⁵³ ~~for~~ ⁵⁴ ~~the same~~ ⁵⁵ ~~for~~ ⁵⁶ ~~the same~~ ⁵⁷ ~~for~~ ⁵⁸ ~~the same~~ ⁵⁹ ~~for~~ ⁶⁰ ~~the same~~ ⁶¹ ~~for~~ ⁶² ~~the same~~ ⁶³ ~~for~~ ⁶⁴ ~~the same~~ ⁶⁵ ~~for~~ ⁶⁶ ~~the same~~ ⁶⁷ ~~for~~ ⁶⁸ ~~the same~~ ⁶⁹ ~~for~~ ⁷⁰ ~~the same~~ ⁷¹ ~~for~~ ⁷² ~~the same~~ ⁷³ ~~for~~ ⁷⁴ ~~the same~~ ⁷⁵ ~~for~~ ⁷⁶ ~~the same~~ ⁷⁷ ~~for~~ ⁷⁸ ~~the same~~ ⁷⁹ ~~for~~ ⁸⁰ ~~the same~~ ⁸¹ ~~for~~ ⁸² ~~the same~~ ⁸³ ~~for~~ ⁸⁴ ~~the same~~ ⁸⁵ ~~for~~ ⁸⁶ ~~the same~~ ⁸⁷ ~~for~~ ⁸⁸ ~~the same~~ ⁸⁹ ~~for~~ ⁹⁰ ~~the same~~ ⁹¹ ~~for~~ ⁹² ~~the same~~ ⁹³ ~~for~~ ⁹⁴ ~~the same~~ ⁹⁵ ~~for~~ ⁹⁶ ~~the same~~ ⁹⁷ ~~for~~ ⁹⁸ ~~the same~~ ⁹⁹ ~~for~~ ¹⁰⁰ ~~the same~~

Endre Vamari: ^{Wanderer} ~~Wanderer~~ ^{der} ~~der~~ ^{schönen} ~~schönen~~ ^{ja} ~~ja~~ ^{schön} ~~schön~~

György Gergely (widely known as Gergely) is a Hungarian mathematician and computer scientist. He is known for his work in the field of combinatorics, particularly in the study of permutations and the geometry of the symmetric group. He has also made contributions to the theory of algebraic combinatorics and the study of the combinatorics of Coxeter groups. Gergely is currently a professor at the University of Szeged, Hungary, and is also a member of the Hungarian Academy of Sciences. He has published numerous papers and books on his research, and is widely recognized as one of the leading experts in his field.

From Wilbur L. Goldberger Hotel Yona Place Yona

~~Vittor~~ Vittorines and to contact with György Gergely, son of Paris at

entier Philipp (nid. 173) ^{du 17/11} 21/12/1902

Wa s.c. från Renslysten till Tallagatan
och här för mig till Drottningen

Revar 16/9

13/ Wa. sade att dessa är skänkta R. Kousen och av. Kousen
och jag är svensk diplomat

Lohaler C. V. god skydda dessa boken. Revar Salade

med en myh benarabisk officer, (21. under officer graden i Revi)
som Salade minniska

och som i sin tur översatte till myh för Sandchinkor
Wa visade sina legitimeringshandl. (på fyra myh) både för den min. off. och för Sand

14/ Nasta dag bad Wa Sandch. stå genom Revar o.

den minniska off. officer. De Benaraberna gav sig, snallt vid
iväg där.

Sandchinkor valpote var snatta.

16/ kom Wa o. l. turaka för att ge till sina boken. Handpapper
var Sandch. med de men det kom Revar i säga bestämt.

De stannade över natten. Benzyng och pro iväg nästa morgon.

den 17/ Revar kom i sinna sig om ^{de} ~~en~~ ~~sallskapet~~ ~~han~~

vid återkomsten den 16/1 kommo med bil efter

g g heller om esholen var med redan då, men det

fröligaste är att den kom för nästa morgon (17/1)

Wa. sade vid upförelse ^{den 17/1 förm.} att de skulle föra till "Stadsrådet"
(Varshigt) och därifrån till ~~Stadsrådet~~ Stadsrådet, Stadsrådet, där

nya förväntas är.

~~Följande~~ om jag frågar Revai lämnade följande ^{adresser} ~~uppgifter~~
~~följande~~
om personer, som haft med Wa. att göra i

1. Handelsbåten på Tatra 6, Regio Hüller : ^{frågans} i Schweiz sedan 3 år
tillbaka; möjligen kvar där. (Det är viktigt, vad på konstigt

med denne, eftersom Wa enligt både Philipp och Revai kom till
Tatra 6 den 17/1, efter avfärd från Bengjunga 16.)

2. Kassören på Tatra 6, Jenő Bíró : chänd adress (enligt Revai
skulle Bíró ha fått motagit 100.000 peng. av Wa vid dennes sist
besök i Tatra 6 den 17/1.)

3. Följande personer, som ^{transport} ~~och~~ ^{tillhörande} gruppen på Bengjunga:
Dr. Ferenc Zöld : i Budapest
Gyula Vágó : chänd adress
Isván Rádi : 1948 i Wien, nu i USA.

4. Ovanstående 3 personer plus László Péter (som g. var med på
(enl. Wilhelm d. s. följande) ha enligt Revai påstått, att Wa
Bengjunga o. vars adress är chänd) ha enligt Revai påstått, att Wa
äta kom till Bengjunga den 17/1 (g. den 15 eller 16/1) för att ordna med besöket
till deburen och på Dandlinter för den 18/1 kom tillbaka till Bengjunga.
Se härmed Dr. ~~Dr. Wilhelm~~ ^{Dr. Wilhelm} kommande ovan.

5. Jag frågade om den i Vas översatt, nämnda "radiosända" László Rádi var beaktad. Revai svarade
att Rádi inte är bängre men däremot är de mest kända "hudepelarna" i Ungern.

~~Bev~~

Man färdade fort med en ryttig soldat, som kunde rumänska o. förklarade Wa:s
planer för en ryttig officer. Var det den blivande redan då (den 13/1)?

Vissade Wa givetvis sina legitimeringshandlingar på fyra språk - väl

eller tal om att han visade upp sina fullmakter som chargé d'affaires

Talade bara Rerai

16/1 var det inte Rerai, bara med Dutsch för att ordna för resan, ~~den~~ samma dag kom han
turbata - med Dutsch? - När kom de redan? Lågo de över mat? Var var i så fall liteskotten?

Känner han till Rezső Müller, känd som Fabian? ^{100.000} Wa överlämnade pengarna
Geno Bino de (en. Lova)
~~Den 14/1~~ Var finns Müller ^{Rezső} nu? ^{neq}
Schneider, redan 3 år ^{Bengurim (Budapest)} ^{3 (även i Bengurim)} ^{segen} ^{Wah 48} ^{utgående}

Känner han till namn, sådana på: Dr. Ferenc Zold, Gyula Vajda o. Galvan Radai
samt László Péto som enligt Rerai påbörjat sin Wa återkom 17/1 och att
Dutsch kom fort den 18/1 - och således ej båda tillsammans den 15/1?

✓ Péto påbörjat (en. Rerai) att han 17/1 gick över till Bengurim 16.00 för därifrån till Fabian
med Wa. Péto påbörjat också att 2. köra bilen.

Tog reda på på Karan: var tillger Vácivägen / för tillgå för honom av
Arenavägen o. Bengurim, om Péto var med om kollisionen o. såg sig
~~Wah~~ (istället för)

✓ Var var Oskar Gergely som enligt Györgö Gergely skulle ha mottagit
300.000 pengor "innan Wa lämnade Budapest"?

✓ Känner han till en radiosångare vid namn László Radai? Zoofi??
^{en av de bästa skådespelare} ^{Expon}

Då Dutsch, Wa o. h. gick första gången (14/1) var det till för eller hem?

✓ Adolfo Pavel Glorans adress (Argentina) Han som fick tillståndet

✓ Andreas Vamers seiers i Wien el. Salzburg

✓ ~~15/~~ Där Wa o. L. kom den 15/ med begär om förord för arbetet
o. Wa räknade pengarna i övre vänliga - valgjörde L. under tiden?
~~Vad för Fanns begär i bärningen eller träningen?~~

✓ Nämligen Wa vid anförden den 15/ (17/?) vilken väg han skulle för till
Delveen. Vi för för till Stadshuset. Varaktigt sedan till Delveen
Där nyttan bör ha varit
György Györgys seiers

✓ Ballo Wi och Rorai var väl kvar den 12 o. 13/ på Beuzung. Om Wa
hade kommit då skulle de också ha varit om det.

✓ Om Wa sedan under eftermiddagen på Beuzung ~~kommer~~
han skall man på konst med dem, vill han det länkas
vara inom de, som seiers på pågående?

✓ Pro g' es han kan ha mödats av piltöras?

✓ Rånats?

Philipps bok sid. 147

För sista gången kom Raoul till kontoret på Ullöi-ut 2, där han träffade sin personalchef Hugo Wohl, ministerialrådet Géza Halmos, dr Fleischman dr Hegedüs och några andra medarbetare. Raoul gav en kort översikt över krigsläget och fastställde, att ryska pionjärer redan grävt sig fram till källarna några hundra meter från detta kontor. Han beordrade Wohl och Hegedüs att bege sig till den bombsäkra Hazai-banken. Raoul räknade med att ryssarna skulle företaga en ordnad frammarsch, och han sade åt sina medarbetare, att de skulle vänta på honom tills han med de ryska trupperna kom till Hazai-banken. Själv skulle han tillsammans med sin judiske chaufför civilingenjör Langfelder, slå sig igenom nazisternas och pilkorsarnas linjer och ta sig fram till ryssarna.

Raoul sade, att han sedan skulle försöka att förhandla med marskalk Malinovski och - om det bleve möjligt - också med den nya, demokratiska ungerska regeringen i Debrecen. Sedan månader tillbaka hade Raoul planerat bildandet av en ny organisation, som under övergångstiden skulle stödja de svältande judarna med livsmedel, kläder och kontanter, och som senare skulle intervenserat hos ryska överkommandot och regeringen för att judarna skulle få tillbaka möbler och bostäder - och om möjligt även annan bortrövad egendom eller motsvarande ersättning.

Två dagar senare var internationella ghetton och Raouls kontor på Tátragatan i Röda arméns hand. Dr Hegedüs och herr Wohl kunde inte längre ta sig från Hazai-banken till Ullöi-ut, där 160 av Raouls medarbetare uppehöll sig i källaren under det bombarderade huset. Ungerska soldater hindrade herr Wohl och dr Hegedüs och sade dem, att ryssarna redan stod på andra sidan gatan.

Den 17 januari kom Raoul i sällskap med tre uniformerade ryssar till porten till Tátragatan 6. Raoul lämnade chefen för kontoret en större summa pengar för att han de närmaste dagarna skulle kunna klara de viktigaste utgifterna för Raouls skyddslingar. Raouls avskedsord till kontorschefen voro enligt vad denne berättade omedelbart efter befrielsen för flera personer: "Jag måste fara, om det blir som gäst eller fånge vet jag inte." Enligt vad kontorschefen berättade hade Raoul fortfarande stora penningbe-
C
lopp i sin portfölj.

Kanslissekreteraren dr György Gergely förklarar: "I mitten av januari stod Wallenberg under sovjettrysk uppsikt. Det betydde bland annat, att sovjetryska officerare följde honom på hans färder i Budapest. Men han blev mycket väl behandlad. Wallenberg försökte genast att komma i direkt kontakt med marskalk Malinovski och den ungerska regeringen i Debrecen. I första hand avsåg han att överlägga med marskalken om återställande av judisk egendom. Wallenberg fick officiellt tillstånd att besöka marskalken, som vid denna tid hade sitt kvarter i närheten av Debrecen. Den 17 januari 1945 skulle Raoul fara till marskalken. Den 16 januari var Raoul länge tillsammans med dr Gergely, som då var tjänsteman hos Internationella Röda Korset. Dr Gergely ville göra Raoul sällskap till marskalken, men Gergely hade icke tillstånd till denna resa. Denna dag åtföljdes Raoul av en sovjetrisk officer och två ryska soldater. På motorcykel följde dessa tre Wallenberg, som for i egen bil med egen chaufför. I bilen hade Raoul tre kappsäckar och en ryggsäck. Dessutom hade han en större summa pengar med sig....

Kort före sin avresa sade Wallenberg, att han räknade med att vara borta i åtta dagar. Efter den 17 januari 1945 återsåg dr Gergely aldrig mera Wallenberg."

Philipps bok. sid. 173

Han kom efter en kort stund tillbaka till Benczurgatan 16 med bagaget - läderväskor, ryggsäckar o.dyl. - som han installerade där. Den 13 januari kl. 7 på morgonen befriades huset av ryssarna, och genom T-nannen Béla Ré-

vay bad Raoul den sergeant, som ledde den ryska truppen, att få tala med en högre rysk officer, då Raoul var Sveriges representant, vilket han också bestyrkte genom att visa upp sina fullmakter som chargé d'affaires i de av ryssarna befriade delarna av Ungern. Detta viktiga faktum har hittills förtigits.

Sergeanten sprang tillbaka och återkom med en högre rysk officer, som också talade tyska. Raoul legitimerade sig också inför denne och förklarade, att Benzurgatan 16 var säte för den svenska huvudbeskickningen i den befriade delen av staden. Sin Studebaker ställde Raoul in på gården under ryskt beskydd. Bilen var icke längre i brukbart skick. Officeren lät hämta en annan bil och tog med Raoul och civilingenjör Langfelder till ett högre kommando på Drottning Elisabeth-gatan. Vid detta tillfälle tog Raoul endast med en mycket liten del av sitt bagage. Skyddet av den nya svenska legationen inom det ryska ockupationsområdet övertogs av den ryske majoren Demtsjinko med en löjtnant och två meniga. De två soldaterna stod växelvis på post vid huset flera veckor efter det att Raoul försvunnit. Den 17 januari kom Raoul och Langfelder tillbaka i en rysk bil. De hämtade bagaget och tog avsked av personalen på sitt kontor med den förklaringen, att de skulle resa till marskalk Malinovskis högkvarter vid Debrecen.

Från Benzurgatan åkte Wallenberg den 17 januari med sin chaufför Langfelder i sällskap med dr Györgyi Gergely och dr László Pető till kontoret i Tatra-utca 6. De använde icke Raouls bil utan en liten vagn. Raoul satt bredvid chauffören i baksätet fanns många väskor, Raouls sovsäck och några ryggsäckar. Omedelbart efter följde på en motorcykel med sidovagn en regementsofficer från den röda militärpolisen och två meniga. Framför Tatra-utca 6 stannade bilen, och militärpolisofficeren från motorcykeln posterade de två meniga mellan bilen och porten. Av officeren fick Raoul tillåtelse att genom den judiske vaktposten kalla ner chefen för sitt kontor. Den ryske officeren gick av och an framför porten. Kanslichefen Rezső Müller kom i sällskap med kassören Eugen Biró. I porten träffade de Wallenberg, som meddelade, att han endast hade mycket kort tid till sitt förfogande. Han frågade hur skyddslingarna hade det och överlämnade pengar för att köpa proviant åt dem. Av det korta samtalet framgick följande: 1) Under de dagar Raoul stått under ryskt skydd hade han fått bra mat och god behandling. Han hade en rysk tjänare men måste varje natt flytta till något nytt ställe och kände sig som i skyddshäkte. 2) Han skulle nu resa till Malinovskis högkvarter men hade icke klart för sig, om det skedde som gäst eller fånge. - Hela detta samtal tog högst tio minuter. Till sist sade Raoul till Müller: "Ni vet också att jag i ett hemligt kassafack i Hazai-banken utan kvitto deponerat briljanter och stora summer."

I närheten av Podmaniczkygatan kolliderade den bil Raoul åkte i med en lastbil med ryska soldater. Då soldaterna hotade att skjuta ned Langfelder gick den ryske militärpolisofficeren emellan och räddade honom. Efter kollisionen besiktigade Raoul och Langfelder sin bil och konstaterade, att det var praktiskt taget omöjligt att köra de 200 km till Debrecen med den. De körde emellertid vidare, eskerterade av militärmotorcykeln. Raouls båda medarbetare, som tidigare följt med hade inte tillstånd att resa till Debrecen och måste lämna bilen. I och med detta försvann Raoul för yttervärlden.

Samma dag, den 17 januari, mottog envöyen Söderblom i Moskva en not från ryske vice utrikeskommisariern Dekanosov, vari denne meddelade, att de ryska militärmyndigheterna ställt Raoul och hans egendom under sitt beskydd.

Malinovskis armé fortsatte under tiden att befria resten av Pest. Tyskarna drog tillbaka sin bevakning och lät i stället pilkorsarna rycka in i Pest. Sedan utbytet av trupper avslutats, sprängde tyskarna de sista broarna över Donau.

Wallenbergs sista dagar i Budapest.

Fram emot kvällen den 11 januari kom Wallenberg med sin chaufför till Benczurgatan 16, där det internationella Röda korsets avdelning "T" arbetade. Avdelningen "T", som bestod av några arbetspliktiga, vilka utträttade transportärendena, leddes av dr György Wilhelm. Wallenberg meddelade, att han hade för avsikt att tillbringa några dagar hos dem. Anledningen var dels, att han inte längre kände sig säker i den egna våningen, då inte blott pilkorsarna utan också tyskarna traktade efter hans liv, dels ansåg han att VI:e distriktet, där de befunnos sig, inom kort skulle erövrats av ryssarna. På så vis skulle han fortast kunna upptaga kontakt med dessa i skyddslingarnas intresse.

Den 12 januari kom han ännu en gång till skyddsrummet i svenskhuset Ullöivägen 2-4. Här skrev han för sista gången under några skyddspass. Då man bad honom förlänga de provisoriska pass, som utgingo den 15 januari, svarade Wallenberg, att han var övertygad om, att det var onödigt. Han tog avsked med att säga, medan han visade på de ruiner, som vitt och brött utsträckte sig omkring dem:

- Det är ett historiskt ögonblick. "I Stalingrads ruiner", skrev jag under skyddspassen.

Centralbyråns tjänstemän sågo inte heller Wallenberg någon mera gång.

Vi ha några viktiga data om Wallenbergs sista dagar i Budapest. Den 12 januari var Wallenberg för sista gången i stadshusets skyddsrum, där han talade med pilkorsarnas förtroendeman, Pál Szalai, vilken för övrigt sedan julen varit skyddslingarnas hemlige hjälpare. Enligt vad Szalai senare har berättat, sade Wallenberg följande:

- Emedan jag inte längre anser legationsbyggnaderna tillräckligt säkra för min person, har jag flyttat över till en god vän. Där kommer jag att avvakta befrielsen. Eftersom ni flyttar till Buda, ber jag er vara vänlig att tillsammans med Károly Szabó hjälpa skyddslingarna. Kom efter Budas befrielse över till legationshuset vid Ullöivägen. Därifrån far vi tillsammans till marskalk Malinovski, och sedan tar jag er snart med till Sverige och presenterar er för svenske kungen.

Klockan halv fem på eftermiddagen den 12 januari kom Wallenberg till schweiziska legationen för att, som han sade, taga avsked. Han sökte upp Palestinaavdelningens ledare, Miklós Krausz, som lämnade tillbaka de 200.000 pengo och vissa papper, som Wallenberg bett honom ta hand om, när pilkorsarna angrepo legationshuset i Gyopárgatan. Han sade till Krausz, att han skulle försöka att komma över till Malinovski i Debrecen. Han hoppades, att denne skulle ta emot honom vänligt, eftersom Sverige företrädde Sovjets intressen i Ungern, och tillmötesgå hans önskningsar, bl.a. att snarast möjligt upplösa gettot, ty där avleds fler och fler människor för varje dag, som gick. Han ansåg, att om inte gettot togs genom en ytterst snabb och oväntad aktion skulle både pilkorsare och tyskar kanske i sista minuten försöka att utrota dess invånare.

Detta var en av orsakerna till att Wallenberg omedelbart efter befrielsen beslöt sig för att resa, trots de fullkomligt osäkra förhållandena.

Dr György Wilhelm och hans kamrater ha redogjort för de sista dagar, som Wallenberg tillbringade hos dem:

- Den 13 januari besatte ryssarna yttersta delen av Varosliget- och Benczurgatan. Den ryske majoren Dimitrov Demtjinkov ryckte in i spetsen för sina soldater. Béla Révai, som fungerade som tolk, presenterade Wallenberg, vilken i egenskap av svenskarnas chargé d'affaires behandlades med yttersta respekt. (Wallenberg visade också sin på ryska utfärdade legationslegitimation.)

På Wallenbergs begäran lämnades två permanenta vakter kvar vid det under Internationella Röda Korsets skydd stående huset och kontoret. Wallenberg tog sina nödvändigaste saker med sig och tillsammans med chauffören Langfelder och den ryske majoren reste han in bakom frontlinjen. Pengarna

och portföljen överlämnade han till dr György Wilhelm.

Lévais bok, sid. 241

Wallenberg tar avsked av sina skyddslingar

Följande dag, den 17 januari ankom Wallenberg helt oväntat till det internationella gettot. Om de händelser, som föregingo detta besök har György Szöllösi berättat.

"Den 10 januari på natten förberedde vi, Wallenberg, Langfelder och jag, Wallenbergs bil för en längre resa. Vi voro då i garaget vid Muzeumgatan. Vi packade ihop livsmedelspaket och i bensintanken gömde vi en större kvantitet guld och juveler, som Wallenberg ville ta med sig. Det var fråga om, att han skulle fara ner till Debrecen och sedan vidare till Sverige för rapport."

Enligt György Wilhelm kom Wallenberg tillbaka i en rysk bil på morgonen den 14 januari. I hans sällskap var den tidigare nämnda ryske majoren Demtjinkov. Han sade, att han bodde på Erzsébet-Királynégatan och att han kommit för att hämta sina saker (kappsäckar och andra tillhörigheter). Dessa skulle han ta med sig, ty han skulle flytta över till ryska högkvarteret. Han tog emot sin portfölj av dr György Wilhelm. I den befunno sig också Wallenbergs 222.000 pengö. Han var på gott humör och gjorde lustiga kommentarer över läget.

Den 15 januari återkom den älskvärde major Demtjinkov - enligt dr György Wilhelm - till kontoret vid Benczurgatan. Men denna gång var han ensam. På vår förfrågan svarade han att Wallenberg enligt vad han visste rest till högkvarteret.

(Dr György Wilhelms vittnesmål tycks vara riktigt. Han har emellertid misstagit sig på datum. Dr Ferenc Zöld, Gyula Vágó och István Rádi, f.d. medlemmar i T-gruppen, ha vittnat, att Wallenberg återkom den 17 januari och att Demtjinkov först anlände den 18. Detsamma har dr László Petö vittnat.)

Den 17 januari anlände Wallenberg tidigt på morgonen, som vi tidigare sagt, till Tatrágatan 6. Om detta viktiga besök låta vi några ögonvittnen berätta.

Rezső Müller berättar:

"Den 17 januari tidigt på morgonen kom till vår stora överraskning Raoul Wallenberg i sin bil till oss. Dr. László Petö och en rysk officer voro med honom, vidare ingenjör Vilmos Langfelder, hans chaufför, Wallenberg gick upp till kontoret i första våningen ensam, utan följeslagare. Den ryske officer, som varit med honom i bilen, promenerade fram och tillbaka på gatan hela tiden. Wallenberg sade till mig:

- Jag kommer nu att resa till Debrecen med den ryske överstelöjtnanten så att jag kan få kontakt med både den ryska kommandanturen och den ungerska regeringen. Jag hoppas kunna vara tillbaka ganska snart. Jag kan inte säga någon exakt tid för min återkomst, eftersom jag inte vet hur länge jag behöver stanna. Jag ber er att också i fortsättningen leda aktionen så som ni anser det vara bäst. Skall jag lämna några pengar här? Hur mycket behöver ni?

Jag sade honom, att han skulle ge oss så mycket, som han själv ansåg att vi skulle behöva. Han tog ut 100.000 pengö ur portföljen, som innehöll en mycket stor summa pengar. Kassör Jenő Biró tog emot dem och lämnade ett kvitto. Jag är övertygad om att åtminstone 1 miljon pengö fanns kvar i portföljen. När han tog avsked sade han följande:

- Inte sant, ni vet också, att det finns briljanter och värdeföremål i Fosterländska bankens valv utan något som helst papper?

Jag svarade, att jag kände till det och undrade varför han frågade mig om det.

Jag ville bara påminna er om att också ni är vittne till det.

Efter besöket, som varade omkring en kvart, gick han ner igen och för

bort i bilen. Dr László Pető talade senare om för mig, att det från början varit meningen, att också han skulle ha följt med. Först gingo de emellan tid upp till hans bostad och på hans moders enträgna böner avstod han från denna plan. Wallenberg tog avsked av honom och reste därifrån tillsammans med sin chaufför Langfelder och den ryske officeren. Jag vill också säga, att de värdeföremål, som befunno sig i Fosterländska bankens valv, på direktör Wohls begäran senare överlämnades till en tjänsteman vid svenska beskickningen."

Odón Gergely vittnar om Wallenbergs sista besök:

"Den 17 januari kom Wallenberg oväntat till oss tidigt på morgonen. Han uttryckte sin stora glädje över att man lyckats rädda största delen av skyddslingarna undan skräckregimen och förklarade att han måste skynda sig eftersom bilen väntade nedanför. Han skulle resa till marskalk Malinowski i Debrecen och till ungerska regeringen. Han förhörde sig vidare om hur befrielsen hade tillgått och om skyddslingarnas tillstånd. Han överlämnade en större summa pengar och sade, att vi efter bästa förmåga skulle sörja för de våra eftersom han inte kunde komma tillbaka från Debrecen förrän tidigast om åtta dagar. Vi pratade lugnt under ungefär en kvart, varefter han avlägsnade sig."

Ankefru Elemer Milkó och hennes son Gyula Milkó vittnade båda att Wallenberg hade kört bort från expeditionen i en ljusblå bil i riktning mot Ujpest. Han var iklädd sin sportkostym vid avresan.

Lévais bok, sid. 244

Wallenberg beger sig ut på sin sista resa

Dr László Pető ger följande sammanfattande bild av det sista sammanträffandet med Wallenberg. Dr Pető var, som vi tidigare meddelat, en gammal xx god vän till Wallenberg. Wallenberg sökte under hela sin vistelse i Budapest upp sin gamle barndomsvän och många gånger besökte han också dennes familj, advokaten Ernő Pető, som var en av det judiska rådets ledande medlemmar. Den unge dr László Pető var även officiell kontaktman mellan indiska rådet och Wallenberg. Om det sista sammanträffandet berättar han följande:

"Jag för min del höll mig gömd i Bulyovszkygatan. Den 17 januari gick jag över till Benczurgatan 16 för att hälsa på mina vänner där. Där träffade jag Wallenberg, som kommit för att ta avsked och hämta sina saker. Han hade ryggsäck och sovsäck med sig. Han sade att han skulle hälsa på även skyddslingarna på Tátragatan innan han reste till Debrecen. Eftersom jag också ville besöka mina vänner i det skyddade kvarteret satte vi oss i bilen, som väntade utanför huset. Det var inte hans vanliga Studebaker. Den lät han vara kvar, eftersom han inte ansåg den vara lämplig för sådana turer. Också denna vagn körde Vilmos Langfelder, Wallenbergs ständige chaufför.

Vilmos Langfelder var en ung maskiningenjör bland de arbetspliktiga. Eftersom han hade fått svenskt skyddspass genom sin svägers, Gyula Simon, svenska släktingar, hade han placerats i det svenska kompaniet på Jókai-gatan. Senare kom han till Ullöivägskansliet. Eftersom han hade utomordentligt stor praktik som bilförare blev han snart Wallenberg chaufför.

Wallenberg lärde sig att uppskatta honom. Från och med slutet av december reste han ständigt tillsammans med Langfelder och i januari, när Wallenberg flyttade från plats till plats, och ingen annan visste, var han gömde sig, var alltid Langfelder med honom, dag och natt.

Langfelder hade blivit mer än chaufför. Han var privatsekreterare och förtrogen medarbetare. Wallenberg blottade sina planer och sina tankar för honom. Langfelder var en ordkarg, tyst människa, som aldrig sade ett ord för mycket till någon. Hans närmaste familj - en syster och sväger - talade sista gången med honom omkring den 10 januari, när han tittade in till dem på några minuter i legationsbyggnaden på Révaigatan.

Efter det besöket sågo de honom inte. De hörde aldrig något annat från honom, än att han ständigt var tillsammans med Wallenberg. Han var med Wallenberg, när denne startade till Debrecen första dagen efter befrielsen den 17 januari.

netrod "Förutom Wallenberg och mig, fortsätter dr Peto, fanns en dr István Szabados i vagnen, liksom en arbetspliktig ur gruppen, Wallenberg som var på briljant humor, visade på de motorcyklister, som följde vagnen. En rysk motorcykel med en rysk soldat i full rustning körde, bakom honom satt en annan beväpnad soldat och i sidvagnen en rysk officer, som tillträdde "kapitan".

Dessa var hitkommenderade för min räddning, sade han på tyska, jag vet inte om det är för att skydda mig eller för att vakta mig. Jag vet inte om jag är gäst eller fånge, tillade han.

När vi nått Taträgatan 6 gick jag upp tillsammans med Wallenberg i kansliet en halv trappa upp, där han fullkomligt oberörd talade om allt han ville. Den ryske kaptenen gick fram och tillbaka nere på gatan.

Jag lämnade Wallenberg en stund eftersom jag ville besöka en god vän, som uppehöll sig i det skyddade kvarteret. Jag talade om detta för Wallenberg, som väntat på mig mycket otålligt och förebrädde mig min försening, eftersom han ville ge sig av snarast möjligt. Dr Szabados stannade hos sina släktingar i det internationella kvarteret. Han kom inte tillbaka med oss.

Så startade vi då gemensamt hemåt. På vägen råkade vi ut för något mycket otrevligt - jag tror att det var på Vácivägen. Av en tillfällighet stötte vi samman med en lastbil, som transporterade ryska soldater till fronten. I den inre staden pågingo striderna ännu med stor intensitet. Efter sammanstötningen hoppade de ryska soldaterna höjtande ner från vagnen och grälade våldsamt på Langfelder, som de ansåg vara skuld till det hela. De ville ta honom med sig. Då kom emellertid den ryske officeren på motorcykeln emellan och förklarade, att det var fråga om "en utländsk diplomat" och befriade Langfelder. Vi kunde fastställa att ena stänkskärmen på vår bil hade skadats något, vilket emellertid på intet vis hindrade vagnens drift.

På vägen berättade Langfelder, att det enligt de ryska följeslagarna endast var en fråga om dagar, när Buda skulle falla. När jag hörde detta förklarade jag, att jag inte ville följa med till Debrecen, eftersom mina föräldrar höll sig undan i Buda. Jag ville söka upp dem så snart som möjligt, eftersom de säkerligen voro oroliga för min skull. På veckor hade de inte hört något från mig. Wallenberg förstod mig. Han körde mig till hörnet av Arénavägen och Benczurgatan. Vi togo ett mycket varmt farväl och jag önskade honom allt gott på den under nuvarande omständigheter verkligt äventyrliga resan. Därefter försvann bilen ur min åsyn."

1) Paul Hilvert, en vid beskickningen i Budapest anställd ungersk flykting upplyste enligt telegram från beskickningen i Bukarest, som mottogs av UD 24.2.45, att han sett W-g i Pest 16.1.45 och att de övriga medlemmarna i Budapestbeskickningen befunno sig i Buda sedan slutet av december.

2) Paul Szeben, en av W-g:s medarbetare, yttrade enligt telegram från beskickningen i Bukarest, som mottogs av UD 2.3.45, att han anlant till Bukarest från Budapest via Debrecen, att beskickningens i Budapest samtliga medlemmar undantagandes W-g, uppehöll sig i den påvliga muntiens legationshus i Buda samt att W-g 17.1.45 befunnit sig i Pest och haft för avsikt att i automobil bege sig till icke omnämnd destinationsort.

3) Ett par ungerska judinnor uppgav hösten 45 för Engzell i UD (P.M. Engzell 15.10.45) att W-g, då han senast syntes, varit tillsammans med sin chaufför, en ungersk jude vid namn Langfelder. Förutvarande medlemmar i svenska beskickningen i Budapest ha sedermera bekräftat att Langfelder var W-g:s chaufför. Men intet vore känt om L:s "whereabouts".

4) Györgi Gergely, doktor, ungrare, berättade enligt rapport från beskickningen i Budapest (5.4.46):

"W-g ställdes fr.o.m. den 12 januari 1945 under sovjetrisk uppsikt. Detta innebar bl.a. att sovjetiska officerare ofta följde honom vid hanfärder i Budapest. Behandlingen var dock alltid god. Alltifrån nyssnämnd dag sökte W-g komma i direkt kontakt med den sovjetiske marskalken Malinovski och med den dåvarande ungerska regeringen i Debrecen. Han avsåg främst att med marskalken och med regeringen avhandla frågor rörande attställandet av judisk egendom. W-g erhöll småningom tillstånd att besöka marskalken, vilken då vistades i närheten av Debrecen, och den 17 januari 1945 skulle han lämna Budapest. Dagen för avfärden var W-g länge tillsammans med Gergely, som då tjänstgjorde inom det Internationella Röda Kors. Gergely ville själv följa med till marskalken, men detta avböjdes av W-g enär Gergely saknade tillstånd till en sådan resa. W-g var ifrågavarande dag beledsagad av en sovjetrisk kapten eller major samt två sovjetiska soldater. Samtliga tre sovjettryssar följde under dagen W-g på en motorcykel. W-g färdades i sin egen bil och hade med sig sin chaufför. I bilen hade W-g tre kappsäckar och en ryggsäck. Dessutom hade han en större summa pengar. Innan W-g lämnade Budapest, överlämnade han i Gergelys närvaro 300000 pengö till Ödön Gergely. Detta belopp skulle användas för driften av några av de välfärdsanordningar W-g startat i Budapest. W-g nämnde kort före sin avresa att han beräknade vara borta omkring åtta dagar. Sedan Györgi Gergely den 17 januari 1945 tog farväl av W-g och sovjettryssarna, har han icke återsett någon av dem."

5) En anonym person, som besökt beskickningen i Budapest, uppgav enligt rapport från beskickningen (26.10.46) att han 17.1.45 sett W-g vid Bencz

gatan i Pest sittande i en bil i sällskap med tre ryska militärer, vilkas namn personen kände och uppgav; men av dem vore en major, de båda övriga soldater. Gisle-Dahlman, 9.8.51.

Wallenbergs hade vid avfärden från Buda varit iförd en "mörk kavajkostym". Huruvida han haft någon ring på sig kunde Jamnik icke erinra sig.

Rörande Wallenbergs vidare öden hade Jamnik endast uppgifter i andra hand nämligen från tre ungerska judar med vilka Wallenberg sammanbott i en källare i Pest. Han sade sig ha glömt namnen på dessa tre personer men uppgav att de vore kända i svenska utrikesdepartementet. De hade berättat, att Wallenberg då han antastats av ryska soldater hade insisterat på att föras till någon högre officer och ordnat om sin diplomatiska immunitet. Enligt Jamniks åsikt hade detta varit ytterligare ett missgrepp av Wallenberg (det första var att han överhuvud begett sig till Pest); de ryska soldaterna hade härigenom fått anledning misstänka att Wallenberg vore en important person med pengar och dyrbarheter.

Den 17 januari hade de tre vännerna sett Wallenberg för sista gången. Han var i sällskap med ryska soldater, vilka tvingade in honom i en Studenbaker lastbil och körde bort med honom. Någon "eskort" vare sig av motorbilar eller eljest hade Jamnik inte hört omnämnas. Wallenberg hade verkat mycket deprimerad och ideligen upprepat: "Ich weiss nicht was Sie mit mir wollen, ich bin ja Diplomat". Några detaljer om Wallenbergs kläder hade Jamnik inte kännedom om. W. hade emellertid varit rufsigt och orakad.

Insamling av uppgifter om Wallenbergs öden.

Wallenbergs öden i Moskva.

Wallenbergs öden i Leningrad.

Wallenbergs öden i Sibirien.

Wallenbergs öden i Ural.

Wallenbergs öden i Krim.

Wallenbergs öden i Kaukasus.

Engfeldt/Rtz

/Röd lapp) ✓

KUNGL. UTRIKES

DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM		19
Stockholm den 29 september 1951.		
Strängt förtroligt.		1 Bül.
P 2 10/		
INK. D. N:o		
AVD.
P	GR.
2	MÅL.
Eu ^I

Am

Broder,

./.

Med tack för Ditt handbrev den 16 september får jag härmed enligt önskan översända en här tagen avskrift.

u/ Sven Dahlman

Ambassadören Sohlman,
Moskva.

11/10 Rtz

KUNGL.
SVENSKA KONSULATET

ang. Raoul Wallenbergs
verksamhet i Budapest
åren 1944-45.

Amsterdam, den 26 september 1951.

123.

Ink.	30.9	1951
Avd.	Gr.	Mål
P	2	Eu

T

19.11.51. Hbr. tit
SP/MP

Herr Utrikesråd,

En advokat i Zürich, som företräder en ungersk medborgare, Ladislaus Sarló, vilken på sin tid ställt ungersk valuta till Roul Wallenbergs förfogande i Budapest år 1944, tillställde mig en skrivelse, som här närslutes i avskrift. Advokaten begär att jag skulle avgiva en förklaring om att jag kan intyga rättmätigheten av Sarlós krav på ersättning i schweiziska francs för de av honom år 1944 i Budapest till Wallenberg överlämnade ungerska pengö-beloppen.

Som jag icke vet, vem bland herrarna i UD för tillfället har hand om dylika ärenden, tager jag mig friheten att hänvända mig till Utrikesrådet med hemställan om att mitt svar på advokat Thalbergs brev, som jag ävenledes bifogar, benäget måtte granskas antingen av Utrikesrådet eller annan behörig tjänsteman, innan jag skulle avsända detsamma till Thalberg.

På förhand ber jag om ursäkt för det besvär jag härmed vållar, men jag vill icke utan Utrikesdepartementets vetskap korrespondera i ett ärende, som i första hand angår Kungl. Maj:ts Kansli, och tacksam för besked snarast möjligt förblir jag med vördsamma hälsningar

Utrikesrådets Tack o. S. tillg. m.m.
(D.v. Mezey)
e.ö. kanslist.

Till Herr Utrikesrådet och Chefen för Rättsavdelningen
B.A.S. Petré, n,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

P 2 E M I

ADVOKATURBUREAU THALBERG

Dr. Kurt Thalberg,
Rechtsanwalt
Neue Adresse:
"Sihlporte",
Löwenstrasse 3,
ZURICH

Monsieur Mezey
Chancelier du Consulat de Suède
AMSTERDAM.

Sehr geehrter Herr,

Ich vertrete als Anwalt den in Ungarn domilizierten Herrn Ingenieur Ladislaus Sarlo und gestatte mir über Empfehlung Seiner Excellenz Minister a.D. Iwan Danielsson an Sie zu gelangen. Es handelt sich um folgendes:

Ladislaus Sarlo hat in der Zeit von Anfang November bis in den letzten Tagen vor Weihnachten 1944 der Wallenberg Aktion in Budapest in vier Raten grössere Beträge von Pengös zur Verfügung gestellt und von der damaligen schwedischen Gesandtschaft in Budapest die feierliche Zusicherung, wie sie während der Wallenberg Aktion allen Zahlern für diese Aktion gemacht worden ist, bekommen, beim Schweizerischen Bankverein in Zürich den Gegenwert seiner vier Einzahlungen mit insgesamt 50.000 Schweizer Fr. zu erhalten. Herr Sarlo war von 1947 bis zum März dieses Jahres in Zürich von Rechtsanwalt Dr. Robert Goldstein vertreten, welcher sich bemüht hat, Herrn Sarlo diese Zahlungen zu erhalten. Es ist Herrn Dr. Goldstein gelungen, den Wert der ersten Einzahlungsrate des Herrn Sarlo mit 15.000 Schweizer Fr. zu erhalten, und zwar, wie feststeht, durch Anerkennung des Joint Distribution Committee's, welches gemäss den zwischen der Wallenberg Aktion und dem Joint abgeschlossenen Vereinbarungen diese Leistung meines Klienten honoriert hat. Bezüglich der weiteren drei Raten von 15.000, 5.000 und nochmals 15.000 Schweizer Fr., total 35.000 Schweizer Fr., hat das Joint die merkwürdige Stellung eingenommen, die Zahlungen des Ladislaus Sarlo seien durch keine Akten oder anderen Beweise erbracht.

Ich gestatte mir nun an Ihr Gedächtnis zu appellieren nachdem sowohl Herr Sarlo, wie Excellenz Danielsson, mir versichert haben, dass Sie bei der Entgegennahme dieser Wallenberg Kontributionen seitens Ladislaus Sarlo zugegen gewesen sind. Um Ihr Gedächtnis in dieser Sache aufzufrischen, gebe ich Ihnen die Schilderung der Vorgänge, wie sie mir von Herrn Sarlo gemacht worden ist, wie folgt bekannt:

"Am Tage nach unserer prinzipiellen Vereinbarung erlegte ich Herrn Danielsson persönlich den Gegenwert von Schweizer Fr. 15.000 in ungarischen Noten. Anwesend waren Bogdanfy, Herr Wallenberg sowie der vorstehend genannte Paul Hegedüs. Herr Danielsson erhob sich und erklärte feierlich in Anwesenheit der Genannten: Ich übernehme diesen Betrag in meiner Eigenschaft als Gesandter von Schweden und ich bestätige amtlich die Verpflichtung der Kgl. Schwedischen Regierung, den Gegenwert d.h. Schweizer Fr. 15.000 Herrn Sarlo in Zürich zu zahlen. In meiner Gegenwart liess dann der Gesandte einen Beamten der Gesandtschaft namens Mezey zwei Dispositionen an den Schweizerischen Bankverein in Zürich verfassen. In der ersten ersuchte er das genannte Geldinstitut, mir ein Nummernkonto zu eröffnen. Diesem Schreiben wurde meine durch die Gesandtschaft beglaubigte Unterschrift beigelegt. In der zweiten Disposition verfügte er die Übertragung von Schweizer Fr. 15.000 von seinem Konto auf mein Konto mit dem Bemerkten, dass sein eigenes Konto mittelst einer Überweisung aus Stockholm gedeckt werden würde. Diese beiden Schrei-

ben wurden durch den diplomatischen Kurier der schweizerischen Gesandtschaft in Budapest nach Bern befördert. Desgleichen despeschierte die schwedische Gesandtschaft nach Stockholm chiffriert das Ersuchen, Schweizer Fr. 15.000.- beim Bankverein in Zürich zur Verfügung zu stellen. In dieser Depesche wurde mein Name bestimmt nicht erwähnt. Diese komplizierte Art der Abwicklung hatte eben den Zweck, einerseits mich zu decken, andererseits das Geheimnis zu wahren. Damit ist aber die Behauptung des Joint Distribution Committee's widerlegt, dass die amtliche Korrespondenz hinsichtlich dieser Rate Anhaltspunkte gibt, wogegen solche für die übrigen Einzahlungen nicht vorhanden sind. In der Korrespondenz Budapest-Stockholm können keine Anhaltspunkte vorhanden sein, die für die übrigen Raten fehlen. Mein Name wurde auch bei dieser ersten Rate nicht erwähnt und aus Stockholm wurden immer nur Rahmenbeträge angefordert nicht für mich, sondern für Danielsson, der dann die mir jeweilig zukommenden Summen von seiner Rechnung auf meine Rechnung zu übertragen gehabt hätte."

Diese erste Rate wurde, wie gesagt, vom Joint Distribution Committee anerkannt, unserer Meinung nach deshalb, weil Bogdanfy als Zeuge eidestättlich erklärt hat, bei dieser Abwicklung zugegen gewesen zu sein. Die Instruktion von Herrn Sarlo lautete weiter wie folgt:

"Zwei weitere Raten wurden in der gleichen Weise mit denselben Formalitäten und mit Abgabe derselben feierlichen Erklärung seitens der Gesandtschaft eingezahlt. Bei diesen weiteren Anlässen war Herr Bogdanfy nicht anwesend. Zugegen waren die Funktionäre der Gesandtschaft, die Herren Wallenberg, Dr. Hegedüs, Mezey und bei einer Gelegenheit auch der Kgl. Legationssekretär Herr Ter Anger. Hingegen war ein Bekannter von mir anwesend, Herr Geza Lovass, den ich bei den Schweden einführte und der in einer analogen Weise sehr bedeutende Beträge der Gesandtschaft einzahlte. Der Einfachheit halber wurde Herrn Lovass kein separates Konto eröffnet, er figurierte als Teilhaber eines Subkontos meiner Rechnung. Lovass ist nach Westen emigriert. Ich habe seinen Aufenthaltsort ausfindig gemacht und Dr. Goldstein wiederholt mitgeteilt mit dem dringenden Ersuchen, er möge sich mit ihm in Verbindung setzen. Herr Lovass, den wie gesagt ich eingeführt habe, war bei meinen Einzahlungen anwesend und hat bei diesen Anlässen in meiner Gegenwart eigene Beträge erlegt. Nun hat es Herr Lovass durchgesetzt, dass ihm seine Erläge im Laufe der Zeit bei Heller und Pfennig vergütet wurden. Klarerweise stehen Herrn Lovass nicht mehr Beweise zur Verfügung als mir. Wieso wurde seine Forderung anerkannt und meine kontestiert? Wie erwähnt war bei dem Erlag meiner zweiten und dritten Rate (15.000 und sodann 5.000) Herr Geza Lovass anwesend, den ich bei den Schweden eingeführt hatte und der selber in ähnlicher Form Schweizer Fr. 25.000 und dann nochmals 35.000, total 60.000 Fr. einzahlte (die ihm voll inzwischen durch das Joint zurückbezahlt worden sind). Es ist mir erinnerlich, dass bei einer dieser Einzahlungen sich ein kleiner Zwischenfall ereignete. Herr Danielsson musste nämlich sich amtlich absentieren und hatte keine Zeit die Beträge/meine und die von Lovass, also viele Millionen in ungarischen Noten/ zu zählen und zu übernehmen. Er führte uns im rückwärtigen Trakt des Gesandtschaftsgebäudes in ein Büro, wo ein Herr sass, den er uns als den schwedischen Konsul vorstellte. Im Amtszimmer des Konsuls befand sich ein Geldschrank, in welchen die Beträge ungezählt versperrt wurden. Erst am nächsten Tage kam es dann zur Übernahme dieses Geldes in der üblichen Form. Es wird sich leicht ermitteln lassen, wer in der kritischen Zeit der Konsul in Budapest war und der Betreffende wird sich gewiss an alle Momente dieser ereignisvollen Tage erinnern. Die Heranziehung des Herrn Lovass ist ebenfalls wichtig. Damit wird die Behauptung des

Joint hinfällig, laut welcher nur die erste Rate von mir eingezahlt worden ist. Bei der ersten war nämlich Herr Bogdanfy anwesend, der beim Erlag der übrigen Raten nicht zugegen war. Lovass hingegen war bei dieser ersten Ratenzahlung nicht anwesend."

Exzellenz Minister Danielsson hat mir anlässlich einer Aussprache am 24. August a.c. bekannt gegeben, dass der in Frage stehende intermistische schwedische Konsul niemand anderer habe sein können, als Herr Ekmarck, früher Direktor der Schwedischen Zündholzfabrik in Zagreb, jetzt vermutlich in Rom. Ich wäre Ihnen zu grossem Dank verpflichtet, wenn Sie mir genaue Adresse, an welcher ich mich mit ihm in Verbindung setzen kann, schreiben würden.

Ich besitze eine eidesstattliche Erklärung eines Herrn Geza Halmos vom 15. Mai 1950, in welcher Herr Geza Halmos notariell attestiert, dass er bei der vierten Zahlung von 15.000 Fr. durch Herrn Sarlo kurz vor Weihnachten 1944 zugegen gewesen ist. Diese letzte Zahlung ist zweifellos von der ersten verschieden, bei welcher Herr Bogdanfy anwesend war und welche vom Joint Distribution Committee anerkannt und vergütet worden ist. Die Verhältnisse hatten sich nämlich kurz vor Weihnachten in Budapest so verschlimmert, dass die schwedische Gesandtschaft aus ihrem Gesandtschaftsgebäude ausgezogen war und die Wallenberg Aktion im Gebäude der Vaterländischen Bank in Budapest fortgesetzt wurde. Die notarielle Erklärung von Herrn Geza Halmos lautet:

"Je soussigné, Géza Halmos, docteur en droit, ancien conseiller ministériel, habitant Budapest, II, Rue Lukacs 1, déclare ce qui suit:

Dans la deuxième moitié de l'année 1944 j'exerçais des fonctions d'adjoint de M. Raoul Wallenberg, Secrétaire de Légation M. de Suède, dirigeant les services d'assistance pour les juifs persécutés en Hongrie. Je m'occupais particulièrement, en qualité de conseil et d'homme de confiance, des affaires relevant des Ministères et autorités hongrois.

M. Wallenberg avait loué des localités dans l'édifice de la Banque de la Patrie pour les bureaux de son service et, déférant à un désir expressément manifesté par lui, j'habitais pendant les derniers temps dans notre bureau.

Un avant midi qui précédait de peu celui de Noël, lorsque je traversais la salle des caisses de la banque / les services de la banque avaient déjà cessé de fonctionner à cette époque/, je fus abordé par une ancienne connaissance, M. l'ingénieur architecte Ladislav Sarlo et ce dernier me pria de la conduire chez M. Wallenberg, qui attendait sa visite.

Monsieur Wallenberg nous reçut dans son cabinet situé au II. étage de l'immeuble. Alors Mr. Sarlo remit, dans ma présence, à M. Wallenberg une somme en billets de banque hongroise dont le montant dépassa un million de Pengös. Au reçu de ladite somme M. Wallenberg déclara également dans ma présence que 15.000 frs. - soit quinze-milles Francs suisses - constituant la contrevaletur de la somme touchée par lui seront mis à la disposition de M. Sarlo au Schweizerischer Bankverein de la même façon que celle convenue pour les versements précédents.

J'ai signé la présente déclaration de ma propre main et je suis prêt à le confirmer par mon serment."

Sehr geehrter Herr Mezey, ich muss Sie vielmals um Entschuldigung bitten, Sie mit einem so ausführlichen und langen Schreiben zu belästigen. Wenn Sie sich aber noch irgendwie an die vorerwähnten Tatsachen erinnern können und insbesondere an die verschiedenen Zahlungen von Herrn Ladislav Sarlo, dann bitte ich Sie inständige mir eine diesbezügliche schriftliche notariell beglaubigte Erklärung zukommen zu lassen. Herr Sarlo ist leider

in Ungarn geblieben. Er wurde seines ganzen Besitzes dort vom gegenwärtigen Regime beraubt, befindet sich in einer entsetzlichen Notlage und lebt von Unterstützungen ausgewanderter Freunde, denen es allen auch sehr schlecht geht und denen Herr Sarlo versprochen hat, er werde sie aus den 35.000 Fr., die er noch aus der Wallenberg Aktion rechtmässig zu gut hat, für ihre Hilfeleistungen entschädigen. Ich hoffe, dass dieser Hinweis auf die humanitäre Seite der Angelegenheit und der eigenen Hilfsbedürftigkeit eines Helfers der Wallenberg Aktion Sie dazu veranlassen wird, das in Ihrer Macht stehende zu tun, um sich mit diesem Schreiben intensiv zu befassen und mir die an Sie gestellten Fragen nach Möglichkeit und nach bestem Wissen und Gewissen zu beantworten. Ich darf in diesem Zusammenhang noch beifügen, dass Herr Sarlo ausserdem noch das Opfer einer gemeinen Erpressung seitens des Ihnen sicherlich bekannten Dr. Paul Hegedüs geworden ist, welcher in der Lage gewesen wäre, als Zeuge gegenüber dem Joint Distribution Committee die Richtigkeit der Darstellung von Herrn Sarlo zu bestätigen. Herr Dr. Hegedüs befindet sich irgendwo in Süd-Amerika und hat an Herrn Sarlo im Jahre 1949 einen gemeinen Erpressungsversuch vorgenommen, indem er seinen Schwiegervater, einen Herrn Weis in Budapest beauftragte, Herrn Sarlo auszurichten, dieser solle ihm sofort 5.000 Schweizer Fr. auszahlen lassen und falls Herr Sarlo dies tue, dann sei er in der Lage, als Zeuge gegenüber dem Joint Distribution Committee die Wahrheit zu sagen und zu bestätigen, dass Herr Sarlo ausser seiner ersten vom Joint anerkannten Rate von 15.000 Fr. noch drei weitere Raten von insgesamt 35.000 Fr. der Wallenberg Aktion eingezahlt hat. Herr Sarlo, der ein gutes Gewissen hat und der nichts als sein gutes Recht verteidigen will, ist auf diese Erpressung nicht eingegangen und wir müssen befürchten, nachdem uns das Joint Distribution Committee keine Einsicht in seine Akten gewährt, dass gerade dieser Paul Hegedüs in einer Herrn Sarlo kompromittierenden Weise ausgesagt hat und Zweifel darüber geäussert hat, dass Herr Sarlo tatsächlich die weiteren 35.000 Fr. richtig einzahlte. Excellence Danielsson war so freundlich, mir ihre Kooperation in dieser Angelegenheit zuzusagen, allerdings mit der Einschränkung, dass er persönlich sich an die Details der Abwicklung dieser Zahlungen nicht mehr erinnern könne, weil er als Gesandter zwar die Wallenberg Aktion patronisierte, sich aber mit der technischen Abwicklung und den Zahlungsmodalitäten selbst nicht befasst habe, sondern dies Herrn Wallenberg und den mit diesem zusammen arbeitenden Funktionären der Gesandtschaft überlassen hat, zu welchen auch Sie, sehr geehrter Herr Mezey, zählen.

In der Hoffnung, von Ihnen die dem Ernst dieser Sache entsprechende Antwort zu erhalten, versichere ich Sie meiner vorzüglichen Hochachtung

Thalberg

P.S. Könnten Sie mir vielleicht auch ausser der Adresse des Herrn Ekmarck die Adresse des in der Instruktion von Herrn Sarlo mehrfach genannten Herrn Lovass angeben, der von Herrn Sarlo bei der Wallenberg Aktion eingeführt wurde und dort selbst den Gegenwert von 60.000 Schweizer Fr. einzahlte, der ihm zur Gänze durch die Wallenberg Aktion oder das Joint Distribution Committee zurückbezahlt worden ist.

Thalberg

p 2 Em 1

D.P. von Mezey,
Koningslaan 26,
Amsterdam.

Amsterdam, den 25. September 1951.

Sehr geehrter Herr Doktor,

Während den letztvergangenen 4 Wochen war ich wegen Krankheit nicht in der Lage, Ihren werten Brief vom 31. August 1951, betreffend die Forderungen des Herrn Salgó, früher zu beantworten.

Ich muss leider vorausschicken, dass ich keine Erklärung abgeben kann, die die Entwicklung der Vergütungsvorderung des Herrn Salgó in der erwünschten Richtung beeinflussen könnte. Ich kann nämlich in dieser Sache nicht als Zeuge auftreten.

Um alle Missverständnisse zu vermeiden und damit ich aus diesen Angelegenheiten endlich ganz und gar ausgeschaltet werden möchte, erlaube ich Ihnen Folgendes mitzuteilen.

Vor Wallenbergs Ankunft, nämlich vom 19. März 1944 bis - wenn ich mich nicht irre - Ende Juni 1944, hatte ich wohl, als Kanzler der Schwedischen Gesandtschaft in Budapest, im Auftrage von meinem damaligen Chef, Herrn Danielsson, die Schutzangelegenheiten von ungarischen Staatsangehörigen, die echte schwedische Relationen hatten (von zusammen 649 Personen) behandelt, aber als Raoul Wallenberg - formell als Sekretär der Schwedischen Gesandtschaft und mit der speziellen und übermenschlich grossen Aufgabe, alle bedrohten ungarischen Staatsangehörigen zu beschützen und retten - nach Budapest ankam, übergab ich ihm alle die Akten, welche sich auf diese 649 Personen bezogen. Danach hatte ich, in eigentlichem Sinne des Wortes, nichts mit der Wallenberg-Aktion zu tun. Wallenberg, und seine Aktion, waren dem Gesandten Danielsson untergeordnet, aber Wallenberg übte seine humanitäre Tätigkeit ausserhalb des ursprünglichen Gesandtschaftsgebäudes aus. Der offizielle Verkehr zwischen Wallenberg und mich bestand eigentlich nur darin, dass er von mir hie und da einige Informationen über solche Personen einholte, die mich für Wallenberg als Referenz angegeben hatten, weiters darin, dass ich provisorische Pässe und einige wirkliche schwedische Pässe für solche Personen ausstellte, für welche der Gesandter oder - als es echte Pässe galt - die Schwedische Regierung solche Pässe bewilligt hatte. Ich wusste wohl schon damals, dass Raoul Wallenberg die zu seiner Aktion nötigen Geldmitteln auch von ungarischen Interessierten erhielt, aber weder die Namen dieser Personen, noch die Grösse der Beträge und die Bedingungen dieser Transaktionen waren mir in Detail bekannt. Ich hatte ja selbst in meinem Ressort als Kanzler der Gesandtschaft - ausser der tagtäglichen Administrationsarbeit auch die Angelegenheiten von solchen nicht-ungarischen Personen, für welche Schweden als Schutzmacht in Ungarn damals auftrat (Holländer, Sowjetrussen, Argentinier usw.) - mehr als genügend zu tun, weshalb ich wenig Zeit hatte mich für diese Transaktionen, welche schliesslich nur Wallenberg und eventuell den Gesandten, aber keineswegs mich angingen, zu interessieren.

Herrn Rechtsanwalt Dr. Kurt Thalberg,
"Sihlporte",
Löwenstrasse 3,
Z ü r i c h.

Erst in Stockholm, im Jahre 1945 (oder war es erst im 1946?) erhielt ich nähere Auskünfte über die Forderungen der Herren Lovass und Salgó, als diese Herren, um ihr Geld zurückzuerhalten, sich an das Schwedische Aussenministerium wendeten. Der Gesandter, Herr Danielsson, stand damals nicht mehr in aktivem Dienst und Herr Per Anger, der Sekretär der gewesenen Schwedischen Gesandtschaft in Budapest im Jahre 1944, hatte eine anderweitige Einteilung im Aussenministerium, weshalb ich den Auftrag erhielt, die Forderungsfrage der Herren Lovass und Salgó zu behandeln. Nachdem ich sowohl von dem Herrn Danielsson als auch vom Herrn Anger und Ekmark die nötigen Informationen erhalten hatte, verhandelte ich mit der Enskilda Bank in Stockholm (diese Bank hatte nämlich, wie ich es erst dann von den genannten Herren hörte, eine gewisse Rolle als Vermittlerin in der Geldangelegenheiten zwischen den amerikanischen Interessierten und den Schweizerischen Bankverein gespielt) und korrespondierte mit dem Schweizerischen Bankverein in Zürich. Die Kopien dieser Korrespondenz dürften im Archiv des Schwedischen Aussenministerium erliegen. Es tut mir Leid, aber ich kann mich nunmehr nicht genau erinnern, ob diese Korrespondenz die Forderungen des Herrn Lovass, diejenigen des Herrn Salgó, oder aber die der beiden Herren gemeinsam berührte. Sie könnten doch vielleicht beim Schweizerischen Bankverein in Zürich/Einsicht nehmen. Um zu beleuchten, wie unbedeutend meine Rolle in dieser Angelegenheit war, möchte ich hier erwähnen, dass ich bis jetzt nicht wusste, welchen Erfolg meine Mitwirkung hatte. Erst jetzt, aus Ihrem Brief, entnehme ich, dass Herr Lovass seine Forderung total und Herr Salgó die seine weingstens teilweise ausbezahlt erhielt. In diesem Zusammenhang erwähne ich noch, dass einer der beiden Herren (ich weiss nunmehr nicht genau welcher) als Beweis der Richtigkeit seiner Forderung eine Visitenkarte des Herrn Wallenberg aufweisen konnte.

Ich erlaube mir noch Folgendes hinzufügen.

Die Schilderung des Herrn Salgó, nämlich dass ich anwesend gewesen sei, als er einen Betrag an Wallenberg oder an den Gesandten in ungarischer Währung überreichte, weiters, dass ich gemäss Order von meinem Chef, dem Herrn Gesandten Danielsson, gewisse Briefe an den Schweizerischen Bankverein verfasst hätte, weckt in mir eine ziemlich neblige Erinnerung zum Leben, dass ich soetwas mitmachte, jedoch kann ich mich wirklich nicht erinnern, wann dies geschah, welchen Betrag es galt und welche Person die Dispositionen des Gesandten an den Schweizerischen Bankverein betrafen. Wäre es nicht einfacher diese Briefe beim Schweizerischen Bankverein auszusuchen?

Die Scene, die Herr Salgó in mein Gedächtnis zurückrufen will, schwebt mir, als gesagt, sehr verschwommen vor. Wenn diese Scene/im Anfang November oder etwas später abspielte, dann stand ich bereits nahe einem Nervenzusammenbruch: Vom 19. März ab hatte ich etwa 10 Kilo abgemagert, zufolge Überanstrengung und viele ohne Schlaf beim Schreibtisch verbrachten Nächten. Die Personen, sowohl die mit schwedischen echten oder provisorischen Pässen versehenen Personen, wie auch die nicht-ungarischen Staatsbürger, die unter dem Schutze der Gesandtschaft standen und zufällig Juden waren, wurden allmählich durch die ungarischen "Pfeilkreuzler" molestiert oder sogar zum Leben bedroht, persönlich würde ich zweimal auf der Strasse durch Pfeilkreuzler - ausdrücklich deshalb, weil die Schwedische Gesandtschaft Juden unter ihrem Schutz nahm - verhaftet und mit der Mündung eines geladenen Gewehrs an meinen Rücken gedrückt zu Pfeilkreuzlernestern eskortiert... Sie dürften es wohl verstehen, dass ich dann, wo ich um Menschenleben zu kümmern hatte, mich nicht besonders um Geldangelegenheiten, die, wie gesagt, mich nicht angingen, interessierte. Die obenerwähnte Scene soll, soweit ich mich jetzt erinnern kann, so irgendwie abgespielt haben, dass

/in diese
Korrespon-
denz

/sich

/sich

ich eines Tages das Arbeitszimmer des Gesandten betrat, wahrscheinlich um ihm etwas in einer zu meinem Ressort gehörenden Angelegenheit zu rapportieren oder in derselben ihn um Bescheid zu fragen. Ich betone, dass ich jedenfalls nicht als Zeuge zu ihm gerufen wurde. Dort waren eine Anzahl Personen anwesend, wahrscheinlich Wallenberg, Anger oder Ekmark und noch eine oder mehrere Personen, die ich nicht kannte. Aus einer Tasche (?) wurden ungarische Banknotenpakete auf den Schreibtisch des Gesandten gelegt. Es ist möglich, dass der Gesandter die durch Herrn Salgó zitierte ~~mündlich~~ abgab. Ich kann aber absolut nicht sagen, wann dies geschah, um wie viel Geld es sich handelte und wer das Geld ablieferte, weiters weiss ich nicht (auch damals habe ich es nicht gewusst), ob diese Geldübergabe zum ersten mal geschah oder die eine Wiederholung von früheren Zahlungen war, oder ob solche Zahlungen auch später wiederholt wurden.

Ich wusste ebensowenig, welche Vereinbarungen Wallenberg oder der Gesandter (?), betreffend die technische Lösung der Zurückzahlung, mit den Herren Lovass oder Salgó getroffen hatten. Dass Wallenberg Geld aus Amerika erhalten hatte, wusste ich damals absolut nicht, dies erfuhr ich erst in Stockholm irgendwann im Jahre 1945 oder 1946, als ich den Auftrag erhielt, die Vergütungsfrage des Herrn Lovass oder Salgó zu behandeln. Gemäss Ihrem Brief hatte Herr Danielsson erklärt, dass er sich mit den Modalitäten der Zurückzahlung nicht befasst hätte und dies an Wallenberg und den mit diesem zusammenarbeitenden Funktionären der Gesandtschaft, zu welchen auch ich gehörte, überlassen hätte.

Hierauf kann ich nur sagen, dass Raoul Wallenberg mich nie über den ökonomischen Hintergrund seiner Mission informierte. Die obige Erklärung des Herrn Danielsson scheint meine Vermutung zu unterstützen, nämlich dass die in Ihrem Briefe erwähnte Zurückzahlung nicht durch eine Bankrechnung des Herrn Gesandten Danielsson, sondern durch eine Bankrechnung in der Schweiz des Herrn Raoul Wallenberg getätigt werden sollte. Beim Schweizerischen Bankverein besteht ~~noch~~ wahrscheinlich noch immer ein Konto "Zur Verfügung von Raoul Wallenberg", welches damals eben zwecks solcher Überweisungen eröffnet worden war - dies habe ich in Stockholm von der Enskilda Bank erfahren - aber ich bezweifle, dass Herr Danielsson damals eine Bankrechnung gehabt haben sollte. Und auch wenn er ein solches Konto hatte, wäre es unlogisch gewesen, wenn die Geldtransaktionen der Wallenberg-Aktion durch ein Konto des Gesandten und nicht durch das obengenannte, ausschliesslich mit Rücksicht auf die Mission des Herrn Wallenberg geöffnete Konto gegangen wären.

Das ist Alles, was ich in der Sache sagen kann. Es hätte mich wirklich sehr erfreut, wenn ich durch Abgabe der verlangten, notariell beglaubigten Erklärung behilflich hätte sein können, aber wie Sie, Herr Doktor, selbst einsehen können, kann ich eine solche Erklärung nicht abgeben.

Herr Yngve Ekmark, der damals als der Chef der finanziellen Abteilung der Wallenberg-Aktion fungierte und als gewesener konsulär Vertreter in Zagreb damals als Konsul tituliert wurde, ist möglicherweise noch immer angestellt bei der schwedischen Zündholzindustrie A.G., deren Adresse ist: Svenska Tändsticks Aktiebolaget, Jönköping. Wenn diese Unternehmung nichts vom Herrn Ekmark weiss, dann dürfte die schwedische Gesandtschaft in Rom - vorausgesetzt, dass Ekmark sich jetzt wirklich in Rom aufhält - eruiieren.

Mit vorzüglicher Hochachtung

D. v. Mezey
(D. v. Mezey)

Kanzler bei dem Königl. Schwedischen
Konsulat in Amsterdam.

/Garantie-
erklärung
ann

In der
Schweiz

Engfeldt/Rtz
KUNGL. UTRIKES

DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

Telegram

STOCKHOLM den ³⁰~~28~~ sept. 19 51.

N:o 291

CHIFFER
BUD

BIL

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MAL

P

2

Eu^I

 Svensk
Washington

chiffer
Edert 329 För Bagge från Dahlman. Tacksam ärendet över-
lämnas Nylander. Vi anse för närvarande icke anledning
insätta föreslagen tidningsnotis. Dock möjligt vi senare
återkomma härtill.

Cabinet

Svenska

exp. 30/9 kl. 1800 Lutt

Y. 4. 1/10 (röd lapp)

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Budapest den 27 september 1951

Personligt och strängt förtroligt.

482

1.10.51
P 2 k

(Din. 2/10)

AA
SS
2/10

Broder,

I bilagan till Ditt handbrev till Allard i Bendel-
affären av den 6 juli 1951 omnämnes å sid 3 en viss
Gyula Szlopp, som uppges vara bosatt Hölgy utca 22 i
Kökanyd (bör vara Köbanya).

Företagna efterforskningar ha givit vid handen, att
någon Gyula Szlopp ej vore bosatt å sagde adress (det
största våningshuset å ifrågavarande gata) och sannolikt
ej heller tidigare bott där, då hans namn ej fanns upp-
taget i hyresgästeförteckningen.

Din tillgivne
Slug. Tamas

(Var berättelse
för Danielson
i Typh. 3/2 51
ant. vilken Szlopp
(och 3 hysgäster)
skulle vara kopier i
ungarska arkivet)

SS

Utrikesrådet Dahlman,
Utrikesdepartementet.

KUNGL. SVENSKA
GENERALKONSULATET
I NEW YORK

483

1.10.57
P 2 an

Mub. 1/10 (röd lapp)

New York den 28 september 1951

Engfeldt/Rtz

Strängt förtroligt

Sthlm. den 1 okt. 1951.

Överl. t. Komm. Danielsson,

Sthlm., f.k. (hemligstpl.)

E.u.

S. Engfeldt

1:e sekr.

2/10 Rg

Broder,

Åberopande Ditt brev till Bagge 4 innevarande september ber jag få meddela, att jag varit i kontakt med i brevet omförmälde ungraren Ladislaus (Laslo) Somssich, 124 West 80th Street, New York.

Somssich, som arbetar som kypare på en klubb här, besökte mig igår, därvid han under ett längre samtal skildrade sina upplevelser våren 1945 och villigt besvarade de frågor som jag ställde till honom i syfte att söka fastställa huruvida Raoul Wallenberg vistats i Strasshof. Tyvärr blev resultatet negativt; Somssich kunde ej draga sig till minnes någonting som tydde på att Wallenberg vistats där eller att överhuvud någon svensk vid ifrågavarande tidpunkt befunnit sig i lägret.

I början av april 1945 hade Somssich kommit som flykting till Wien (från Ungern) och sedermera tillsammans med en grupp landsmän anmält sig hos ryssarna för att utverka tillstånd återvända till Ungern. Av misstag hade de råkat anmäla sig hos NKVD, med resultat att de, trots sin antinazistiska verksamhet under kriget, häktades (13 april). Från Wien hade gruppen förts till Strasshof, dit de anlönt 25 april och inkvarterats i ett till fängelse inrättat "Schweinstall". Det stora

rikesrådet S. Dahlman
o c k h o l m

KUNGL. SVENSKA
GENERALKONSULATET
I NEW YORK

"K Z Lager", som tidigare använts av nazisterna, låg på annat håll i byn, men dit hade han aldrig förts. Han hade delat logi med ett dussintal fångar, vilka voro vitryssar och österrikare. Av dessa erinrade han sig särskilt en österrikisk "Abwehrmann" samt en österrikisk halvjude vid namn Eugen (?) Witz, som ryssarna häktat i Budapest och vilkande ansågo såsom mycket viktig. Witz, som varit legitimist och påstods ha samarbetat med Gestapo, hämtades upprepade gånger till förhör, återkom vanligen svårt misshandlad och hade mycket snart förts bort, antagligen till Wien. Somssich kunde vidare erinra sig en landsman vid namn Mocsar, som samtidigt befunnit sig i lägret. Denne hade varit ungersk militärattaché i Athén vid tiden för tyskarnas ockupation av Grekland och häktats samtidigt med Somssich i Wien. Redan efter några dagar i Strasshof hade Mocsar förts tillbaka till Wien och, enligt vad Somssich nu visste, därifrån sänts vidare till interneringsläger i Ryssland, varifrån han sedermera fått återvända till Ungern.

Somssich hade kvarhållits i Strasshof till 6 maj 1945, då han flyttats till Mühltal (Ober Österreich). Under den fem dagar långa färden dit, som företagits huvudsakligen till fots, hade han lärt känna alla i gruppen, som bestod av 35 personer. Ingen av dessa var svensk. Den 3 juli 1945 hade han frigivits och återkommit till Budapest 5 samma månad. I september 1945 hade han återinträtt i ungerska utrikesministeriet, där

KUNGL. SVENSKA
GENERALKONSULATET
I NEW YORK

han kvarstått till maj 1947, då han under kurirresa till Ankara (25 maj) "hoppat av" och begivit sig till Rom.

Som jag redan framhållit är Somssich bestämd på den punkten, att han ingenting vet som tyder på att Raoul Wallenberg befunnit sig i Strasshof eller Mühltal. Emellertid ville han som sin mening framhålla att sannolikheten talade för att Wallenberg verkligen blivit förd dit. Ryssarna flyttade mycket tidigt sin "Abwehrzentrale" (såväl NKVD som det militära underrättelseväsendet) till Österrike och domstolen förlades först till Strasshof, därefter till Mühltal, därifrån tillbaka först till Rumänien, sedan Ryssland. Högvärterns förläggning till Wien var anledningen till att ryssarna från Ungern förde sina fångar till lägren i Strasshof, varifrån emellertid "alle Schwerfälle" mycket snart utsorterades och återsändes till Wien. Enligt Somssich måste Raoul Wallenberg, vilkens verksamhet han kände väl till, ha i ryssarnas ögon varit en synnerligen betydelsefull person. Somssich hade med hänsyn härtill och med kännedom om ryssarnas förhörsmetoder svårt att föreställa sig, att Wallenberg kunde vara i livet.

På min begäran lovade Somssich att söka erinra sig namn på personer från interneringstiden, som eventuellt kunde kasta ljus över Wallenbergs öde. Han skulle i förutsatt fall återkomma om någon vecka.

Sin tjänst
L. Nylander
(L. Nylander)

Dahlman/Rtz
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

(röd lapp) -

STOCKHOLM		
19		
Stockholm den 1 oktober 1951.		
Personligt och strängt förtroligt.		
2 104		
INK. D. N:o		
AVD.
P	GR.
2	MÅL.
Eu ^I

um

Broder,

Med anledning av Ditt brev av den 12 september vill jag säga, att jag är litet besviken över att tiden har fått gå och ingenting har inträffat i den av Dig berörda frågan. Det var ju redan den 27 juni, som jag framkastade, att Du skulle taga kontakt med "Kampfgruppe gegen Unmenschlichkeit" för att i allmänhet se, om man kunde få något uppslag i Wallenberg-affären, och dessutom har jag ju i brevet av den 30 juni speciellt fäst Din uppmärksamhet på fallet Hille. Jag vill säga, att jag visst förstår, att Du kan tveka om lämpligheten av att draga in nämnda organisation i efterforskningarna efter Wallenberg i allmänhet.

Däremot tycker jag, att Du mycket väl kan försöka genom Kampfgruppe få klarlagt, naturligtvis utan att nämna ett ord om Wallenberg, om nämnda Hille existerar eller har existerat i trakten av Bautzen och anvisningar om hur man - i så fall efter prövning av metoderna - kunde komma i förbindelse med honom. Jag har naturligtvis heller ingenting emot att Du går vägen över socialdemokraternas "Abwehr", om Du litar mera på den. Vore inte Willy Brandt en lämplig förmedlare? Jag upprepar, att det som nu i första hand spelar en roll är att lokalisera Hille och utröna, huruvida han alls kan kontaktas och utfrågas.

Jag vill än en gång ha sagt, att tidsmomentet spelar en roll. Vi fullfölja alla upptänkliga spår och uppslag, och när det nu är så, att Hille - om man kan få tag på honom - är ett av de allra viktigaste spåren, som vi över huvud taget fått anvisning på, vore det ju tacknämligt, om ingen tid försuttes.

Brev till mig i denna angelägenhet torde läggas i.

3/10
DF
Generalkonsuln Bratt,
Berlin.

kuvert med påskriften "personligt".

Din tillgivne

u/ Sven Dahlman

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	hu ^I

Telegram i blankett chifferer från Moskva

Avsant den 1 / 10 19 51 kl. 2315

Ankom den 2 / 10 19 51 kl. 0800

Utskrivet i 4 exemplar.

Detta är originalet.

Kab. sek. fått 1 ex. (hos mig)

Två ex förutskickade av S.S.

170.

För Kabinettssekreteraren personligen.

Av de tre alternativen förefaller mig det andra med viss detaljombläggning i argumenteringen att föredraga, i allt fall såsom första schackdrag. Dock tror jag icke, att man bör beröra saken förrän det är klart, att vi icke genom de bedrivna undersökningarna kunna få fram faktiskt underlag för underhandsfråga respektive démarche. Ty även om man bör räkna med risken, att ryssarna äro medvetna om vissa kontakter måste deras uppmärksamhet därigenom förutsättas skärpas och fortsatt utredning därför försvåras. Alternativ tre tror jag liksom Du icke erbjuder stora utsikter, varför det under alla omständigheter icke synes böra tillgripas förrän eventuellt efter negativt resultat av alternativ två. Alternativ ett förefaller mig principiellt osympatiskt och dessutom knappast att tillråda med hänsyn till den karaktär vi trots allt önska ge våra förbindelser, även med Sovjet. Om detsamma i konkret fall skulle ha utsikt att lyckas är svårt att bedöma utan närmare uppgifter om personen etc.

Min schweiziske kollega, med vilken jag har talat helt allmänt om deras erfarenheter och givetvis utan att ens nämna, att vi ha ett dylikt fall, har sagt sig tro, att ryssarnas åtgärd beträffande schweizarna berodde på, att de önskat för alla eventualiteter behålla dem såsom gisslan. Då detta visade sig icke behöfligt, eftersom de ryska internerna i Schweiz repatrierades, släpptes vederbörande diplomater. Något utbyte

såsom i det danska fallet skulle enligt honom
icke ha skett. Av intresse skulle vara att
veta, huruvida Bern nu överväger dylika extrema
åtgärder för att uppnå ryskt utresetillstånd
för kända schweiziska medborgare - på min
kollega förefaller det icke så. Vid vårt
ställningstagande till alternativ ett bör hän-
syn också tagas till möjligheten, att ryssarna
faktiskt icke ha vederbörande svensk i sin hand.

Sohlman.

Telegram i blankett chiffer från

Moskva

Avsändt den 1/10 1951 kl. 2315

Ankom den 2/10 1951 kl. 0800

Utskrivet i exemplar

Detta är ex.no.

170.

För Kabinettssekreteraren personligen.

Av de tre alternativen förefaller mig det andra med viss detaljombläggning i argumenteringen att föredraga, i allt fall såsom första schackdrag. Dock tror jag icke, att man bör beröra saken förrän det är klart, att vi icke genom de bedrivna undersökningarna kunna få fram faktiskt underlag för underhandsfråga respektive démarche. Ty även om man bör räkna med risken, att ryssarna äro medvetna om vissa kontakter måste deras uppmärksamhet därigenom förutsättas skärpas och fortsatt utredning därför försvåras. Alternativ tre tror jag liksom Du icke erbjuder stora utsikter, varför det under alla omständigheter icke synes böra tillgripas förrän eventuellt efter negativt resultat av alternativ två. Alternativ ett förefaller mig principiellt osympatiskt och dessutom knappast att tillråda med hänsyn till den karaktär vi trots allt önska ge våra förbindelser, även med Sovjet. Om detsamma i konkret fall skulle ha utsikt att lyckas är svårt att bedöma utan närmare uppgifter om personen etc.

Min schweiziske kollega, med vilken jag har talat helt allmänt om deras erfarenheter och givetvis utan att ens nämna, att vi ha ett dylikt fall, har sagt sig tro, att ryssarnas åtgärd beträffande schweizarna berodde på, att de önskat för alla eventualiteter behålla dem såsom gisslan. Då detta visade sig icke behöfligt, eftersom de ryska internerna i Schweiz repatrierades, släpptes vederbörande diplomater. Något utbyte

såsom i det danska fallet skulle enligt honom
icke ha skett. Av intresse skulle vara att
veta, hurvida Bern nu överväger dylika extrema
åtgärder för att uppnå ryskt utresetillstånd
för kända schweiziska medborgare - på min
kollega förefaller det icke så. Vid vårt
ställningstagande till alternativ ett bör hän-
syn också tagas till möjligheten, att ryssarna
faktiskt icke ha vederbörande svensk i sin hand.

Sohlman.

Engfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES

DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

(röd lapp) ✓

STOCKHOLM		
19		
Stockholm den 3 oktober 1951.		
Personligt och strängt förtroligt.		
p2. 106		
INK. D. N:o		
AVD.
P	GR.
2	MAL.
Eu ^I

Broder,

Såsom Du ju har Dig bekant, fortsätta alltjämt våra efterforskningar i det tragiska fallet Raoul Wallenberg. I dagarna har en uppgift ingått, att en österrikare, Johann Strobele, son till presidenten i högsta domstolen i Österrike, under krigsfångenskap i Ryssland suttit i lägret Tjerepowitz, där han sammanträffat med en österrikisk reservkapten vid namn Martin Weiss, som ännu icke återvänt från krigsfångenskapen. Denne Weiss skulle ha berättat för Strobele, att han sammanträffat med en svensk diplomat i Butyrka-fängelset i Moskva sommaren 1945.

Jag får be Dig, under iakttagande av all den diskretion saken kräver, taga kontakt med Strobele, som för närvarande torde vara bosatt i en förstad till Haag under adress Groen van Prinstererlaan 3, Wassenaar, och höra vad han kan ha att anföra i detta ärende. Det är därvid av största vikt, att Dina frågor till honom komma i en sådan ordningsföljd, att Du spontant får fram en berättelse, som icke påverkats av "leading questions". Om det är möjligt, vore det sålunda utan tvivel att föredraga, om Du kan inleda konversationen med Strobele utan att nämna, att kontakten med honom etablerats i samband med ett efterforskningsärende utan helt enkelt fråga honom, om han under sin krigsfångenskap vistats i Tjerepowitz-lägret, sedan om han där träffat en österrikisk reservkapten vid namn Martin Weiss, och först då bekräftelse härpå erhållits fråga Strobele, om Weiss berättat någonting för Strobele om "en svensk". Allt detta i förhoppning att Strobele självmant

Envoyén Lagerberg,
Haag.

3/10. Rtz

skall berätta om den svenske diplomaten i Butyrka-fängelset och eventuellt nämna dennes namn. Först i sista hand, om Strobele icke med bestämdhet kan erinra sig namnet, bör Du fråga honom, om det var något av namnen Sandeberg eller Wallenberg. Journalisten Edvard af Sandeberg har nämligen, som Du kanske har Dig bekant, suttit i Butyrka-fängelset (16/8 - 24/11 1945). Härav förstår Du, att tidsangivelsen för Weiss' sammanträffande med den svenske diplomaten är av största vikt, liksom överhuvud att få en så detaljerad och nyanserad skildring som möjligt av alla omständigheter, som kunna tänkas vara relevanta.

Jag vore tacksam att snarast möjligt få höra från Dig i denna angelägenhet.

u/ Sven Dahlman

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	8 I
On

Telegram i blankettchiffer från Haag

Avsant den 5 /10 1951 kl. 2008

Ankom den 6 /10 1951 kl. 0800

Utskrivet i 3 exemplar.

Detta är originalet.

Stobelle (Ärendes Kodori-Holzhausen)

dm
A.G.
S.S.
16. För Dahlman.

S. uppger sig ha haft ringa kontakt med Weiss, som intet nämnt om några som helst svenskar. Han hade över huvud taget ej hört något om några svenskar i rysk fångenskap. Brev följer med SAS-plan söndag eftermiddag. =====

Lagerberg

BB
Brevet i färdan
S.S.

118
6.10.51

P2

Wien den 3 oktober 1951.

Strängt förtroligt.

1 bil.

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 9 okt. 1951.
Överl. t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. /hemligstpl.)
E.u.
S. Engfeldt
l:e sekr.

Broder,

I det ögonblick kuriren skall tillslutas får jag från våra vänner i inrikesministeriet mottaga härjämte närslutna promemoria, som om dessa uppgifter äro riktiga, dessvärre icke synas lämna rum för några tvivel rörande vår vän Müllers karaktär och antecedentia. Österrikiska vederbörande, som för egen del nu ur säkerhetssynpunkt skulle önska sätta Müller inom lås och bom, ha emellertid varit hänsynsfulla nog, att innan något åtgöres, fråga oss, om vi ha någon erinran häremot. Jag vore därför tacksam, om Du, så snart sig göra låter, telegrafiskt ville meddela, om ur svensk synpunkt några hinder möta för att Müller tillsvidare här oskadliggöras. Om vi fattat österrikarna rätt, tänker man icke göra någon större process, utan helt enkelt, då Müller illegalt befinner sig i landet, ge honom några månaders fängelse och därefter utvisa honom.

Min Fingione
K. A. Belfrage

Kabinettssekreteraren Arne Lundberg,
Kungl. Utrikesdepartementet,
Stockholm.

2.10.1951.

Vertraulich wird mitgeteilt:

V a s Gheorge auch V a s i u Alexandru auch D e b e -
l e a n u kam 1947 aus Rumänien.

Vom 23.8.1951 bis 4.9.1951 wohnte er in Salzburg, fuhr so-
dann für einige Tage nach Deutschland, kam wieder nach Salzburg
zurück und wohnte in Salzburg, Kleinstrasse 23 mit einer Reichs-
deutschen, vermutlich Ostdeutschen. Am 8. und 9.9. war er in
Linz, wo er sich als berühmter rumänischer Fussballspieler
D e b e l e a n u vorstellte. Aller Wahrscheinlichkeit nach
wohnte er in Linz, Prunnerstrasse 10. In allen Lagern, wo Ru-
mänen oder Rumänendeutsche wohnen, interessierte er sich für
führende Exil-Rumänen und Volksdeutsche aus Rumänien. Am 10.9.51.
fuhr er nach Innsbruck.

Zwischen 1947 und 1951 interessierte sich V a s für alle
Elektrizitätswerke in Österreich, besonders für solche, die Neu-
konstruktionen haben. Anscheinend war er mit irgendwelchen Voll-
machten ausgestattet. Er ist Spezialist auf dem Gebiete der
Elektrizität. V a s wurde nach der vertraulichen Mitteilung ein-
wandfrei als Agent des SSI (Rumänischer Volkssicherheitsdienst)
aus der Gruppe des Obersten vom Sicherheitsdienst, D u l g h e r u
alias Z i a m m e r m a n n , der in Berlin war und jetzt in der
Generaldirektion des Volkssicherheitsdienstes in Bukarest ist,
agnosziert.

V a s hat einen engen Mitarbeiter namens B r o d i
Alexandru, 23.3.1912 in Deva geb., der am 23.3.1951 aus Rumänien
kam. Dieser pflegt sich als ehemaliger französischer Fremdenlegionär
auszugeben, was aber nicht stimmt. B r o d i führt auch die Namen:
B r a d i n, V i d r a, G r a d i n, G e l l e r usw. Er ist
sehr oft in Linz und Steyr und befasst sich hauptsächlich mit
Volksdeutschen-Fragen.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

ang. Sjöborgsutredningen.

Tals med Danielsson, som d' accord.
S.S. 6/10

STOCKHOLM		6.10.51. 19
N:o <i>22</i> ✓	Chiffer BUD.	BIL.
INK. D. N:o		
AVD.
<i>P</i>	GR.
<i>2</i>	MÅL.
<i>Ee²</i>

A. I.

Beskickningen i Wien

För Belfrage från kabinettssekreteraren.

Ingen erinran österrikiska vederbörande ingripa mot Müller. Vi vore dock tacksamma primo eventuellt få återkomma i fallet som möjligen ännu icke kan anses helt klarlagt secundo vid behov erhålla tillstånd senare nedsända Danielsson för ytterligare samtal med Müller.

Cabinet

Exp. 6/10 kl. 16.10 dld

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

644

8.10.57.

P 2

Bern den 4 oktober 1951.

Yuk. 8/10 (röd lapp)

Strängt förtroligt.

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 9 okt. 1951.
Överl. t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. (hemligstpl.)
E.u.
S. Engfeldt
l:e sekr.]

Broder,

Åberopande Carbonniers handbrev den 20 sist-
lidne juli angående Coen ber jag få meddela, att resul-
tatet av mina undersökningar tyvärr blivit negativt.
Någon person vid namn Coen finns ej upptagen i Winter
Palace Hotels i Gstaad kartotek. I detta införs
alla resande, som bo där. För övrigt brukar hotellet
vara stängt under tiden september - november. Både
Eidgenössische Fremdenpolizei och den kantonala poli-
sen har gjort efterforskningar men har ej fått upp
något spår. De ha lovat att hålla namnet i minnet
och lämna underrättelse om han skulle dyka upp.

Min Tjänare
Tanten Ch. Höck

Herr Förste Sekreteraren S. Engfeldt,
Utrikesdepartementet.

Personligt och strängt förslut

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

Budapest den 29 Sept 1951
Jutr. 8/10

(röd lapp)

Broder

nm
5.6.
10/10

Jag vill ursäkt mig för
vistelsen i Budapest den
27-30 sept när jag varit
i huskommissionen och som
syndare från dig. Jag vill
veta om jag officiellt
skrivelse m 301 dag då jag
återkommer av besök.

Det vill jag också nämna, att
du jag mycket utbrädd i
Landskrona nu. I slutet och
invid kommer ut stannat
många dagar. Som hade jag
fått besöka Halv. som är
högskolevärd där och rådgör.
Med honom angående möjlighet
en att få kontakter med

Stefan Carl. stundt den mest
om förmodan skulle de få
närvarand mig kunnat hade kunde
den ja kunde mig några rader
den Besh. i Rm där ja
kommer ut meddelat som
adress under visheten i Italien
Ja nu som begynte för -
faktiskt ut meddelat, det
Rimligt om meddelat
mig om att konsult i
Libria fortfarande befinner
sig på sin förstatta i
Landskapet den ligger ut och
Landskapet sken kan ja i med-
delat. Li mycket om kan bli
utfrågad med bärstliga
hjälpningar
den utgåva
den utgåva

486

8.10.57. T

P 2

Sthlm. den 10 okt. 1951.
Överl. t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. /hemligstpl./
E.u.

S. Engfeldt
l:e sekr.

10/10 Rlg
K

Avskrift av personligt och strängt förtroligt handbrev
från Envoyén Allard, Budapest, till Utrikesrådet Dahlman,
Utrikesdepartementet, dagtecknat den 29 september 1951.

I min reseräkning för vistelsen i Budapest den 27 -
30 sept. har jag enligt överenskommelse åberopat uppdrag
från Dig. Jag hänvisar till min officiella skrivelse nr.
301 där Du finner resultatet av besöket.

Jag vill vidare meddela, att då jag i morgon anträder
en semesterresa till Italien och därvid kommer att stanna
några dagar i Rom, hade jag tänkt uppsöka Halevi, som är
legationsråd där och rådgöra med honom angående möjligheter-
na att få kontakt med Stefan Carl. Därest Du mot all för-
modan skulle se någon invändning häremot, kunde Du ju sända
mig några rader till Besk. i Rom, där jag kommer att med-
dela min adress under vistelsen i Italien.

Jag vill även begagna tillfället att meddela, att
Rönnhedh nu underrättat mig om att konsuln i Sibiu fort-
farande befinner sig på fri fot. Detta är glädjande och
lugnt att veta. Sjuksköterskan kan ju ej meddela så mycket
om hon blir utfrågad.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Personalchefen.

3.2.

~~Avbrytning i samband med att den utrikes
minister utgår till Stockholm för att
besöka kungens närmaste och
hemstället i Gagnef och så små
ningom under vintern återkomma.~~

~~Avbrytning i samband med att den utrikes~~

Avskrift av handbrev från Envoyén Allard,
Budapest, till Utrikesrådet Dahlman, Ut-
rikesdepartementet, dagtecknat den 10.5.51.

Såsom jag i mitt gårdagsbrev nämnde, var avsikten
att min fru snarast möjligt skulle från Sofia begiva sig
till Bukarest för vissa uppdrag i samband med Bendel-affären
och därifrån återvända till Sofia. Jag utgår ifrån att dessa
båda resor - Sofia-Bukarest och åter - få räknas som tjänste-
resor. Skulle mot all förmodan så icke vara fallet, hemställe
jag om telegrafiskt besked i god tid.

522

8.10.51

P 2 Rev

Mak 8/10 /röd lapp

Haag den 5 oktober 1951.

Strängt förtroligt.

Engfeldt/Rtz

Sthlm. den 10 okt. 1951.

Överl. t. Komm. Danielsson,

Sthlm., f.k. /hemligstpl./

E.u.

S. Engfeldt

l:e sekr.

10/10 Ptg

Broder,

Med anledning av Ditt handbrev den 3 innevarande oktober har jag idag uppsökt Strobele. Då det ju för denne måste förefalla minst sagt egendomligt att Sverige minister uppsöker honom, inledde jag vårt samtal på följande sätt. Jag sade honom, att en person hemma - en av de många som intresserar sig för Österrike och som i sin tur hört talas om hans närvaro - föreslagit mig att vid tillfälle söka upp honom. Så mycket mer som min kusin Elsa Björkman Goldschmidt, som levt så länge i Wien, just publicerat en roman som behandlade krigslägren. Då jag igår suttit i en loge tillsammans med österrikiske ministern och idag vid besök i internationella domstolen osökt kommit att tänka på Strobeles far, hade jag fattat beslut att verkligen söka upp honom. Denna inledning, tror jag, tjänade att skingra en eljest inte oförklarlig misstänksamhet samt gjorde S. meddelsam. Jag följde Ditt råd beträffande mina frågor. Weiss hade mycket riktigt varit hans olycksbroder i Tjerepowitz, men, sade S.: "Jag talade mycket litet med honom". Jag sade, att många mödrar i Sverige ännu

hoppades att finna spår av under kriget försvunna
söner, och att jag gärna ville höra om han själv
träffat på eller genom Weiss hört något om svenskar
i krigsfångenskap. Nej, Weiss och andra han råkat
hade väl talat om krigsfångar av alla möjliga nationa-
liteter men aldrig hade det varit fråga om svenskar.
S. reagerade överhuvud ej för namnen Sandeberg eller
Wallenberg. S. frågade mig i sin tur om jag hört
något om Weiss.

Jag beklagar mycket det negativa resultatet av
min démarche. Då jag inte känner förhistorien till
detta brev, kan jag inte bedöma om Strobele hade an-
ledning förtiga något. Då vi å andra sidan skildes i
vänskapligaste ton och Du anser det av vikt att jag gör
en andra attack, skall jag gärna kontakta honom igen.
Be honom kamma hem till mig, alternativt. Men jag ville
i så fall bra gärna veta om det existerar några "murar",
som jag bör söka arbeta mig igenom.

Örin Tingsime
Hen Lagerberg

LÉGATION DE SUÈDE

Feb. 8/10

dm P.S.

Da' is inte med säkerhet visste om
verbligen Strobela bodde å' uppgiven
adress; Da' skent ett brev från
mig var is det honom besök
mig, skulle på det högsta fråna
honom på att inte säga wera, var
det, synes det mig, det naturliga
att is gick till honom. Hans
botté hos en svägers, i en Trelijs
förestadsvilla. Man kan inte telefont
till honom.

[Signature]

Engfeldt/Rtz

(röd lapp)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

Sthlm. den 8 okt. 1951.
Överl. t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k./hemligstpl. (E.u.)
S. Engfeldt
l:e sekr.

STOCKHOLM		19
Stockholm den 8 oktober 1951.		
<u>Strängt förtroligt.</u>		BIL
P 2. 107		
INK. D. N:o		
AVD.
P	GR.
2	MÅL.
Eu ^I

Broder,

En av de personer som uppgivit sig ha varit tillsammans med Raoul Wallenberg samma dag Wallenberg med rysk eskort lämnade Budapest (17 januari 1945) är en viss dr. Györgö Gergely. Enligt vad vi nyligen erfarit, uppehåller sig Gergely för närvarande i Australien, möjligen i Sydney. Änkan efter en ungersk industriledare, Leo Goldberger, har uppgivits känna till Gergelys adress. Hon lär bo på Hotel Iena, Place Iena, Paris. Jag får be Dig låta uppsöka fru Goldberger och hemställa om adressen till dr. Gergely. Om så blir nödvändigt, föreligger intet hinder att nämna, att anledningen till vårt intresse för mannen ifråga står i samband med undersökningar beträffande Wallenbergs försvinnande.

u/ Sven Dahlman

Ambassadören Westman,
Paris.

9/10 Rtz

Engfeldt/Rtz

(röd lapp) ✓

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

Sthlm. den 8 okt. 1951.
Överl. till Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. /hemligstpl./
E.u.
S. Engfeldt
l:e sekr.

U.m.

STOCKHOLM			19
Stockholm den 8 oktober 1951.			
Strängt förtroligt.			BIL.
P 2. 108			
INK. D. N:o			
AVD.	GR.	MÅL.	
P	2	Eu ^I	

Broder,

Bland de många namn, som förekomma i Raoul Wallenberg-affären, är en viss Rezsö Müller, kanslichef på ett av Wallenbergs kontor i Budapest (Tatra utca 6). Enligt vad vi nyligen erfarit, skulle nämnde Müller i varje fall för cirka tre år sedan ha varit bosatt i Schweiz - det är inte omöjligt, att han fortfarande finnes där. Då Müller har uppgivits vara en av de personer, som sist såg Wallenberg den 17 januari 1945, innan han med rysk eskort lämna- de Budapest, är det av stor vikt att om möjligt få kontakt med honom. Jag får därför be Dig försöka genom schweizis- ka vederbörande taga reda på Müllers "whereabouts" och snarast underrätta mig om resultatet. Det vore önskvärt, om Din förfrågan kunde äga rum utan att nämna skälet för vårt intresse; om Du å andra sidan bedömer det nödvändigt, är Du oförhindrad att nämna sakernas rätta sammanhang.

u/ Sven Dahlman

t.f. Chargé d'Affaires B j ö r c k ,
B e r n .

9/10 RF

Engfeldt/Rtz

(röd lapp) ✓

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

Sthlm. den 8 okt. 1951.
Överl.t.Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. /hemligstpl./
E.u.
S. Engfeldt
1:e sekr.

Broder,

Enligt uppgift har den hebreiskspråkiga tidningen
"Mariv" i Tel Aviv i oktober eller november 1950 publice-
rat en artikel om Raoul Wallenbergs sista dagar i Budapest.
Artikelns författare skulle vara en viss David Giladi. Jag
får be Dig undersöka, om artikeln förekommit i "Mariv" och
i jakande fall insända den jämte översättning (sistnämnda
i tre exemplar).

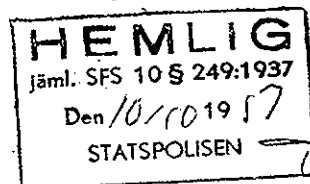
u/ Sven Dahlman

Chargé d'Affaires H e d e n g r e n ,
T e l A v i v .

STOCKHOLM		19
Stockholm den 8 oktober 1951.		
N:o		BIL.
<u>Strängt förtroligt.</u>		
P ² 107
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu ^I

9/10 28

Röd kaff. P 2 Ben. Tuh. 10/10

P. M.

PA
S.S.

NM

Beträffande efterforskningar efter den danske medborgaren Håkon Dahl, vilken enligt senaste meddelande hade avflyttat till England, har nu erfarits, att han verkligen uppehållit sig i England under 1950 men att man nu tror honom vara i Sydafrika. Efterforskningar komma ske angående hans adress. För egen del anser jag dock, att en förfrågan hos de tyska generalerna, som återkommit från Ryssland, kan komma att giva svar på frågan, varför intresset kring Dahls person är mer ett andrahands.

Stockholm den 10 okt. 1951.

[Handwritten signature]

Röd lapp p 2 Runt ✓

Kab. notat. sen
Anm.

Läget den 10 oktober 1951 (ärendet R.W.)

- 1) Pågående undersökningar
2) Rutinkontroller
3) Återstående undersökningar

Engfeldt/Rtz
Sthlm. 10 okt. 1951.
Överl.t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. /hemligstpl./
E.u.
S. Engfeldt
l:e sekr.

- 1) Pågående undersökningar

Exp. 12/10

Reszö Müller, (kanslichef Tatra utca 6): efterforskas av Björck
(hbr. 8.10.)

Györgö Gergely, (tjänsteman IRK): efterforskas av Westman (hbr 8.10)

Molnár, Kanada,: Fröken Bauer, Linjebuss, söker kontakt (30.6.) Molnár har blott andra-hands uppgifter. Ärendet synes icke behöva fullföljas, sedan första-hands källor påträffats (Veres, Wilhelm).

Ungerska avhoppade politiker: Förteckning på lämpliga personer upprättas av Danielsson på särskilda vägar (10.10.) Dessa kunna eventuellt tillfrågas senare.

Sir Reginald Barrat: har troligen ej återvänt från fångenskapen. Danielsson söker kontakt med engelsk medfånge i Ceklis (Ivanka) vid Bratislava. Om resultat ej erhållits före 1 nov. synes ärendet böra bedrivas genom beskickningen i London; möjligen först genom kontakttagande med lady Barrat.

Kurt (?) Eichinger, sudettysk, som hälsat från Buttler-Ellenberg, vilken senare suttit i Strasshof med Hodosi, som påstått, att R.W. också suttit där: efterforskas av Besk. Wien (hbr 25.7.). Både Eisenharth von Rothe och Somssich ha förnekat Hodosis uppgift, men dagarna före 25.4.45 skulle ett antal "prominenta fångar", bland dem Buttler-Ellenberg ha bortförts. Denna uppgift har föranlett efterforskningar av Buttler-Ellenberg och Eichinger.

Litke (Litpe), ("R.W. död av svält i Gödöllö"): eventuellt så småningom något nytt från Wien (hbr 16.8); utsikterna små.

Hille: Efterforskas av Bratt och Danielsson.

Stefan Carl: Kontakt sökes eventuellt genom Israels legation i Bukarest. Allard skall tala med Halevi, Rom.

Lukaas: Kontakt sökes genom Israels legation i Budapest.

Manner och Johannes Hausmann: Beskickningen i Helsingfors fortsätter undersökningarna (hbr 13.9.)

Håkon Dahl: Danielsson söker kontakt. Värdefullare kontroller torde erhållas genom de tyska generalerna i Krasnigorsk m.fl. läger, varför numera ett andra-hands intresse att fullfölja detta ärende.

Coen: Ej spårad i Schweiz. Danielsson fortsätter undersökningarna.

Vas: Fransmännen fortsätta vissa undersökningar.

Szigysoarto: Kontakt sökes genom Israels legation i Budapest.

2) Rutinkontroller

Utrikesministerierna i vissa länder ha anmodats låta förhöra från Ryssland eventuellt hemvändande krigsfångar:

hbr. 8/9 till Oslo, Haag
" 13/9 " Köpenhamn, Bryssel
" 21/9 från Paris

3) Återstående undersökningar

Fru Lichtner-Laczko, Budapest, (hon som i nov. 1945 meddelade makarna Claesson, att R.W. var "i ett litet fängelse på landet"):

skall höras om lämplig person härför kan utses.
om/

von Maasburg, Salzburg, som hört R.W. talas i Ceklis, nära Bratislava: skall höras, då klarhet vunnits i fallet Barrat.

Tyska generaler från Krasnigorsk och andra ryska läger i närheten av Moskva (och nu i Västtyskland),

av af Sandeberg nämnda personer samt Christiansen (dansk krigsfånges-
viss/ sekreterare):
skola höras, då till Tyskland utsänd person återkommit med rapport.

Vas, troligen i dagarna insatt eller insättes i österrikiskt fängelse: eventuellt nytt samtal med Danielsson vid senare tidpunkt.

Då kontakt med familjen upprättats, skola följande höras:

Ujvary, Salzburg, påstått sig ha hållits i fångenskap tillsammans med R.W. i 6 veckor till den 26.4.45 i en by utanför Budapest.

"Ungersk dam i Rom".

Fru Sandell, Göteborg (eller eventuellt endast taga del av de uppgifter, familjen har i detta fall.)

Danielssons samtal med återkomna tyska generaler och andra personer i Västtyskland kunna möjligen påbörjas omkring den 1 november och väntas pågå i högst 14 dagar.

Förslagsvis omkring den 1 november - eventuellt tidigare - kunde kontakt med familjen upprättas, varvid man bl.a. kunde diskutera eventuell önskvärdhet av gemensam resa (familjerepresentant - Danielsson). för kontakt med Ujvary, "damen i Rom" och eventuella andra av familjen uppgivna källor t.ex. Maasburg. Resan kunde äga rum i anslutning till Danielssons tyska resa och vara avslutad omkring den 1 december.

Till ~~den~~ nämnda tidpunkt torde ytterligare rapporter i andra ärenden ha ingått. Fallen Hille och Stefan Carl (och flera andra) torde dock fordra ytterligare tid. Måhända ge även de tyska generalerna nya uppslag, som fordra tidsödande utredningar. Det synes dock möjligt, att man omkring nyår kan bilda sig en ungefärlig uppfattning om hur lång tid som behövs för att slutföra utredningen i fallet R.W.

S.E.

579
13.10.51
P 2 Rem

Muh, 13/10 (röd lapp)

Berlin den 10 oktober 1951.

Personligt och strängt förtroligt.

[tit. 22/10 51.]

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 15 okt. 1951.
Överl. t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. /hemligstpl./
E.u.
S.Engfeldt
l:e sekr.]

16/10
P
K

Broder,

I Wallenbergaffären är det nog tyvärr så, som Du i Ditt brev den 1 oktober säger, att "ingenting har inträffat", om därmed avses uteblivandet av positivt resultat. I omdömet kan emellertid icke den betydelsen läggas in, att generalkonsulatet skulle varit overksam. Jag skall redogöra för vad vi hittills gjort, men vill först något precisera, hur jag ser på uppgiften över huvud.

Den effektivaste, ja kanske enda effektiva metoden är naturligtvis att få hjälp av en person, som för det första är så tillförlitlig, att man kan inviga honom i uppdragets hela innebörd, och för det andra är i stånd till att bedriva efterforskningar efter Hille på ort och ställe. Jenselius fyller båda dessa krav. Han väntas hit i mitten av denna månad, och kan han blott få ett visum, som möjliggör en resa till Bautzen (som ligger ända bortåt polska gränsen), är det vår avsikt att anlita honom. Sin villighet att åtaga sig uppdraget torde han redan ha betygat vid samtal med Dig. En utväg, sådan som den, vilken erbjuder sig genom Jenselius, bör dels göra det möjligt att konstatera, om af Sandebergs uppgifter äro riktiga, dels, därest reagensen blir positiv,

kanske också öppna en möjlighet att se en fortsättning på spåret. Självfallet stå andra möjligheter till buds att söka kontrollera de af Sandebergiska uppgifterna, men antingen tillåta de oss ej att röja efterforskningarnas slutmål eller medge de icke en undersökning på platsen. I vilken utsträckning vi begagnat dessa andra möjligheter framgår av nedanstående.

Vi ha studerat här i Berlin tillgängliga gamla resehandböcker men ha icke kunnat få belägg för uppgiften, att något värdshus skulle finnas eller under senare år funnits utanför Bautzen, vars innehavare burit namnet Hille. Ytterligare ha vi genom våra förbindelser i Leipzig, likaledes hittills med negativt resultat, sökt lokalisera någon med namnet Hille i Bautzen. Jag bör kanske också nämna, att jag med ett undantag, varom mera nedan, icke träffat någon person i Berlin med lokalkännedom om eller personliga förbindelser i Bautzen. Slutligen vill jag nämna, att jag från amerikanernas centralregister över nazister (Hille säger sig ju ha varit lokalredaktör för National Zeitung i Essen) endast lyckats uppspåra en Kurt Emil Hille (ej blott Kurt utan även Hille är ett relativt vanligt namn), vars öden vi blott kunnat följa till år 1935. Denne Hille föddes 1907 i Waldenburg (Sachsen) och innehade någon domarebefattning i Glauchau (Sachsen). Signalementet synes ej stämma på af Sandebergs sagesman men jag bifogar hans foto.

Uppenbarligen kan man ej allenast på grund av det negativa resultatet av efterforskningar av nyssberörda natur draga slutsatsen, att spåret är falskt. Så enkelt är problemet icke. Skulle "operation Jenselius" icke lyckas, få vi söka oss fram på någon annan liknande väg. Kumlin var nyligen här på besök. Han sysselsätter sig, som Du kanske vet, med att framskaffa upplysningar om Geffckens öde, och i samband härmed fingo vi tillfälle att sammanträffa med en Berlinadvokat, vilken i själva verket är ombud för västtyska regeringen och anförtrödd uppdraget att söka hjälpa personer av Geffckens kategori. Utan att säga något om Wallenberg fingo vi av denne advokat, som råkade ha en förbindelse i Bautzen, löftet att söka därifrån anskaffa de av oss önskade uppgifterna. Vidare vill jag nämna, att advokaten på Kumlins fråga, om

Engfeldt/Rtz
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM		
19		
Stockholm den 12 oktober 1951.		
Strängt förtroligt och personligt		
P 2. 113 114		
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu ^I

U. m.

Broder,

Lagerberg har nyligen haft ett samtal med den i Hammarskjölds handbrev den 16/8 och 15/9 omnämnde Strobele. Det visade sig därvid, att Strobele visserligen träffat Weiss och med honom talat om krigsfångar av alla möjliga nationaliteter, men det hade aldrig varit fråga om svenskar. Strobele reagerade överhuvud ej för namnet Wallenberg (för övrigt ej heller för namnet Sandeberg; denne satt fången i Butirka-fängelset i Moskva 16/8 - 24/11 1945).

Då resultatet således tyvärr blivit negativt, är det så mycket mera angeläget att försöka fastställa, huruvida Weiss återvänt eller icke ur fångenskapen. Av brevet den 16 augusti förstår jag, att Ni gått i författning om att kontrollera hur härmed förhåller sig, och jag vill med dessa rader bara framhålla, att vi givetvis äro intresserade att snarast möjligt få besked på denna punkt. Vi vore även tacksamma få veta, huruvida Weiss' chef, general Moser, återkommit från fångenskapen; är Moser för övrigt tysk eller österrikare? Det kunde ju tänkas, att man i hans fall kunde vända sig till tyska instanser, vilket vi vid behov ämna göra.

u/ Sven Dahlman

Envoyén B e l f r a g e ,
W i e n .

16/10 *Pd*

man skulle anlita "Kampfgruppe gegen Unmenschlichkeit" utan betänkande sade sig vilja avråda därifrån. Vad härefter den socialdemokratiska "Abwehr"-organisationen beträffar, så finns dess representant en herr Thomas ej i Berlin men väntas hit i dagarna. Vice ordförande i SPD Kurt Mattick, som jag känner rätt väl, har lovat sammanföra mig med Thomas. Kanske kan jag sålunda med nästa kurir komma med mer uppgifter.

I morgon återkommer Belding efter 2 1/2 månaders bortovaro (semester + militärtjänst, jfr. mitt handbrev till Kronväll den 3 oktober 1951). Jag har sålunda hittills varit praktiskt taget ensam (Falk har på officiell uppdrag varit borta i flera omgångar) och en sak sådan som Wallenbergaffären kräver ju både arbete och eftertanke. Slutligen en fråga. Är Hilles namn nämnt i något av interpellationssvaren?

Diin Tysjona

Eyvind Bratt

(Eyvind Bratt)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

C n

STOCKHOLM		19.
Stockholm den 12 oktober 1951		
<u>Strängt förtroligt.</u>		BIL.
P 2. <i>113</i>
INK. D. N:o		
AVD.
P	GR.
2	MAL.
Eu ^I

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 29 augusti med anhållan om besked i vilken form beskickningen bör avräkna och redovisa det till Müller utbetalade beloppet på 1.200 Schilling får jag meddela, att personalavdelningen föreslår, att utgiften upptages i Edra böcker under rubriken "enskilda personer" och betecknas såsom "utgift enligt uppdrag av chefen för politiska avdelningen".

Anmälan av utgiften bör ske på vanligt sätt och skrivelsen läggas i ett kuvert adresserat till "chefen för räkenskapsbyrån".

u/ Sven Dahlman

16/10 *Pf*Envoyén B e l f r a g e ,
W i e n .

Förteckning över utgifter (utbetalningsbemyndiganden)
i fallet Raoul Wallenberg.

ev. 500 forint

Utbetalas av beskickningen i Budapest till förmedlare av uppgifter rörande Béla Szigysorto.

hbr. Allard -
Dahlman, 9.5.51

Beskickningen i Bukarest betalar ersättning för resekostnader och uppehållskostnader för en dam från Sibiu, som skall lämna vissa uppgifter.

hbr. Allard -
Dahlman, 9.5.51
(annant brev
än ovanstående)

Spåret Nordström skall fullföljas vilket eventuellt innebär resor för Kommissarie Danielsson till Örebro (för att träffa fru Berglund) och till Jakobstad för att träffa Nordström, varvid eventuellt fru Berglund medföljer. Även andra kombinationer kunna tänkas.

Beslut av Dahlman den 16.5.51

1.200 Ö.Schilling

Besk. i Wien erhållit bemyndigande att avföra detta till Müller utbetalade belopp under rubriken "enskil-da personer" och beteckna det såsom "utgift enligt uppdrag av chefen för politiska avdelningen".

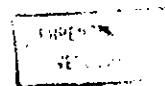
hbr. Dahlman-
Belfrage, Wien
12.10.51.

Pat. & Mrs. Bratt - DeLuna,
dat. Berlin 10/10-51.

21. 7. 32, 10. 4. 35

28. 8. 30

Engfeldt/Rtz

(röd lapp)✓

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM		19
Stockholm den 15 oktober 1951.		
Starkt förtroligt.		BIL
P 2. / 15		
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MAL.
P	2	Eu ^I

um

Broder,

Åberopande Hammarskjölds handbrev den 16 augusti
får jag med dessa rader endast fråga, när de i ärendet
Litke inledda undersökningarna kunna beräknas vara slut-
förda?

u/ Sven Dahlman

Envoyén B e l f r a g e ,
W i e n .

16/10 25
2

Ch.tel.Bukarest
16.10.51.

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	En I

Telegram i blankettchiffer från
Bukarest

Avsant den 15 / 10 1951 kl. 14.00

Ankom den 16 / 10 1951 kl. 08.00

Utskrivet i 3 exemplar.

Detta är originalet.

A-2.

57. Israeliten, som mottagit instruktioner
Tel Aviv, väntar besök denna vecka.

Sohlman

Bngfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

ang. Sjöborgs-utredningen

J. Angström
16/10

STOCKHOLM den 16 okt. 1951.

N:o *38* CHIFFER BIL.
BUD

INK. D. N:o

AVD. CR. MAL.
P 2 Bu^I

dm

Svensk
Bukarest

SAHLHANS

Edert chiffer 57 Beträffande frågorna se ~~min~~ handbrev 16 april Rönnhedh och 14. juni Allard jämförda med Edra chiffer 28 och 32. Framhåll för vederbörande vikten av att frågorna komma i sådan ordningsföljd att spöntan berättelse erhålles utan påverkan av leading questions. Först vid samtalets slut bör man gå in på frågor om förväxling förelegat med Sandeberg danske krigsfångesekreteraren Christiansen med vilken vederbörande hade sällskap på hemresan via Odessa eller annan person såsom någon balt med namnet Wrangel eller Wrede.

Cabinet

Exp. den 16/10 kl. 1630 Mdn

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

569

Yrk. 17/10 (röd lapp)

17.10.57

P 2 runt

Paris den 13 oktober 1951.

Strängt förtroligt.

Engfeldt/Rtz

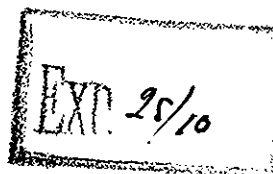
Sthlm. den 18 okt. 1951.

Överl. till Komm. Danielsson

Sthlm., f.k.

E.u/ S. Engfeldt

1:e sekr.

nm

Broder,

S.h.

60

I anledning av Ditt handbrev den 8 oktober i Wallenbergsaffären har Petri uppsökt fru Goldberger, som påträffades på angiven adress. Hon meddelade, att dr Gergelys hustru är knuten till Chemistry Department, University of Sydney, Australien. Genom hustrun vore det lätt få tag i mannen.

Jag vill tillägga, att fru Goldberger var väl förtrogen med Wallenbergs verksamhet, som hon högt prisade. Utan att sitta inne med någon särskild kännedom i saken, framhöll hon som sin uppfattning att det tyvärr nog vore uteslutet att Wallenberg skulle vara i livet. Med den energi han besatt och de utmärkta förbindelser han genom sin verksamhet skaffat sig i Ungern, skulle han säkerligen, även om han deporterats till fjärran ort, ha kunnat ge något livstecken ifrån sig.

H. T. Tingsdahl
✓ J. Engfeldt

Herr Utrikesrådet Sven DAHLMAN,
Utrikesdepartementet.

Engfeldt/Rtz
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET
ang. Sjöborgs-utredningen

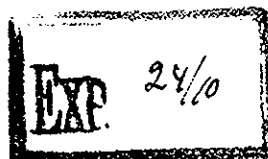
STOCKHOLM		19
Stockholm den 16 oktober 1951.		
Strängt förtroligt.		BIL.
p 2. 123		
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu ^I

Broder,

Med dessa rader vill jag endast uttrycka min tacksamhet för de ansträngningar Du gjort att få ut mesta möjliga av vad Johann Strobele kunde tänkas veta i affären Weiss - Wallenberg. Det var ju beklagligt, att detta speciella ärendet, som vi onekligen fäst vissa förhoppningar vid, icke ledde till resultat, men det är en erfarenhet, som vi tyvärr gjort många gånger redan, då det gällt att följa spår och uppslag i Raoul Wallenberg-affären. Uppgifter, som i första hand syntes trovärdiga eller plausibla ha vid närmare undersökning visat sig vara omöjliga att verifiera eller endast lösa antaganden. Vi fortsätta emellertid på allt sätt våra ansträngningar att ändock till sist komma fram till en bestämd uppfattning om det öde, som vederfarits Wallenberg.

u/ Sven Dahlman

Envoyén Lagerberg,
H a a g .

Engfeldt/Rtz
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

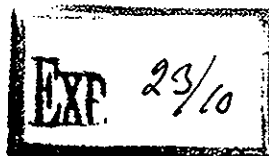
STOCKHOLM		19
Stockholm den 17 oktober 1951.		
<u>Strängt förtroligt.</u>		BIL.
P 2. 124		
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu ^I

Broder,

Åberopande Hammarskjölds handbrev den 25 juli får jag fråga, om Edra efterforskningar av sudettysken Eichinger snart kunna förväntas vara avslutade. Måhända böra vi även härifrån inleda undersökningar - om Ni ha svårigheter finna honom i Österrike, förefaller det ju sannolikt att han vistas i Tyskland?

u/ Sven Dahlman

Envoyén B e l f r a g e ,
W i e n .

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln den 15 oktober 1951.

R 18.

1 bil.

Strängt förtroligt.

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 19 okt. 1951.
Överl. t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. /hemligstpl./

E.u.
S. Engfeldt
l:e sekr.]

Broder,

Såsom ett, om ock i sak negativt, bidrag till efter-
forskningarna efter den person vid namn Hille, som skall
hava haft något att förmäla i fallet Raoul Wallenberg,
ber jag härmed få överlämna en PM av Damgren om resulta-
tet av den förfrågan, som gjorts hos personer i den forna
redaktionella ledningen av National-Zeitung i Essen.

Din Tillgång

W. Engfeldt

Herr Utrikesrådet D a h l m a n,
S t o c k h o l m.

Strängt förtroligt.

Bll. handbrev... *Karl*
Sahlman d. 15. 10

P.M.

F.d. chefen för National-Zeitungs (Essen) Berlin-redaktion herr Erich Schneider (som var en av deltagarna i det tyska pressbesöket i Sverige 1941) har, efter att i saken ha tagit kontakt med National-Zeitungs f.d. chefredaktör greve Schwerin, i dag lämnat mig följande muntliga svar på förfrågan angående den person vid namn Hille, som sagt sig ha varit National-Zeitungs korrespondent i Dresden.

Varken Schneider själv eller greve Schwerin hade någonsin hört talas om någon Dresden-korrespondent till National-Zeitung vid namn Hille. Den ende korrespondent i Dresden, som tidningen, såvitt greve Schwerin kunde erinra sig, under hans tid (d.v.s. från 1933 till 1945) torde ha haft, var en journalist vid namn Vietz; denne hade emellertid haft till uteslutande uppgift att under den sudëttyska frågans akuta skede (omkring 1938) rapportera i denna fråga. Det vore givetvis ej uteslutet, att National-Zeitung någon gång kunde ha infört någon notis eller artikel från en tillfällig medarbetare i Dresden, men greve Schwerin hade intet minne därav.

Bonn, p.t. Köln den 15 oktober 1951.

Karl Wängren

Engfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

Sthlm. den 18 okt. 1951.
Överl. t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. /hemligstpl./
E.u.
S.Engfeldt
l:e sekr.

Broder,

En av de personer, som uppgivits ha sett Raoul Wallenberg den dag - 17. januari 1945 - han med sin chaufför Wilhelm Langfelder och rysk eskort avreste från Pest (som bekant den del av Budapest, som ligger öster om Donau) och sedermera försvann, är en viss Dr. Györgö Gergely. Denne tjänstgjorde vid den tiden inom Internationella Röda Korset i Budapest. Han är numera bosatt i Australien; privatadressen känna vi icke till, men genom hustrun, som är knuten till Chemistry Department, University of Sydney, torde man lätt kunna få tag på honom.

Vi ha vid detta laget fått en ganska god uppfattning om vad som hände Wallenberg dagarna innan han lämnade Pest med ryssarna. Wallenberg hade dessa dagar tagit sin tillflykt till Benzurgatan 16, där en judisk transportavdelning i Internationella Röda Korsets tjänst hade sitt kvarter. Vi ha nyligen kommit i kontakt med transportavdelningens ledare, en Dr. Georg Wilhelm, och två av hans medarbetare. De ha alla noggrant utfrågats om vad som tilldrog sig på Benzurgatan 16 under de dagar Wallenberg bodde där och om alla omständigheter kring Wallenbergs och Langfelders avresa. Jag bifogar för Din strängt förtroliga kännedom en rapport, dagtecknad den 28 september 1951, över de samtal, som förts med nyssnämnda tre herrar.

Jag får nu be Dig taga kontakt med Dr. Györgö Gergely och be honom i detalj berätta allt han vet om Wallenbergs

Envoyén K a s t e n g r e n ,
C a n b e r r a .

(röd lapp)

STOCKHOLM		19
Stockholm den 18 oktober 1951.		
Strängt förtroligt.		1 bilBIL
P 2. 123		
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAL. <i>[Signature]</i>

EXP 25/10

EXP 29/10

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	En I

Telegram i blankett chiffer från
Bukarest

Avsant den 19/ 10 1951 kl. 1710

Ankom den 19/ 10 1951 kl. 2130

Utskrivet i 4 exemplar.

Detta är originalet.

Nm
pa
sr
A. 2.

61.

Vederbörande genom mellanhand för-
klarat sig, vårt chiffer 57, ej för närvaran-
de kunna kontakta israeliten.

Sohlman.

529

19.10.51

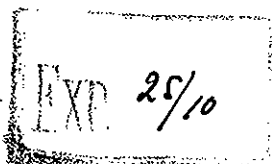
P 2 Run

Jub. 19/10/1951 lapp/

Berlin den 17 oktober 1951.
Personligt och strängt förtroligt.

Engfeldt/Rtz
Stockholm den 19 okt. 1951.
Överl. t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. /hemligstpl./
E.u.

S. Engfeldt
l:e sekr.

Broder,

Tyvärr kan jag icke med dagens kurir sända Dig några nyheter rörande Hille. Den i mitt brev den 10 oktober omnämnde advokaten har ännu icke fått förbindelse med Bautzen, och från Abwehrorganisation har jag heller ännu intet att meddela. Man får väl dock räkna med att till nästa kurir, läget hunnit ändra sig. Kanske bör jag tillägga, att Bautzen är tillhåll för en av de större politiska straffanstalterna i östzonen - ett faktum, som kanske redan är Dig bekant - och sålunda särskild försiktighet synes vara påkallad.

Jag skriver samtidigt härmed ett brev till Åström angående en viss von Meissner. Det är icke så lätt att hålla ihop namnen på alla Wallenbergvittnena, men för säkerhets skull vill jag blott fråga, om denne person, vars politiska hemvist synes vara gränsområdet mellan öst och väst, möjligen figurerat i något Wallenbersammanhang. Kunde jag - och kanske även andra tjänstemän i utrikesförvaltningen, som äro engagerade i Wallenbergefterforskningarna, få del av Sjöborgs utredning eller åtminstone en lista över de personer, som figurerat i efterforskningarna? Interpellationssvaret den 22 maj 1951 är den enda dokumentation, vi ha.

Din trossone

Eyvind Bratt

(Eyvind Bratt

Engfeldt/Rtz

(röd lapp)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM		19
Stockholm den 19 oktober 1951.		
Skränkt förtroligt.		BIL.
P 2. 126		
INK. D. N:o		
AVD. P	GR 2	MAL. <i>[Signature]</i>

Sthlm. den 19 okt. 1951.
Överl. t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. /hemligstpl./
E.u.
S. Engfeldt
L: e sekr.

EXP 25/10

Broder,

I handbrev den 26 januari 1946 till Grafström meddelade Arfwedson namnen på de tre ryska militärer, som enligt uppgift medföljt Wallenberg vid avfärden från Pest den 17 januari 1945. Enligt vad Arfwedson nu upplyst, finnes uppgiftslämnarens namn antecknat i ett sigillerat kuvert i beskickningens kassaskåp, troligen med påskriften "får endast öppnas av beskickningschefen". Jag är tacksam, om Du ville överlämna kuvertet hit, därest det alltjämt finnes bevarat hos Eder.

u/ Sven Dahlman

t.f. Chargé d'Affaires T a m m ,
B u d a p e s t .

EXP 23/10

(röd lapp)

Inh. 20/10
550 P2 lrt

KUNGL. SVENSKA
GENERALKONSULATET
I NEW YORK

New York den 16 oktober 1951

STRÄNGT FÖRTROLIGT
=====

[tit. 26/10 1951.

d Engfeldt/Rtz

Sthlm. den 25 okt. 1951.

Överl.t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. /hemligstpl./
E.u.

S. Engfeldt
l:e sekr.]

EXP 25/10 Rtz

Broder,

I anslutning till mitt brev 28 september ber jag få inberätta, att Ladislaus Somssich återkom efter en vecka och namngav en landsman, som han trodde möjligen kunde sitta inne med upplysningar om Raoul Wallenberg. Vederbörande, som heter Jenö Thassy med adress 773 Columbus Avenue (Apt. 5 A), New York, och medarbetare i organisationen "Free Europe", besökte mig 8 dennes.

Thassy berättade, att han våren 1945 genom landsmän i Budapest erfor, att de råkat Wallenberg i Debrecen, där denne troligen varit intagen i ett ryskt läger. Hans uppfattning vore, att Wallenberg via Debrecen förts direkt till Ryssland, alltså aldrig sänts västerut, en uppfattning som han grundade på det motsvarande öde, som drabbat andra i samma belägenhet som Wallenberg.

I övrigt kunde han ej erinra sig något till ledning för efterforskningarna. Han lovade att göra diskreta förfrågningar bland ungerska vänner inom och utom "Free Europe" och i förutsatt fall återkomma. Då Thassy ej vidare avhörts är det väl troligt, att han ingenting erfarit, och att därmed möjligheterna för generalkonsulatet att fortsätta undersökningarna få anses uttömda.

Sin tillfrågare
V. Kjellander

Utrikesrådet S. Dahlman
S t o c k h o l m

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Engfeldt/MS.

(röd lapp)

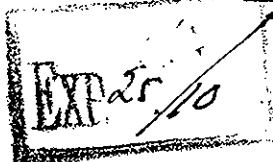
STOCKHOLM		19
Stockholm den 22 oktober 1951.		
N:o		BIL.
Strängt förtroligt.		4 bil.
INK. D/N: 63		
AVD.	GR.	MAL.
P	2	<i>[Signature]</i>

ang. Sjöborgsutredningen.

Hemlig. 1364.

Stockholm den 22 oktober 1951.
Överlämnas för kännedom till Kom-
missarie O. Danielsson.
Enligt uppdrag:

Engfeldt.
Förste Sekreterare.
Broder,

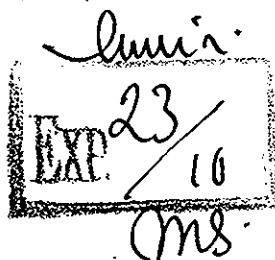
I Dahlmans frånvaro denna vecka får jag besvara Dina
handbrev till honom den 10 och 17 oktober.

De båda fotografierna av den Kurt Emil Hille, som Du fått
från amerikanarnas centralregister över nazister, kunna först
om någon dag uppvisas för af Sandeberg, som för närvarande är
bortrest.

Med anledning av Din begäran om informationsmaterial
medsänder jag riksdagens protokoll från interpellationsdebat-
terna i Wallenberg-frågan den 27 november 1946, 1 juli 1947 och
22 maj 1951. I de båda första debatterna lämnades upplysningar
om de flesta av de spår, som beröras i Sjöborgs-utredningen.
Såsom Du finner förekommer Hilles namn icke i något av inter-
pellationssvaren.

Med tillgång till dessa protokoll torde själva utred-
ningen - som till helt övervägande del innehåller en detaljerad
redogörelse för åtgärder och resultat ifråga om olika spår och
uppslag - sakna intresse för Dina efterforskningar i ärendet.
Vad som finns i Sjöborgsutredningen rörande Hille delgavs i sin
helhet af Petersens med Dahlmans handbrev den 17 maj 1949, som
Du ju har tillgång till. För det fall att mot förmodan något
av de många andra namnen än Hille, som figurerat i Wallenberg-
ärendet, skulle komma upp i samband med Dina undersökningar,

Herr Generalkonsuln E. Bratt,
Berlin.

kunde emellertid den av Sjöborg uppgjorda listan, över dylika personer vara av intresse för Dig. Jag närsluter därför ifrågasvarande förteckning. Såsom därav framgår har någon von Meissner icke förekommit i detta sammanhang.

./4.

Engfeldt.

(röd lapp)

Yuk, 24/10
597 P2 lmt

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Helsingfors den 19 oktober 1951.

Strängt förtroligt.

1 bil.

Engfeldt /Rtz
Sthlm. den 25 okt. 1951.
Överl.jmt.bil. t. Komm.
Danielsson, Sthlm., f.k.
/hemligstpl/

E.u.

S. Engfeldt
l:e sekr.

EXT 25/10 Rtz

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 13 september angående Wallenberg-affären ber jag härjämte få översända en promemoria innehållande kompletterande upplysningar, som Johannes Hausmann kunnat lämna rörande den svenske läkaren i "Kiev-lägre nr 4". På grund av att vi först häromdagen lyckats få förnyad kontakt med Hausmann, har jag icke varit i tillfälle att återkomma till saken förrän nu.

Som Du ser av promemorian tycks resultatet av utfrågningen vara helt negativt för Wallenberg-affärens del. Hausmann gör intryck av att vara vaken och pålitlig och han uttalade sig mycket bestämt beträffande omöjligheten av att Wallenberg och läkaren i Kiev-lägre kunde vara samma person. Om protokollen från förhören med Hausmann m.fl. i Vainikkala och Hangö kan ha något intresse för utredningen av frågan vem läkaren kan ha varit, skall vi naturligtvis försöka skaffa dem från polisen här.

På vår brevförfrågan till dr Paaso, om han erinrat sig något ytterligare rörande Marner, har intet svar ingått. Måhända blir det nödvändigt att också för den sakens skull gå till förhørsprotokollen från Hangö?

Beträffande den sista punkten i Din skrivelse ber jag få återkomma en av de närmaste dagarna.

Hälsning
Sven Engfeldt

Utrikesrådet Dahlman,
Kungl. Utrikesdepartementet.

P.M.

Johannes Hausmann lämnade vid besök på beskickningen den 19 oktober 1951 följande upplysningar.

Den c:a 40-årige, c:a 175 cm långa svenske läkaren i "Kiev-lägre nr 4", hade ett icke helt rött, utan rostbrunt skägg, brunt hår och var något skallig framtill på hjässan. Hans ansikte var ganska brett och kroppsbyggnaden kraftig. Några ytterligare detaljer rörande utseendet kunde Hausmann icke erinra sig. Hausmann som är studerande vid härvarande konsthögskola, gjorde emellertid bifogade skiss över vad han kunde erinra sig av svenskens huvud.

Läkaren, som talade tyska, hade liksom de övriga fångarna varit klädd i lägerdräkt, men hade till skillnad från de flesta av dessa icke arbetat i lägre. Hausmann trodde att han hade malaria, vilket var en ganska vanlig sjukdom därstädes. Eventuellt - dock mindre troligt - vore förklaringen att han hade officers grad. Hausmann tyckte sig komma ihåg att svensken själv hade talat om för honom att han var svensk läkare. (Vid det föregående samtalet med Hausmann - PM 23 juli 1951 - uppgav denne, att han aldrig talat med läkaren, utan endast fått honom utpekad för sig). Hausmann kunde icke komma ihåg om läkaren bodde i samma barack som han själv, enär denna inrymde flera hundra fångar, som ofta flyttades till andra baracker. Innan Hausmann transporterades bort från lägre för att friges, låg både han själv (som hade malaria) och läkaren på lägerläsarettet som patienter. Hausmann kunde icke påminna sig att svensken någonsin hade tjänstgjort därstädes såsom läkare. Han låg fortfarande kvar, när Hausmann transporterades bort, men verkade icke särskilt sjuk utan fick gå omkring ganska fritt.

Jag visade Hausmann två tydliga fotografier av Wallenberg utan att omtala vem dessa föreställde, varpå han mycket bestämt förklarade att det icke kunde vara läkaren. Läkaren hade haft en mycket rundare ansiktsform och helt andra drag och Hausmann förklarade sig på förfrågan anse det vara uteslutet att denne hade kunnat förändra sig så avsevärt under loppet av 3 å 4 år.

Kievlägrer nr 4 betecknade Hausmann såsom ett bättre läger än de övriga han besökt, i vilket bostads- och utspisningsförhållandena voro relativt bra. Det var ett internationellt genomgångsläger inrymmande uppskattningsvis 5.000 fångar, som bodde i ett tjugotal baracker, därav en - vari Hausmann bodde - som var mycket större än de andra, mera bunkerliknande. Någon specialbarack för fångar av högre rang eller i övrigt av någon speciell kategori hade Hausmann ej sett till. Alla i lägret utom officerare och sjuka voro sysseisatta på sammanlagt 10 å 20 olika arbetsställen med - för det mesta - byggnadsarbeten. Fångarna indelades i tre olika "friskhetsgrupper", varav nr 1 arbetade 10 timmar, nr 2/8 timmar och 3/6 timmar om dagen. Ungefär en gång i kvartalet undersöktes fångarnas hälsa för eventuell omgruppering. Hausmann ansåg icke att arbetet var exceptionellt hårt. Dödligheten i lägret var ej särskilt hög, utan inskränkte sig till "normala" dödsfall i olika sjukdomar. Lägerlasarettet var relativt bra. Hausmann mindes att en italiensk krigsfånge hade tjänstgjort som läkare där. Rymningar förekom i viss utsträckning under den första tiden Hausmann vistades i lägret, men i allmänhet blevo rymlingarna återförda. Så småningom upphörde rymningsförsöken så gott som helt. Några kommunikationsmöjligheter med yttervärlden (eget lands beskickning etc.) funnos icke, utom för tyskar, ungrare och österrikare, vilka mottogo och sände Röda-Kors-post.

Orsaken till att Hausmann hölls kvar i lägret så länge kände han icke till, men han trodde att ryssarna gick efter några särskilda listor, enligt vilka å ena sidan sjuka och invalider samt å den andra representanter för de mindre nationerna skulle släppas först.

Eventuellt kunde Hausmanns tyska extraktion ha spelat in trots hans finska medborgarskap.

I början av september 1947 hade Hausmann och tre norrmän, som hade anlänt till Kiev-lägrete ungefär på samma gång som Hausmann - på våren 1947 - utan förvarning hämtats från lägerlasarettet, på vilket de vårdades och transporterats till Leningrad, där de vistades i tre veckor. Därefter hade de sänts över gränsen, varvid de förhördes på den finska gränsstationen i Vainikkala, och anlände sedan till Helsingfors den 10 oktober. Hausmann sändes därefter vidare till Hangö där han ånyo förhördes, medan norrmännen natten mellan den 10 och 11 reste vidare till Åbo och därefter till Oslo, om med båt eller flyg visste Hausmann ej.

Den enda av norrmännen, vars namn Hausmann kunde erinra sig, var Julian Löfheim, då 20 å 21 år gammal och bosatt i Oslo. Såvitt Hausmann hade fattat rätt var fadern skeppsredare och (mycket osäkert) hade haft ytterligare en son som fallit i kriget. Julian hade varit gymnasieelev i någon skola i Oslo och därefter inträtt i SS. Av hans utseende kunde Hausmann endast minnas att han var lång - 180 cm - och smal med mörkt hår, gråa ögon och fräknar. Beträffande de två övriga norrmännen kom Hausmann icke ihåg något annat än att han hade fått den uppfattningen att de icke voro från Oslo. Efter det de skilts i Helsingfors hade Hausmann icke haft någon kontakt med dessa norrmän.

I lägrete hade Hausmann träffat tolv holländare bland dem Peter Delaart, Benjamin Wezélaar, Peter Deleow och Pöki (smeknamn) Van der Elst, som alla voro kvar när Hausmann reste från lägrete. Den sistnämnde var då uppskattningsvis 20-21 år gammal och hade vid 17 års ålder rymt från sitt hem och gått in i SS. Han var

c:a 160 cm lång, med ljusbrunt hår. Fadern var antagligen fiskare.

Adressen till en tysk hade Hausmann även antecknad: Karl Dürler, Aichhalden, Kr. Rottweil, Tyskland.

Av övriga medfångar mindes Hausmann endast en dansk elektrotekniker, då 21 à 22 år gammal, bosatt i Köpenhamn. Han var kvar i lägret då Hausmann reste.

Hausmann förklarade - då han upplystes om var Krasnij-Gorsklägret var beläget - att han ej vistats där. Han hade rest igenom Moskva flera gånger, men aldrig varit i läger i närheten.

Helsingfors den 19 oktober 1951.

← skugg

Danckmann nr 25/10
118

Av denna handling har tagits
kop. — avskr. Exp. till.

Red. Laff.

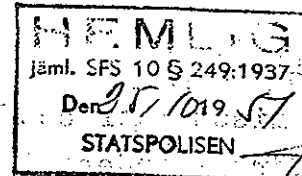
12. 2. 1951

Juh. 25/10

Kopia 2. till Sp:s ark.

Jokyma skred med . reg. i .

Utdrag till Bratt, Berlin.

P.M.

5.4 Vid samtal den 24/10 1951 med redaktören Edward af Sande-
berg uppvisade undertecknad de fotografier, som från departemen-
tet översänts för att af Sandeberg måtte bli i tillfälle att av-
göra, huruvida fotografierna föreställde den Hille, som af Sande-
berg träffat i Butyrka-fängelset i Moskva och i zon III, arbets-
lägret i Krasnogorsk. Redaktör af Sandeberg förklarade, att
han icke trodde, att fotografierna föreställde den av honom om-
nämnde Hille. Han erinrar sig särskilt, att Hilles ögon voro
mycket mörka (å fotografiet verkar däremot ögonen vara särskilt
ljusa). Hille hade vidare en mycket liten mun, vilket man knap-
past kan säga att mannen å fotografierna har. Vidare torde Hille
knappast ha varit mycket äldre än af Sandeberg själv, alltså bör
han vara född omkring 1912. Ansiktet var runt, och detta stäm-
mer ju med vad fotografierna visa. af Sandeberg reserverade sig
något beträffande möjligheten att signalementet på Hille, som
i Ryssland bar ett yvigt helskägg, kanske kan ha blivit något
missvisande, men likväl trodde han icke att Hille kan vara iden-
tisk med den man, som fotografierna föreställer.

*Sagt Daniels.
och kontakt.
enig för be-
rättas.*

Den danske sångaren Rosvänge hade en väninna, en fröken
Aarlo, som var av baltisk härkomst. Hon befinner sig nu i
Sverige, där hon ingått äktenskap. En fru Gerda Lindström, gift
med en ing. i Patentverket och boende i Centralbadets hus, kän-
ner till fröken Aarlo och kan säkert lämna uppgift om hennes nu-
varande efternamn och adress, om så erfordras.

Skiva Wien

En österrikare vid namn Pumpnickel, som före Anschluss var
med i ledningen för ett antinazistiskt parti och som vid Anschluss
tvingades gå i krigstjänst, varifrån han emellertid rymde, och
gick över till ryssarna, av vilka han blev väl mottagen, befann
sig i Krasnogorsk-lägre, närmare bestämt i zon III, arbetslägret,
där han var ledare för en mekanisk verkstad. Pumpnickel ha-
de i likhet med andra utlänningar så småningom blivit utsatt för

ryssarnas misstankar och placerats i läger. Han kände mycket väl till förhållandena i Krasnogorsk-läget och skulle möjligen kunna sitta inne med upplysningar om interna i Krasnogorsk. Ej känt om han återkommit till Österrike.

Vad beträffar Hille ställde sig af Sandeberg tvivlande huruvida denne verkligen varit redaktör. af Sandeberg har börjat fundera på om inte Hille tog denna titel som täckmantel för att inför af Sandeberg förklara de ofta återkommande förhören. Hille hade nämligen förklarat att han var specialist på den tyska handeln, och att det var därför han ofta blev rådfrågad om sina erfarenheter på detta område av ryssarna.

Det av Hilles föräldrar innehavda värdshuset skulle ha varit mycket välkänt av Bautzens befolkning, som ofta hade det som mål för utflykter och vandringar.

Ett mycket vagt minne säger af Sandeberg, att Hille sagt, att han träffat Wallenberg i samma läger eller i samma fängelse, där några rumänska legationstjänstemän även varit internerade eller fängslade.

*Danielsson
här är i
detta.*

I motsats till vad som säges i mina anteckningar ang. vad Hille berättat om Wallenberg, uppger af Sandeberg vid genomläsningar, att Hille säkerligen talat om Wallenberg vid flera tillfällen, men af Sandeberg kan inte erinra sig några ytterligare detaljer.

Om general Fricke återkommit, är han en mycket lämplig kontaktman, ty han var ett levande lexikon ifråga om högre tyska officerare, och han har säkerligen hållit sig å jour med deras öden efter kriget i den mån det varit möjligt.

Stockholm den 25 oktober 1951

Otto Danielsson
(Otto Danielsson)
Kriminalkommissarie.

Fotot av Kurt Hille återgår.

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

614

26.10.57

Wien den 22 oktober 1951.

P.2. Rantz

Personligt och Strängt förtroligt.

Tit. 26/10 51.

Engfeldt/Rtz

Sthlm. 26 okt. 1951.

Överl. t. Komm. Danielsson,

Sthlm., f.k. /hemligstpl./

E.u.

S. Engfeldt

tjfr. byråchef

Ärade Broder,

EXP 29/10

Åberopande-Dina handbrev till Belfrage av den 12 och 15 dennes får jag härmed meddela följande.

1. Weiss har enligt vad vi kunnat konstatera ännu icke återvänt från fångenskapen. Se härom f.ö. mitt hbr 15/9, sista stycket.

2. Litke. Enligt våra senaste upplysningar - se sista stycket av min som bilaga till Belfrages handbrev av den 29 augusti fogade PM av den 30 augusti - skulle man eventuellt kunna få tag i denna via Horthys i Portugal bosatte son. Spaningarna efter eventuella Litke-spår inom landet ledas av den effektive säkerhetschefen i Oberösterreich - det var han som efter våra hållpunkter klarade problemet Müller - varför ett samtal med honom, under den resa som troligen ändå blir nödvändig för att klara punkt 3 nedan, kan ge upplysning om de senaste händelserna på denna front. Förhållandena här i landet äro ju sådana att tankeutbyte med personer på andra sidan demarkationslinjen endast kan äga rum vid personliga sammanträffanden.

3. General Moser. Enklaste och snabbaste sättet att få reda på fler detaljer beträffande denne torde vara att i första hand åter taga kontakt med baron Kurt von Holzhausen vilket ju även kan ge tillfälle till ett kontroll-

Utrikesrådet S. Dahlman,
Kungl. Utrikesdepartementet,
Stockholm.

120a

12.0.23
1971.12.29

samtal med denne, eventuellt på basis av genom spanings-
ledningen i Stockholm med hänsyn till övriga informatio-
ner sammanställt frågeschema.

Vi kontakta inte Holzhausen förrän efter eventuellt
besked i det senare hänseendet från Dig.

Din vänsamt tillgång

Knut Samuelsson

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

628

(röd lapp)

26/10

26.10.51

P 2 Jun

Wien den 24 oktober 1951.

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 26 okt. 1951.

Överl.f.k. till:

Envoyén Allard, Prag, (strängt förtr.)

t.f.Chargé d'aff.Tamm, Budapest(strängt förtr.)

Komm. Danielsson, Sthlm., (hemligstpl.)

E.u.

S. Engfeldt
(tjf.Byråchef)

Personligt.

Strängt förtroligt.

Ärade Broder,

Vid samtal i dag med vår kontaktman inom säkerhetspolisen framkom bland annat att Müller hunnit gå "under jorden" innan polisen lyckades få tag i honom. Han har emellertid under den sista tid man känner till hans förehavanden - liksom på sin tid i Tyskland - förskingrat ett avsevärt antal radioapparater samt även smitit ifrån åtminstone en hotellräkning på omkring 80:- kronor. Med anledning av dessa brott har Müller numera uppsatts på polisens "Fahndungsliste" och torde i fall han åter blir synlig inom förbundsområdet icke undgå sitt öde.

Då vederbörande uttryckte en misstanke att Müller skulle lämnat landet vill jag icke underlåta att underrätta Dig härom, då han ju i så fall har möjlighet att dyka upp på någon annan beskickning.

Min vördsamt
till dig

Knut Sammansefven

Utrikesrådet S. Dahlman,
Kungl. Utrikesdepartementet,
Stockholm.

Engfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

Sthlm. 26 okt. 1951.
Överl. t. Komm. Daniels-
son, Sthlm., f.k./hemligst
E.u.

S. Engfeldt
tjfr. byråchef

(röd lapp)

STOCKHOLM		19
Stockholm den 26 oktober 1951.		
No. 1410		Bil.
Personligt och strängt förtroligt		
P 2.		1 bil.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MAL.
P	2	Eu ^I

Broder,

I anslutning till mitt brev den 22 dennes får jag nu tyvärr meddela, att Sandeberg icke kunnat finna, att de med Ditt handbrev till Dahlman den 10 dennes översända fotografierna av Kurt Emil Hille föreställde den Hille, som Sandeberg träffat i Butyrka-fängelset i Moskva och i zon III, arbetslägret i Krasnogorsk. Jag hänvisar till närlutna uppteckning av samtalet härom med Sandeberg.

Vid närmare eftertanke ställde sig Sandeberg för övrigt tvivlande till huruvida Hille verkligen varit redaktör. Sandeberg hade börjat fundera på om inte Hille tagit denna titel som täckmantel för att inför honom förklara de ofta återkommande förhören. (Hille ansågs ju av Sandeberg vara s.k. cellspion.) Hille hade nämligen förklarat, att han vore specialist på den tyska handeln och att det vore därför han ofta bleve rådfrågad av ryssarna om sina erfarenheter på detta område.

Det av Hilles föräldrar innehavda värdshuset skulle, såsom redan tidigare framhållits, ha varit mycket välkänt av Bautzens befolkning, som ofta hade det som mål för utflykter och vandringar.

u/ Stig Engfeldt

Generalkonsuln Bratt,
Berlin.

EXC 29/10 RZ

Utdrag ur P.M. den 25 oktober 1951.

Redaktör af Sandeberg förklarade, att han icke trodde, att fotografierna föreställde den av honom omnämnde Hille. Han erinrar sig särskilt, att Hilles ögon voro mycket mörka (å fotografiet verkar däremot ögonen vara särskilt ljusa). Hille hade vidare en mycket liten mun, vilket man knappast kan säga att mannen å fotografierna har. Vidare torde Hille knappast ha varit mycket äldre än af Sandeberg själv, alltså bör han vara född omkring 1912. Ansiktet var runt, och detta stämmer ju med vad fotografierna visa. af Sandeberg reserverade sig något beträffande möjligheten att signalementet på Hille, som i Ryssland bar ett yvigt helskägg, kanske kan ha blivit något missvisande, men likväl trodde han icke att Hille kan vara identisk med den man, som fotografierna föreställer.

Engfeldt/Rtz

(röd lapp)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

Sthlm. den 26 okt. 1951.
Överl. t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. /hemligstpl./
E.u.

S. Engfeldt
tj.f. Byråchef

Ärade Broder,

STOCKHOLM

19

Stockholm den 26 oktober 1951.

Strängt förtroligt.

BIL

P 2

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MÅL

Eu^I

EXP 29/10 P₂

I Dahlmans frånvaro denna vecka får jag tacka för
Ditt handbrev den 16 oktober till honom angående ungraren
Jenö Thassys utsagor i Raoul Wallenberg-affären.

Uppgiften att Thassy våren 1945 genom landsmän i
Budapest skulle ha erfarit, att de råkat Wallenberg i De-
brecen, där denne troligen varit intagen i ett ryskt läger,
är intressant men givetvis alltför vag för att tillåta dra-
gandet av några slutsatser. Det skulle naturligtvis vara
synnerligen värdefullt, om man kunde få reda på vilka
Thassys sagesmän voro och om möjligt uppgifter rörande
deras dåvarande adresser - frågor som Du måhända redan
berört vid Ditt samtal med Thassy? Skulle så icke vara
fallet, vore vi mycket tacksamma, om Du skulle vilja höra
Thassy på dessa punkter. Om han skulle visa sig obenägen
att utlämna namnen på sina sagesmän, kan Du försäkra ho-
nom, att han icke behöver känna någon oro, då saken här
behandlas med den yttersta diskretion.

u/ Stig Engfeldt

Generalkonsuln Nylander,
New York.

EXP 29/10 P₂

Engfeldt/Rtz
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM			19
Stockholm den 26 oktober 1951.			
Säkligt förtroligt.			BIL.
P 2. 1412			
INK. D. N:o			
AVD.	GR.	MÅL.	
P	2	Eu ^I	

Sthlm. den 26 okt. 1951.
Överl. t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. /hemligstpl./
E.u.
S.Engfeldt
tjf. byråchef

29/10 Rtz

Broder,

I samband med efterforskningarna i Raoul Wallenberg-ärendet kan det tänkas vara av intresse att höra en österrikare vid namn Pumpernickl, som en tid suttit i Krasnogorsk-lägre utanför Moskva.

Om denne Pumpernickl har uppgivits, att han före Anschluss var med i ledningen för ett antinazistiskt parti, att han vid Anschluss tvingades gå i krigstjänst, varifrån han emellertid rymde och gick över till ryssarna av vilka han blev väl mottagen. Pumpernickl synes emellertid så småningom i likhet med andra utlänningar ha blivit utsatt för ryssarnas misstankar och fördes till Krasnogorsk-lägre utanför Moskva, där han blev föreståndare för en mekanisk verkstad. Det är känt, att Pumpernickl vistades i nämnda läger vintern 1945-46. Det vore värdefullt, om Du genom österrikiska vederbörande kunde få reda på om Pumpernickl nu återkommit till Österrike. Vi skola därefter taga ställning till frågan om och när direkt kontakt med honom skall tagas.

Jag begagnar detta skrivtillfälle att tillåta mig hemställa, att Du vid skriftväxling framdeles i Wallenberg-affären ville behandla endast ett ärende i varje skrivelse. I Wallenberg-affären förekomma, som Du vet, ett otal olika namn - i själva verket närmare ett hundratal - och för att icke tappa överblicken har det blivit nödvändigt att lägga upp särskilda dossierer för varje spår. Sålunda finnas t.ex. skrivelser rörande Holzhausen, Weiss, Strobele och Moser på en dossier, medan Litke förekommer i en helt annan. Handläggningen underlättas, om man redan från bör-

attachén H a m m a r s k j ö l d ,
i e n .

EXD 30/10 Rtz

jan kan spalte upp ärendena på sådant sätt.

19-11-1941-3210

u/ Stig Engfeldt

.1001 .941 2210
10010101 . 07 . 10
10010101 . 07 . 10

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

*Manner skall
kän. - sekret. S. 29/10*

645 (röd lapp) 22/10 -

22.10.51

Helsingfors den 26 oktober 1951.

Strängt förtroligt.

Hemlig.

Stockholm den 1 november 1951.

Överlämnas för kännedom till Kom-
missarie Danielsson, Stockholm.

Broder,

Stig Engfeldt.
Förste Sekreterare.

I anslutning till mitt brev den 19
dennes i Wallenberg-affären får jag nu meddela att jag talat
förtroligt med kanslichefen Tarjanne om efterforskning i Moskva.
Han förhörde sig - utan att nämna orsaken - med legationsrådet
Pulkkinen, som länge varit i Moskva och denne uppgav då, att
vid finska beskickningen i Moskva finnes sedan 1946-47 anställd
en herr Manner, finsk medborgare. Denne hade varit internerad
i ett ryskt läger och hade sedan länge varit i Ryssland. Han
vore någon slags faktotum, som skötte huset. Han levde i "sam-
vetsäktenskap" med en ryska och ville troligen därför ej lämna
Moskva. Tydligen är detta den Manner, vi sökt.

Tarjanne har ingenting emot att vår
ambassad i Moskva kontaktar finska beskickningen, lämpligen le-
gationsrådet Enckell. Då man emellertid måste utgå från att
Manner är spion måste största försiktighet iakttagas.

Hu Tarjanne
Stig Engfeldt

Utrikesrådet Dahlman,
Kungl. Utrikesdepartementet.

Har utrikesminister Undén avskrivit R. Wallenbergs sak?

Hr Engfeldt

Paristidningen Le Figaro hade för några veckor sedan en mycket utförlig — mer än utspädd — artikel om Raoul Wallenbergs hjältemodiga arbete för gudarna. Den handlade om de sista krigsåren samt om hans försvinnande den 17 januari 1945. I artikeln, som aktualiserats av den förnyade framställningen Wallenbergaktionen på lördagen, gjorde till regeringen konstateras att undersökningarna fortsätta. I den mån detta gäller utrikesminister Undén har man måhända anledning att sätta ett frågetecken för uppgiften.

Mer än fem månader har nu flutit sedan utrikesministern senast lämnade riksdagen upplysningar om Wallenbergaffärens läge. Det skedde i ett interpellationsvar till fru Garde Widemar den 22 maj i år. Han meddelade då att "intills" har intet bevis företetts att Wallenberg skulle vara död. Även en utfrästelse gjordes vid detta tillfälle: "I det ögonblick då vi kunna komma med några nya, något lunda besträdda fakta som tyda på att W. funnits i livet på en viss plats en avsevärd tid efter det han omhändertagits, då komma vi självallet att göra nya framställningar och på grund av dessa fakta begära att han efterspanas på nytt och återföres till Sverige".

Vad detta löfte i praktiken kan innebära för upplärandet av mysteriet Raoul Wallenberg är svårbedömt. Det är i dessa dagar fyra år sedan en kommitté under ordförandeskap av generaldirektör Anders Örne meddelade utrikesministern att "det vore övertygande utrett att han (W.) intill följande nära tid befunnit sig i livet i ryskt förvar på skilda platser såväl inom som utom sovjetiskt område". Själva utredningen ansåg sig icke kommittén kunna överlämna av mycket gilliga skal. En person, som tidigare lämnat uppgifter om Wallenberg, hade på begäran av UD kallats till svenska beskickningen i Budapest med påföljd att han senare häktats av politiska polisen där och sedan dess varit försvunnen — deporterad eller avrättad. Det är naturligt att kommittén icke kunnat utsätta sina sagesmän för dylika risker. Denna kommitté bestod dock av så allmänt kända och trovärdiga personer att deras blotta uttalande i sakfrågan bort godtas.

Vid detta tillfälle skulle utrikesminister Undén ha kunnat nyttiggöra nämnda uttalande i en svar not till sovjetregeringen, vilken ett par månader tidigare genom vice utrikesminister Vyssinskij förklarade att de efterforskningar som gjorts efter Wallenberg icke lett till "positiva resultat". I noten förnekades icke att Sovjetunionens utrikesdepartement den 14 januari 1945 erhållit ett meddelande grundat på uppgifter av en militärfälthavare i Budapest att "W. påträffats på Benczyrgatan i Budapest", men det tillades att det vid den tidpunkten var omöjligt att

verifiera meddelandet. Den sovjetryske officer som lämnat meddelandet hade "icke återfunnits". I det den 16 januari till svenska Moskva ministern Staffan Söderblom lämnade meddelandet om Wallenbergs omhändertagande hade dock uppgivits att underrättelsen lämnats av "ryske befälhavaren i Budapest general Tjernychev". Var det han som "icke återfunnits"?

När Wallenberg sista gången den 17 januari 1945 var i personlig kontakt med sin personal i Budapest hade han haft tre ryska militärer i sällskap — deras namn är kända — och förklarat att han i deras sällskap skulle bli till Debreczen för att träffa marskalk Malinovskij. Han tillade att han inte visste om det skedde "som gäst eller som fånge".

Den mycket otillfredsställande ryska noten av den 18 augusti 1947, där det bl. a. uppgavs att W. skulle vara okänd för ryska regeringen — churu meddelandet till minister Söderblom lämnats av vice utrikesminister Dekanosov — och att man inte "återfunnit" general Tjernychev efter de till namnet kända tre militärer som "eskorterade" Wallenberg, föranledde intet svar från svenska regeringen. Att så icke skedde hör också till mysterierna i fallet Raoul Wallenberg. Ansvar för detta måste uppenbarligen läggas på utrikesministerns personligen.

I det folkdemokratiska Ungern har man hävdade att Wallenberg mördats av nazister eller pilkorsmän. Detta strider både mot sovjetmeddelandet — från utrikesministeriet — av den 16 januari 1945 och mot de vittnens utsago, vilka dagen därpå träffade W. och hans ryska militäreskort. Det strider också mot vittnesutsagor enligt vilka den unge svensken setts i livet senare bl. a. i Rumänien. Så länge inte allt gjorts för att utreda Wallenbergs öde och för att föranstalta hans hemsändande om han alltså lever, kan utrikesminister Undén icke förskonas från påminnelser om sina förpliktelser i detta avseende. Hans förebräelser mot den ovannämnda kommittén för att driva en för ryska beskickningen "störande propaganda" verkar i sammanhanget närmast cyniska. Har hr Undén av detta skäl manne i själva verket avskrivit fallet Raoul Wallenberg?

Fel! - 3 noten sägs
blot: "Enligt meddelande
från Budapest —
(ingensting om ryske befäl-
havaren eller Tjernychev)

Fel! 3 noten sägs icke att
ord om Tjernychev eller
de tre militärerna. Endast
att "En sovjetisk officer,
som lämnat meddelande
om Wallenbergs hälsö
återfunnits."

1. Ulla (den)
15.10.57

Regeringen får ny påminnelse om Wallenberg

— Wallenbergs-aktionen kommer inte att ge sig. Vi skall hålla på till dess vi fått klart besked om Raoul Wallenbergs öde, vilket detta än må vara, konstaterar generaldirektör Anders Örne med anledning av att aktionen på lördagen åter gjorde sig påmint hos regeringen med följande skrivelse:

Den 24 februari 1951 uppvaktades hans excellens statsministern av en deputation från Raoul Wallenberg-aktionen. Därvid överlämnades en skrivelse med begäran att svenska regeringen skulle återfordra Raoul Wallenberg från Sovjet, vilket hittills icke blivit gjort. Under samtalet framhöll excellensen Eriander, att Raoul Wallenberg-aktionen är ett stöd för regeringen i dess fortsatta arbete för Raoul Wallenbergs räddning.

Emellertid har, trots att sju månader förflutit, ännu intet svar på skrivelsen erhållits. Raoul Wallenberg-aktionen får därför anhålla om besked angående regeringens inställning till de i skrivelsen framställda kraven. Ävenledes önskar aktionen få veta, vilka åtgärder som av regeringen under de gångna månaderna vidtagits för att rädda Raoul Wallenberg.

Skrivelsen är undertecknad av Anders Örne, Lise Meitner, Ellen Hagen, Birgitta de Vylder-Bellander, E. Holger Eriksson, Mia Leche-Löfgren, Hanna Rydh, Rudolph Philipp och Yngve Schartau. Se vidare artikel på sidan 7 under rubriken "Har utrikesminister Undén avskrivit R. Wallenbergs sak?"

Överlämnas till U.D. från statsministern

Pol.

Önskas åter
ej åter

Stockholm den 29/10 1951

M. Hjertqvist

INK. UTRIKES DEP.T		
Dnr 224. 1909		
29 OKT. 1951		
AVD.	GR.	Mål.
P	2	Rev I

Exc. n. d. t.

M. H. 2

Till Konungen.

30/10 Efter fördragning för
penningar av man vid en förfrågning
skall behövas att L.D. motarbit. skiveler.
15/11 Kabin. meddelat mig, att han haft ett samtal
i samband med adelsk. skiveler, som skall kontakta
penning och skiveler.

20.8.51
(De p. m.)

5.8. 27/12 51

Den 24 februari 1951 uppvaktades hans excellens
statsministern av en deputation från Raoul Wallenberg
aktionen. Denna överlämnades en skrivelse med begäran

30/10 5.8. (De p. m.)

att svenska regeringen skulle återfordra Raoul Wallenberg från Sovjet, vilket hittills icke blivit gjort. Under samtalet framhöll excellensen Erlander, att Raoul Wallenberg-aktionen är ett stöd för regeringen i dess fortsatta arbete för Raoul Wallenbergs räddning.

Emellertid har, trots att sju månader förflutit, ännu intet svar på skrivelsen erhållits. Raoul Wallenberg-aktionen får därför anhålla om besked angående regeringens inställning till de i skrivelsen framställda kraven. Ävenledes önskar aktionen få veta, vilka åtgärder som av regeringen under de gångna månaderna vidtagits för att rädda Raoul Wallenberg.

Anders Örne

(Anders Örne)

fd. generaldirektör

E. Holger Eriksson

(E. Holger Eriksson)

kamrer

Liese Meitner

(Liese Meitner)

professor

Mia Leche Löfgren

(Mia Leche-Löfgren)

fru

Ellen Hagen

(Ellen Hagen)

fru

Hanna Rydén

(Hanna Rydén)

fil. dr.

Birgitta De Vylder-Bellander

(Birgitta De Vylder-Bellander)

fru

Rudolph Philipp

(Rudolph Philipp)

förf.

Yngve Schartau

(Yngve Schartau)

advokat

Stockholm den 27 oktober 1951.

Haag den 26 oktober 1951.

P 2 Förtroligt. 1 bil.

640.

Ink.	29.10	1057
Avd.	Gr.	Mail
P	2	Eu I

~~AA~~ ~~AA~~ Broder,
S.S.
a

I anslutning till mitt handbrev den 26 sistlidna september angående de fortsatta efterforskningarna efter Raoul Wallenberg ber jag närslutet få översända i original en note jag idag emottagit från utrikesministeriet härstädes och varav tyvärr framgår, att även den sista gruppen holländska fångar, som för inte så länge sedan kom hem från Sovjet, icke hört talas om Wallenberg.

Dir. Tj.ime
Pentzberg

Utrikesrådet D a h l m a n,
S t o c k h o l m.

4

MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES
LA HAYE

p 28u
640

Direction des Affaires générales
et du Contentieux.
No. 104835.

Le Ministère des Affaires Etrangères présente ses compliments à la Légation Royale de Suède et, en faisant suite à sa note du 22 novembre 1950 No. 115674, a l'honneur de porter à la connaissance de la Légation que tous les ressortissants néerlandais des quatre groupes, revenus de l'U.R.S.S. ont été interrogés.

Le Ministère regrette de devoir communiquer que l'enquête n'a pas eu le résultat attendu, qu'aucun des rapatriés n'a rencontré M. Wallenberg dans quelque camp russe que ce soit et que personne n'a même pu donner de renseignements concernant le lieu de séjour actuel de M. Wallenberg.

La Haye, le 23 octobre 1951.

A la Légation Royale de Suède,
LA HAYE.

STATSPOLISEN

STOCKHOLM
3:e rotelns 2:a byrå

P. M.

30/10 1951

STATSPOLISEN

S.S.

I Cohen-spåret förekommer en uppgift om en professor Hryniewicz, vilken skulle ha bott Jadwiga Aleja 3 i Lwow och som under Cohens fängelsetid skickat livsmedelspaket till Cohen. Genom polska flyktingekretsar har jag försökt utröna om professor Hryniewicz alltjämt är kvar i Lwow. Den 30 oktober 1951 inkom följande meddelande:

Före kriget funnos två professorer Hryniewicz i Lwow. De voro icke släkt med varandra. En av dem dog under kriget eller ev. mördades av tyskarna. Den andre flyttade över till Wroclaw, dit det polska universitetet flyttade, och om han ännu lever så undervisar han förmodligen där alltjämt.

Stockholm den 30 okt. 1951.

Otto Anselm

STATSPOLISEN

STOCKHOLM

3:e telefons 2:a byrå

Kopia (Inh. 20-10-57 Rod kaff. r. 2 ang. Inh. 20/10

30.10.57

P. M.

NM / 54

Med anledning av en uppgift, lämnad av von Maasburg, om att en vids von Dombrowsky, gift med grevinnan Bethlen, vilken skulle ha varit arresterad samtidigt med von Maasburg på slottet Ivanka i Tjeckoslovakien sommaren 1945, har jag låtit göra efterforskningar i polska kretsar angående denne von Dombrowsky, vilken skulle ha figurerat i en process i Warszawa.

Från polskt flyktingehäll har den 30 oktober 1951 inkommit ett meddelande av följande lydelse:

En polsk politiker och medlem av bondpartiet, en viss Mieczyslaw Dąbrowsky, nu omkring 53 år gammal, arresterades 1947 i Warszawa och först nu i september 1951 blev han vid en skenprocess dömd till ytterligare 6 års straffarbete på grund av sin fiendliga inställning till folkdemokratien, för att han var fascist och amerikansk spion m.m. Under 1946 dömdes ingen Dąbrowski i någon officiell process till något straff.

Stockholm den 30 okt. 1951.

Organo

STATSPOLISEN

STOCKHOLM
3:e rotelns 2:a byrå

Kopia /

Kod bopp. P 2 Rant

Inh. 30/10

1937
Den 30/10 1951
STATSPOLISEN

P. M.

angående A. Cohen - under år 1939 bosatt i Danzig.

En polsk armékapten Tadeusz Szefer, vilken efter kriget slagit sig ned i Italien, var vid krigsutbrottet år 1939 i Danzig där han tjänstgjorde i det polska militärkommissariatet -Polski Komisarjat Wojskowy w Gdansku -, och under denna tid stod han i nära kontakt med Cohen. Cohen var anställd vid den dåvarande polisen i Danzig och vid olika tillfällen hade han varnat den polska myndigheten i Danzig för kommande aktioner från Gestapos sida, särskilt var detta fallet den 30 augusti 1939, då Gestapo ämnade göra ett anfall på kommissariatet och beslagtaga alla dokument.

På grund av denna varning hade Gestapo, som kom på natten, blott funnit tomma skåp och några tjänstemän, som hade rätt att uppehålla sig i Danzig och arbeta där.

Efter denna tid har varken Szefer eller andra iäresserande polacker, som kände Cohen, hört något från honom.

(Medd. ingånget den 30 oktober 1951).

Stockholm den 30 okt. 1951.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM			19
Stockholm den 30 oktober 1951.			
Personligt och strängt förtroligt.			
P 2. 139.			
INK. D. N:o			
AVD.	GR.	MAL.	
P	2	Eu ^I	

Broder,

I mitt brev den 17 september nämnde jag, att ett par personer, som varit Allard behjälpliga i samband med "affären Müller", hade blivit häktade. Jag nämnde samtidigt, att det i och för sig icke fanns någon anledning antaga, att vederbörande på rumänskt håll kommit våra efterforskningar på spåren.

Jag kan nu meddela Dig, att vi erhållit bekräftelse på att en av de häktade personerna vid en process nyligen i Bukarest anklagats för att ha arrangerat möten i sin bostad mellan några andra i processen inblandade personer. Det är alltså uppenbart, att intet samband föreligger i detta fall mellan våra efterforskningar och vederbörandes arrestering.

u/ Sven Dahlman

Attachén Hammar skjöld,
Wien.

Rep. Hammar skjöld 7/11 m.

~~21 Gsm Budapest~~ (Gulichius)

AVD.	GR.	MAL.
P	2	En I

Telegram i blankettchiffer från
Budapest

Avsant den 31/10 1951 kl. 1922

Ankom den 1/11 1951 kl. 0800

Utskrivet i 4 exemplar.

Detta är originalet.

2 P.M. Lamm-Vannell
12.9

158.

Personligen för Dahlman.

Israels chargé d'affaires har med-

5.4 delat, att hans förtroendeman sammanträffat med:

1 Primo. En polisöverste vid namn Vertesch, alias Weinberger, som uppgivit sig sett Bendel med ryska officerare, sannolikt den 21 januari 1945 i närheten av det s.k. klubbcaféet, vilket då låg mellan Westbahnhof och Margaretenbrücke.

2 Secundo. En portvakt vid biografen Palace Erszebet Korut, vid namn Zentai. Denne meddelade, att källaren till biografen ifråga omedelbart efter ryska ockupationen inrättats till provisoriskt NKVD-fängelse samt att under någon av dagarna 20 - 22 januari 1945 där inhystes bulgariska diplomater samt den diplomat, som räddat många judar.

Tertio. Förstnämnda person vägrar lämna vidare upplysningar eller bekräfta dessa för representant för beskickningen. Portvakten däremot är villig sammanträffa med ungersktalande förtroendeman. Då efter Jonsons avresa dylik här saknas, har jag accepterat erbjudande att för detta ändamål använda pålitlig tjänsteman från Israels beskickning.

Quarto. Ingen möjlighet att erhålla förbindelse med Lucacs och Szigyzarto eller erfara om de fortfarande äro i livet.

Allard.

Jul. 2/11

Budapest den 27 oktober 1951.

Personligt och strängt förtroligt.

Hemligstämpel.

Stockholm den 6 november 1951.

Överlämnas för strängt förtroligkännedom
till Kommissarie Danielsson, Stockholm.

Enligt uppdrag:

Stig Engfeldt.
Förste Sekr.

Exc. vidit.

Broder,

Jag vill ej underlåta att nämna, att jag under mitt senaste besök i Rom sammanträffade med Halevi och hade ett längre samtal med honom angående Stefan Carl.

Halevi meddelade till en början, att han ingivit en utförlig rapport till sin regering angående sin medverkan vid våra efterforskningar och erhållit det beskedet, att Israels regering godkände hans åtgöranden och uppmanade honom att fortsätta sina ansträngningar och på allt sätt bispjunga oss även i fortsättningen.

Med anledning härav hade min interlokutör ingående orienterat sin efterträdare i Bukarest och till denne överlämnat vårt frågeformulär med bifogade fotografier av Bendel. Den nye chargé d'affairen skulle därför av eget initiativ, så snart någon möjlighet erbjöde sig, sända en förtroendeman till Cluj för att söka återupptaga kontakten med Stefan Carl. Halevi tillfogade, att även om svårigheterna härutinnan voro stora, funnes ingen anledning att ännu misströsta om möjligheterna att få en förbindelse till stånd.

Med anledning av mitt senaste samtal i denna fråga med Lundberg under hans besök i Prag, bad jag vidare Hale-

.l.

Utrikesrådet D a h l m a n,
Utrikesdepartementet.

-vi söka närmare precisera under vilka omständigheter och i vilken form han under sitt samtal med Stefan Carl i våras framställt sina frågor till denne.

Halevi återupprepade till en början, att han icke på förhand underrättat Stefan Carl om anledningen till att han nedkallat denne till Bukarest. Han hade inlett samtalet med att säga, att han önskade vissa upplysningar i en fråga, som var av intresse för Israel och att han hade sig bekant, att Stefan Carl hade möjlighet att vara behjälplig med införskaffandet av dessa. Halevi sade därefter att han erfarit, att Stefan Carl i Ryssland sammanträffat med en man vid namn Bendel och frågade om detta var riktigt. Då St.C. hörde dennes namn nämnas, bleknade han märkbart och tvekade synbarligen en lång stund innan han kunde besluta sig för om han skulle lämna några upplysningar eller icke. Snart nog hade han emellertid lugnat sig och meddelade då de uppgifter, som jag tidigare inrapporterat. Han hade endast omnämnt Bendels efternamn men aldrig hans förnamn. Såsom jag tidigare inrapporterat, hade Halevi icke frågat, om någon förväxling med Sandeberg kunde föreligga, varför möjligheten att så skett givetvis fortfarande kvarstår. Halevi hade dock det intrycket, att Stefan Carl varit fullt säker på att det varit Bendel med vilken han samtalat. Halevi hade vidare den uppfattningen, att Stefan Carl var en bona fide person.

Jag skall under de närmaste dagarna söka få ett sammanträffande med Israels härvarande chargé d'affaires för att höra, om denne har något nytt att meddela.

Då jag häromdagen på återväg till Budapest från min semester passerade Wien, träffade jag som hastigast attaché Hammarskjöld och hörde av denne bl.a. att den österrikiska polisen ansåg sig sitta inne med upplysningar om att Müller upptagit förbindelser med den sovjetryska underrättelsetjänsten. Jag tror för min del icke, att han från början varit agent för denna, utan håller snarare för troligt, att

./.

han på grund av penningssvårigheter eller av andra skäl på ett relativt sent stadium sökt kontakt med ryssarna.

Då Müller nu synbarligen gått under jorden, finnes ju en möjlighet, att han endera dagen dyker upp i Budapest. Därest den österrikiska polisens uppgifter äro riktiga, synes det mig vara förenat med en viss risk att här taga kontakt med honom på det sätt vi tidigare tänkt oss.

Jag vill därför ifrågasätta, huruvida det icke vore lämpligast att icke reagera, därest Müller skulle sända något meddelande i överenskommen form. Jag skulle hålla för sannolikt, att han under alla förhållanden på eget initiativ kommer upp på beskickningen, vilket under nuvarande omständigheter synes mig mindre betänkligt än ett sammanträffande mellan honom och någon beskickningsmedlem på den ifrågasatta platsen i staden. Jag vore tacksam, om Du med brev eller telegram ville låta mig veta, hur Du ser på saken. Jag räknar själv med att stanna i Budapest två eller allra högst tre veckor.

die Fugione
on Murray

658

2.11.57

Röd lapp.

Mkr. 2/11-2

SWEDISH CONSULATE GENERAL

P 2 Herr

Personligt och strängt förtroligt

Hänlig stämpel.

Stockholm den 6 november 1951.

Överlämnas för strängt förtrolig
kännedom till Kommissarie Daniels-
son, Stockholm.

Borster,

Enligt uppdrag:

Engfeldt. Förste-Sekr.

M

A-4

Det går tyvärr ej att förut se vilka Hille efter-
frågningarna. Vi ha rimligen nu 3 olika

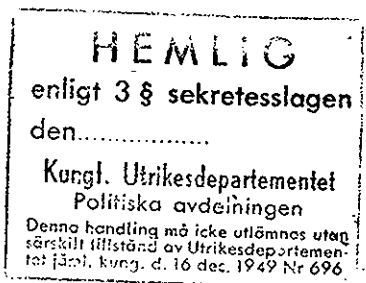
frågor. Tyvärr försvåras efterfrågningarna
änare, att flera av utvärdsbureau i Bant-
gens omgivning är relativt svårt att
läsa. Såsom till exempel för det berörda kom-
mandot i läget "Det gyllene Gled" så för
platsen, som för övrigt utan tillämpning
gärningsen tror förbereda.

Jag kunde att Tedde (eller vad han nu
heter) Palm litar efter samman med. Om
det ej förtroligt, om samman med
kommer och mig kunde ställa?

Om någon annan skulle kunna
S.S.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Karl Larf. P 2 Ken ✓
Stockholm den 2 november 1951.
Överlämnas för kännedom till
Kommissarie Danielsson, Stockholm.
Enligt uppdrag:

(Stig Engfeldt.)
Förste Sekreterare.

exp. 6 11.
P.M.

Från envoyén Allard har den 1 innevarande månad
ingått ett meddelande av följande innehåll.

Israels chargé d'affaires i Budapest hade meddelat,
att hans förtroendeman sammanträffat med nedannämnda per-
soner, vilka lämnat upplysningar om Bendel.

1. En polisöverste vid namn Vertesch, alias Wein-
berger, som uppgivit sig sett Bendel med ryska office-
rare, sannolikt den 21 januari 1945 i närheten av det
s.k. klubbcaféet, vilket då låg mellan Westbahnhof och
Margaretenbrücke.

2. En portvakt vid biografen Palace Erszebet Korut
vid namn Zentai. Denne meddelade, att källaren till bio-
grafen ifråga omedelbart efter ryska ockupationen inrät-
tats till provisoriskt NKVD-fängelse samt att under
någon av dagarna 20 - 22 januari 1945 där inhystes bul-
gariska diplomater samt den diplomat, som räddat många
judar.

Förstnämnda person vägrar lämna vidare upplysningar

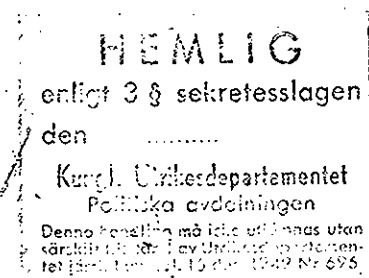
eller bekräfta dessa för representant för beskickningen. Portvakten däremot är villig sammanträffa med ungersktalande förtroendeman. Då efter Jonsons avresa dylik här saknas, har Allard accepterat erbjudande att för detta ändamål använda pålitlig tjänsteman från Israels beskickning.

Stockholm den 2 november 1951.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Röd lapp. P. L. hem

Stockholm den 2 november 1951.
Överlämnas för kännedom i två exemplar
till Kommissarie Danielsson, Stockholm.
Enligt uppdrag:

Stig Engfeldt

(Stig Engfeldt.)
Förste Sekreterare.

P.M.

Envoyén Allard har i ett meddelande, som ingått
till Utrikesdepartementet den 1 november 1951, uppgivit
följande.

Israels chargé d'affaires i Budapest hade med-
delat Allard, att ingen möjlighet förelåge att erhålla
förbindelse med Lucacs och Szigyzarto eller erfara om de
fortfarande vore i livet.

Stockholm den 2 november 1951.

678
3.11.57
P. 2
KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Röd lapp.

1951. den 30 oktober 1951.

Personligt och Strängt förtroligt.

Hemligstämpel.

Stockholm den 6 november 1951.

Överlämnas för strängt förtrolig
kännedom till Kommissarie Danielsson,
Stockholm.

Enligt uppdrag:

Stig Engfeldt.
Förste Sekr.

Ärade Broder,

Åberopande Din skrivelse av den 17 dennes rörande
sudettysken Eichinger får jag härigenom meddela, att vid
en förnyad påstötning i dag vår kontaktman i inrikes-
ministeriet icke kunde lämna något positivt besked. Då
vederbörande, enligt egen uppgift, varit i kontakt med
uppsamlingsställen för återvändande krigsfångar över
hela landet, får man nog härigenom anse det fastlagt,
att Eichinger icke befinner sig i Österrike.

Då de s.k. "Volksdeutsche" både här och i Väst-
tyskland tydligen ha ganska starka organisationer har
jag emellertid genom en privatkanal gjort förfrågningar,
huruvida vederbörande möjligen finnes upptagen i något
av dessa organisationers register. Jag skall söka
snarast återkomma med besked.

Din vördsamt
tillgivna

1. Lund sammankallat

Utrikesrådet S. Dahlman,
Kungl. Utrikesdepartementet,
Stockholm.

687.
5.11.51. T
P 2 Jan

Röd lapp.

Sub. 5/11

Budapest den 1 november 1951.

Strängt förtroligt.

Stockholm den 6 november 1951.
Överlämnas för strängt förtrolig
känedom till Kommissarie Danielsson,
Stockholm.

Broder,

Enligt uppdrag:

Stig Engfeldt.

Förste Sekreterare.

S.S. *du* Till svar å Ditt handbrev av den 19 oktober 1951 angående ett sigillerat kuvert, innehållande namnet å en person, som på sin tid till Arfwedson lämnat namnen å 3 ryska militärer, som åtföljt Wallenberg vid avfärden från Pest, ber jag få meddela, att något dylikt kuvert tyvärr ej kunnat återfinnas å beskickningen.

Din tillgivne
Hug. Tamm

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

ang. Sjöborgs-utred-
ningen.

*Samman med Danielson
om Telegrammet
s.e.*

STOCKHOLM 6.11.51. 19			
N:o <i>185</i>	Chiffer	B. U. D.	BIL.
INK. D. N:o			
AVD.	GR.	MAL.	

A. Z.

Svensk

Budapest

nm

Handbrev Allard-Dahlman 27 oktober. D'accord
Edra betänkligheter eventuellt sammanträffa i staden
med Müller. Intressant vore dock obemärkt sända någon
till mötesplatsen utan kontaktagande syfte iakttaga
Müllers förhållanden, därest Ni anser detta rimligt
med hänsyn omständigheterna. Vi emotse såsom tidigare
omedelbar underrättelse om mannen dyker upp.

Cabinet

Exp 6/11 kl 1845 Dau

Förhandsbrev

STATSDEPARTEMENTEN

Meddelande

M+H
Tab. 1
R 2

Från

Engeström

Datum

8/10 57

Till

Byråchefen Borch-Johnsen

Ärende

20/11
Borch-Johnsen

Härmed får jag överända ytterligare ett papper
om den 40-åriga svenske (?) korean i korean
för den koreanen o. vare koreanen ett i sinom för
slut på detta originalpapper liksom det papper i
denna ärend, som jag skickade dig den 11/10.

S.E.

10 P.M. Carlsson

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu I

Telegram i blankettchiffer från
Budapest

Avsant den 9 / 11 19 51 kl. 14.40

Ankom den 9 / 11 19 51 kl. 19.15

Utskrivet i 7 exemplar.

Detta är originalet.

22.

160. Personligen för Dahlman.

56 Mitt chiffer 158. Under tertio nämnd förtroendeman, som
hädaneftter kallas Mr X. har sammanträffat med portvakten. Den
sistnämnde, som synbarligen ej kände Bendels namn, och för vil-
ken detta ej heller under samtalet nämndes, har i en serie av
sju foto, som jag tillhandahållit, utpekat två såsom förestäl-
lande en man, han sett i NKWD-fängelset. Båda dessa foto före-
ställa Bendel. Portvakten, som nu är fabriksarbetare, social-
demokrat och antikommunist, har korrigerat vissa uppgifter i
mitt chiffer 158. Källaren, där NKWD-fängelset inrymdes, så-
lunda beläget Madach Imre Ut 8 och icke Palace-biografen. De
tillfångatagna diplomaterna, vilkas namn för vederbörande ej
kända, hade införts till fängelset under januari månad. Den
förut till 20 och 22 preciserade uppgiften har sålunda åter-
tagits. Då vederbörande varit portvakt i det hus, där fängelse-
inrättats och samtidigt tillhört hemlig motståndsrörelse, hade
han några gånger haft tillfälle att se fångarna. Källaren ifrå-
ga användes som fängelse blott två eller tre veckor. Vart
fångarna därefter förts, saknade portvakten kännedom om. Mr X.
anser denne bona fide, men har intrycket, att han som vittne
måhända ej är absolut pålitlig. Brev följer.

Allard

808 9.11.51 P2 1001

Andre Veres
6 rue Emile Delaplanche
Paris 19e

Red Laff. 7.11.51
Paris, 12 Nov. 1951

Dear Sir, (Emphatic)

Thank you for your letter dated October 19th 1951 which was forwarded to me here in Paris, where I have been for several weeks now.

So often people say they will help me, when they have no intentions of doing so. Your concrete efforts on my behalf are very warming and I cannot tell you how much they are appreciated. Meantime my anxiously waited permit arrived from Canada and I have enlisted the assistance of the American Joint Distribution Committee for my emigration plans and since they are well equipped for this service I will not have to impose upon your kindness.

I need not tell you that if for any reason you wish to contact me, I'll be glad to hear from you. When I am settled in Canada, I shall advise you of my address.

Again, thank you for your interest and your kindness.

Very sincerely

perestudre

Andre Veres

KUNGL.

SVENSKA KONSULATET

Hemlig.

Nr. 522

R 121

ang. Raoul Wallenberg.

Stockholm den 13 november 1951.

Överlämnas för kännedom till Kom-
missarie Danielsson, Stockholm.

Frankfurt am Main den 5 november 1951.
Överlämnas av Konsulatet i Frankfurt am
Main till Kungl. Utrikesdepartementet
för kännedom.

Engfeldt.

Tjfr. Byråchef.

Adolf Lagerfeld
(Adolf Lagerfeld)

Repr. 16/11
.....
Avskrift.

Pol.

✓
August Bröhl VDI
Patentingenieur

Wetzlar, den 31.10.1951
Solmsenstrasse 53.

INK. UTRIKES DEP:T		
D. N:o 101. 522		
10 NOV. 1951		
GR.	AVD.	MÅLT
P	2	EE

An das
Schwedische Generalkonsulat
(16) Frankfurt/Main
Fürstenbergerstrasse 143.

*Se anledning på
baksidan*
SS
Betr.: Legationssekretär Raoul Wallenberg, vermisst in
Budapest seit Januar 1945.

Durch einen Artikel "Menschen verschwinden" in Nr. 43/51 der Zeitschrift "Wochenend" auf das Verschwinden eines Angehörigen Ihrer ungarischen diplomatischen Vertretung in Budapest im Januar 41 aufmerksam gemacht, erlaube ich mir, Sie auf folgendes hinzuweisen.

Ich habe als technischer Offizier beim Divisionsstab der Panzergrenadierdivision "Feldherrnhalle" die Kämpfe in Budapest mitgemacht. Zu unserem Kampfabschnitt gehörte nach der Räumung des linken Donauufers (Pest) auch der Gellertberg und das ihm vorgelagerte Gelände in Richtung Budafok, Budaörs und Czeple-Insel. Anlässlich eines nächtlichen Streifenganges zur Auffindung von Versorgungsbomben der Luftversorgung, den ich um den ersten Februar 1945 herum auf dem Gellertberg mit den mir unterstellten Soldaten durchführte, wurde von uns ein ziemlich verwahrlost aussehender ungarischer Zivilist herumgetrieben hatte und in der durch Artilleriebeschuss bereits beschädigten Villa des schwedischen Gesandten auf dem Gellertberg verschwand. Vor dem Gebäude war an einem Flaggenmast die schwedische Flagge gegisst. Ich ging mit zweien meiner Leute dem Verschundenen nach. Nach längerem Rufen und Klopfen wurde uns von einer Ungarin geöffnet, die sich und den von uns verfolgten ungarischen Zivilisten auf Befragen als Bedienstete des nicht mehr in Budapest weilenden schwedischen Gesandten ausgab. Die Ueberprüfung der Papiere ergab nichts, was zu einem Zweifel an diesen Angaben berechtigt hätte. Die beiden Bediensteten gaben uns an, dass lediglich noch der Sekretär der Gesandtschaft als Geschäftsträger in Budapest sei, aber im Augenblick unserer Vorsprache zu einer Besprechung mit einem katholischen Geistlichen unterwegs sei. Als wir uns nach dieser Auf-

klärung wieder zurückzogen, um unsere Streife weiter durchzuführen, begegnete uns beim Verlassen der Villa im Vorgarten ein dunkelgekleideter Herr, der in die Villa des Gesandten wollte und sich als Geschäftsträger der Schwedischen Gesandtschaft ausgab. Der Herr beswerte sich mir gegenüber über unser Eindringen in die Villa des schwedischen Gesandten und berief sich auf die Exterritorialitätsbestimmungen. Zur Aufklärung des Sachverhalts und zur Feststellung der Identität begaben wir uns zusammen mit dem Herrn nochmals zurück in die Villa und schieden nach Aufklärung des Sachverhalts in bestem Einvernehmen voneinander. Leider ist mir nach so langer Zeit der Name des betreffenden Herrn entfallen. Immerhin ist mir noch so viel in Erinnerung, dass eine Überprüfung seiner Angaben bei anderen Dienststellen meiner Truppe keinen Grund zu Zweifeln ergab.

Der Herr, der sich mir gegenüber als Sekretär der Budapester Schwedischen Gesandtschaft ausgegeben hatte, war von mittlerer Statur, dunkelhaarig und von etwa südfranzösischen Typus. Ich halte es nach meiner, allerdings nur noch schwachen Erinnerung, nicht für ausgeschlossen, dass es sich um den in der Zeitschrift "Wochenend" abgebildeten Herrn Raoul Wallenberg gehandelt haben kann. Herr Raoul Wallenberg muss dann aber entgegen den Angaben des Artikels in der Zeitschrift "Wochenend" um den 1. Februar 1945 (es kann 1 bis 2 Tage vorher oder nachher gewesen sein) noch lebend und wohlbehalten in der Villa des schwedischen Gesandten auf dem Gellertberg gewesen sein. Das Gelände um den Gellertberg wurde von uns in der Nacht vom 10.2. auf den 11.2. aufgegeben. Ich darf in diesem Zusammenhang noch darauf hinweisen, dass die Pester Seite, auf der sich auch das Ghetto befand, in der Zeit vom 16. - 18.1.45 von den deutschen Truppen geräumt wurde, so dass nach dem 18.1. auch für Herrn Wallenberg kaum noch eine Möglichkeit bestanden hätte, im Stadtbereich von Budapest die Donau zu überqueren. Das unglaublich viehische Verhalten der am 11.2. in den Stadtkern eindringenden Russen der Zivilbevölkerung gegenüber lässt aber auch für Herrn Wallenberg das Schlimmste befürchten, zumal gerade der Gellertberg von russischen Strafeinheiten genommen wurde. Sollte Herr Wallenberg zusammen mit ungarischen Honved-Offizieren an dem Versuch beteiligt gewesen sein, eine ordnungsgemäss Uebergabe Budapests an die eindringenden Russen durchzuführen, dann dürfte Herr Wallenberg diesen Versuch höchstwahrscheinlich mit dem Leben bezahlt haben, da meines Wissens die an diesem Versuch beteiligten Personen von den Russen kurzerhand am Fusse des Gellertberges in der Nähe des Gellert-Hotels erschossen worden sind. Ich halte mich für verpflichtet, Ihnen diese Mitteilungen zu machen, da sie möglicherweise Aufklärung über den Verbleib des Herrn Wallenberg in Budapest geben können. Sollte ich Ihnen mit weiteren Auskünften dienen können, dann stehe ich Ihnen selbstverständlich gern zur Verfügung.

In vorzüglicher Hochachtung.

/gez. / August Bröhl.

15/11

1. Informativ person wurde bei zeitlich korrekten v. Mogy von
Herrmanns med attaché Berg vid nämnda tidpunkt uppehålls i
i besöksjournal
E. A.

698
10.11.57
KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

p 2 Ruv

Röd Lapp.

Juh. 10/11

Tel Aviv den 3 november 1951.

Strängt förtroligt.

3 bil.

16/11
För kungen och
Missiv till
Komm. Samielsen

Broder,

./.

Åberopande Ditt handbrev den 8 nästlidne oktober
angående Raoul Wallenberg ber jag härmed få översända den
av Dig omförmälda artikeln i "Maariv" för den 22.6.50 jämte
tysk översättning. Dröjsmålet med översändandet beror på
att uppgiften om att artikeln ifråga skulle hava publicerats
i oktober eller november 1950 var felaktig.

Med vänlig hälsning
S. Dahlgren

Herr Utrikesrådet S. D a h l m a n,
Kungl. Utrikesdepartementet.

(Abendzeitung "HAMAARIV" 22.6.1950)

Abgesandter aus Schweden kommt nach Israel um die Spuren Wallenbergs zu entdecken.

Sucht Personen aus Budapest von Bekannten Wallenbergs, der zehntausende Juden gerettet hat, und mit dem Eintritt der Russen nach Ungarn verschwand. Von dem Berichtersteller des Hamaariv David Gileadi.

Momentan weilt in Israel ein Abgesandter Schwedens der sich unter anderem für die Aufdeckung des Verschwindens interessiert, welches seit länger als fünf Jahren die schwedischen Behörden beschäftigt, und viele von den Juden Ungarns beunruhigt. Der schwedische Abgesandte sucht diejenigen Juden aus Ungarn die mit Raoul Wallenberg bis zum letzten Augenblick zusammen waren. Dieser war Bevollmächtigter Schwedens in Ungarn zur Zeit als Budapest durch die Rote Armee befreit wurde.

Raoul Wallenberg rettete zehntausende Juden Budapests zur Zeit der Nazi-Herrschaft und verhinderte deren Vertreibung und Verschicken in die Vernichtungslager. Er stellte zehntausende von schwedischen Schutz-Dokumenten ~~XXX~~ für Juden aus, errichtete für sie Schutzhäuser die Exterritorialität genossen, tauchte überall auf wo den Juden Gefahr drohte und in vielen Fällen gelang es ihm, die Ermordung von jüdischen Gruppen durch die Ungarischen Pfeilkreuzler zu verhindern. Die Juden Budapests sahen in ihm den helfenden Engel und in der Hauptstadt Ungarns trägt heute eine Strasse seinen Namen. Und im Jahre 1946, als man ein Gedenken für ihn im Beisein der jüdischen Menge veranstaltete, nahmen daran auch Vertreter der Regierung teil und Franz Nady der damals Regierungs-Präsident war, sandte ein Trost Telegramm an die Mutter Wallenbergs. In ihrem Antwort Telegramm, in welchem sie ihren Dank der ungarischen Regierung ausdrückte, gab sie ihrer Hoffnung Ausdruck, dass ihr Sohn sich noch am Leben befinde, jedoch dieser Absatz des Telegrammes wurde ~~XXX~~ den ungarischen Zeitungen verboten.

Die Umstände seines Verschwindens.

Die Umstände von Wallenbergs Verschwinden erweckten seiner Zeit viele Vermutungen und das Rätsel ist bis heute nicht gelöst. Zur Zeit als die ungarische Hauptstadt zum Kampfplatz wurde, verliessen die die fremden Vertretungen, auch von neutralen Ländern, und von der schwedischen Gesandtschaft blieb dort nur Wallenberg aus Angst dass die Nazis im letzten Augenblick Rache für ihre Niederlagen an den Juden nehmen würden. Als das Vernichtungs-Dekret über die Juden Ungarns erging, errichtete die schwedische Vertretung ein besonderes Zentrum von wo aus die Befreiungs-Aktionen ~~worgenommen~~ wurden, und dort errichtete auch Wallenberg seinen Stab, indem er um sich eine Reihe von jüdischen Personen grupperte, ~~XXX~~ denen von ihm geholfen wurde. In dieser Zeit, die erfüllt war von Bombardements und von schweren Kämpfen von Haus zu Haus in der Stadt, verschwanden die Spuren Wallenbergs und seit damals sind sie nicht wieder aufgetaucht. Gerüchte besagen, dass er aus seinem Büro ging um Hilfe zu leisten die an ihn erging, und von diesem Gang ist er nicht mehr zurückgekehrt.

Die Schweden untersuchen das Rätsel.

Sogleich als die Ueberwachungskommission der Verbündeten Nationen nach Budapest kam, schickte das schwedische auswärtige Amt ~~XXX~~ Abgesandte um das Verschwinden aufzuklären, was jedoch resultatlos verlief. Auch die Familie Wallenbergs stellte besondere Detektive an, die nach Ungarn ~~XXXX~~ mehrmals kamen, in der Hoffnung jemanden zu finden, der die näheren Umstände seines Verschwindens kennen würde. Sie setzten sich mit den Leuten in Verbindung, die mit Wallenberg gearbeitet hatten, doch sie konnten nichts aus deren Mund erfahren. Unter den Leuten die im schwedischen Rettungs-Zentrum arbeiteten, befinden sich solche, die heute

unter dem kommunistischen Regime in Ungarn hohe Stellen bekleiden. Nachher wurde ein Gerücht verbreitet, wonach Wallenberg zum letzten Mal gesehen wurde, als er von einer Wache der Roten Armee geführt wurde. Eine authentische Bestätigung hierüber war von keiner verlässlichen Quelle zu bekommen. Wallenberg lebt in Russland?

Als ich voriges Jahr in Paris war, traf ich einen der jüdischen Personen welche zu den Helfern Wallenbergs gehörten, und der mir die Vermutung bestätigte, dass Raoul Wallenberg, der Helfer der Juden Budapests, tatsächlich von der Roten Armee verhaftet wurde, und dass seither alle seine Spuren verschwanden. Die fragliche Person, die das Los seiner Verwandten in Ungarn fürchtet, und bat, dass ich ihren Namen nicht veröffentliche, gab mir einige Namen von seinen Kollegen auf, die im schwedischen Rettungszentrum arbeiteten, welche alle die Angaben die er mir machte, bestätigen würden.

Beklagte sich über Soldaten.

Nach den Angaben dieses Mannes, erbat Wallenberg von der Roten Armee, nach Befreiung des Viertels in welchem sich das Zentrum befand, eine Wache für das Gebäude zu bestellen. Um die Uebergriffe an dem Mobiliar und an dem Archiv zu verhindern. Es wurden zwei Soldaten hingeschickt, um das Haus zu bewachen, welches aus mehreren Stockwerken bestand. Nachdem sich die beiden Soldaten in der Küche die sich im Parterre befand die nach dem Hof mündete, dort einrichteten, kümmerten sie sich nicht mehr um das was in den oberen Stockwerken vorsichging, und verhinderten nicht das Eindringen einer Gruppe Soldaten welche das Mobiliar verdarben und im Hause sich ergingen als ob es bei sich sei. Angesichts dieses Benehmens, erfasste Wallenberg die Wut, und er verlangte dass man ihn vor ihren Befehlshaber bringen solle, damit er sich beklagen könne. ~~XXXXXXXXXXXX~~ Einer der Soldaten, ~~XXXXXXXXXXXX~~ willfuhr seinem Wunsche, und übermittelte seinem Vorgesetzten dass der schwedische Vertreter sich beklagen wolle. Nach kurzer Zeit erschien ein Stabsoffizier im Hause der schwedischen Vertretung, und als man ihm auf seine Frage, ob ~~XXXXXX~~ Wallenberg der schwedische Vertreter sei, positiv antwortete, verlangte er, dass er mit ihm ~~an~~ zur Bezirkskommandatur gehen möge. Mit Wallenberg ging auch sein jüdischer Chauffeur. Am folgenden Tage kam der Chauffeur in Begleitung von Militär-Polizisten und sie packten einige Koffer mit Kleidern und persönlichen Effekten. Der Chauffeur war verstört, und berichtete den Leuten die dort waren, dass man Wallenberg und ihn in einem dunklen Zimmer ohne Essen gefangen hält.

Die Sache an den Russischen Gefangenen.

Seit damals sah niemand Wallenberg und seinen Chauffeur. Von ihrem Los weiss niemand bis heute. Als ich ~~XXXXXXXXXXXX~~ um ~~seine~~ Meinung bat, sagte ~~mir~~ mir, dass unter seinen Kollegen verschiedene Versionen waren. Bekannt war ihnen, dass unter den ~~XXXXXXXXXXXX~~ sowjetischen Behörden gegen die schwedische Vertretung Ärger herrschte, weil sie die Pflege der Gefangenen der Roten Armee vernachlässigt habe, welche ihnen übertragen war. Unter der russischen Vertretung war ein Attaché namens Baron Tolstoj, dessen Name seine Abkunft verriet, und er war der Beauftragte für das Wohl der Russischen Gefangenen. Man nimmt deshalb an, dass Wallenberg den Preis für dessen Nachlässigkeit bezahlte. Eine andere Version ist, dass Wallenberg ein Unglück zustiesse nachdem er von den Soldaten ~~XXXXXXXXXXXX~~ mitgenommen wurde, und deshalb ~~XXXXXXXXXXXX~~ ~~XXXXXXXXXXXX~~ wird sein Los mit Stillschweigen umhüllt.

Oder vielleicht ist das Gefühl der Mutter richtig, die noch glaubt, dass ihr Sohn am Leben sei, und dass sie ihn eines Tages wiedersehen wird.

Erst vor einigen Wochen wurde eine Bewegung unter den Juden die aus Ungarn auswanderten errichtet, welche sich an die Stadtverwaltung wenden wollen, damit eine der Strassen der Stadt den Namen von Raoul Wallenberg tragen soll.-

שליח שבדי בא לישראל לגלות עקבות וולנברג

מחפש עסקנים מבודפשט, ממכירי וולנברג, שהציל רבבות יהודים ונעלם עם כניסת הרוסים להונגריה

מאת סופר - מעריב - דוד גלעדי -

שנת עתה בישראל שנית שוודי המתענייה בין השאר בתעודות המעמיקות את השלמות השוודיים במדינתם את מנותם של רבים מיתוודי הונגריה זה המעורר מחשש שנים השלוח השוודי מחפש את העסקנים הונגריים אשר שימשו המופה כה השוודי בהונגריה השוודית שוודיה על ידי הצבא האדום.

אנשי צלב החץ ההונגריים יהודי בדפשט ראו בו את המלאך המר שיצו ובבירה ההונגריה יש כיום רחוב על שמו שבו הוקם פסל לזכרה ובשנת 1946, כשנערכה לו אוכרה בוכות המוני היתורים בה עיר השתתפו בה גם נציגי הממשלה פורנץ בארי, שהיה או ראש הממשלה שלט, מבין תנועותיו של אבו של וולנברג במרכז התשובה

שלה בו הברכה תודה למשלה ה' הונגריה, היא נחתה ביטוי לתקווה שבה עודנו בחיים, אך פרסום מסיקה זו של המרכז האם על העתונות ההונגריה.

נסיבות היעלמו

נסיבות היעלמו של וולנברג עדיין בשלוח נעושים שונים והתחזק לא נפתרה עד היום הזה. בשעה שהכירה ההונגריה הסכה לשדה קרב יצאה ממנה הנציגות הגדולה אף של המדינות הנייטרליות ומ' הצירות השוודיות נאמר שם רק וולנברג, מחשש שהאדם נקמץ כרעל האחרון יהודים את היתם כשלונותם כאשר יצא גור המשידה על יהודי וונגריה הקיפה נה ציגות השוודית מרכז מיתוה משם

כונה פעולת ההצלה ושם קבע את מסה. גם וולנברג שוכנו מסביבו חבר של עסקנים ומרגלים שסייעו בידו בתקופה זו משושת הספנות וקרינת כבודם שהתגלו מבית לבית בתוך העיר נעלמו עקבותיה של וולנברג ונא לא נודעו היו שמו עזר שווא יצא ממשרדו לקריאת עקבות שבה אף נמשלחת. ש' לא חזר.

השוודים חוקרים את תוהיה

מיד אחרי שהגיע לבודפשט ועד דת המקומות של בנות הברית שלט משך החודש השוודי שלטון על קור בדרב התעלומה תוארה אך הם העלו חרס בידם גם משתתף ארצברג שבה חוקרים מיתוהם של באר למערכת בכמה מקרים מתור

תקופה שצילנו למצוא משהו תודע על הנסיבות בהן נעלם והאיש עם התעלומה. גם וולנברג עם האלנברג אך הם לא הצליחו לנחות ממנו דבר. בין האנשים שעבדו במרכז וולנברג השוודי נמצאים כמה התוססים היום כהונת בוחנת באר מרת הקומיסטית בתוליה. אחרי כך צריכים למצוא של וולנברג נראה במשך האחרון כשהוא מובל על פי קשר של גורם ואנום. אף שורמסטרך לכך אי אפשר היה ל' קבל מאם מקור דרסטי.

וולנברג חי ברוסיה

הנאציס השתמשו במידע זה כדי להוכיח שהשוודים לא עשו כלום כדי להציל יהודים. הם טענו שוולנברג היה סוכן נאצי ושהוא עזר לנאצים להשתלט על הונגריה. הם גם טענו שוולנברג היה סוכן נאצי ושהוא עזר לנאצים להשתלט על הונגריה. הם גם טענו שוולנברג היה סוכן נאצי ושהוא עזר לנאצים להשתלט על הונגריה.

התלונן נגד הוולנברג

לפי דבריו של אותו עסקן, בשם וולנברג, המצבא העות' אחר שוודיה נרצח שבו היה המרכז לתקופה מספר על הבית, כדי למנוע מפעולתו. במסלוליו ובאביזריו נשלחו שני תשלומי שימשה על ה' בית, שהיה בן כמה קומות אחרי ש' שני התלמים קנו שתייה במסבת שהיה בקומה המרתה העונה, לד' החצר. הם לא התעוררו עוד במת רחש בקומות העליונות ולא נקעו תורת קבוצות של תלמידים שהשתתפו את התלמידים ועשו בביתו בבתו של הם, למרא התלמידים נמלא וולנברג רוגז ורש מתחילים ש' ביאורו כפי מתקדמם כדי להניח תלונה את התלמידים יענה קרישית וספר לממונים עליו. שהניח הש' חדי רוצה למסור תלונה לכבודו ומ' הופיע קצין מסה צבאי ונציגות הש' חדיה האחריו שצענו 'במנוח' לשא' לתל וולנברג. אמר הוא תלמיד הש' חדיה דרש ממנו 'שילך אתו' למס' קרה האחרונה עם וולנברג מן צד. הדבר הזה לא נמסר ולא התנהגות משמר של שנותנים צבאיים והם ארוז כמה מוחות של צבאיים וזה מצאם אשמים בהנהגה. זהה מבוהל ומסר לאישים שהיו שם. שהוא וולנברג מוחותים במעצר. בחודש אפריל לא אכל.

מקשה בשבועיים רומים

מא לא ראה איש את וולנברג דאחרי נהג שכל נורם לא נודע דבר עד היום הזה. כששאלתי את האיש על השערותיו, הוא אמר שבערב הכירו היו יתושם שותים ידעו להם שבערב השלוטות הסב ביטחון שרר כנגד על הגונגות הש' חדיה על שהותיהם את הנוסף כש' בוי הצבא האדום שהיה מסור בקרה בציגות השוודית היה נוסח בשם הודות סולסטני ששמו מעט על מוצאו והוא היה הממונה על ה' דאחרי לשבועיים רומים 'משערים' אילואן אמת מחיר הונותיה שלם וולנברג. השעה אחריה היא שלם וולנברג קרה אסון אחרי שנקטו על ידיהם חללים ולכן נשא' בוריו עטוף תלומה או שם צבאית תחר' שתה של האם שערות 'מאמנה' שבוה חי היא תחרה את צבא

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Stockholm den 10 november 1951.
Överlämnas för kännedom till
Kommissarie Danielsson.

Kod Lapp. P 2 rem. ✓

HEMLET

enligt 3 § sekretesslagen
den 10.11.51

Kungl. Utrikesdepartementet
Politiska avdelningen

Denna handling må icke utlämnas utan
särskilt tillstånd av Utrikesdepartemen-
tet. S. 10.11.51

(Stig Engfeldt.)

Tjf. Byråchef.

Exp. 16/11

P.M.

Från envoyén Allard i Budapest har den 9 dennes ingått ett meddelande av följande innehåll.

Den i promemorian den 2 november 1951 omnämnde pålitlige tjänstemannen från Israels beskickning i Budapest (Mr X) hade sammanträffat med portvakten vid biografen Palace. Den sistnämnde, som synbarligen ej kände till Bendels namn, och för vilken detta ej heller under samtalet nämndes, hade i en serie av sju foton, som envoyén Allard tillhandahållit, utpekats två såsom föreställande en man, han sett i NKWD-fängelset. Båda dessa foton föreställde Bendel. Portvakten, som nu vore fabriksarbetare, socialdemokrat och antikommunist, hade korrigerat vissa uppgifter som återgivits i ovannämnda promemoria. Källaren, där NKWD-fängelset inrymdes, vore sålunda belägen på Madach Imre Ut 8 och icke i Palace-biografen. De tillfångatagna diplomaterna, vilkas namn icke vore kända för vederbörande, hade införts till fängelset under januari månad. Den förut till 20 och 22 preciserade uppgiften hade sålunda återtagits. Då vederbörande varit portvakt i det hus, där fängelset inrättats och samtidigt tillhört hemlig motståndsrörelse, hade han några gånger haft tillfälle att se fångarna. Källaren ifråga användes som fängelse blott två eller tre veckor. Vart fångarna därefter förts, skenade portvakten kännedom om. Mr X ansågs denne bona fide, men hade intrycket, att han som vittne måhända ej vore absolut pålitlig.

Stockholm den 10 november 1951.

Röd lapp.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

847
12.11.57.
P 2

Juh. 14/11

Wien den 8 november 1951.

Personligt och Strängt förtroligt.

P 2.

Hemlig.

Stockholm den 12 november 1951.
Överlämnas för kännedom till
Kommissarie Danielsson.

Enligt uppdrag:

Engfeldt.

Tjff. Byråchef.

Exp. 16/11 51.

Broder,

A. 2.
S. 2.

original of Sandberg

Som svar på Ditt handbrev den 26 oktober 1951 rörande österrikaren Pumpernickl kan jag efter efterforskningar i inrikesministeriets arkiv meddela följande.

Uppgift finnes, att en österrikare vid namn Josef Pumpernik, gift, maskiningenjör, tidigare bosatt i Graz, under åren 1946 - 1947 skall ha befunnit sig i lägret nr. 27, Krasnogorsk vid Moskva. Enligt uppgift har han under loppet av sommaren 1947 blivit straffkommenderad till ett annat läger, vilket vet man inte.

Uppgifterna ha lämnats de österrikiska myndigheterna av en hemvändande soldat vid namn Karl Pfeiffer, bosatt Böcklinstrasse 112/9, Wien II.

Dina önskemål om separata skrivelser beträffande de olika i denna affär figurerande personerna skola inhåggas.

Din tjänstgöring

Förste sekreteraren S. Engfeldt,
Kungl. Utrikesdepartementet,
Stockholm.

Knut Sammansef

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Kon. Loff.

Strängt förtroligt.

Stockholm den 13 november 1951.
Överlämnas för kännedom till
Kommissarie Danielsson, Stockholm.

13.11.57- S.E.

Bef. 16 (Stig Engfeldt.)
11 Tjf. Byråchef.

P.M.

*Danielsson skall få reda på
var fångföret ligger.
Holl. not. nr 5 15/11*

I ett meddelande den 13 december 1946 till utrikes-
departementet uppgav legationsrådet Arfwedson, Budapest,
att Raoul Wallenberg enligt en uppgift, vars riktighet icke
kunde kontrolleras, skulle befinna sig i "Sovjets fångläger
nr 1156". I en rapport den 14 mars 1947 meddelade Arfwedson,
att intet svar ingått på de fyra brev med svarskort, som genom
förmedling av internationella röda korset avsänts till Wal-
lenberg under denna adress.

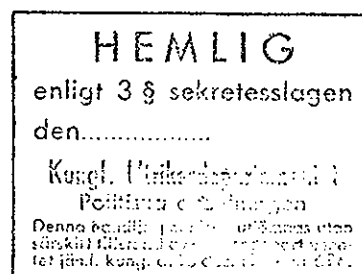
Legationsrådet Arfwedson har på min förfrågan idag
meddelat, att uppgifterna om Wallenberg i fånglägret nr
1156 härstamma från en rysk ambassadtjänsteman i Budapest.
Denne hade en ungersk väninna, anställd på amerikanska am-
bassaden, som kände till att Wallenberg efterforskades från
svenskt håll. En kväll, då ryssen hade varit berusad, hade
hon passat på att fråga honom, om han visste någonting om
Wallenberg. Ryssen hade då sagt, att Wallenberg befunno sig
i fånglägret ifråga.

Stockholm den 13 november 1951.

Stig Engfeldt

+ Denne var egentligen vid kända uppgifter polisen
men kända två berättelser, enligt vad som
kommit till en person samt jag haft med A.
(Re p.m. 3/12 51) S.E.

Avskrift av chifftereleggram från
beskickningen i Budapest till utrikes-
departementet, anlänt den 13 december
1946.

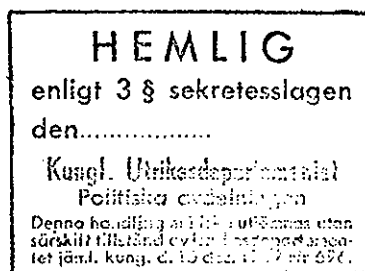

25. Enligt uppgift, vars riktighet icke kan kontrolleras, skulle Raoul Wallenberg befinna sig i Sovjets fångläger nummer 1156. Har genom Internationella Röda Korset med neutral underskrift sänt meddelande med svarskort till Wallenberg. Om officiell démarche i Moskva anses kunna leda till att Wallenberg flyttas till annat läger och spåret förloras ifrågasättes att eventuellt svar på dessa Röda Kors-brev först avvaktas. I flera fall ha dylika svar faktiskt ingått från ungerska krigsfångar.

Arfwedson

Utdrag.

Kungl.
Svenska Beskickningen
ang. legationssekreteraren
Raoul Wallenberg.
187 B 16.12.1946.

Budapest den 14 mars 1947.
Nr 72.
2 bilagor
Förtroligt.

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

I ärendet rörande legationssekreteraren Raoul Wallenbergs försvinnande får jag härmed värdsamt inberätta följande.

Intet svar har ingått på de fyra brev, som genom förmedling av Internationella Röda Korset avsänts till Wallenberg under adress av ett tidigare uppgivet fångläger i Sovjetryssland. Med hänsyn till den tid, som nu förflutit sedan brevens avsändande, synes man kunna utgå ifrån att intet resultat står att erhålla på denna väg. Därest Eders Excellens så finner lämpligt, ser jag därför ingen betänklighet mot att utnyttja adressuppgiften vid en eventuell démarche i Moskva.

.....
(undert.) Arfwedson.

tolk fastställa att han var fängslad i ett visst NKVD-fängelse. Efter tre försök att närma mig byggnaden blev jag själv anhållen och insatt i samma byggnad. Här träffade jag i början av mars 1945 den tillfångatagne svenske legationssekreteraren tillsammans med en vakt i en korridor... Det fanns inget tvivel om hans identitet... Senare släpptes jag utan förhör...

Eftersom det redan då började cirkulera rykten att Raoul Wallenberg hade skjutits av nazisterna satte vi två vittnen den 17 mars 1945 upp ett protokoll i vilket vi fastställde vad vi hade sett och vad jag hade upplevt.

I februari 1947 blev jag åter anhållen av NKVD på gatan... De förhörde mig dag och natt om vad jag visste om Wallenberg och rörande mina släktingar i utlandet.

Vid dessa förhör ville man tvinga mig att erkänna att Raoul Wallenberg var amerikansk spion och spekulant, som använt den humanitära aktionen som camouflage... Jag hade det bestämda intrycket att NKVD samlade material för en process mot Wallenberg. Vid sista förhöret, den 13 mars 1947, såg jag en mycket omfångsrik dossier med vittnesmål rörande Wal-

lenberg... Vid detta tillfälle ville NKDV som ett alternativ pressa fram ett vittnesmål av mig att jag hade sett hur Wallenberg hade blivit skjuten av gestapoagenter.

Då man inte hade några bevis mot mig släppte NKDV mig...

Detta protokoll står uteslutande till förfogande för den fängne legationssekreterarens Raoul Wallenbergs familj, så länge jag är bosatt i X, där jag inte känner mig säker.

X den 7 maj 1951.

Genomläst, uppfattat och befunnet riktigt.

Béla Alexander

Stämpel av Notarius Publicus i X.

Detta är alltså det vittnesmål som kabinetssekreterare Arne S. Lundberg efterlyste den 18 mars i år. Och utrikesminister Östen Undén, som i interpellationssvaret den 22 maj gjorde UD:s aktivitet berende av »att kunna peka på något bestämt faktum, som tyder på att Wallenberg funnits i livet efter omhändertagandet», har nu i Béla Alexanders vittnesmål fått ett sådant faktum.

Vad kommer utrikesdepartementet att göra?

Vad för överlämnar jag då inte detta protokoll direkt till UD?

Tyvärr har vi hittills upprepade gånger fått uppleva att våra vittnen och deras anhöriga bakom järnridån råkat illa ut. Vi kom underfund med att UD tillämpade så valhänta metoder som att i standardtelegram meddela våra vittnens identitet till våra beskickningar i Moskva och Budapest. — Resultatet kunde ju bara bli att dessa förskrämda människor »ändrade» eller t. o. m. återkallade sina tidigare uppgifter. Så kunde UD »med gott samvete» genom statsministern och utrikesexcellensen i tre interpellations-svar informera riksdagen om att UD gjort allt som stod i mänsklig makt, men att tyvärr »alla spår hittills visat sig som värdelösa».

Därför föreslog jag i somras för Arne S. Lundberg att vi skulle lägga fram allt av UD ännu inte diskrediterat bevismaterial inför en högt kvalificerad jurist, till vars objektivitet och obetingade diskretion både regeringen och vi kunde ha fullt förtroende, nämligen riksmarskalken Birger Ekeberg, f. presidenten för Svea hovrätt. Detta förslag, på vilket jag aldrig fått något svar, gäller alltså. Endast på detta sätt kan vi få Béla Alexanders att avstå från det förbehåll i slutet på protokollet, som bottnar i hans fruktan för sin och sin familjs säkerhet.

Ur den hemliga Wallenberg-dossiern:

DET NYA VITTNET

AV
RUDOLPH PHILIPP

Ur den hemliga Wallenberg-dossierna:

Det nya vittnet

Vi måste kunna peka på något bestämt faktum, som tyder på att Wallenberg funnits i livet på någon viss ort vid någon viss tidpunkt efter omhändertagandet.»

(Utrikesminister Östen Undén den 22 maj 1951 i svar på interpellation ang. försvningarna efter Raoul Wallenberg.)

Här offentliggörs för första gången ett vittnesmål av en person, som har träffat Raoul Wallenberg efter omhändertagandet. Kommer utrikesdepartementet antligen att göra något?

En kvart före nio på morgonen, söndagen den 18 mars 1951, ringde den nye kabinettssekreteraren Arne Lundberg på min dörr. Dagen innan hade de flesta morgontidningarna publicerat utförliga citat ur min artikel i ALLT:s nyutkomna marsnummer (Rudolph Philipp: Avslöjande UD-dokument skänker klarhet i fallet Wallenberg).

I fyra och en halv timme satt Arne Lundberg och jag och talade om Raoul Wallenberg.

En sak skall du komma ihåg, sade kabinettssekreteraren. Jag struntar i allt som har hänt i UD före min tid. Jag började mitt arbete där först för några dagar sen och jag har bara hunnit titta på Wallenberg-akterna.

Sedan bad han mig att i korta drag berätta om Raoul Wallenbergs öde sedan han omhändertogs av ryssarna och redogöra för vilka tidpunkter som vi hade bevismaterial. De frågor han ställde visade hur noggrant den nye

ALLT fortsätter med denna artikel sin uppmärksammade serie hemliga dokument i fallet Raoul Wallenberg.

— Av Rudolph Philipp

kabinettssekreteraren redan »hunnit titta på» UD-dossierna.

Verkligt förvånad blev jag när han frågade:

— Är du med på att Béla Alexander (fingerat namn) förhörs av regeringens ombud?

Béla Alexander är en f. d. ungersk medborgare, som f. n. är bosatt i en mellanuropeisk stad. Sommaren 1950 fick en svensk dam — till yrket kulator — i uppdrag av oss att besöka Alexander. Denne hade varit ganska förtrogen och tydligen misstänkskar mot henne, men på grundval av de uppgifter hon fick av honom skrev Raouls halvbror, tekn. lic. Guy von Dardel, en promemoria som omedelbart sändes till utrikesdepartementet. Det var på det sättet som Lundberg hade fått reda på Alexanders existens.

Vi ansåg inte att Alexanders vittnesmål skulle ha någon större betydelse för vår beviskedja, eftersom vi redan hade tillräckligt med vittnen både före och efter den tidpunkt som Alexander hade träffat Raoul. Jag frågade därför Lundberg varför han var speciellt intresserad av att Alexander skulle höras.

— Han intresserar mig just därför att han aldrig förhört riktigt, sade Lundberg. På det sättet blir han ju ett nytt vittne, och jag vill visa dem (regeringen) nytt material.

Vi kom överens om att ifall detta förhör skulle bli av, så skulle antingen jag själv eller Guy von Dardel följa med som representant för Raouls familj.

När Lundberg gått kände jag mig mycket optimistisk då jag såg en chans att gemensamt med UD arbeta för Raoul Wallenbergs hemkomst.

Men som så många gånger tidigare skulle det visa sig att de ansvariga svek sitt löfte.

Lördagen den 31 mars ringde Lundberg upp mig sent på eftermiddagen.

— På måndag eftermiddag flyger regeringens ombud till utlandet och skulle i anslutning därtill kunna uppsöka Alexander, sade han.

Jag förklarade att antingen Guy eller jag kunde vara resklara på måndagen bara han ville hjälpa oss med snabbvisering.

Jag kom senare överens med regeringens ombud att jag skulle få hans utlandsadress för att möta honom på Alexanders vistelseort. Men först efter två veckor, då regeringens ombud återvänt från sin resa, fick jag veta att han hade väntat telegrambesked från mig, då han hade lämnat sin utlandsadress till kabinettssekreteraren. Han kunde inte begripa, varför Lundberg inte hade lämnat den vidare till mig.

Då jag frågade Lundberg hur jag skulle tolka detta hemlighetsmakeri, fick jag till svar:

— Jag skall ordna med er resa så snart som möjligt, håll dej beredd att åka.

Men till den dag som i dag är har jag inte hört något ytterligare om denna resa...

Jag var inte längre säker på UD:s nya giv i fallet Wallenberg. Jag kunde inte finna någon annan förklaring

till Lundbergs beteende i fråga om förhöret med Alexander, än att han ursprungligen verkligen trott sig kunna gagna Raouls befrielse genom att skaffa fram »nytt material». Mycket snart ansattes han emellertid av efterverkliga visade sig så betydelsefullt som han — men inte jag — antog, så skulle ett positivt resultat av förhöret ha tvingat honom att genomdriva en ny politik inom UD i Wallenbergsaken. Svåra friktioner mellan honom och Undén kunde ha uppstått, och den risken vågade han tydligen inte ta.

För att i varje fall ta reda på vad den ungerska flykten Béla Alexander kunde vittna om bad vi en ungersk akademiker att uppsöka honom. Hans ankomst aviserades av Raouls mor som legitimerade honom som sitt ombud. Genom att ungren var orienterad i förväg, var han denna gång öppenhet och meddelssam och gick med på att låta protokollföra sitt vittnesmål med vidimering hos notarius publicus.

Med anledning av att hänsyn måste tas till vittnets personliga säkerhet har alla orts- och namnuppgifter — utom det fingerade namnet Béla Alexander — borttagits ur nedanstående utdrag av hans protokoll.

Protokoll:

Jag, Béla Alexander, f. d. ungersk medborgare, numera bosatt i X, förklarar härmed på heder och samvete följande angående kungliga svenska legationssekreteraren Raoul Wallenbergs öde....

... Jag och min vän, dr. AZ, såg den 7 febr. 1945 *) Raoul Wallenberg eskorterad av en rysk patrull i Budapest...

För att möjliggöra en intervention började jag också forska efter vart ryssarna hade fört Wallenberg. Slutligen lyckades jag genom att muta en

*) W. »försvann» den 17 jan. 1945.

836a 13.11.57
P 2 Runt

Bild Löffl. 17 Herr.

13.11.57

Emil Stadala
+ Privatskriver från 8/11 var jag försökte om s. kommer Göteborg, den 10.11.19.
apphitt, vande jag samma gräsa till med honom om Frankrich Cwiger. 866a
sehr geehrter Herr Sekretär,
13.11.57
P 2 Runt

Ich beehre mich den Empfang Ihres we-
ten Schreibens vom 8. d. M. zu bestätigen.

Bitte die Frageliste mir einzuwenden zu wollen
und ich werde mein möglichstes tun, um das damals
festgestellte gründlich durchzunehmen. Wenn Sie es für
zweckentsprechend halten, legen Sie bitte meinem damaligen
Vermerk in Abschrift bei. Ich würde denselben natürlich
entsprechend behandeln und-retournieren.

Ich hätte mit Herrn Generalkontroll Rosborg
zu sprechen (über meine Sachen betreffs der Baustguthaben
in Prag und der neuen Deposition bei der Gesellschaft)
und da es wohl zu den üblichen Vorbesprechungen noch
heute nach Stockholm kommen dürfte, werde ich ihn
dann unverzüglich anrufen. Falls ich erfahren sollte
meine Reise nach Stockholm sei dienlich, werde ich
auf einen Tag herüberfahren.

In dem Falle wird es mir eine Ehre sein
bei Ihnen, sehr geehrter Herr Sekretär, auch in der
sache vorzusprechen. Da dies aber, wie erwähnt,
nicht sicher ist, erlaube ich mir den propozuierten
schriftlichen Weg, in erster Reihe, zu wählen.

Ich wäre verbunden, wenn Sie die Freund-
lichkeit hätten mir gelegentlich mitzuteilen wann
Herr Generalkontroll Rosborg in Stockholm erwart-
et wird, sowie wenn Sie Herrn Jacob Lund von der
Kurierabteilung fragen möchten, ob er meine Briefe

Kapitel 5 g. n. H. J. J. J. J.
Prag

Äter 21/11

an Genannten vom 7 u. 22. Juli, 26. August
und 1. Septembris d. J. erhalten und freund-
lich weitergesandt hat.

Ich verbleibe, sehr geehrter Herr
Sekretär, mit besten Grüßen

Ihr ergebener

Emil Isola

Röd lapp.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

746
15.11.51
P 2
Bern den 12 november 1951.

Strängt förtroligt.

Hemligstämpel.

Stockholm den 16 november 1951.
Överlämnas för kännedom till Kom-
missarie Danielsson, Stockholm.

Exp. 16/11
(Stig Engfeldt.)
Tjf. Byråchef.

S.S. Årade Bröder,

Åberopande Ditt handbrev den 8 nästlidne oktober
angående en viss Rezsö Müller - vilket inkom hit den
20 oktober - ber jag få meddela, att mina efterforsk-
ningar givit vid handen, att det hos myndigheterna här
finnes akter över 10 ungrare med detta namn. Av akter-
na, vilka samtliga genomgatts, framgår ej, att någon
av dem skulle ha haft med vår beskickning i Budapest
att göra. Jag skulle därför vara tacksam, om jag kun-
de få några närmare uppgifter (ex. födelsedatum).

Sin tingsine
Tanten Ch. Hjörk

Herr Utrikesrådet S. D a h l m a n,
Utrikesdepartementet.

UD-telegram

AB

15-11-57

16.11.57

röjde Raoul-vittnen

**Hemliga uppgifter
i klartext till Moskva**

Sensation om Wallenberg

namn och adresser på flera viktiga vittnen bakom järnridån som Raoul Wallenbergs anhöriga meddelat utrikesdepartementet har i klartext och i standardtelegram skickats till våra beskickningar i Moskva och Budapest. Vittnena har därför i flera fall råkat illa ut.

En uppgift om UD:s non- i fallet Wallenberg är författaren Rudolph Philipp i en artikel. Han avslöjar vidare att kabinettssekreteraren i UD Arne S. Lundberg i våras visade en mycket stor aktivitet för att skaffa informationer om Wallenberg. Det kom emellertid snabbt grus i lagren i UD maskineriet och Raoul Wallenbergs närmaste väntar fortfarande — sedan över åtta månader — på besked av UD om riksmarskalk Birger Ekeberg kan få granska alla handlingar.

Se art. på sid. 4

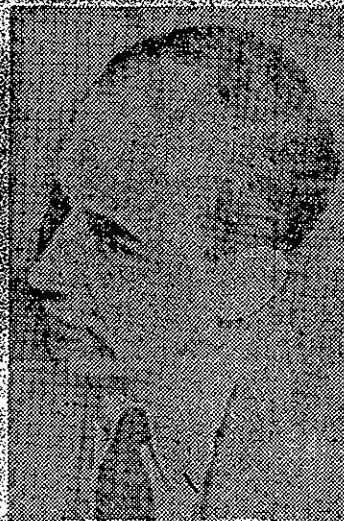

VAD SÄGER RODIONOV? Raoul Wallenbergs anhöriga trodde i början att den nye kabinettssekreteraren i UD Arne S. Lundberg skulle bli mannen att skapa lys kring den försvunne diplomaten. I början hade hr Lundberg i dagen en för UD ovanlig aktivitet i Raoul-affären, men efterhand blev det allt tystare. Lundberg, som nu nämns som kandidat till den av LO krävda taburettens ses här i samtal med Sovjets ambassadör Konstantin Konstantinovitj Rodionov. Herrarna talar väl aldrig om Raoul Wallenberg!

sa
S. 4 15/11
(Kabinettssekreteraren i UD)
Ar. Jäger

Striden om Raoul hårdnar UD röjde vittnen i telegram

UD har nu i fallet Raoul Wallenberg kommit in i en återvändsgränd. I ett interpellationssvar den 22 maj i A-förklara-
de utrikesminister Osten Undén: "Vi måste kunna peka på något bestämt faktum som tyder på att Wallenberg funnits i livet på någon viss ort vid någon viss tidpunkt efter omhandertagandet". Excellens Undén har fått svar. Författaren R. d. o. Philipp levererar i senaste Allt det begärda beviset.

Raoul Wallenberg.

— Vi har nu uppfyllt alla de krav som UD ställt på oss, säger R. d. o. Philipp vid samtal med AB:s medarbetare. Men vi — Raoul Wallenbergs anhöriga — väntar ändå sedan i våras på besked från UD om riksmarskalk Bliger Ekeberg som opartisk utredningsman skulle kunna få ta del av allt material. Hr Undén tillsatte en granskare av UD-insatsen för Wallenberg, men utredaren var själv UD-man.

I sin senaste artikel berättar hr Philipp att han söndagen den 18 mars är tidigt på morgonen blev uppsökt i sin bostad av då nyutnämnde kabinettssekreteraren i UD Arne S. Lundberg.

— En sak skall du komma ihåg, sade kabinettssekreteraren. Jag struntar i allt som hänt i UD före min tid. Jag började mitt arbete där först för några dagar sedan och har bara hunnit titta på wallenbergakterna.

Därefter fick hr Philipp i korta drag berätta om Raoul Wallenbergs öde och redogöra för vilka tidpunkter det fanns bevis att Raoul observerats. Den nye kabinettssekreteraren föräddade under samtalet en ganska djup insikt i affären Wallenberg.

Kabinettssekreterare Lundberg hade också ett konkret förslag till Philipp och efter detta började Raoul Wallenbergs anhöriga hoppas på en ny giv av UD, att Arne Lundberg skulle bli mannen som skapade ljus över den dystra affären.

I NKVD-fängelse

Det förslag som Lundberg lade fram avsåg att UD skulle låta höra en ungrare i en stad i Mellan-europa. Denne hade tidigare för ett ombud för Raouls mor berättat att han i början av mars 1945 såg Wallenberg i ett NKVD-fängelse (W. "Mörsvann" den 17 januari 1945).

Lundberg ansåg att ungraren aldrig förhört riktigt. Lördagen den 31 mars ringde Lundberg upp Philipp och berättade att ett av regeringens ombud skulle flyga söderut och skulle kunna uppsöka ungraren. Philipp förklarade att han, eller Guy, Raouls halvbror, skulle vara resklara omedelbart.

Sedan dess har Philipp gått och väntat på resorder eller närmare besked från UD. Men har han inte

hört ett knyst. Philipp framkastar nu en förmodan, att Lundberg inte vågade ta risken av "svåra friktioner" med Undén i den händelse förhöret med ungraren skulle bli så positivt att det tvingade Lundberg genomdriva en ny politik inom UD.

UD röjde vittnen

— Varför överlämnar jag då inte det signerade protokoll som jag har från ungraren? Det skulle jag ju kunna ställa till UD:s förfogande.

Hr Philipp besvarar själv sin fråga:

Tyvärr har vi hittills upprepade gånger fått uppleva att våra vittnen och deras anhöriga bakom järnridån råkat illa ut. Vi kom underfund med att UD tillämpade så valhanta metoder som att i standardtelegram röja våra vittnens identitet till våra beskickningar i Moskva och Budapest.

Vittnena blev på så sätt ett lätt offer för hemliga polisen. De "ändrade" sina vittnesmål eller återkallade sina berättelser. På så sätt kunde UD genom statsministern och utrikesministern i tre interpellationssvar i riksdagen förklara att UD gjort allt som stod i mänsklig makt för att söka rädda Wallenberg. Men att "tyvärr alla spår hittills visat sig som värdelösa".

Uppgiften är sensationell, då man vet att både telegram i code och diplomatpost alltid står till UD:s förfogande. Att skicka telegram med namn och data om vittnen en clairé är att spela om människoliv.

Spelet går vidare

Kabinettssekreterare Arne S. Lundberg vill inte uttala sig om innehållet i Philipps artikel.

Jag erinrar mig vårt sammanträffande men önskar inte göra något uttalande, förklarar UD-mannen för AB.

Pågår det fortfarande diplomatiska efterforskningar efter Raoul Wallenberg?

Det känner jag inte till. Allt som kan sägas sades i interpellationssvaret i riksdagen.

Spelet om Raoul Wallenberg går alltså vidare.

Heed.